

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KRAKOWIE

fot. A. Wolska-Stępień

PLAN URZĄDZENIA LASU

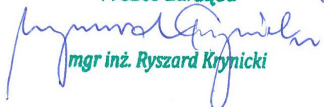
NADLEŚNICTWA DĄBROWA TARNOWSKA
NA LATA 2026-2035

stan na 1 stycznia 2026 roku

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl, tel.: +48(12) 294-52-22
fax: +48(12) 376-73-94, +48(12) 294-52-23

 KRAMEKO A.D. 1988
Dla dobrej przyrody, z pożytkiem dla ludzi

Prezes Zarządu

mgr inż. Ryszard Krynicki

Opracował zespół w składzie:

mgr inż. Ryszard Krynicki – nadzór i zarządzanie całości prac
mgr inż. Adela Krynicka – nadzór finansowy, koordynacja prac

mgr inż. Andrzej Krawiec – koordynacja, nadzór i kierownictwo prac, opracowanie merytoryczne

mgr inż. Marcin Czerny – koordynacja, nadzór i kierownictwo prac, opracowanie merytoryczne

mgr inż. Marcin Kołodziej – kierownictwo prac, opracowanie merytoryczne

**mgr inż. Anna Wolska-Stępień – opracowanie merytoryczne, inwentaryzacja terenowa,
opracowanie GIS**

mgr Piotr Rochowski – opracowanie merytoryczne, inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Łukasz Wiącek – inwentaryzacja terenowa, konsultacje merytoryczne

mgr inż. Marek Byrda – inwentaryzacja terenowa, konsultacje merytoryczne

mgr inż. Roman Paciorek – inwentaryzacja terenowa, konsultacje merytoryczne

mgr inż. Tomasz Litwora – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Zygmunt Krzak – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Karol Krzak – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Rafał Wierny – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Adam Czop – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Krzysztof Baś – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Michał Szykuła – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Kamil Dobrzański – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Zbigniew Gwiżdż – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Aleksandra Nowak – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Paulina Żurowska – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Łukasz Juszcak – inwentaryzacja terenowa

dr inż. Wojciech Romańczyk – konsultacje naukowe

dr Marcin Bielecki – konsultacje naukowe

dr Grzegorz Leśniański – konsultacje naukowe

mgr inż. Ryszard Pedrycz – nadzór informatyczny

mgr Michał Bobrowski – opracowanie informatyczne

mgr inż. Karol Mordka – nadzór opracowania GIS

mgr inż. Mateusz Kowalczyk – opracowanie GIS

mgr inż. Bartłomiej Podolski – opracowanie GIS

mgr Sabina Nowak – opracowanie GIS

mgr Elżbieta Kowalska – opracowanie GIS

mgr inż. Sylwia Kowalczyk – pozyskanie materiałów, opracowanie GIS

mgr inż. Błażej Łucki – opracowanie GIS

mgr Piotr Szczurek – nadzór prawny

Spis treści

1. WSTĘP.....	11
1.1. Podstawy prawne opracowania	11
1.2. Forma i zakres Programu	13
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA.....	15
2.1. Rys historyczny.....	15
2.2. Położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	16
2.2.1. Miejsce Nadleśnictwa w strukturze Lasów Państwowych.....	16
2.2.2. Powierzchnia oraz podział powierzchniowy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	18
2.2.3. Przynależność administracyjna	20
2.2.4. Struktura użytkowania gruntów.....	21
2.3. Miejsce i rola Nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej.....	22
2.3.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna (Solon J., 2021).....	22
2.3.2. Regionalizacja przyrodniczo-leśna (Zielony R., Kliczkowska A., 2012)	23
2.3.3. Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008).....	24
3. FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	27
3.1. Rezerwat przyrody.....	28
3.1.1. Rezerwat przyrody „Lasy Radłowskie”.....	30
3.2. Obszary chronionego krajobrazu.....	34
3.2.1. Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu.....	35
3.2.2. Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu.....	38
3.2.3. Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu.....	40
3.2.4. Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu.....	42
3.2.5. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły.....	43
3.3. Obszary Natura 2000.....	45
3.3.1. Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk.....	45
3.3.1.1. Jadowniki Mokre PLH120068.....	46
3.3.1.1.1. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068.....	53
3.3.1.2. Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066.....	53
3.3.1.3. Dolina rzeki Gróbki PLH120067.....	54
3.3.1.4. Dolny Dunajec PLH120085.....	56
3.4. Pomniki przyrody.....	58
3.5. Stanowiska gatunków chronionych.....	62
3.5.1. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami.....	64
3.5.2. Chronione gatunki roślin.....	65
3.5.3. Inne cenne gatunki roślin.....	71
3.5.4. Chronione gatunki zwierząt.....	73
3.5.5. Strefy ochronne miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt chronionych.....	96
3.6. Inne cenne elementy środowiska przyrodniczego.....	101
3.6.1. Historyczne użytki ekologiczne.....	102
3.6.2. Korytarze ekologiczne.....	105
3.6.3. Drzewostany ponad 100-letnie.....	106
3.6.4. Lasy na siedliskach wilgotnych i bagiennych.....	107
3.6.5. Drzewostany i drzewa bazy nasiennej.....	108
3.6.6. Drzewostany badawcze.....	108
3.6.7. Bagna (mokradła) wyłączone z zabiegów gospodarczych lub zasługujące na wyłączenie z użytkowania.....	109
3.6.8. Osobliwości przyrody nieożywionej.....	111
3.6.9. Drzewostany pełniące szczególne funkcje biocenotyczne.....	112
3.6.10. Obszary cenne przyrodniczo.....	114
3.7. Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody.....	115
3.7.1. Projektowane formy ochrony przyrody.....	115
3.7.2. Proponowany rezerwat przyrody „Wilczy Grunt”.....	115
4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE.....	118
4.1. Klimat.....	118
4.2. Rzeźba terenu.....	119
4.3. Budowa geologiczna.....	121

4.4. Gleby.....	123
4.5. Uwarunkowania wodne.....	125
4.5.1. Wody powierzchniowe.....	125
4.5.1.1. Wody śródlądowe płynące.....	126
4.5.1.2. Wody śródlądowe stojące.....	128
4.5.1.3. Wody podziemne.....	131
4.5.2. Ekosystemy wodno-błotne.....	132
4.5.3. Źródłiska.....	132
4.5.4. Program Małej Retencji.....	133
4.6. Istniejące i potencjalne zbiorowiska roślinne.....	134
4.7. Siedliska przyrodnicze Natura 2000.....	140
4.8. Ogólna charakterystyka drzewostanów.....	141
4.8.1. Pochodzenie drzewostanów.....	143
4.8.2. Wielkość kompleksów.....	144
4.8.3. Grupy funkcji lasów, podział na gospodarstwa, lasy ochronne.....	145
4.8.4. Bogactwo gatunkowe.....	145
4.8.5. Struktura pionowa drzewostanów.....	146
4.8.6. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi.....	147
4.8.7. Formy degeneracji ekosystemu leśnego.....	149
4.8.7.1. Borowacenie (pinetyzacja)	149
4.8.7.2. Neofityzacja	150
4.8.8. Grunty leśne pozostawione do naturalnej sukcesji.....	152
4.8.9. Typy siedliskowe lasu.....	155
5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE.....	157
5.1. Kalendarium wydarzeń historycznych.....	157
5.2. Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa.....	161
5.3. Zabytki na gruntach Nadleśnictwa.....	171
5.4. Fotografie wybranych zabytków.....	186
5.4.1. Cmentarze wojenne z I wojny światowej.....	186
5.4.2. Miejsca pamięci.....	189
5.4.3. Figury, kapliczki, krzyże.....	192
5.4.4. Istniejące i nieistniejące osady służbowe.....	198
6. ZAGROŻENIA.....	201
6.1. Zagrożenia antropogeniczne.....	201
6.1.1. Zanieczyszczenia powietrza.....	201
6.1.2. Zanieczyszczenia wód.....	203
6.1.2.1. Monitoring wód powierzchniowych.....	203
6.1.2.2. Monitoring wód podziemnych.....	204
6.1.3. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych.....	205
6.1.4. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy.....	206
6.1.5. Zakłady uciążliwe dla środowiska.....	207
6.1.6. Pożary.....	207
6.2. Zagrożenia biotyczne i abiotyczne.....	209
6.2.1. Zagrożenia biotyczne.....	210
6.2.1.1. Szkody od owadów.....	211
6.2.1.2. Szkody od grzybów oraz powodowane przez jemiolę.....	214
6.2.1.3. Szkody od zwierzyny.....	215
6.2.1.4. Szkody od gatunków roślin i zwierząt inwazyjnych.....	216
6.2.2. Zagrożenia abiotyczne.....	217
7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO.....	218
8. PLAN DZIAŁAŃ	220
8.1. Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych.....	220
8.2. Kształtowanie strefy ekotonowej.....	220
8.3. Ochrona różnorodności biologicznej.....	221
8.4. Akumulacja drewna drzew martwych.....	222
8.5. Zalecenia w zakresie ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych występujących poza obszarami Natura 2000.....	224
8.5.1. Propozycje składów gatunkowych dla siedlisk przyrodniczych.....	225

8.6. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw.....	225
8.7. Wieki rębności dla głównych gatunków lasotwórczych.....	226
8.8. Formy ochrony przyrody.....	227
8.9. Tabele działań ochronnych.....	228
9. TURYSTYKA W LASACH.....	269
9.1. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej.....	269
9.1.1. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania.....	269
9.1.1.1. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze.....	270
9.1.1.2. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin.....	271
9.1.1.3. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda.....	272
9.1.1.4. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice.....	273
9.1.1.5. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” w leśnictwie Wierzchosławice.....	274
9.1.2. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania.....	276
9.2. Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna.....	281
9.2.1. Szlaki piesze.....	281
9.2.2. Szlaki i ścieżki rowerowe.....	282
9.2.3. Ścieżki dydaktyczne i edukacyjne.....	282
9.2.4. Parkingi i miejsca postojowe.....	285
9.2.5. Miejsca udostępnione do bushcraftu w ramach programu „Zanocuj w lesie”.....	285
9.2.6. Miejsca wypoczynku i palenisk.....	285
10. PROMOCJA I EDUKACJA LEŚNA.....	287
11. ŹRÓDŁA DANYCH.....	289
11.1. Literatura.....	289
11.2. Mapy archiwalne:.....	292
11.3. Strony internetowe:.....	292
12. ZAŁĄCZNIKI.....	294
13. KRONIKA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY.....	300

Spis tabel

Tabela 1. Kalendarium historyczne.....	15
Tabela 2: Powierzchnia Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	17
Tabela 3. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności).....	18
Tabela 4. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (powierzchnia uwzględniająca działki we współwłasności).....	19
Tabela 5: Zestawienie powierzchni Nadleśnictwa wg grup użytków gruntowych.....	21
Tabela 6. Zestawienie powierzchni użytku „Ls” w rozbiciu na grupy kategorii użytkowania.....	22
Tabela 7: Rezerваты przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	28
Tabela 8. Rezerwat przyrody w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska (tabela opracowana w oparciu o Wzór 3 „Instrukcji sporządzania Programu Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie”).....	29
Tabela 9. Obszary chronionego krajobrazu na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	35
Tabela 10. Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	47
Tabela 11: Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068.....	49
Tabela 12. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068.....	51
Tabela 13. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068.....	51
Tabela 14. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066.....	54
Tabela 15. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione	

w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066.....	54
Tabela 16. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina rzeki Gróbki PLH120067.....	55
Tabela 17. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Dolina rzeki Gróbki PLH120067.....	56
Tabela 18. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085.....	57
Tabela 19. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085.....	57
Tabela 20. Zestawienie istniejących pomników przyrody na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.....	59
Tabela 21. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami.....	64
Tabela 22. Chronione gatunki mszaków.....	65
Tabela 23. Chronione gatunki paproci i widłaków.....	66
Tabela 24. Chronione gatunki roślin nasiennych.....	67
Tabela 25. Inne cenne gatunki roślin.....	72
Tabela 26. Chronione gatunki bezkręgowców.....	73
Tabela 27. Chronione gatunki płazów.....	77
Tabela 28. Chronione gatunki gadów.....	78
Tabela 29. Chronione gatunki ryb.....	80
Tabela 30. Chronione gatunki ptaków.....	81
Tabela 31. Chronione gatunki ssaków.....	93
Tabela 32. Ochrona strefowa w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska.....	99
Tabela 34. Zestawienie drzewostanów ponad 100-letnich według rozkładu gatunków głównych.....	106
Tabela 35. Zestawienie powierzchni siedlisk wilgotnych i bagiennych w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska.....	107
Tabela 36. Zestawienie obiektów bazy nasiennej.....	108
Tabela 37. Zestawienie zinwentaryzowanych bagien występujących na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.....	109
Tabela 38. Wykaz drzewostanów pełniących szczególne funkcje biocenotyczne.....	112
Tabela 39. Proponowany rezerwat przyrody w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska.....	116
Tabela 40. Średnia roczna z 5-cio lecia temperatura i suma opadów w rejonie Dąbrowy Tarnowskiej.....	119
Tabela 41. Zestawienie zinwentaryzowanych zbiorników wód powierzchniowych występujących na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.....	128
Tabela 42. Istniejące i potencjalne zbiorowiska roślinne z podziałem według typów siedliskowych lasu (kompilacja opracowania siedliskowego, zapisów KZP oraz stanu na gruncie).....	135
Tabela 43. Wykaz powierzchniowy leśnych i nieleśnych siedlisk przyrodniczych Natura 2000 z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.....	140
Tabela 44. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (tabela opracowana w oparciu o Wzór 1a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	143
Tabela 45. Zestawienie powierzchni według pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (tabela opracowana w oparciu o Wzór 15 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	143
Tabela 46. Liczba i wielkość kompleksów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 2 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	144
Tabela 47. Podział lasów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na podstawowe grupy lasów.....	145
Tabela 48. Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (tabela opracowana w oparciu o Wzór 13 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	146
Tabela 49. Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i struktury (tabela opracowana w oparciu o Wzór 14 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	147
Tabela 50. Zestawienie powierzchni według zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem (tabela opracowana w oparciu o Wzór 20 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	148

Tabela 51: Zestawienie procentowe stopnia borowacenia na siedliskach boru mieszanego, lasu mieszanego i lasu.....	149
Tabela 52: Zestawienie powierzchni drzewostanów według form degeneracji lasów – borowacenie (tabela opracowana w oparciu o Wzór 22 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	150
Tabela 53: Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasów – neofityzacja (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	150
Tabela 54: Zestawienie powierzchni neofityzacji dolnej warstwy drzewostanów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”).....	151
Tabela 55: Wykaz gruntów pozostawionych do naturalnej sukcesji	152
Tabela 56: Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	156
Tabela 57: Kalendarium wydarzeń historycznych.....	157
Tabela 58: Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wpisane do rejestru zabytków nieruchomości (księga A rejestru).....	166
Tabela 59: Zestawienie informacji o wybranych zabytkach i miejscach historycznych na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa (Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych materiałów oraz weryfikacji terenowej obiektów).....	173
Tabela 60: Wybrane historyczne i współczesne toponimy miejsc i kompleksów leśnych na gruntach Nadleśnictwa (Źródło: opracowanie własne na podstawie map archiwalnych i PRNG).....	183
Tabela 61: Zabytki na gruntach Nadleśnictwa wpisane do rejestru zabytków, ewidencji zabytków i Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych (Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUOZ i NID).....	185
Tabela 62: Stanowiska z ewidencji stanowisk archeologicznych na gruntach Nadleśnictwa (Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUOZ i NID).....	185
Tabela 63: Pożary w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska w latach 2016-2025.....	208
Tabela 64: Wyniki inwentaryzacji uszkodzeń opisanych w toku prac taksacyjnych.....	210
Tabela 65: Występowanie ognisk gradacyjnych szkodników owadów na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w latach 1999-2022 (tabela opracowana na podstawie załącznika do KZP).....	213
Tabela 66: Podział lasów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na gospodarstwa leśne (taksator, tab. VI).....	219
Tabela 67: Zestawienie miąższości drewna drzew martwych na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	222
Tabela 68: Przykładowe składy odnowienia dla TSL i siedlisk przyrodniczych (Wg KZP).....	225
Tabela 69: Przyjęte przeciętne wieki rębności dla gatunków drzew.....	227
Tabela 70: Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, uzupełnione o siedliska przyrodnicze oraz gatunki "naturowe" występujące poza obszarami Natura 2000 (Tabela XXII wg IUL).....	228
Tabela 71: Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody dla leśnych ochronnych obszarów funkcjonalnych, występujących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Tabela XXIII wg IUL).....	250
Tabela 72: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze.....	270
Tabela 73: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin.....	271
Tabela 74: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda.....	272
Tabela 75: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice.....	273
Tabela 76: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” w leśnictwie Wierzchosławice.....	275
Tabela 77: Zestawienie szlaków turystycznych	282
Tabela 78: Zestawienie szlaków rowerowych	282

Spis wykresów

Wykres 1. Udział powierzchniowy rozkładu gatunków głównych w drzewostanach ponad 100-letnich...	107
Wykres 2. Udział poszczególnych utworów geologicznych w powierzchni Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	123
Wykres 3. Rozkład procentowy typów gleb na gruntach w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska.....	125

Spis rycin

Rycina 1. Sieć osadnicza i kompleksy leśne na terenie Powiatu Dąbrowskiego w XVI w. Atlas historyczny Polski, https://atlas.ihpan.edu.pl/ . Na mapie zaznaczone są dwie wzmiankowane w źródłach z tamtego okresu puszcze: Radłowska i Mędrzechowska.....	157
Rycina 2. Dąbrowa (Tarnowska) na Mapie topograficznej Królestwa Galicji i Lodomerii 1:28 800 (Mapa Miega), 1779-1783, https://maps.arcanum.com	158
Rycina 3. Las Bratucicki (kompleks leśny po lewej, obecnie leśnictwo Bratucice) i Lasy Radłowskie (dawna Puszcza Radłowska, kompleks leśny po prawej, obecnie leśnictwa: Wał Ruda, Waryś, Bielcza, Wierzchosławice i Biadoliny) na Mapie topograficznej Królestwa Galicji i Lodomerii 1:28 800 (Mapa Miega), 1779-1783, https://maps.arcanum.com . Obydwa kompleksy leśne przetrwały do czasów współczesnych zachowując ogólny zasięg i kształt.....	158
Rycina 4. Kompleks leśny koło Radgoszczy, obecny Czarny Las (leśnictwo Smyków), Mapa topograficzna Galicji i Bukowiny 1:28 888, 1861–1864, https://maps.arcanum.com	159
Rycina 5. Kompleks leśny między Szczucinem i Mędrzechowem, pozostałość dawnej Puszczy Mędrzechowskiej (obecnie leśnictwo Szczucin), Mapa topograficzna Galicji i Bukowiny 1:28 888, 1861–1864, https://maps.arcanum.com . Widoczny po lewej (zachodniej) stronie toponim Las Wolczański jest obecnie nazwą historyczną (nieużywaną).....	159

Spis map

Mapa 1. Położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w strukturze Lasów Państwowych.....	17
Mapa 2. Podział Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na leśnictwa.....	19
Mapa 3. Przynależność administracyjna Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	21
Mapa 4. Regionalizacja fizycznogeograficzna na tle zasięgu działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Solon J., 2021).....	23
Mapa 5. Regionalizacja przyrodniczo-leśna na tle zasięgu działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).....	24
Mapa 6. Regionalizacja geobotaniczna na tle zasięgu działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Matuszkiewicz J. M., 2008).....	26
Mapa 7. Lokalizacja rezerwatu przyrody na tle gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	30
Mapa 8. Położenie Rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” (podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Kraków).....	34
Mapa 9. Obszary chronionego krajobrazu na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	35
Mapa 10. Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	38
Mapa 11. Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	40
Mapa 12. Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	42
Mapa 13. Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	43
Mapa 14. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	44
Mapa 15. Obszary Natura 2000 na tle gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	46
Mapa 16. Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 w zasięgu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	47
Mapa 17. Rozmieszczenie historycznych użytków ekologicznych na tle gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	104
Mapa 18. Lokalizacja Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w zasięgu wyznaczonych korytarzy ekologicznych.....	106
Mapa 19. Położenie proponowanego rezerwatu przyrody „Wilczy Grunt” (podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Kraków).....	117
Mapa 20. Położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na tle zlewni III rzędu (źródło: „Cyfrowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP) w skali 1:10 000”, MGGP S.A.).....	127
Mapa 21. Usytuowanie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w zasięgu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.....	132
Mapa 22. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze.....	271

Mapa 23. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin.....	272
Mapa 24. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda.....	273
Mapa 25. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice.....	274
Mapa 26. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” w leśnictwie Wierzchosławice.....	275
Mapa 27. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – tereny objęte programem „Zanocuj w lesie”.....	276
Mapa 28. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – leśnictwo Bielcza – „Pasieka”.....	277
Mapa 29. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – miejsce upamiętniające zamordowanych Romów w leśnictwie Wał Ruda oddz. 295a.....	278
Mapa 30. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – cmentarz wojenny z roku 1914-1915 w leśnictwie Waryś oddz. 324h.....	279
Mapa 31. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – cmentarz wojenny w leśnictwie Biadolinie oddz. 581d.....	280
Mapa 32. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – cmentarz wojenny w leśnictwie Dulcza oddz. 103a.....	281

Spis fotografii

Fotografia 1. Tablica informująca o obszarze rezerwatu przyrody "Lasy Radłowskie", Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	32
Fotografia 2. Stanowisko szafranu spiskiego (<i>Crocus scepusiensis</i> Borbás), (fot. Anna Wolska-Stępień)	33
Fotografia 3. Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PL120068, Leś. Wał Ruda, (fot. Anna Wolska-Stępień).....	50
Fotografia 4. Krwisiąg lekarski (<i>Sanguisorba officinalis</i>) jest kluczową rośliną dla rozwoju modraszków (telejusa i nausitousa), (fot. Anna Wolska-Stępień).....	52
Fotografia 5. Pomnik przyrody – dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) "Onufry Dębicz", Leś. Rudy Rysie (fot. Anna Wolska-Stępień).....	60
Fotografia 6. Pomnik przyrody z grupy drzew – lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>), Leś. Wierzchosławice (fot. Anna Wolska-Stępień).....	61
Fotografia 7. Pomnik przyrody z grupy drzew – dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), Leś. Wierzchosławice (fot. Anna Wolska-Stępień).....	61
Fotografia 8. Stanowisko wawrzynka wilczełyko (<i>Daphne mezereum</i>), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	71
Fotografia 9. Czosnek siatkowaty (<i>Allium victorialis</i>) (źródło: https://atlas.roslin.pl/).....	73
Fotografia 10. Modraszek telejus (<i>Phengaris telejus</i>), (źródło: https://dabrowa.krakow.lasy.gov.pl/).....	75
Fotografia 11. Trzmiel (<i>Bombus</i> sp.), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	76
Fotografia 12. Jaszczurka żyworodna, Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	80
Fotografia 13. Czapla szara (<i>Ardea cinerea</i>), Leś. Biadolinie (fot. Anna Wolska-Stępień).....	93
Fotografia 14. Wiewiórka pospolita (<i>Sciurus vulgaris</i>), Leś. Wał Ruda, (fot. Anna Wolska-Stępień).....	96
Fotografia 15. Bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	98
Fotografia 16. Gniazdo bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	101
Fotografia 17. Historyczny żytek ekologiczny Wał, Leś. Wał Ruda (fot. Anna Wolska-Stępień).....	104
Fotografia 18. Gospodarstwo Rybackie Wierzchosławice, Leś. Wierzchosławice (fot. Anna Wolska-Stępień).....	130
Fotografia 19. Zbiornik retencyjny "Krzywołóża", Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	134
Fotografia 20. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>) na Obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068, Leś. Wał Ruda (fot. Anna Wolska-Stępień).....	141
Fotografia 21. Cmentarz nr 267, leś. Waryś, oddział 324.....	186
Fotografia 22. Cmentarz nr 267, tablica memoratywna na pomniku.....	186
Fotografia 23. Cmentarz nr 244, leś. Dulcza, oddział 103.....	187
Fotografia 24. Cmentarz nr 244, krzyż nagrobny.....	187
Fotografia 25. Cmentarz nr 271, leś. Biadolinie, oddział 581.....	188
Fotografia 26. Cmentarz nr 271, krzyże nagrobne.....	188
Fotografia 27. Pomnik bł. Karoliny Kózki, leś. Wał Ruda, oddział 285.....	189

Fotografia 28. Zbiorowa mogiła polskich żołnierzy z września 1939 r., leś. Biadoliny, oddział 546.....	189
Fotografia 29. Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów, leś. Wał Ruda, oddział 295.....	190
Fotografia 30. Bezimienna mogiła z II wojny światowej, leś. Dulcza, oddział 89.....	190
Fotografia 31. Mogiła epidemiczna w Lesie Bratucickim, leś. Bratucice, oddział 360.....	191
Fotografia 32. Domniemane, nieoznaczone miejsce rozstrzelania partyzantów przez UB, w pamięci lokalnej: „tam, gdzie leżą chłopcy” leś. Bratucice, oddział 369.....	191
Fotografia 33. Figura z grupą koronacji Matki Bożej, 1860 r. Najstarszy datowany zabytek małej architektury sakralnej na gruntach Nadleśnictwa, leś. Wał Ruda, oddział 293.....	192
Fotografia 34. Nastawa ze sceną koronacji Matki Bożej.....	192
Fotografia 35. Św. Wojciech i św. Stanisław, fragment płaskorzeźby na postumencie.....	193
Fotografia 36. Ozdobny detal kamieniarski na głowicy postumentu.....	193
Fotografia 37. Napis fundacyjny na postumencie.....	194
Fotografia 38. Sygnatura warsztatu kamieniarskiego Jana Martyńskiego z Borzęcina.....	194
Fotografia 39. Kapliczka św. Onufrego, leś. Rudy Rysie, oddział 398.....	195
Fotografia 40. Drewniana kapliczka domkowa, leś. Dulcza, oddział 84.....	195
Fotografia 41. Murowana kapliczka domkowa, leś. Waryś, oddział 310.....	196
Fotografia 42. Kapliczka przydrożna, leś. Bratucice, oddział 380.....	196
Fotografia 43. Drewniany krzyż z dala od dróg i ścieżek leśnych, leś. Wał Ruda, oddział 294.....	197
Fotografia 44. Drewniany krzyż przydrożny, leś. Szczucin, oddział 41.....	197
Fotografia 45. Leśniczówka Wał Ruda, leś. Wał Ruda, oddział 290.....	198
Fotografia 46. Leśniczówka Waryś, leś. Waryś, oddział 324.....	198
Fotografia 47. Dawna gajówka Skrzynka/Chraściga, leś. Szczucin, oddział 53.....	199
Fotografia 48. Osada służbowa Biadoliny, leś. Biadoliny, oddział 579.....	199
Fotografia 49. Miejsce po rozebranej gajówce Pasternik, leś. Wał Ruda, oddział 252.....	200
Fotografia 50. Dawny sad przy nieistniejącej leśniczówce Szumin, leś. Rudy Rysie, oddział 327.....	200
Fotografia 51. Ścieżka przyrodniczo-leśna „Lasy Wierzchosławickie”, Leś. Wierzchosławice, (fot. Anna Wolska-Stępień).....	283
Fotografia 52. Pasięka pokazowa, Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	284
Fotografia 53. Tablice informacyjne oraz domy dla owadów zlokalizowane przy pasiece pokazowej, Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień).....	284
Fotografia 54. Miejsce wypoczynku i paleniska na terenie "Lasów Wierzchosławickich" (fot. Anna Wolska-Stępień).....	286

1. WSTĘP

Niniejszy Program Ochrony Przyrody (POP) został wykonany dla gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Stanowi on integralną część Planu Urządzenia Lasu (PUL) sporządzonego na okres gospodarczy od 01.01.2026 r. do 31.12.2035 r.

Program Ochrony Przyrody został sporządzony w celu:

- zinwentaryzowania i zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów,
- przedstawienia walorów przyrodniczych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego lasów,
- ułatwienia prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych i w zgodzie z potrzebami społecznymi,
- prezentacji obiektu oraz opracowania wytycznych do kształtowania środowiska przyrodniczego na tle regionu i kraju,
- ulepszenia metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody,
- umożliwienia w przyszłości porównań i analiz zmian wybranych charakterystyk Nadleśnictwa.

Podstawę merytoryczną wykonania Programu Ochrony Przyrody stanowią:

- „Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”, wydana przez Departament Leśnictwa Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa zatwierdzona do użytku służbowego w dniu 28 maja 1996 roku przez Podsekretarza Stanu prof. dr hab. Andrzeja Szujckiego z Departamentu Leśnictwa Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa,
- Poprzedni Program Ochrony Przyrody sporządzony na okres od 01.01.2016 r. do 31.12.2025 r. Niniejsze opracowanie stanowi jego aktualizację.

Program Ochrony Przyrody na lata 2026-2035, zaktualizowany został zgodnie z §110-112 Instrukcji Urządzania Lasu oraz zaleceniami wynikającymi z *„Protokołu z posiedzenia Komisji Założeń Planu zwołanej celem wypracowania założeń do sporządzenia projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na okres od 01.01.2026 r. do 31.12.2035 r. i prognozy oddziaływania tego planu na środowisko”*. Przedmiotowa Komisja Założeń Planu (KZP) odbyła się w dniu 12 października 2023 roku, w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

1.1. Podstawy prawne opracowania

Realizacja ochrony przyrody i kształtowanie środowiska naturalnego w Lasach Państwowych dokonywana jest na podstawie obowiązujących aktów prawnych oraz przepisów i wytycznych branżowych. Dokumentami tymi są:

Ustawy, w tym przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r.),

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r., poz. 539),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r., poz. 1292).

Rozporządzenia Ministra Środowiska, w tym zwłaszcza:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 r., poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r., poz. 2380),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki (Dz.U. 1992 r. Nr 67, poz. 337),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz.U. 2012 r., poz. 1302),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U. 2005 r. Nr 60, poz. 533),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. z 2022 r., poz. 2649 z późn. zm.)

Konwencje międzynarodowe:

- Europejska Konwencja Krajobrazowa,
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących ochrony

- środowiska z Aarhus,
- Konwencja w sprawie zmian klimatu z Kioto,
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Nowego Jorku,
- Konwencja z Rio de Janeiro o różnorodności biologicznej,
- Konwencja Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk,
- Konwencja Bońska o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt,
- Konwencja Waszyngtońska o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem,
- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego.

Dyrektywy EWG i WE dotyczące ptaków i siedlisk:

- Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa),
- Dyrektywa Siedliskowa bądź Habitatowa – Dyrektywa Rady 92/43/EWG (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

1.2. Forma i zakres Programu

Trwały i zrównoważony rozwój lasów oraz zachowanie ich ciągłości występowania na terenie Polski jest uwarunkowane przez prowadzenie racjonalnej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Polska polityka leśna opierana na założeniach ekologicznych zwraca szczególną uwagę na potrzebę odpowiedniego gospodarowania w ekosystemach leśnych – bliską modelowi lasu wielofunkcyjnego i ekologicznego, w którym realizowane są zarówno jego funkcje produkcyjne, jak i ochronne. Podstawą do ustalenia celów i przedmiotów ochrony oraz sposobów realizacji działań ochronnych w lasach, jest szczegółowe rozpoznanie walorów przyrodniczych danego terenu.

Nadleśnictwa, jako jednostki administrujące i zarządzające lasami na danym obszarze, wypełniają obowiązki związane z ochroną przyrody wynikające z Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 oraz Ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r.

Obowiązek sporządzania Programu Ochrony Przyrody w ramach Planu Urządzenia Lasu dla poszczególnych Nadleśnictw zawarty jest w Ustawie o lasach.

Podstawowym celem Programu Ochrony Przyrody jest prezentacja i ocena wartości przyrodniczej terenów pozostających w zarządzie nadleśnictw na tle regionu i kraju, wskazanie cennych obiektów przyrodniczych oraz niejednokrotnie ściśle z nimi powiązanych obiektów kulturowych, a ponadto określenie celów i metod ich ochrony.

POP dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska stanowi podstawę do działań mających na celu skuteczną ochronę oraz utrzymanie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych z obszaru tego Nadleśnictwa w wyniku połączenia wielofunkcyjnej gospodarki leśnej z aktywną ochroną przyrody. Ponadto, Program dostarcza także danych do oceny i aktualizacji stanu ochrony przyrody w skali zarówno regionu jak

i kraju.

Program stanowi odrębne opracowanie, będące integralną częścią Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na okres 1.01.2026 – 31.12.2035 r. Zgodnie z protokołem Komisji Założeń Planu niniejszy Program jest oparty na aktualizacji i weryfikacji POP z poprzedniego okresu gospodarczego.

Zakres prac stanowiących podstawę do sporządzenia aktualizacji Programu Ochrony Przyrody obejmował przede wszystkim:

- weryfikację zapisów dotychczasowego Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na okres gospodarczy 1.01.2016 – 31.12.2025 r.,
- zebranie, zestawienie oraz analizę danych o formach ochrony przyrody oraz obiektach cennych przyrodniczo,
- zebranie i zestawienie danych dotyczących zabytków kultury materialnej, takich jak m.in. miejsca historyczne, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci,
- zebranie informacji o podstawowych założeniach polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych, krajowych oraz międzynarodowych strategii rozwoju i programów ochrony środowiska.

Treść opracowania została podzielona na główne rozdziały, zawierające kolejno niżej wymienione zagadnienia:

- ogólną charakterystykę Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska,
- opis istniejących na gruntach Nadleśnictwa form ochrony przyrody,
- charakterystykę walorów przyrodniczo-leśnych oraz historyczno-kulturowych Nadleśnictwa,
- opis zagrożeń dla środowiska przyrodniczego Nadleśnictwa,
- plan działań z zakresu ochrony przyrody w lasach Nadleśnictwa,
- opis działań z zakresu edukacji leśnej i turystyki w lasach – ogólnie.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

2.1. Rys historyczny

Najważniejsze wydarzenia historyczno-przyrodnicze i historyczno-kulturowe, które miały miejsce na obszarze działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, zestawiono poniżej w formie kalendarium.

Tabela 1. Kalendarium historyczne

Lp.	Data (okres) wydarzenia	Opis wydarzenia
1	1326 r.	Pierwsze wzmianki o wsi Dąbrowa.
2	Ok. 1691-1693 r.	Otrzymanie przywileju królewskiego przez Lubomirskich na lokację miasta Dąbrowa Tarnowska.
3	XIX wiek	Intensywny rozwój gospodarki leśnej na terenach zaboru austriackiego, w tym obszarów obecnego nadleśnictwa.
4	1944 r.	Przeprowadzenie tajnej operacji AK pod kryptonimem „Trzeci Most” w rejonie Wał Rudy – ewakuacja kuriera z raportem o Holokauście i elementami rakiety V2 do Londynu. Dziś upamiętniona pomnikiem i tablicami edukacyjnymi.
5	1945 r.	Utworzenie Nadleśnictwa Wierzchosławice z lasów, m.in. Romana Sanguszki, Seweryna Dolańskiego i Henryka Skrzyńskiego (pow. 6 851,25 ha).
6	1962 r.	Utworzenie pomnika przyrody – grupy drzew składającej się z lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>) oraz dębu szypułkowego (<i>Quercus robur</i>).
7	1963 r.	Utworzenie pomnika przyrody – dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) „Onufry Dębicz”.
8	1.07.1972 r.	Utworzenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na podstawie Zarządzenia nr 26 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 19.06.1972 r. i Zarządzenia Dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Krakowie z dnia 26.06.1972 r.
9	1.01.1973 r.	Połączenie trzech Nadleśnictw: Dąbrowa Tarnowska, Waryś i Wierzchosławice w jedno – Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, składające się z trzech obrębów, z siedzibą w Dąbrowie Tarnowskiej.
10	1979 r.	Zmiana powierzchni Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w związku z dostosowaniem granic nadleśnictw do nowych granic wojewódzkich – Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska przejęło od Nadleśnictwa Niepołomice kompleks leśny Bratucice o powierzchni 1 809,83 ha oraz części obrębu Mielec o pow. 2 341,65 ha, od Nadleśnictwa Tuszyma.
11	1979 r.	Powstanie pierwszego planu urządzania gospodarstwa leśnego dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (pow. 14 787,40 ha).
12	1987 r.	Beatyfikacja Karoliny Kózki, zamordowanej w Wał Rudzie – okolice Nadleśnictwa stają się miejscem pielgrzymek i szlaku męczeństwa.
13	1996 r.	Wybudowanie wiaty na terenie szkółki leśnej w Wierzchosławicach.
14	28.08.1996 r.	Powołanie przez Wojewodę Tarnowskiego czterech obszarów chronionego krajobrazu (OChK): Radłowsko-Wierzchosławicki OChK, Bratucicki OChK, Jastrzębsko-Żdżarski OChK, Przecławski OChK oraz jeden poza gruntami, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa: OChK Doliny Wisły (Dz. Urz. Woj. Tarnowskiego z 1996 r. Nr 10, poz. 60).
15	22.09.1998 r.	Uznanie za użytki ekologiczne obszarów o nazwach: „Świercze”, „Wał”, „Radziejów” oraz „Wola Szczucińska” (Dz. Urz. Woj. Tarn. z 28.09.1998 r. Nr 19, poz. 237).
16	Lata 1990–2000	Rozpoczęcie systematycznych działań edukacyjnych i promocyjnych w lasach publicznych.
17	14.02.2001 r.	Utworzenie Rezerwatu Przyrody „Lasy Radłowskie” w oparciu o Rozporządzenie Nr 6/2001 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 stycznia 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.
18	2004 r.	Utworzenie ścieżki dydaktycznej „Lasy Wierzchosławickie”, dedykowanej edukacji ekologicznej.
19	24.03.2005 r.	Połączenie trzech obrębów leśnych w jeden o nazwie Dąbrowa Tarnowska.
20	2006 r.	Zorganizowanie rajdu ekologicznego w lasach Wierzchosławickich, organizowanego przez Dąbrowę Tarnowską wraz z Towarzystwem Promocji Oświaty Ekologicznej w Tarnowie.
21	2009 r.	Współorganizacja przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska I edycji Regionalnego Przeglądu Sygnalistów RDLP w Krakowie.

Lp.	Data (okres) wydarzenia	Opis wydarzenia
22	2010 r.	Wdrożenie systematycznego monitoringu gatunków chronionych na terenie Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
23	2011 r.	Ustanowienie Obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 na mocy Decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny.
24	2015 r.	Uruchomienie punktu edukacyjnego w Wał Rudzie, wyposażonego w infrastrukturę dydaktyczną.
25	2016 r.	Współorganizacja przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska VIII edycji Regionalnego Przeglądu Sygnalistów RDLP w Krakowie.
26	Corocznie od 2018 r.	Zorganizowanie Leśnego Dnia Dziecka, wydarzenia edukacyjno-rozrywkowego w Lasach Wierchosławickich.
27	Od 2021 r.	Obchodzenie Światowego Dnia Mokrań z udziałem młodzieży i lokalnych szkół.

Szersze omówienie historii Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w odniesieniu do minionych okresów gospodarczych zostało zamieszczone w następnych rozdziałach niniejszego opracowania (rozdział 5.1. Kalendarium wydarzeń historycznych) oraz w Elaboracie PUL, gdzie dokonano m.in. charakterystyki i porównania kolejnych cykli urzędzeniowych.

2.2. Położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

2.2.1. Miejsce Nadleśnictwa w strukturze Lasów Państwowych

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska jest jednostką organizacyjną wchodzącą w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie oraz stanowi jedno z szesnastu nadleśnictw podlegających tej dyrekcji. Teren zarządzany przez Nadleśnictwo graniczy z obszarami ośmiu Nadleśnictw, należących do trzech regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych: w Krakowie, Radomiu oraz Krośnie.

Od północy Nadleśnictwo sąsiaduje z Nadleśnictwem Pińczów, Nadleśnictwem Chmielnik oraz Nadleśnictwem Staszów (RDLP Radom), od wschodu z Nadleśnictwem Tuszyn (RDLP Krosno), od południowego-wschodu z Nadleśnictwem Dębica (RDLP Kraków), od południa z Nadleśnictwem Gromnik i Nadleśnictwem Brzesko (RDLP Kraków) oraz od zachodu z Nadleśnictwem Niepołomice (RDLP Kraków).

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska składa się z jednego obrębu leśnego (adres leśny 03-03-01). Powierzchnia gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wynosi **14 914,3696 ha**, w tym **3,8585 ha** stanowią grunty we współwłasności. Powierzchnia gruntów bez współwłasności wynosi **14 910,5111 ha**.

Powierzchnia gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (z dokładnością do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych wynosi **14 914,32 ha**, w tym **3,86 ha** stanowią grunty we współwłasności. Powierzchnia gruntów bez współwłasności wynosi **14 910,46 ha** (tabela 2).

Różnica pomiędzy tymi powierzchniami wynika ze sposobu rozliczenia powierzchni wydziełów i z zaokrągleń.

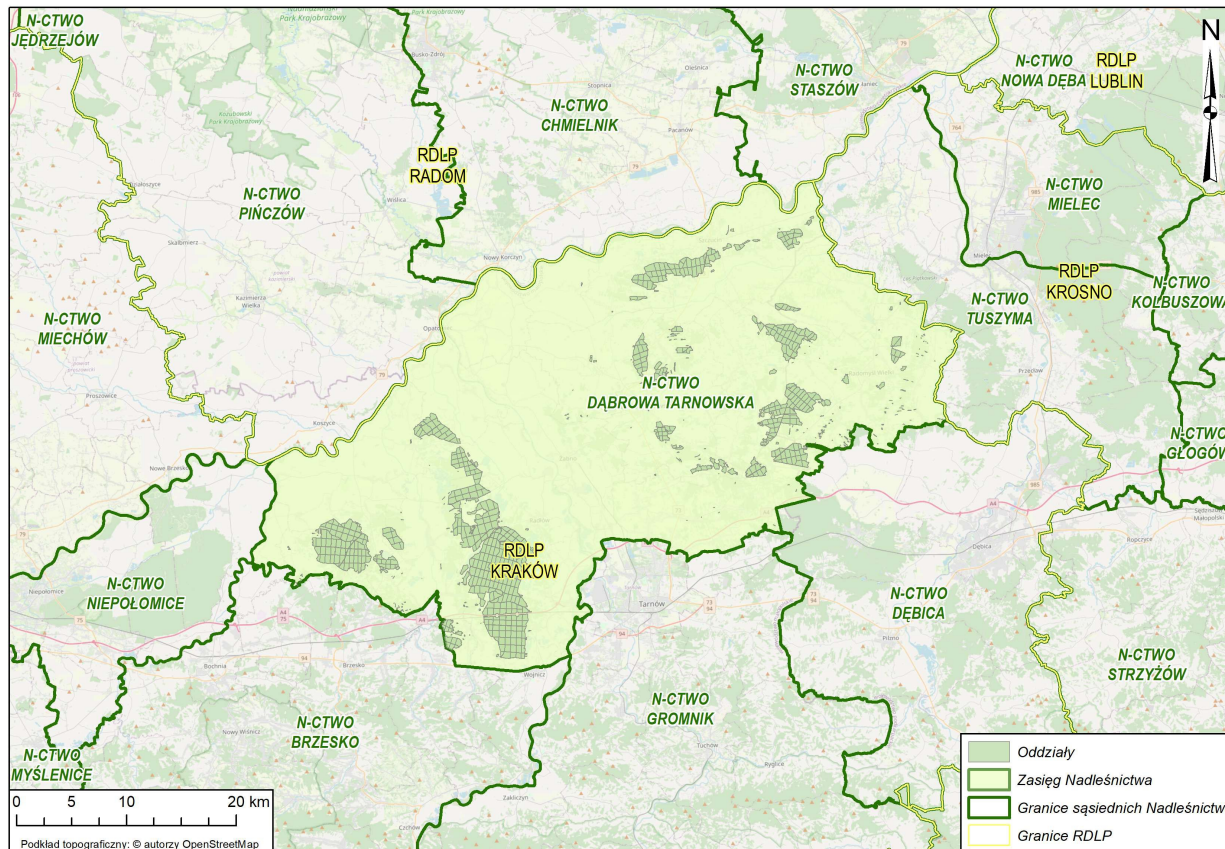
Tabela 2: Powierzchnia Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Obręb leśny	Powierzchnia ewidencyjna [ha] ze współwłasnościami	Powierzchnia ewidencyjna [ha] bez współwłasności	Powierzchnia ewidencyjna [ha] współwłasności	Powierzchnia wynikająca z podsumowania opisów taksacyjnych zaokrąglona do 1 ara [ha] ze współwłasnościami	Powierzchnia wynikająca z podsumowania opisów taksacyjnych zaokrąglona do 1 ara [ha] bez współwłasności	Powierzchnia wynikająca z podsumowania opisów taksacyjnych zaokrąglona do 1 ara [ha] współwłasności
Dąbrowa Tarnowska	14 914,3696	14 910,5111	3,8585	14 914,32	14 910,46	3,86
Nadleśnictwo	14 914,3696	14 910,5111	3,8585	14 914,32	14 910,46	3,86

Zgodnie z Zarządzeniem nr 16 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 marca 2016 roku o zmianie niektórych zarządzeń określających zasięgi terytorialne nadleśnictw powierzchnia terytorialnego zasięgu działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wynosi **1492,75 km²** i zawiera się pomiędzy podanymi niżej wartościami współrzędnych geograficznych:

- punkt północny: 50°21' 17,632" N; 21°12' 31,794" E,
- punkt wschodni: 50°13' 39,004" N; 21°23' 43,231" E,
- punkt południowy: 49°57' 34,902" N; 20°48' 46,730" E,
- punkt zachodni: 50°03' 12,296" N; 20°28' 43,620" E.

Mapa 1. Położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w strukturze Lasów Państwowych

Grunty będące w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska są bardzo rozproszone, co znacząco utrudnia sprawowanie nad nimi nadzoru.

2.2.2. Powierzchnia oraz podział powierzchniowy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska składa się z jednego obrębu leśnego o nazwie Dąbrowa Tarnowska. W jego skład wchodzi 11 leśnictw: Szczucin, Dulcza, Smyków, Podborze, Wał Ruda, Waryś, Bratucice, Wierzchosławice, Bielcza, Biadoliny oraz Rudy Rysie. Średnia powierzchnia leśnictwa wynosi 1355,50 ha. Najmniejszym powierzchniowo jest leśnictwo Waryś (1078,13 ha), największymi zaś leśnictwa: Smyków (1688,82 ha) i Bielcza (1690,12 ha). Natomiast największy zasięg swojego działania ma leśnictwo Podborze, ponad 450 km².

Na terenie Nadleśnictwa działa Leśnictwo Szkółkarskie w Wierzchosławicach, Gospodarstwo Rybackie w Wierzchosławicach oraz Ośrodek Hodowli Zwierzyny Wierzchosławice.

W tabeli 3 zestawiono powierzchnie i wykaz oddziałów Nadleśnictwa jakie zajmują poszczególne leśnictwa (powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności), natomiast w tabeli 4 zestawiono powierzchnie uwzględniające działki we współwłasności. W Nadleśnictwie jest dziewięć działek we współwłasności o łącznej powierzchni 3,8585 ha (działki nr 139/5, 568, 659, 1044, 1205/1, 1205/2, 1538, 2445, 2450), natomiast nie ma gruntów spornych.

Tabela 3. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności)

Nr obróbu leśnego	Obręb leśny	Nr leśnictwa	Leśnictwo	Zakres oddziałów	Powierzchnia [ha]			
					Leśna		Nieleśna	Razem
					Zalesiona i niezalesiona	Związana z gospodarką leśną		
1	Dąbrowa Tarnowska	01	Szczucin	1 - 63	1 425,13	38,43	9,39	1 472,95
		02	Dulcza	64 - 115, 170	1 157,37	20,34	1,89	1 179,60
		03	Smyków	116 - 169, 171 - 190	1 635,60	34,17	19,05	1 688,82
		04	Podborze	191 - 245	1 179,05	18,75	6,50	1 204,30
		05	Wał Ruda	246 - 297	1 316,78	21,34	14,39	1 352,51
		06	Waryś	298 - 325, 490	1 057,64	12,78	7,71	1 078,13
		07	Bratucice	344 - 380, 388 - 392	1 117,06	21,73	4,73	1 143,52
		08	Wierzchosławice	412 - 473	1 442,77	43,57	108,11	1 594,45
		09	Bielcza	474 - 489, 491 - 533	1 641,29	40,50	8,33	1 690,12
		10	Biadoliny	534 - 592	1 386,86	24,50	3,59	1 414,95
		11	Rudy Rysie	326 - 343, 381 - 387, 393 - 411	1 069,63	17,65	3,83	1 091,11
Razem:					14 429,18	293,76	187,52	14 910,46

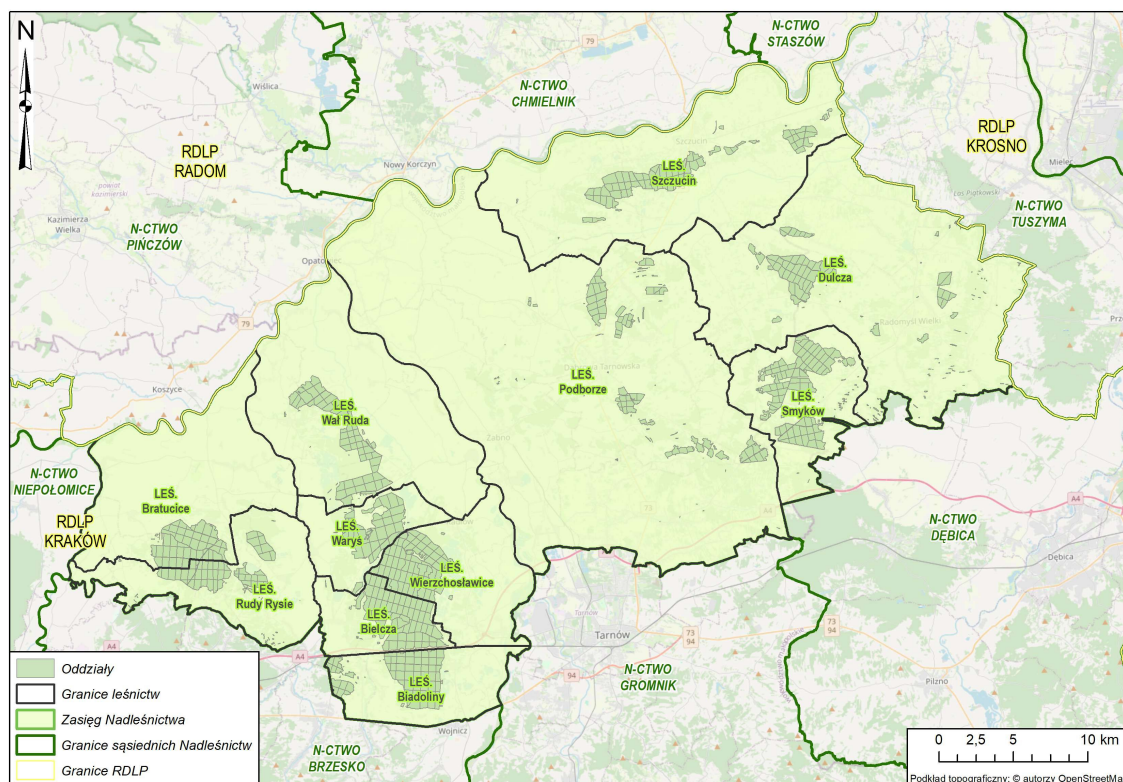
Tabela 4. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (powierzchnia uwzględniająca działki we współwłasności)

Nr obrębu leśnego	Obręb leśny	Nr leśnictwa	Leśnictwo	Zakres oddziałów	Powierzchnia [ha]			
					Leśna		Nieleśna	Razem
					Zalesiona i niezalesiona	Związana z gospodarką leśną		
1	Dąbrowa Tarnowska	01	Szczucin	1 - 63	1 425,13	38,43	9,39	1 472,95
		02	Dulcza	64 - 115, 170	1 157,58	20,34	1,89	1 179,81
		03	Smyków	116 - 169, 171 - 190	1 638,30	34,17	19,35	1 691,82
		04	Podborze	191 - 245	1 179,05	18,75	6,50	1 204,30
		05	Wał Ruda	246 - 297	1 316,78	21,34	14,39	1 352,51
		06	Waryś	298 - 325, 490	1 057,64	12,78	7,71	1 078,13
		07	Bratucice	344 - 380, 388 - 392	1 117,06	21,73	4,73	1 143,52
		08	Wierzchosławice	412 - 473	1 442,77	43,71	108,11	1 594,59
		09	Bielcza	474 - 489, 491 - 533	1 641,29	40,50	8,33	1 690,12
		10	Biadoliny	534 - 592	1 386,86	24,50	3,59	1 414,95
		11	Rudy Rysie	326 - 343, 381 - 387, 393 - 411	1 070,13	17,65	3,84	1 091,62
Razem:					14 432,59	293,90	187,83	14 914,32

Przyjęty podział powierzchniowy na oddziały jest charakterystyczny dla terenów nizinnych. Linie podziału powierzchniowego oparte są głównie na przeciętych liniach oddziałowych. Taki podział sprawia, że poszczególne oddziały mają czytelne granice.

Łącznie w Nadleśnictwie wyznaczono 594 oddziałów.

Mapa 2. Podział Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na leśnictwa

Powierzchnia Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (stan na 1 stycznia 2026 r.):

Według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m² powierzchnia Nadleśnictwa wynosi **14 914,3696 ha**, w tym **14 910,5111 ha bez współwłasności**. Powierzchnia podana z dokładnością do 1m² służy jedynie do rozliczenia stanu posiadania Nadleśnictwa. W zestawieniach zamieszczonych w dalszej części dokumentacji, opisujących głównie stan lasu i zadania gospodarcze powierzchnia podawana jest z dokładnością do 0,01 ha.

- Po zaokrągleniu do pełnych arów poszczególnych działek i wydzieli, powierzchnia (**bez współwłasności**) w ha (z dokładnością do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych, wynosi **14 910,46 ha**, w tym:
 - pow. leśna – **14 722,94 ha**:
 - pow. leśna zalesiona: **14 312,19 ha**,
 - pow. leśna niezalesiona: **116,99 ha**,
 - pow. leśna związana z gospodarką leśną: **293,76 ha**,
 - pow. nieleśna „nie-Ls” – **187,52 ha**.
- Po zaokrągleniu do pełnych arów poszczególnych działek i wydzieli, powierzchnia (**ze współwłasnościami**) w ha (z dokładnością do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych, wynosi **14 914,32 ha**, w tym:
 - pow. leśna „Ls” – **14 726,49 ha**:
 - pow. leśna zalesiona: **14 312,69 ha**,
 - pow. leśna niezalesiona: **119,90 ha**,
 - pow. leśna związana z gospodarką leśną: **293,90 ha**,
 - pow. nieleśna „nie-Ls” – **187,83 ha**.
- Powierzchnia **we współwłasności** wynosi **3,86 ha**.

2.2.3. Przynależność administracyjna

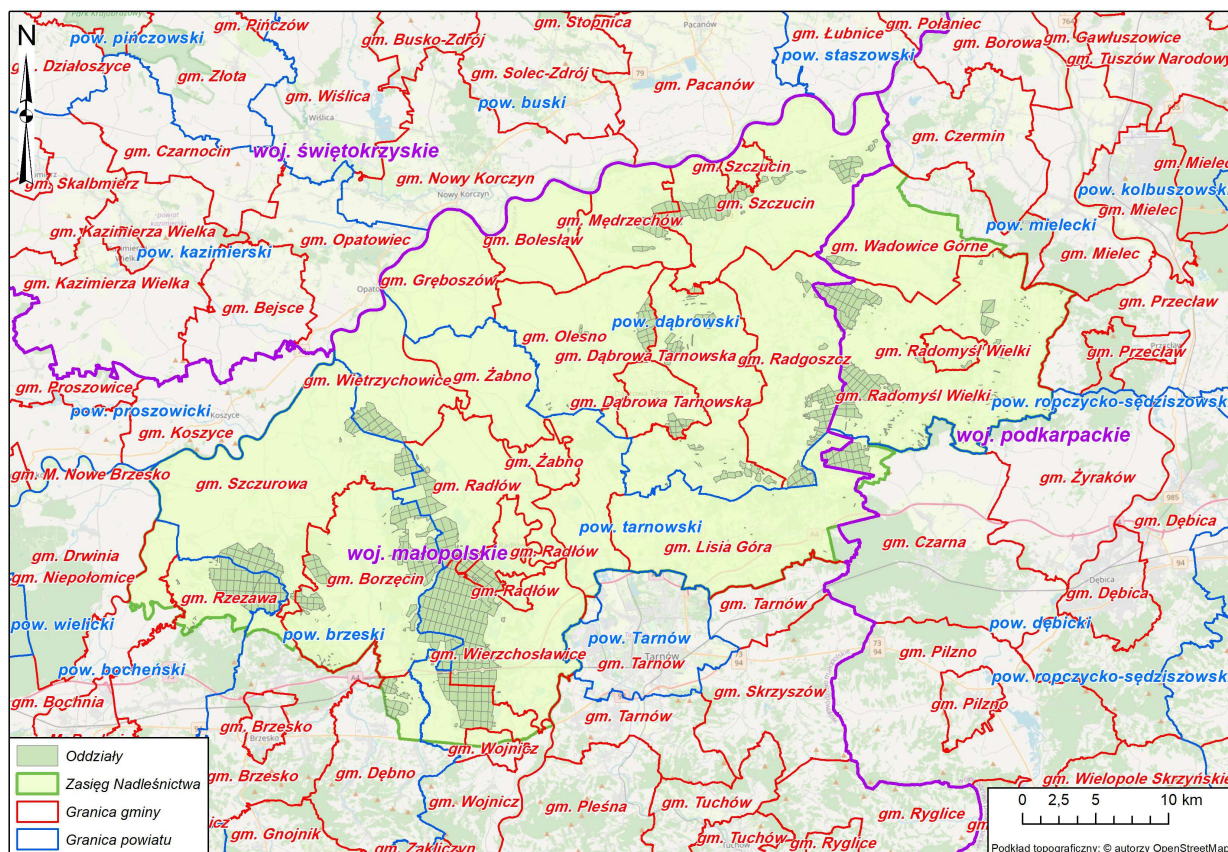
Obszar Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska położony jest w zasięgu administracyjnym dwóch województw: małopolskiego – 84% i podkarpackiego – 16%. W województwie małopolskim grunty zarządzane przez Nadleśnictwo są położone na terenie 4 powiatów i 19 gmin, a w województwie podkarpackim na terenie 2 powiatów i 4 gmin.

Według podziału administracyjnego kraju grunty zarządzane przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska lub pozostające we współwłasnościach położone są w zasięgu niżej wymienionych jednostek:

- **Województwo małopolskie:**
 - **Powiat bocheński:**
 - Gminy: Rzezawa,
 - **Powiat brzeski:**
 - Gminy: Borzęcin, Brzesko (obszar wiejski), Dębno i Szczurowa,
 - **Powiat dąbrowski:**
 - Gminy: Bolesław, Dąbrowa Tarnowska (miasto i obszar wiejski), Mędrzechów, Olesno, Radgoszcz, Szczucin (miasto i obszar wiejski),
 - **Powiat tarnowski:**
 - Gminy: Lisia Góra, Radłów (miasto i obszar wiejski), Wierzchosławice, Wietrzychowice, Wojnicz (obszar wiejski),

- **Województwo Podkarpackie:**
 - **Powiat dębicki:**
 - Gminy: Czarna,
 - **Powiat mielecki:**
 - Gminy: Radomyśl Wielki (miasto i obszar wiejski), Wadowice Górne.

Mapa 3. Przynależność administracyjna Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Szczegółowe dane dotyczące powierzchni gruntów Nadleśnictwa na obszarze poszczególnych gmin, wraz z wyszczególnieniem grup użytków gruntowych, znajduje się w części tabelarycznej Elaboratu Planu Urządzenia Lasu, w Tabeli nr I.

2.2.4. Struktura użytkowania gruntów

W poniższych tabelach przedstawiono udział poszczególnych grup użytków gruntowych w powierzchni Nadleśnictwa oraz udział grup kategorii użytkowania w ramach rodzaju użytku „Ls”. Zamieszczona powierzchnia została podana z dokładnością do 1m².

Tabela 5: Zestawienie powierzchni Nadleśnictwa wg grup użytków gruntowych

Lp.	Grupy użytków gruntowych	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
1	Grunty leśne	14722,9892	98,74

Lp.	Grupy użytków gruntowych	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
2	Grunty zadrzewione i zakrzewione	0,1000	0,00
3	Użytki rolne	181,4329	1,22
4	Grunty pod wodami	4,1100	0,02
5	Użytki ekologiczne	0,0000	0,00
6	Tereny różne	1,0788	0,01
7	Grunty zabudowane i zurbanizowane	0,8002	0,01
Razem:		14910,5111	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m² nie uwzględniająca działek we współwłasności

Tabela 6. Zestawienie powierzchni użytku „Ls” w rozbiciu na grupy kategorii użytkowania

Lp.	Rodzaj użytku gruntowego	Grupa kategorii użytkowania	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
1	Lasy („Ls”)	Grunty leśne zalesione	14312,2194	97,21
2		Grunty leśne niezalesione	116,9628	0,79
3		Grunty związane z gospodarką leśną	293,8070	2,00
Razem:			14722,9892	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m² nie uwzględniająca działek we współwłasności

Pozostałe dane dotyczące kategorii użytkowania oraz grup rodzajów powierzchni zamieszczone zostały w Elaboracie PUL, we wspomnianej wcześniej Tabeli nr I.

2.3. Miejsce i rola Nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej

2.3.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna (Solon J., 2021)

Region fizycznogeograficzny to jednostka przestrzenna wykazująca pewien stopień wewnętrznej jedności wynikający z położenia geograficznego, dominującej rzeźby terenu, historii rozwoju, charakteru współczesnych procesów geograficznych, oraz wzajemnego powiązania poszczególnych elementów tworzących daną jednostkę. Z wymienionymi cechami, stanowiącymi kryteria wyróżnienia danego regionu, wiąże się charakter szaty roślinnej i świata zwierzęcego oraz rodzaj gospodarczego użytkowania gruntu.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski J. Kondrackiego (2013), zaktualizowanego przez J. Solona (2021), teren Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska położony jest w następujących jednostkach:

Obszar: Europa Zachodnia (1)

Megaregion: Karpaty, Podkarpackie i Nizina Panońska (5)

Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51)

Podprowincja: Podkarpacie Północne (512)

Makroregion: Kotlina Sandomierska (512.4-5)

Mezoregion: Nizina Nadwiślańska (512.41)

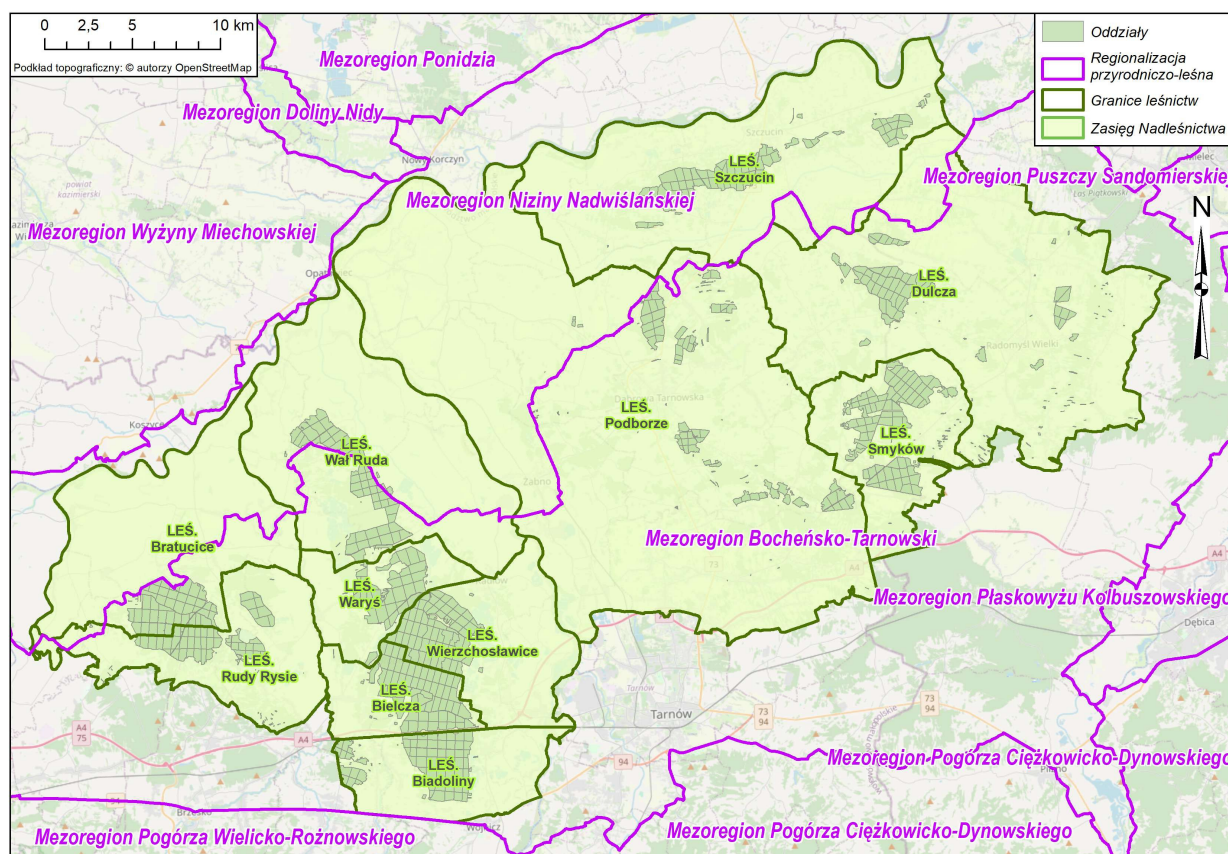
Mezoregion: Podgórze Bocheńskie (512.42)

Mezoregion: Płaskowyż Tarnowski (512.43)

roślinnym na tym obszarze są łągi jesionowo-wiązowe. Lesistość mezoregionu jest bardzo mała i wynosi zaledwie 6%. (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).

Mezoregion Bocheńsko-Tarnowski zlokalizowany jest w południowo-wschodniej części Nadleśnictwa. W mezoregionie tym dominują krajobrazy naturalne peryglacialne – równinne i faliste, natomiast rzadziej występują krajobrazy zalewowych den dolin, jak akumulacyjne oraz tarasów nadzalewowych – akumulacyjne. Mezoregion obejmuje Podgórze Bocheńskie oraz Płaskowyż Tarnowski. W części wschodniej przeważa krajobraz roślinny borów mieszanych i grądów w odmianie małopolskiej, występują też niewielkie powierzchnie krajobrazu borów mieszanych i grądów w odmianie małopolskiej i podwariancie z dużym udziałem łągów jesionowo-olszowych i olsów w części zachodniej, a łągów jesionowo-wiązowych – nad Dunajcem. Warto wspomnieć, że w trakcie prac inwentaryzacyjnych w latach 2024-2025, na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, nie stwierdzono występowania siedlisk łągowych. Lesistość mezoregionu określa się jako średnią i wynosi 25% (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).

Mapa 5. Regionalizacja przyrodniczo-leśna na tle zasięgu działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Zielony R., Kliczkowska A., 2012)

2.3.3. Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008)

Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008) to zhierarchizowany wedle określonych reguł podział przestrzeni geograficznej dokonany ze względu na zróżnicowanie szaty roślinnej. Obejmuje on następujące klasy regionów,

o specyficznym sposobie kodowania:

- **działy geobotaniczne** (w kodzie oznaczane kolejnymi dużymi literami od A do I), częściowo z podziałem na poddziały (kody: E i E'), zaliczane w zestawieniu tabelarycznym do odpowiednich jednostek wyższego rzędu, tj. prowincji i ewentualnie podprowincji,
- **krainy geobotaniczne** (w kodzie oznaczane cyframi po wielkiej literze, np. A.1 albo C.5), dzielone w niektórych przypadkach na podkrainy (w kodzie oznaczane cyframi z dodatkiem małych liter, np. A.5a),
- **okręgi geobotaniczne** (w kodzie oznaczane cyframi po kodzie krainy, np. A.3.1), obligatoryjnie dzielone na podokręgi geobotaniczne, stanowiące podstawowe jednostki podziału (w kodzie oznaczane małymi literami po kodzie okręgu, np.: A.3.1.a).

Tereny Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska położone są w następujących jednostkach podziału geobotanicznego:

Państwo: Holarktyka

Obszar: Europejskich Lasów Liściastych i Mieszanych

Prowincja: Środkowoeuropejska

Podprowincja: Środkowoeuropejska właściwa

Dział: Wyżyn Południowopolskich (C)

Kraina: Kotliny Sandomierskiej (C.8.)

Okręg: Niziny Nadwiślańskiej (C.8.1.)

Podokręg: Doliny Wisły „Ujście Solne – Karsy” (C.8.1.b.)

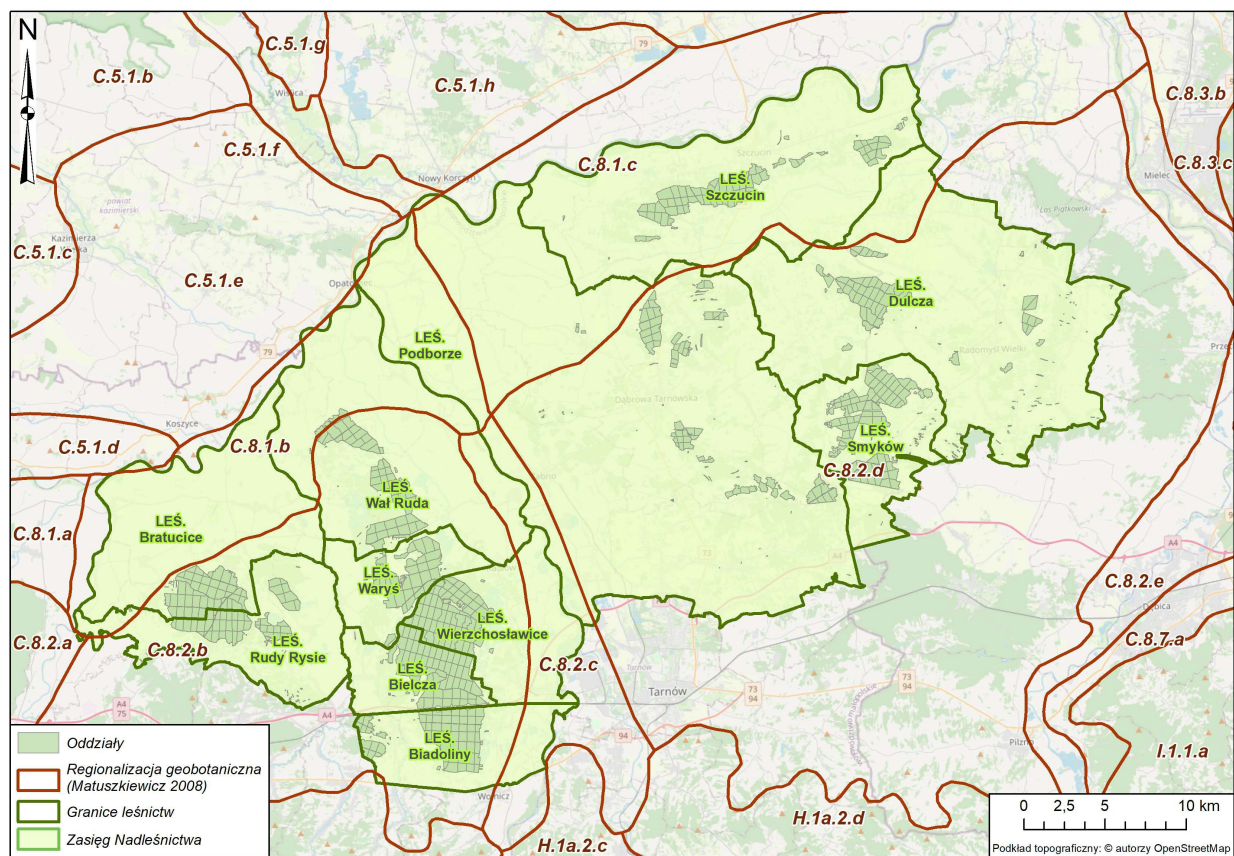
Podokręg: Doliny Wisły „Karsy – Połaniec” (C.8.1.c.)

Okręg: Niepołomicko-Tarnowski (C.8.2.)

Podokręg: Brzesko-Radłowski (C.8.2.b.)

Podokręg: Tarnowski (C.8.2.d.)

Mapa 6. Regionalizacja geobotaniczna na tle zasięgu działania Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Matuszkiewicz J. M., 2008)

3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ochrona przyrody w lasach polega na zachowaniu w niezmienionym lub optymalnym stanie najcenniejszych fragmentów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz różnorodności biologicznej, utrzymaniu procesów ekologicznych i właściwego stanu zachowania siedlisk przyrodniczych, a także na ochronie walorów krajobrazowych. Równolegle wykonywane są czynności służące odtworzeniu zubożałych lub zanikłych elementów środowiska leśnego i przywróceniu ich do właściwego stanu i funkcji. Podstawą tych działań jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Rozporządzenia Ministra Środowiska oraz zasady i wytyczne wprowadzone na różnych szczeblach zarządzania w Lasach Państwowych.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska zlokalizowane są tereny, obszary i obiekty podlegające ochronie prawnej na podstawie Ustawy o ochronie przyrody. Należą do nich: rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, strefy ochronne miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków ptaków chronionych oraz stanowiska gatunków roślin i zwierząt chronionych. Poza ochroną przyrody opartą na wymienionych w Ustawie formach, stosuje się szereg zaleceń i ograniczeń stanowiących dodatkowe narzędzia w ramach działań ochronnych.

Powierzchniowe i indywidualne formy ochrony przyrody zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska to:

- **1 Rezerwat przyrody:**
 - Rezerwat przyrody „Lasy Radłowskie”,
- **4 Obszary chronionego krajobrazu:**
 - Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
 - Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
 - Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu,
 - Przecławicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- **1 Obszar Natura 2000:**
 - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO):
 - Jadowniki Mokre PLH120068,
- **2 Pomniki przyrody:**
 - Dąb szypułkowy „Onufry Dębicz” (*Quercus robur*),
 - Grupa drzew złożona z lipy drobnolistnej (*Tilia cordata*) i dębu szypułkowego (*Quercus robur*),
- **Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów:**
 - stanowiska dziko rosnących roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
 - 9 stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową:
 - 3 strefy ochrony bielika (*Haliaeetus albibilla*),
 - 6 stref ochrony bociana czarnego (*Ciconia nigra*).

Ponadto na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zlokalizowany jest jeden proponowany **rezerwat przyrody „Wilczy grunt”**.

Zagadnienia związane z wymienionymi powyżej formami ochrony przyrody zostały szczegółowo omówione podczas Spotkania Konsultacyjnego dotyczącego opracowania POP i POnŚ, które odbyło się w dniu 17 czerwca 2025 roku w siedzibie Nadleśnictwa

Dąbrowa Tarnowska. W Spotkaniu tym uczestniczyli Przedstawiciele: Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, RDLP w Krakowie, RDOŚ w Krakowie oraz Wykonawcy PUL – Krameko Sp. z o.o.

Dodatkowo w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, poza gruntami będącymi w jego zarządzie, znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- **1 Obszar chronionego krajobrazu:**
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły,
- **3 Obszary Natura 2000:**
 - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO):
 - Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066,
 - Dolina rzeki Gróbki PLH120067,
 - Dolny Dunajec PLH120085.

Poszczególne elementy tworzące system ochrony przyrody w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska zostały opisane w kolejnych podrozdziałach.

3.1. Rezerwat przyrody

Rezerwat przyrody jest obiektem podlegającym prawnej ochronie i stanowi jedną z ważniejszych form ochrony przyrody w naszym kraju. Podstawowym celem tworzenia rezerwatów jest poznanie, udokumentowanie oraz zabezpieczenie najbardziej wartościowych i niepowtarzalnych ekosystemów, stworzenie szans przetrwania aktualnego bogactwa gatunkowego roślin i zwierząt poprzez ochronę różnorodności biocenoz oraz zawartego w organizmach tych gatunków materiału genetycznego. Rezerваты stwarzają możliwość zachowania dziko występujących gatunków roślin i zwierząt, łącznie z ich biotopami i siedliskami, a jednocześnie zapewniają trwałe istnienie wachlarza form geomorfologicznych i geologicznych, stanowiących o istocie naturalnego krajobrazu.

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska znajduje się jeden rezerwat przyrody – „Lasy Radłowskie”, o powierzchni 30,92 ha. Rezerwat położony jest w całości na gruntach Nadleśnictwa, w Leśnictwie Bielcza. Bezpośredni nadzór nad rezerwatem sprawuje Nadleśniczy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

Tabela 7: Rezerваты przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Forma ochrony przyrody	Pow. ogólna wg Zarządzenia/ Rozporządzenia oraz CRFOP* [ha]	Pow. ogólna wg POP 2016 r. oraz N-ctwa Dąbrowa Tarnowska [ha]	Pow. ogólna wg PUL na lata 2026-2035 [ha]	Udział w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa [%]
1	Lasy Radłowskie	30,99	30,99	30,92	0,2

Objaśnienia do tabeli:

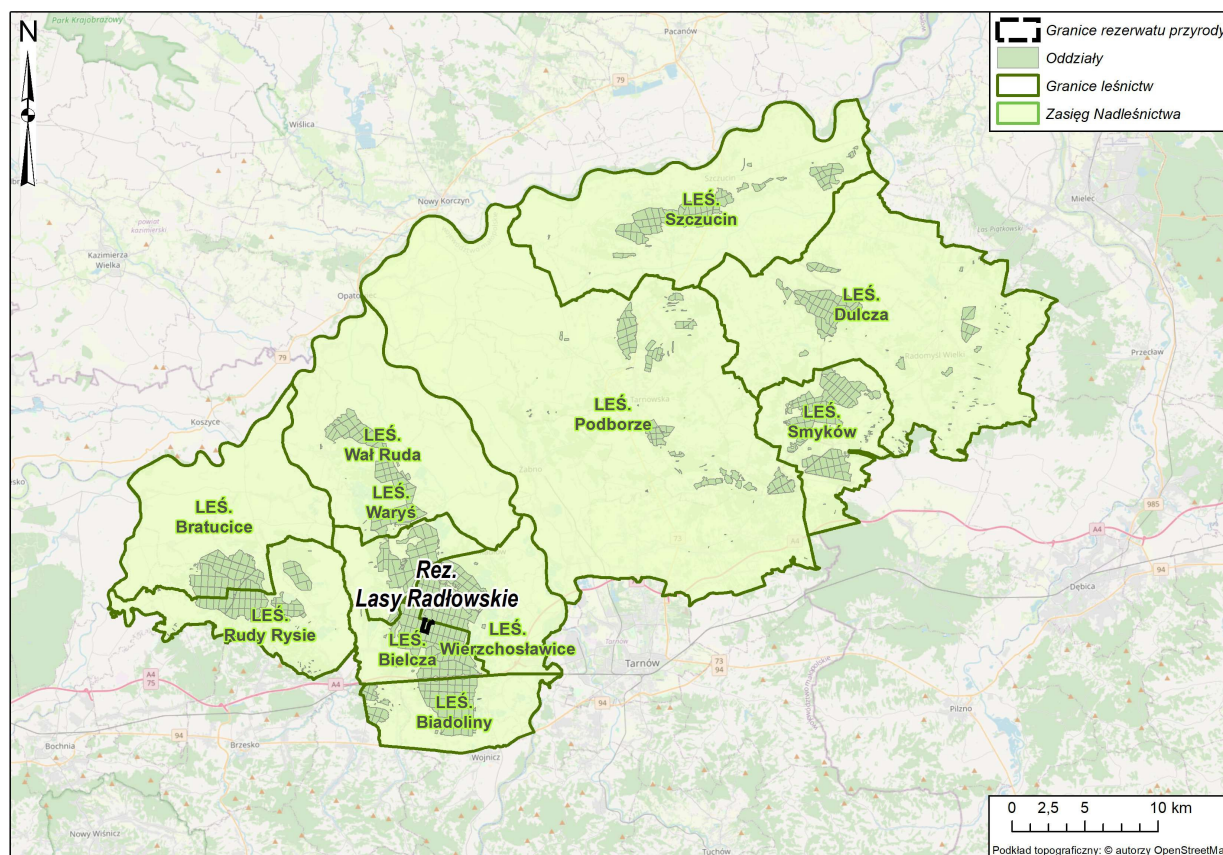
* niezgodność powierzchni wynika z faktu, że w akcie powołującym rezerwat podano powierzchnię wg. Prowizorycznego Planu Urządzania Lasu, którą później skorygowano

W tabeli poniżej zamieszczono syntetyczne informacje o rezerwacie przyrody, które w sposób zwięzły przedstawiają jego istotne właściwości, takie jak rodzaj, lokalizacja, powierzchnia oraz cel utworzenia rezerwatu.

Tabela 8. Rezerwat przyrody w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska (tabela opracowana w oparciu o Wzór 3 „Instrukcji sporządzania Programu Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Nazwa rezerwatu	Podstawa prawna	Położenie administracyjne		Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg. dominującego:		Powierzchnia objęta ochroną [ha]			Powierzchnia objęta ochroną [ha]		Cel ochrony
			Adres leśny	Gmina/Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu środowiska	Wg. aktu powołującego	Na terenie N-ctwa	Wg. PUL	Ścisłą	Czynną	
1	„Lasy Radłowskie”	Rozporządzenie Nr 6/2001 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 stycznia 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr 4, poz. 20)	484c 484d, 485a, 485b, 485c	Gmina Wierzchosła wice/Leśnictwo Bielcza	Florystyczny		30,99 (2001 r.)	30,92 (29,81 – pow. leśna zalesiona i niezalesiona, bez wyłączeń liniowych) (przy założeniu aktualizacji aktu powołującego - 31,25 ha, uwzględniając poszerzenie rezerwatu o wydz. 485d)	30,92 (29,81 – pow. leśna zalesiona i niezalesiona, bez wyłączeń liniowych) (przy założeniu aktualizacji aktu powołującego - 31,25 ha, uwzględniając poszerzenie rezerwatu o wydz. 485d)	Nieustalone	Nieustalone	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i krajobrazowych stanowiska szafranu spiskiego (<i>Crocus scepusiensis</i> Borbás) wraz z gatunkami towarzyszącymi
					Rodzaj: florystyczny (FI) Typ: florystyczny (PFI) Podtyp: roślin na granicy zasięgu (gz)	Typ: leśny i borowy (EL) Podtyp: lasów nizinnych (lni)						

Mapa 7. Lokalizacja rezerwatu przyrody na tle gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.1.1. Rezerwat przyrody „Lasy Radłowskie”

Rezerwat przyrody utworzono w oparciu o Rozporządzenie Nr 6/2001 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 stycznia 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Małop z 2001 r. Nr 4, poz. 20). Jest rezerwatem florystycznym. Został ustanowiony w celu zapewnienia ochrony i zachowania stanowiska szafrańca spiskiego (*Crocus scepusiensis* Borbás) wraz z gatunkami towarzyszącymi, ze względu na jego znaczenie przyrodnicze, naukowe oraz krajobrazowe.

Powierzchnia rezerwatu wynosi 30,92 ha i obejmuje prawie cały obszar oddziału 485 (wydz. a, b, c, ~a, ~b, ~c, ~d) oraz część oddziału 484 (wydz. c, d, ~c, ~d), w leśnictwie Bielcza. Rezerwat zlokalizowany jest w całości na terenie Radłowsko-Wierchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz określa się go jako kompleks Lasów Wierchosławicko-Radłowskich (obszar o bogatej przyrodzie i walorach krajobrazowych). Przez rezerwat przepływa meandrująca rzeka Kisielina – prawobrzeżny dopływ Wisły. Przy północnej granicy obszaru znajdują się stawy: Maruszka i Stradowski, położone na terenie Wierchosławic.

Rezerwat nie posiada otuliny, nie posiada także planu ochrony oraz nie wyznaczono w nim aktualnie zadań ochronnych.

Na Spotkaniu Konsultacyjnym, które odbyło się w dniu 17 czerwca 2025 r., pomiędzy Przedstawicielami Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, RDLP Kraków, RDOŚ Kraków oraz wykonawcą PUL, podjęto następujące ustalenia dotyczące rezerwatu:

- Granice rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” należy przyjąć zgodnie z danymi będącymi w posiadaniu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, jednocześnie uwzględniając korekty wynikające z danych ewidencyjnych otrzymanych oficjalnie z Nadleśnictwa.
- Szczegółowe rozliczenie powierzchni poszczególnych pododdziałów w granicach rezerwatu należy wykonać w oparciu o aktualne dane ewidencyjne, co będzie wiązało się z określeniem nowej (aktualnej) powierzchni rezerwatów, która z kolei może się różnić od podanej w aktach prawnych (powołujących) lub poprzednim PUL (lata 2016-2025).
- Wszystkie wyłączenia nieliterowane (z tzw. tyldą „~”) położone w granicach rezerwatu należy opisać osobnym adresem leśnym, uwzględniając ich powierzchnię w aktualnej powierzchni rezerwatu.
- Granice poszczególnych pododdziałów należy poprowadzić przy uwzględnieniu aktualnego numerycznego modelu terenu i pokrycia terenu oraz ortofotomapy.
- W związku ze stwierdzoną niezgodnością pomiędzy obecnie obowiązującym przebiegiem granic rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” a jego rzeczywistym zasięgiem, ustalonym na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej w trakcie prac taksacyjnych oraz analizy aktualnej ortofotomapy i numerycznego modelu terenu (NMT), postanowiono, iż granica rezerwatu zostanie określona w oparciu o istniejące granice ewidencyjne. Natomiast fragment działki ewidencyjnej nr 2465, położony pomiędzy drogą stanowiącą jednocześnie linię oddziałową a aktualną granicą rezerwatu, zostanie włączony do oddziału 485 jako pododdział „d” bez przypisanych wskazań gospodarczych, i nie będzie uwzględniany w zasięgu rezerwatu dla potrzeb sporządzania Planu Urządzenia Lasu (PUL). W opisie uzupełniającym dotyczącym wydzielenia 485d zostanie zamieszczony zapis w informacjach dodatkowych o konieczności uregulowania formalno-prawnego przebiegu granicy rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska. Ponadto wydzielenia liniowe oznaczone symbolami 484~d oraz 485~a, zlokalizowane wzdłuż północnej granicy rezerwatu i wchodzące w jego obszar, należy w ramach opracowywanego Planu Urządzenia Lasu ująć jako przewidziane do wyłączenia z jego zasięgu w perspektywie przyszłej aktualizacji granic.
- Tabele pododdziałów i zabiegów planowanych w PUL na terenie rezerwatu przyrody zostały przeanalizowane i uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym. Analizy te zawarto w formie osobnych zestawień tabelarycznych uzupełnionych o wspólnie wypracowane zapisy, wraz z załącznikami mapowymi. W zestawieniach tych działania ochronne wynikające z aktualnych aktów prawnych zostały przełożone na „język urzędzeniowy”. Jednocześnie ustalono, że zapisane w załączonych zestawieniach sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” - jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach.

Fotografia 1. Tablica informująca o obszarze rezerwatu przyrody "Lasy Radłowskie", Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

W rezerwacie dominują siedliska wilgotne (lasowe i lasowe mieszane), porośnięte starodrzewem sosnowym i dębowym (bór mieszany), a w części północnej grądem niskim będącym okresowo zalewanym wodą i przechodzącym stopniowo w olsy i niewielkie fragmenty łągów. Wśród wiekowych (nawet 130-140 letnich) dębów, sosen, olsz i brzoź, w podszybie występuje, m.in. czeremcha, leszczyna, dąb czerwony, bez czarny oraz kruszyna. Obszar ten pozwolił ochronić wiele cennych gatunków roślin oraz stanowi doskonale schronienie dla zwierząt.

Na terenie rezerwatu występują stanowiska takich gatunków roślin chronionych, takich jak: szafran spiski (*Crocus scepusiensis* Borbás), wawrzynek wilczelyko (*Daphne mezereum*), kukulka (storczyk) plamista (*Dactylorhiza maculata*), kukulka (storczyk) Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*), ciemiężyce z rodzaju *Veratrum* oraz kosańce z rodzaju *Iris*, a także rzadkie i chronione grzyby, np. podgrzybek tęgoskórowy (*Xerocomus parasiticus*) oraz porosty, np. biedronecznik zmienny (*Punctelia subrudecta*), przysrumycznik pustułkowy (*Hypotrachyna revoluta*), czy żółtlica chropowata (*Flavoparmelia caperata*).

Fotografia 2. Stanowisko szafranu spiskiego (*Crocus scepusiensis* Borbás), (fot. Anna Wolska-Stępień)

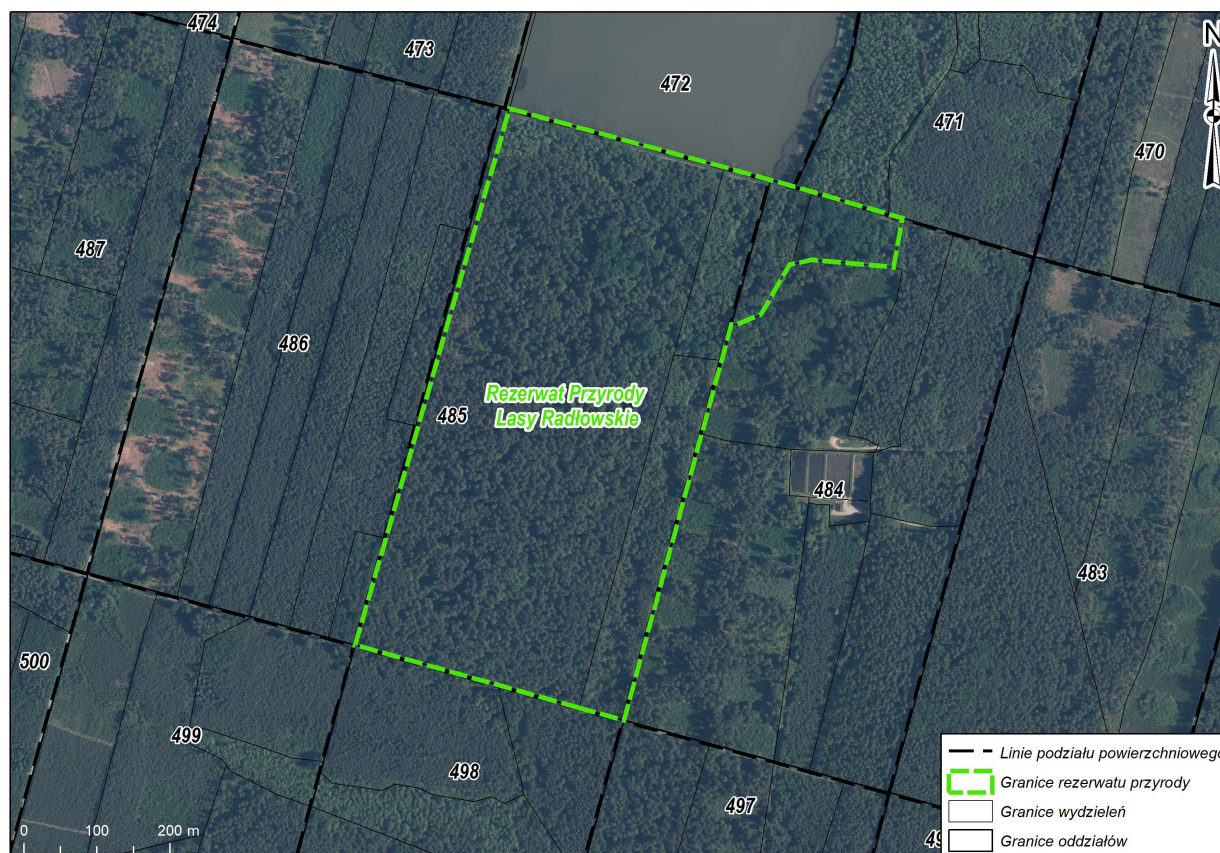
Rezerwat przyrody „Lasy Radłowskie” został powołany głównie ze względu na występowanie siedliska gatunku szafranu spiskiego, krokusa spiskiego (*Crocus scepusiensis* Borbás).

Krokus spiski to gatunek rośliny należącej do rodziny kosaćcowatych (*Iridaceae*). Charakteryzuje się smukłymi, fioletowymi kwiatami o trzech zewnętrznych i trzech wewnętrznych listkach okwiatu, o często delikatnie białawym prążkowaniu. Kwitnienie przypada zazwyczaj na przełomie marca i kwietnia, często jeszcze w obecności pokrywy śnieżnej. To jedna z pierwszych roślin zakwitających na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, uznawana za istotny wskaźnik fenologiczny początku przedwiośnia.

Szafran spiski występuje przede wszystkim na obszarach górskich, obejmujących Tatry oraz Beskidy: Żywiecki, Wyspowy i Mały. Jego obecność w rejonach nizinnych, takich jak okolice Brzeska oraz Tarnowa, stanowi zatem wyjątek, co podkreśla wyjątkową wartość i unikalność tej populacji w kontekście biogeograficznym.

Krokus spiski objęty jest częściową ochroną gatunkową na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409).

Mapa 8. Położenie Rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” (podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Kraków)

3.2. Obszary chronionego krajobrazu

Według Art. 23.1. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody obszarami chronionego krajobrazu są „wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

Wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu dokonuje się w drodze uchwały sejmiku województwa lub rady gminy, poprzez określenie jego nazwy, położenia, obszaru, sprawującego nadzoru oraz wyznaczenia czynnej ochrony ekosystemów i obowiązujących zakazów.

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajdują się cztery obszary chronionego krajobrazu (OChK), które stanowią 79,9% powierzchni Nadleśnictwa:

- Radłowsko-Wierchosławicki OChK,
- Bratucicki OChK,
- Jastrzębsko-Żdżarski OChK,
- Przecławski OChK.

Poza gruntami, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, występuje również Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły.

Obszary chronionego krajobrazu, o których mowa, zostały ustanowione na mocy Rozporządzenia Nr 23 Wojewody Tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 roku w sprawie wyznaczania obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa tarnowskiego

(Dziennik Urzędowy Województwa Tarnowskiego z 1996 r., Nr 10, poz. 60).

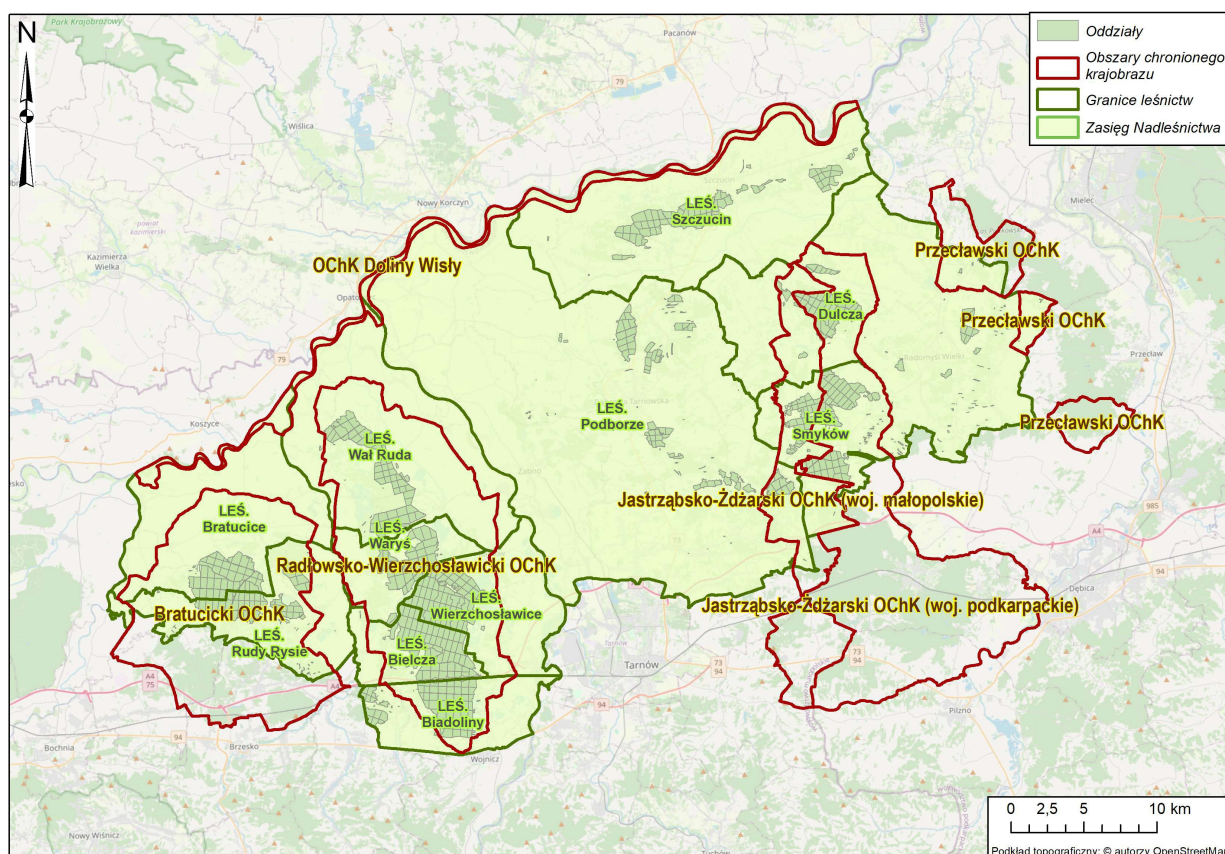
Tabela 9. Obszary chronionego krajobrazu na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Forma ochrony przyrody	Powierzchnia ogólna [ha] (dane z CRFOP)	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa [ha]	Udział w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska* [%]
1	Radłowsko-Wierzchosławicki OChK	20811,45	6871,77	46,09
2	Bratucicki OChK	16955,13	2235,10	14,99
3	Jastrzębsko-Żdżarski OChK (woj. małopolskie)	19329,00	737,65	4,95
4	Jastrzębsko-Żdżarski OChK (woj. podkarpackie)		2057,35	13,80
5	Przeclawski OChK	4734,00	10,44	0,07
Razem:		61829,58	11912,31	79,90

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

Mapa 9. Obszary chronionego krajobrazu na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.2.1. Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu znajduje się w całości na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska i obejmuje znaczną część gruntów w zarządzie Nadleśnictwa, zlokalizowanych na powierzchni 5 leśnictw: Wał Ruda, Waryś, Wierchosławice, Bielcza oraz Białolin. Ponadto obszar ten pokrywa się w części z zasięgiem specjalnych obszarów ochrony Natura 2000 – „Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066 (część) i „Jadowniki Mokra” PLH120068 (całość) oraz rezerwatem przyrody

„Lasy Radłowskie” (całość). Na terenie OChK, w obrębie gruntów Nadleśnictwa, znajdują się również 2 pomniki przyrody: grupa drzew – 2 szt. lipy drobnolistnej (*Tilia cordata*) i dąb szypułkowy (*Quercus robur*) oraz 3 historyczne użytki ekologiczne – „Świercze”, „Radziejów” i „Wał”.

Radłowsko-Wierzchosławicki OChK definiują następujące akty normatywne powołujące i aktualizujące:

- Rozporządzenie Nr 50/200 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 maja 2000 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu województwa tarnowskiego (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2000 r. Nr 34, poz. 451);
- Rozporządzenie Nr 75/05 Wojewody Małopolskiego z dnia 27 grudnia 2005 r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2006 r. Nr 126, poz. 799);
- Uchwała Nr XVIII/300/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2012 r., Nr XVIII/300/12, poz. 1195);
- Uchwała Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2018 r. Nr XLVI/713/18, poz. 1703);
- Uchwała Nr X/113/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr X/113/19, poz. 5018).

Radłowsko-Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje powierzchnię 20811,45 ha (dane z CRFOP) i znajduje się na terenie województwa małopolskiego – powiatu brzeskiego i tarnowskiego. Według podziału fizycznogeograficznego Polski zlokalizowany jest w Kotlinie Sandomierskiej, gdzie w praktycznie całości położony jest na Podgórzu Bocheńskim, a tylko w północno-wschodniej części na Nizinie Nadwiślańskiej.

Teren Radłowsko-Wierzchosławickiego OChK obejmuje **6871,77 ha** powierzchni kompleksów leśnych znajdujących się na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, co stanowi ok. **46%** jego powierzchni. Natomiast w pozostałej części dominuje krajobraz terenów wiejskich, składający się głównie z gruntów rolnych, łąk oraz pastwisk. Miejscowo pojawiają się również śródleśne młaki, bagna, starorzecza, stawy i moczary, a nawet wydmy z nanosów rzecznych. Dzięki bogatej różnorodności siedlisk występującej na chronionym obszarze, wytworzył się specyficzny mikroklimat będący idealnym ekosystemem dla rozwoju bujnej fauny i flory.

Z gatunków chronionych roślin występują m.in.: szafrań spiski (*Crocus scepusiensis* Borbás), wawrzynek wilczczyko (*Daphne mezereum*), kukułka (storczyk) plamista (*Dactylorhiza maculata*), kukułka (storczyk) Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*), widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*), widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*), ciemniężca zielona (*Veratrum lobelianum*), goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*), czy czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum*). Na szczególną uwagę zasługuje stanowisko czosnku siatkowatego jako cennego gatunku, gdyż jest to jedyne znane stanowisko tej rośliny w zasięgu Nadleśnictwa. Natomiast z gatunków chronionych zwierząt można zaobserwować m.in.: bielika (*Haliaeetus albicilla*), bociana czarnego (*Ciconia nigra*), bobra europejskiego (*Castor fiber*), kumaka nizinny (*Bombina orientalis*), modraszka nausitous (*Phengaris nausithous*), modraszka telejus (*Phengaris telejus*), traszka

grzebieniasta (*Triturus cristatus*), wydra (*Lutra lutra*), żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba wodna (*Rana esculenta*), czy żaba zwinka (*Rana dalmatina*).

Radłowsko-Wierzchosławicki OChK jest idealnym miejscem pod względem turystyki i rekreacji, ponieważ występuje tu wiele szlaków pieszych i rowerowych, stawów rybnych dla wędkarzy oraz siedlisk grzybów dla grzybiarzy. Posiada również bogate dziedzictwo kulturowo-historyczne w postaci licznie zlokalizowanych zabytków, takich jak: cmentarz wojenny z I wojny światowej, pomnik bł. Karoliny Kózki, Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów, czy zbiorowa mogiła polskich żołnierzy z 1939 r.

Uchwała Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie Radłowsko-Wierzchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z dnia 8 marca 2018 r., poz. 1703) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych na terenie OChK:

- 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych,
- 2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych,
- 3) ochrona i odtwarzanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności,
- 4) utrzymywanie i odtwarzanie ciągłości i drożności leśnych korytarzy ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków i ptaków,
- 5) zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nieprzeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych,
- 6) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, drzew dziuplastych, części drzew obumarłych, aż do całkowitego ich rozkładu,
- 7) zachowanie śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk, muraw kserotermicznych i piaskowych oraz polan o wysokiej bioróżnorodności,
- 8) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych,
- 9) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- 10) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Małop. z 2018 r., Nr XLIX/767/18, poz. 4247);

- Uchwała Nr X/112/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XLIX/767/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 maja 2018 roku w sprawie Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2019 r. poz. 5017).

Bratucicki OChK o powierzchni 16955,13 ha (dane z CRFOP) znajduje się w całości w województwie małopolskim – w powiatach: bocheńskim i brzeskim. Położony jest w Kotlinie Sandomierskiej, w przeważającej części na Podgórzu Bocheńskim, a na północy na Nizinie Nadwiślańskiej.

Obszar Bratucickiego OChK obejmuje **2235,10 ha** powierzchni gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, co stanowi około **15%** jego powierzchni. Teren ten w przeważającej mierze zajmują rozległe, zwarte kompleksy leśne, w których dominuje sosna i dąb. Rozwinęły się tu także takie ekosystemy jak młaki, stawy rybne czy mokradła będące częścią torfowisk niskich.

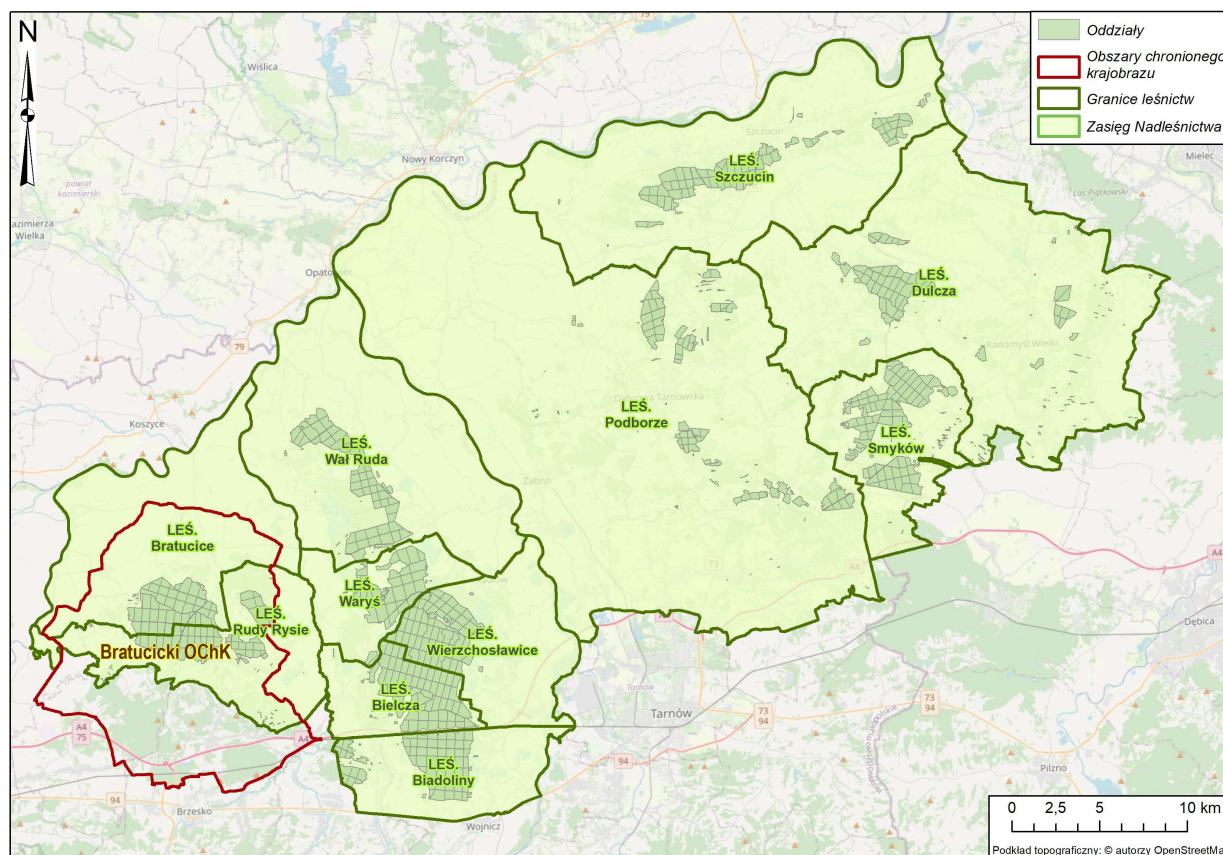
Z gatunków chronionych roślin występuje tu m.in.: długosz królewski (*Osmunda regalis*), szafran spiski (*Crocus scepusiensis* Borbas), czy wawrzynek wilczelyko (*Daphne mezereum*). Natomiast z gatunków chronionych zwierząt można spotkać m.in.: bobra europejskiego (*Castor fiber*), kumaka nizinnego (*Bombina bombina*), modraszka nausitousa (*Phengaris nausithous*), czy modraszka telejusa (*Phengaris teleius*).

Pod względem walorów kulturowo-historycznych na terenie Bratucickiego OChK znajdują się budowle historyczne i sakralne np. mogiła w Lesie Bratucickim, kapliczka św. Onufrego, czy miejsce pamięci – domniemane miejsce egzekucji partyzantów.

Uchwała Nr XLIX/767/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 maja 2018 r. w sprawie Bratucickiego OChK (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr XLIX/767/18, poz. 4247) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych na terenie OChK:

- 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych,
- 2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych,
- 3) ochrona i odtwarzanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności,
- 4) utrzymywanie i odtwarzanie ciągłości i drożności leśnych korytarzy ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków i ptaków,
- 5) zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nieprzeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych,
- 6) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, drzew dziuplastych, części drzew obumarłych, aż do całkowitego ich rozkładu,
- 7) zachowanie śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk, muraw kserotermicznych i piaszkowych oraz polan o wysokiej bioróżnorodności,
- 8) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych,
- 9) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- 10) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Mapa 11. Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.2.3. Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu

Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu jest położony w południowo-wschodniej części Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska i obejmuje swoim zasięgiem część gruntów leśnictwa Dulcza, Smyków i Podborze.

Jastrzębsko-Żdżarski OChK definiują następujące akty normatywne:

- Rozporządzenie Nr 23/96 Wojewody Tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 1996 r. Nr 10, poz. 60);
- Rozporządzenie Nr 50/2000 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 maja 2000 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu województwa tarnowskiego (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2000 r. Nr 34, poz. 451);
- Rozporządzenie Nr 72/05 Wojewody Małopolskiego z dnia 27 grudnia 2005 r. w sprawie Jastrzębsko-Żdżarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w części położonej w Województwie Małopolskim (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2006 r. Nr 126, poz. 796);
- Rozporządzenie Nr 9/07 Wojewody Małop. z dnia 6 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie obszarów chronionego krajobrazu położonych na terenie województwa małopolskiego (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 499, poz. 3294);
- Uchwała Nr XVIII/296/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 lutego

2012 r. w sprawie Jastrzębsko-Żdżarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w części położonej w Województwie Małopolskim (Dz. Urz. z 2012 r., poz. 1191);

- Uchwała Nr XVIII/248/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 lutego 2020 r. (Dz. Urz. z 2020 r., poz. 2036).

Jastrzębsko-Żdżarski OChK o powierzchni 19329,00 ha (dane z CRFOP) znajduje się na terenie województwa podkarpackiego (powiat mielecki i dębnicki) i małopolskiego (powiat dąbrowski i tarnowski). Obszar położony jest praktycznie w całości w Kotlinie Sandomierskiej, a dokładniej na Płaskowyżu Tarnowskim. Na południu OChK (poza zasięgiem Nadleśnictwa) znajduje się obszar Natura 2000 – „Dolna Wisłoka z Dopływami” PLH180053.

Powierzchnia **2795 ha** to około **18,8%** obszaru obejmującego grunty w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. W krajobrazie przeważa wiejska, rozproszona zabudowa przecinana lasami, łąkami, bagnami oraz moczarami. Zbiorowiska leśne stanowią najcenniejszy biotop na całym terenie, często występują w formie starej, naturalnej puszczy. W składzie gatunkowym lasu rolę dominującą odgrywają sosny zwyczajne i dęby szypułkowe.

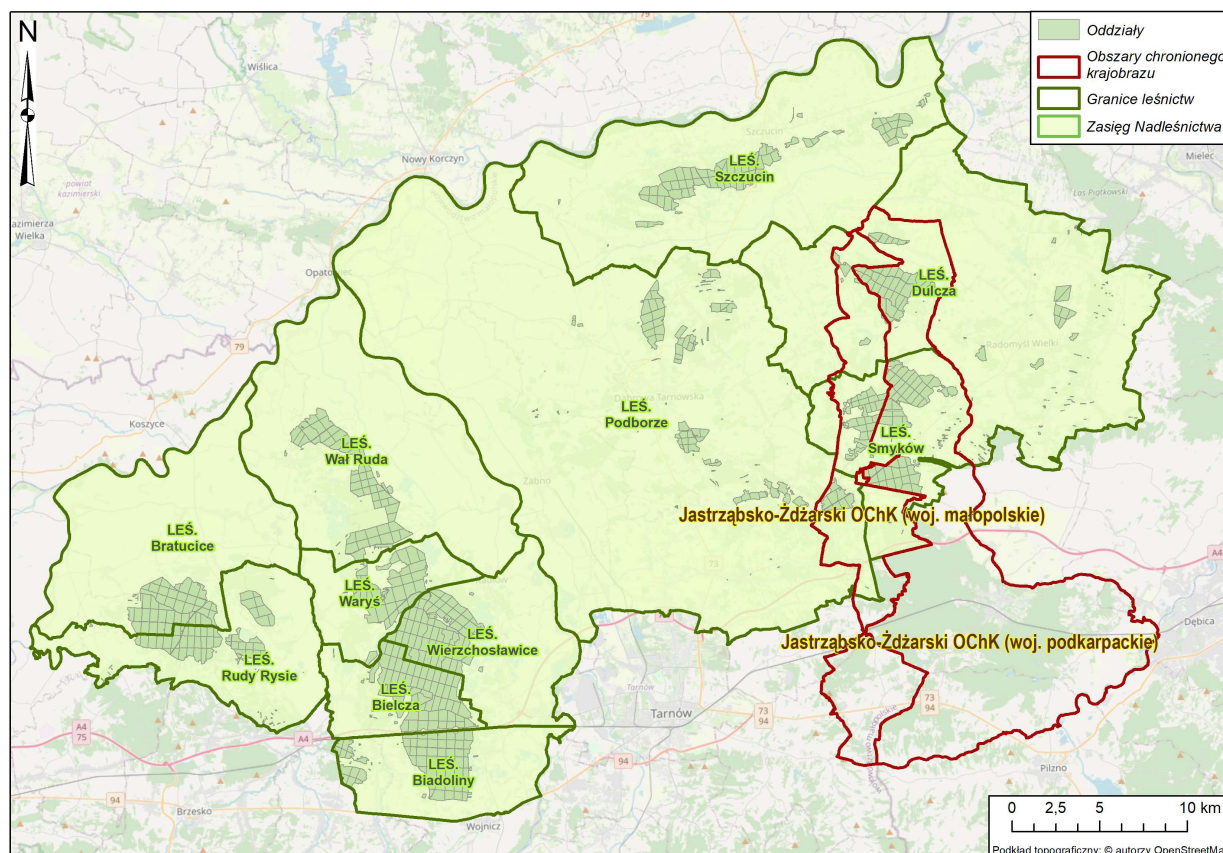
Występują tu gatunki chronione roślin, takie jak: ciemnyca zielona (*Veratrum lobelianum*), długosz królewski (*Osmunda regalis*), storczyki (*Orchis*), wawrzynek wilczętyko (*Daphne mezereum*), czy widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*). Natomiast jeśli chodzi o chronione gatunki zwierząt to można spotkać m.in.: bociana czarnego (*Ciconia nigra*), bobra europejskiego (*Castor fiber*), kumaka nizinnego (*Bombina bombina*), czy wydrę (*Lutra lutra*).

Do walorów kulturowo-historycznych Jastrzębsko-Żdżarskiego OChK można zaliczyć obecność takich obiektów zabytkowych jak: cmentarz wojenny z I wojny światowej, bezimienne mogły z II wojny światowej, czy obiektów sakralnych – m.in. licznych kościołów, przydrożnych kapliczek, czy krzyża pielgrzymkowego.

Uchwała Nr XVIII/248/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 lutego 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2020 r. Nr XVIII/248/20, poz. 2036) ustala następujący zakres czynnej ochrony ekosystemów leśnych:

- 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych,
- 2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych,
- 3) zachowanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności,
- 4) utrzymanie ciągłości i drożności korytarzy ekologicznych, celem zachowania dróg migracji gatunków,
- 5) zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nie przeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych,
- 6) pozostawienie drzew o charakterze pomnikowym, drzew dziuplastych, części drzew obumarłych, aż do całkowitego ich rozkładu,
- 7) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych,
- 8) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- 9) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Mapa 12. Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.2.4. Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu

Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu stanowią trzy kompleksy, które znajdują się we wschodniej części Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska i obejmują swoim zasięgiem kilka niewielkich, pojedynczych enklaw położonych wśród lasów innych form własności w leśnictwie Dulcza. Jego powierzchnia nie pokrywa się z miejscem występowania specjalnych obszarów ochrony Natura 2000.

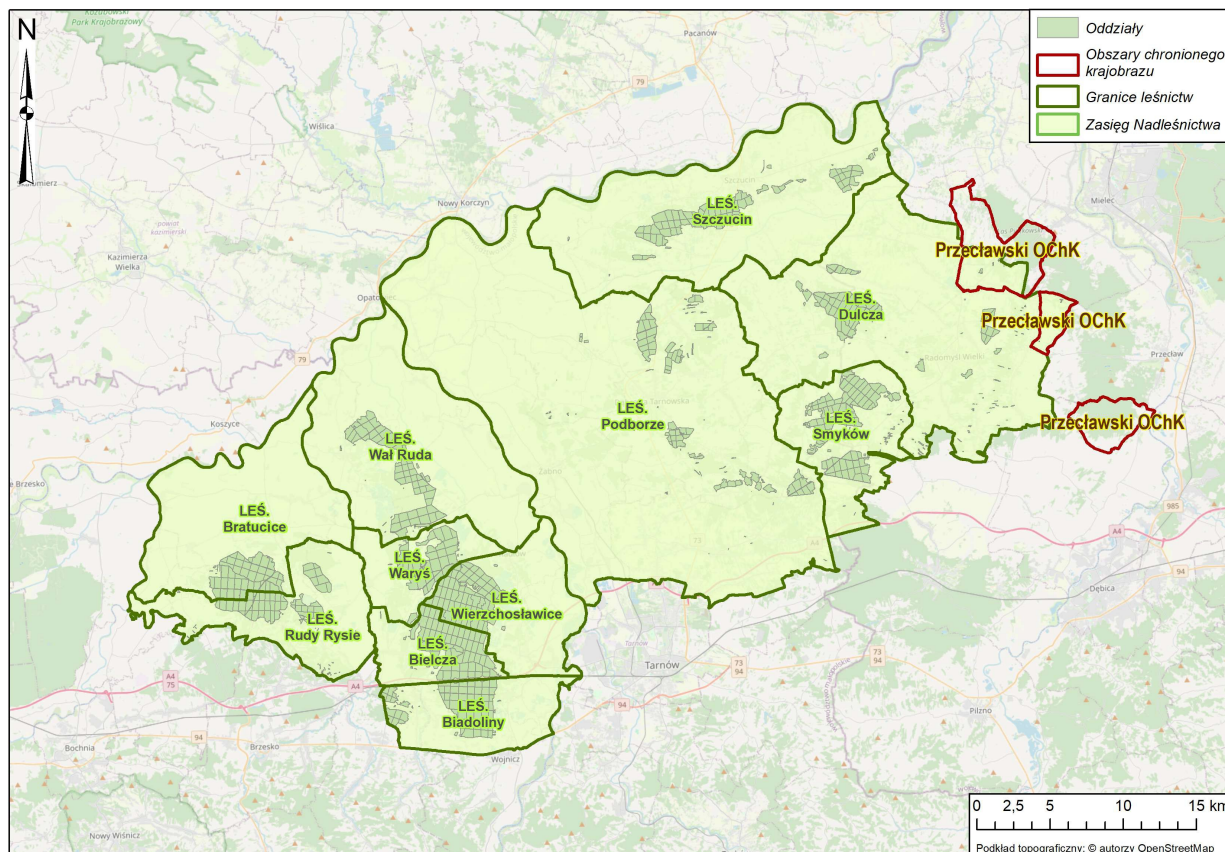
Przecławski OChK definiuje jeden akt normatywny, dotyczący powołania obszaru jako chroniony krajobraz – Rozporządzenie Nr 23 Wojewody Tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 r. w sprawie wyznaczania obszarów chronionego krajobrazu województwa tarnowskiego (Dz. Urz. Woj. Tarnowskiego z 1996 r. Nr 10, poz. 60). Nie posiada uchwał określających zakres czynnej ochrony ekosystemów leśnych.

Obszar o powierzchni 4734,00 ha (dane z CRFOP) zlokalizowany jest w całości w województwie podkarpackim, w powiatach – mieleckim (2 kompleksy – północny i środkowy) i dębickim (południowy kompleks). Według podziału fizycznogeograficznego Polski Przecławski OChK znajduje się w Kotlinie Sandomierskiej, głównie na Płaskowyżu Tarnowskim, z niewielkim udziałem na południu na Nizinie Nadwiślańskiej oraz na wschodzie i północy w Dolinie Dolnej Wisłoki.

Teren Przecławskiego OChK obejmuje bardzo małą powierzchnię terenów znajdujących się na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska – zaledwie **10,44 ha** (leśnictwo Dulcza), co stanowi ok. **0,07%** jego powierzchni. Znaczna część obszaru należy

do sąsiedniego Nadleśnictwa Tuszyna (RDLP w Krośnie). Kompleksy leśne występujące na tych terenach są porośnięte głównie przez zbiorowiska boru mieszanego na siedliskach wilgotnych.

Mapa 13. Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.2.5. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły występuje w południowej i południowo-wschodniej części terytorium Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, na granicy z Nadleśnictwami (od zachodniej strony): Pińczów, Chmielnik i Staszów (RDLP Radom). Natomiast obszar ten nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Na terenie obszaru nie ma specjalnych obszarów ochrony Natura 2000.

OChK Doliny Wisły definiują następujące akty normatywne:

- Rozporządzenie Nr 23/96 Wojewody Tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 1996 r., Nr 10, poz. 60);
- Rozporządzenie Nr 50/2000 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 maja 2000 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu województwa tarnowskiego (Dz. Urz. z 2000 r., Nr 34, poz. 451);
- Rozporządzenie Nr 74/05 Wojewody Małopolskiego z dnia 27 grudnia 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2006 r., Nr 126, poz. 798);
- Rozporządzenie Nr 9/07 Wojewody Małopolskiego z dnia 6 lipca 2007r. (Dz. Urz.

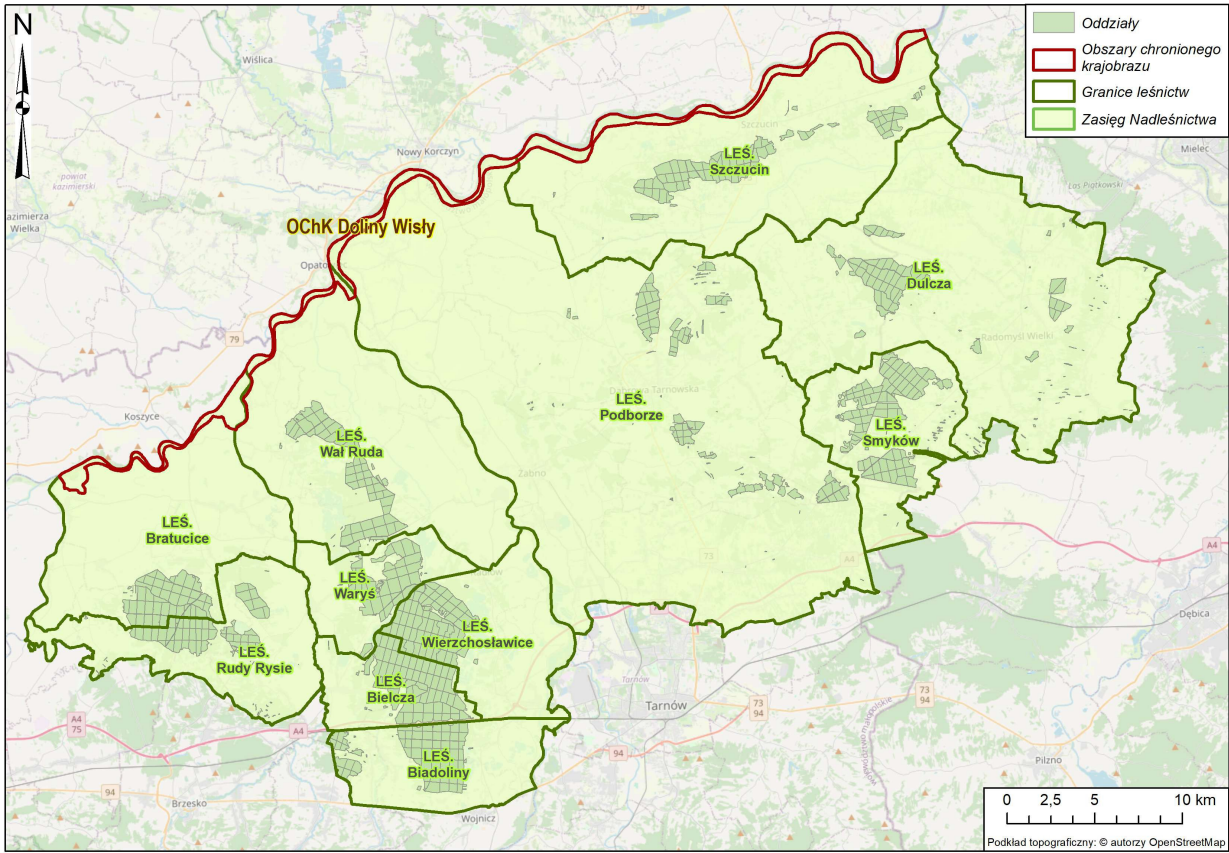
Woj. Małop. z 2007 r., Nr 499, poz. 3294);

- Uchwała Nr XVIII/295/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2012 r., Nr XVIII/300/12, poz. 1195);
- Uchwała Nr XXXIV/580/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 marca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2013 r., Nr XXXIV/580/13, poz. 3132);
- Uchwała Nr XII/142/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2019 r., Nr XII/142/19, poz. 6538).

Obszar o powierzchni 2684,00 ha (dane z CRFOP) położony jest w województwie małopolskim, w powiecie brzeskim, dąbrowskim i tarnowskim. Obejmuje swoim zasięgiem meandrującą rzekę Wisłę wraz z jej dopływami i odnogami oraz fragmentami brzegów zwieńczonymi wałami przeciwpowodziowymi. Obszar Doliny Wisły ze względu na swój charakter różnorodnie występujących ekosystemów, m.in. leśnych, bagiennych, antropogenicznych (pola uprawne i łąki), posiada niezwykle cenne i ciekawe zbiorowiska roślin np. płaty łągów wierzbowo-topolowych.

Obszar ten stanowi idealne miejsce do rekreacji i turystyki rowerowej, pieszej oraz wodnej.

Mapa 14. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.3. Obszary Natura 2000

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega na wybraniu (wg określonych kryteriów), a następnie objęciu skuteczną ochroną określonych obszarów. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie - Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej Dyrektywy powołuje się obszary specjalnej ochrony (OSO).
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG (*Habitat Directive*) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako specjalnych obszarów ochrony (SOO).

Zabiegi gospodarcze na Obszarze Natura 2000, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym, które odbyło się dnia 17 czerwca 2025 r. Na spotkaniu przeanalizowano oraz uzgodniono zestawienie pododdziałów i zabiegów planowanych w PUL na terenie obszaru Natura 2000. Uczestniczący w Spotkaniu przyjęli, że na „język urzędniowy” zostały przełożone działania ochronne wynikające z aktualnych aktów prawnych. Jednocześnie ustalono, że zapisane w zestawieniach sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” - jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach. Tabela z zaplanowanymi działaniami została załączona w POnŚ w rozdziale 6.1.3. Oddziaływanie na Obszary Natura 2000.

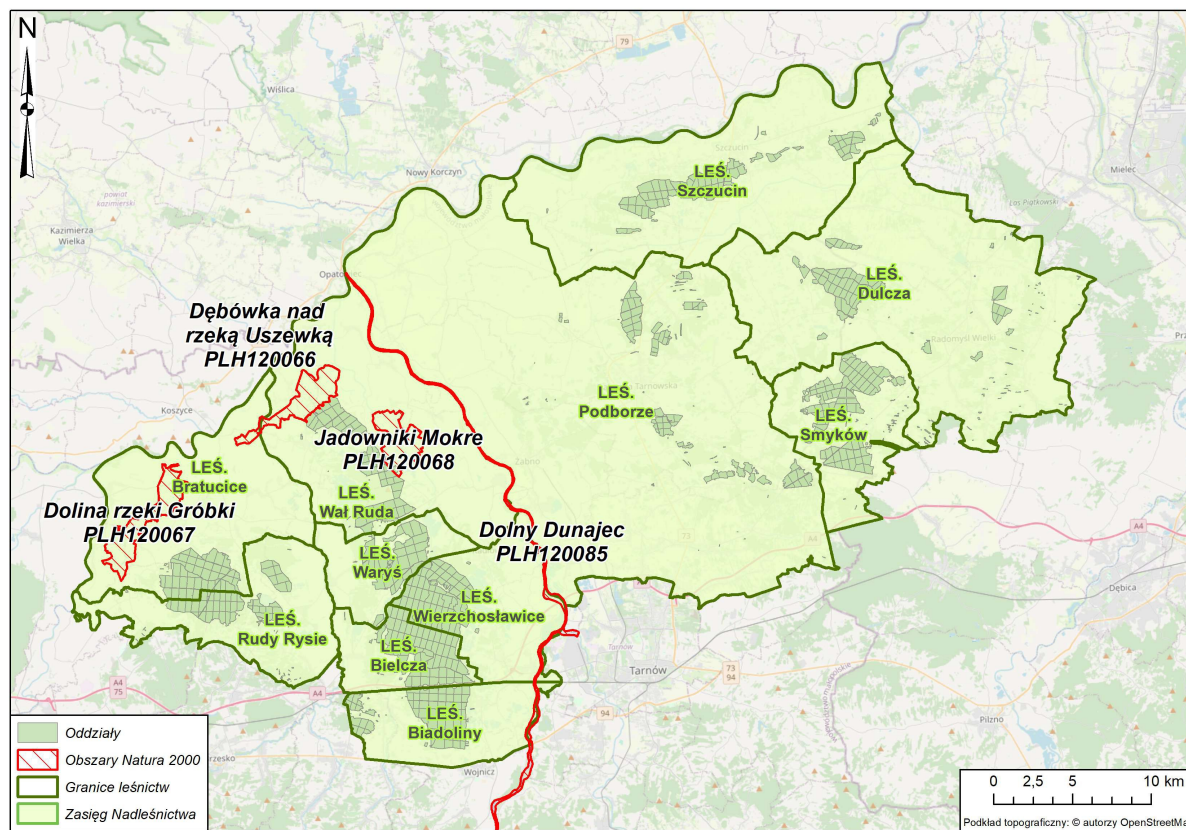
3.3.1. Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajduje się Sieć Natura 2000 w postaci wyznaczonych 4 Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk:

- Jadowniki Mokre PLH120068,
- Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066,
- Dolina rzeki Gróbki PLH120067,
- Dolny Dunajec PLH120085.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa występuje tylko jeden obszar Natura 2000 – Jadowniki Mokre PLH120068.

Mapa 15. Obszary Natura 2000 na tle gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

3.3.1.1. Jadowniki Mokre PLH120068

Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 został ustanowiony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. Urz. UE L 33 z 08.02.2011). Decyzję Komisji potwierdziło Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jadowniki Mokre (PLH120068).

Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 jest specjalnym obszarem ochrony siedlisk, który został utworzony w celu zachowania lub odtworzenia szczególnie cennych przyrodniczo terenów z uwagi na występujące tam siedliska przyrodnicze wraz z współistniejącymi populacjami zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt.

Jadowniki Mokre położone są na Nizinie Nadwiślańskiej w Kotlinie Sandomierskiej, w powiecie tarnowskim, na terenie dwóch gmin: Radłów ob. wiejski (część północna) oraz Wietrzychowice (część południowa, z gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska). Obszar obejmuje fragment krajobrazu rolniczego i podmokłych łąk w pobliżu rzeki Kisielina, na zachód od Jadownik Mokrych, w granicach pradoliny Dunajca (SDF, marzec 2024).

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, marzec 2024), Jadowniki Mokre PLH120068 są specjalnym obszarem ochrony siedlisk, o powierzchni 703,84 ha. Obszar ten obejmuje około 0,13% powierzchni wszystkich

gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska – wyd. 267a i g oraz 277a i b, w leśnictwie Wał Ruda. Całkowita powierzchnia (zgodna z ewidencją) tego obszaru w zasięgu gruntów Nadleśnictwa wynosi **19,64 ha**, w tym:

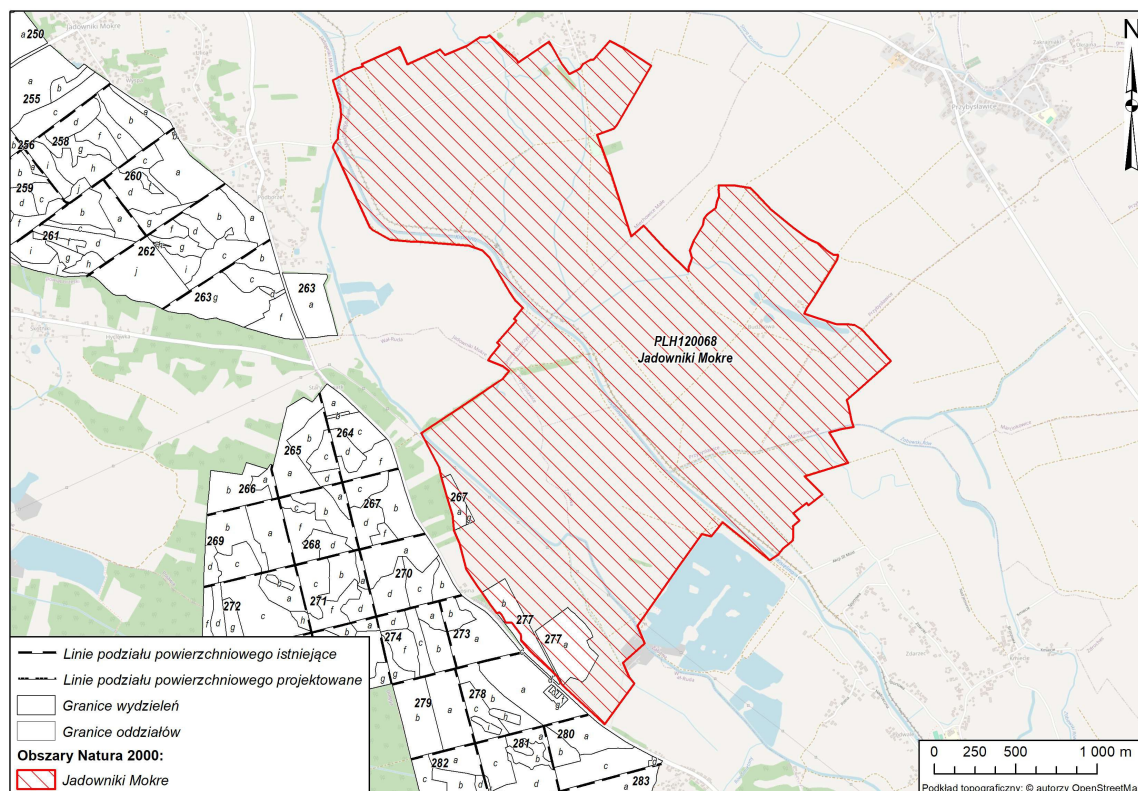
- powierzchnia leśna – **8,75 ha**, gdzie:
 - leśna zalesiona: **5,92 ha**,
 - leśna niezalesiona: **2,83 ha**,
 - leśna związana z gospodarką leśną: **0,00 ha**,
- powierzchnia nieleśna – **10,89 ha**.

Tabela 10. Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa obszaru	Powierzchnia obszaru wg SDF [ha]	Powierzchnia obszaru na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo [ha]	Udział gruntów Nadleśnictwa w całkowitej powierzchni obszaru [%]	Udział powierzchni obszaru N2000 w gruntach w zarządzie Nadleśnictwa [%]
1	Jadowniki Mokre PLH120068	703,84	19,64	2,79	0,13

Obszar posiada Plan Zadań Ochronnych (PZO), który został ustanowiony w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068, z późniejszymi zmianami (I – 2018 r., II – 2019 r.).

Mapa 16. Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 w zasięgu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

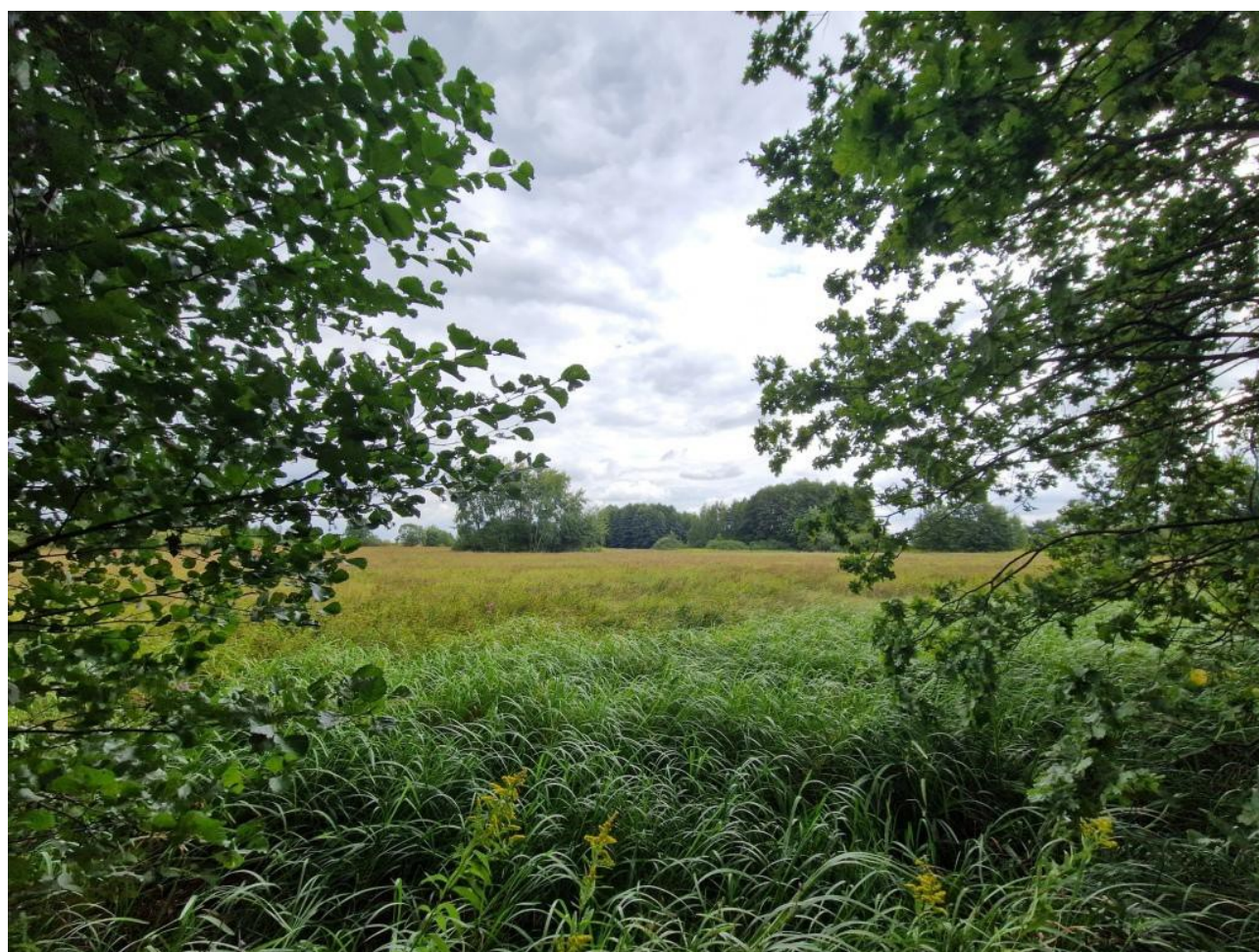

W tabeli 11 przedstawiono powierzchniową i miąższościową tabelę klas wieku według gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 „Jadowniki Mokra” PLH120068.

Tabela 11: Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068

Lp.	Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Prze- stoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Budowa przer.	Razem grunty		%	
		Do odnowienia		W prod. ubocz.	Pozo- stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	zale- sione		zales. i nie zales.
		Płaz.	Hal., zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				140 i wzwyż			
Powierzchnia w ha / miąższości w m³																									
1	Db				2,83																	2,83	32,34		
																							0,00		
2	Ol						5,92															5,92	5,92	67,66	
						15		770															785	785	100,00
3	Razem:				2,83		5,92															5,92	8,75	100,00	
							770															785	785	100,00	
4	Procent				32,34		67,66															67,66	100,00	100,00	
						1,91		98,09														100,00	100,00	100,00	

Obszar Natura 2000 położony na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w około 57% zajmują łąki z udziałem zadrzewień olszowych (10,89 ha). Na tym terenie stwierdzono występowanie siedliska przyrodniczego 6410 – zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (*Molinion*) oraz gatunku motyla o kodzie 6177 – modraszka telejusa (*Phengaris telejus*). W pozostałej części obszaru, obejmującego zarówno grunty leśne zalesione (5,92 ha), jak i niezalesione (2,83 ha), dominującym gatunkiem drzew w drzewostanie jest olsza czarna, szczególnie w wydzielaniu 277b, gdzie zajmuje około 67,66% powierzchni leśnej. Na pozostałych fragmentach stwierdzono obecność domieszek brzozy i sosny, natomiast w warstwie podszytu występuje kruszyna, czeremcha, różne gatunki wierzb oraz osika. Miejscowo obserwuje się także przestoje olszy czarnej. W strukturze wiekowej drzewostanów w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre dominują drzewostany I klasy wieku, reprezentowane głównie przez 20-letnie olsze czarne, które zajmują powierzchnię 5,92 ha.

Fotografia 3. Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PL120068, Leś. Wał Ruda, (fot. Anna Wolska-Stępień)

Przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 są dwa typy siedlisk przyrodniczych: 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* i 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*); jeden gatunek ryby: 1145 piskorz *Misgurnus fossilis*; oraz trzy gatunki bęzkęgowców (motyli): 1060 czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, 6177 modraszek telejus *Phengaris telejus* i 6179 modraszek

nausithous *Phengaris nausithous*. Występuje także jeden typ siedliska przyrodniczego z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), niestanowiący przedmiotu ochrony ze względu na nieznaczącą reprezentatywność oraz jeden gatunek ryby z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – 1149 koza *Cobitis taenia*, również niestanowiący przedmiotu ochrony za względu na nieistotną wielkość populacji (SDF, marzec 2024).

Wykaz siedlisk przyrodniczych oraz gatunków stanowiących przedmioty ochrony (posiadających ocenę A, B lub C), objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE lub wymienionych w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG, w obszarze Natura 2000 (wg SDF, marzec 2024) zamieszczono w tabelach nr 12 i 13.

Tabela 12. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068

Lp.	Kod	Nazwa siedliska	Definicja siedliska*	Siedlisko priorytetowe**	Ocena ogólna***	Przedmioty ochrony występujące na gruntach Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000****
1	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion</i> , <i>Potamion</i>	Naturalne jeziora, stałe niewielkie zbiorniki wodne oraz odcięte fragmenty koryt rzecznych z wolno pływającymi w toni wodnej makrofity (<i>Potamion</i> i częściowo <i>Nymphaeion</i>), makrofity zakorzenionymi w dnie oraz o liściach pływających (część <i>Nymphaeion</i>), a także skupiskami drobnych roślin pływających po powierzchni wody (<i>Lemnetea</i>).	NIE	B	NIE
2	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Bogate łąki trzęślicowe na siedliskach suchszych, z udziałem gatunków łąk świeżych i termofilnych okrajków, występujące na glebach mineralnych o znacznych niedoborach wody w okresie wegetacyjnym. Typowymi gatunkami dla siedliska są gatunki charakterystyczne dla związku <i>Molinion</i> , m.in. bukwica zwyczajna (<i>Betonica officinalis</i>), czarcikęs łukowy (<i>Succisa pratensis</i>), czy goryczka wąskolistna (<i>Gentiana pneumonanthe</i>).	NIE	B	TAK

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Herlich J. (red.) 2004 (Tom 2, 3, 4, 5),

** na podstawie Załącznika 1 Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,

*** ocena wg SDF,

**** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 6 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

Tabela 13. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ocena ogólna*	Przedmioty ochrony występujące na gruntach Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Ryby					
1	1149	Piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	C	NIE
Zwierzęta (Bezkręgowce)					

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ocena ogólna*	Przedmioty ochrony występujące na gruntach Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
2	1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	C	NIE
3	6177	Modraszek telejus	<i>Phengaris teleius</i>	B	TAK
4	6179	Modraszek nausitous	<i>Phengaris nausithous</i>	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* ocena wg SDF,

** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 7 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

Modraszek telejus (*Phengaris teleius*) jest jedynym gatunkiem objętym ochroną na obszarze zarządzanym przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, w granicach specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068. Jest to przedstawiciel rodziny modraszkowatych (*Lycaenidae*), charakteryzujący się wyraźnie niebieskim ubarwieniem wierzchniej strony skrzydeł, z szerokimi, czarnymi obrzeżami oraz podwójnym rzędem czarnych plam. W Jadownikach Mokrych gatunek ten zasiedla zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), stanowiące jego kluczowe siedlisko rozrodcze, warunkujące zarówno obecność roślin żywicielskich, jak i kolonii mrówek niezbędnych do jego rozwoju larwalnego.

Fotografia 4. Krwiściąg lekarski (*Sanguisorba officinalis*) jest kluczową rośliną dla rozwoju modraszków (telejusa i nausitousa), (fot. Anna Wolska-Stępień)

3.3.1.1.1. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 został ustalony w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2014 r., poz. 6515). W roku 2018 został on zaktualizowany Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 17 kwietnia 2018 roku zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2018 r., poz. 3238) oraz w 2019 r. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 czerwca 2019 roku zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2019 r., poz. 4800).

3.3.1.1.2. Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066

Obszar Natura 2000 Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066 ustanowiono Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE), (Dz. Urz. UE L 33 z 08.02.2011).

Niniejszy obszar położony jest w części północno-zachodniej terenów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, w województwie małopolskim, powiecie tarnowskim i brzeskim, w gminie Szczurowa oraz Wietrzychowice. Według Kondrackiego mieści się w mezoregionie Niziny Nadwiślańskiej (512.41) stanowiącym północno-zachodnią część Kotliny Sandomierskiej, na pograniczu Wyżyny Małopolskiej i Podkarpacia Północnego. Według aktualnego SDF posiada powierzchnię 844,28 ha i jest specjalnym obszarem ochrony siedlisk. Natura stanowi element krajowego obszaru węzłowego Puszczy Niepołomickiej oraz przecina się z innymi formami ochrony przyrody: Radłowsko-Wierzchosławickim Obszarem Chronionego Krajobrazu oraz Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły (SDF, marzec 2024).

Krajobraz naturalny obszaru tworzą skupiska łąk i pól uprawnych obejmujące równinny fragment dna doliny Wisły, który jest poprzecinany gęstą siecią silnie przekształconych i sztucznych cieków, z miejscowo występującymi szpalerami drzew i pasami zadrzewień (SDF, marzec 2024).

Obszar ten posiada plan zadań ochronnych i jest on zamieszczony w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 31 grudnia 2020 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066 (Dz.U. Woj. Małop. z 2020 r., poz. 8901). W Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 maja 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dębówka nad rzeką Uszewką (PLH120066), (Dz.U. z 2022 r., poz. 1326), zostały zdefiniowane aktualne współrzędne lokalizacji oraz przedmioty ochrony dla Obszaru Dębówka nad rzeką Uszewką.

Tabela 14. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066

Lp.	Kod	Nazwa siedliska	Definicja siedliska*	Siedlisko priorytetowe**	Ocena ogólna***	Przedmioty ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000****
1	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Bogate łąki trzęślicowe na siedliskach suchszych, z udziałem gatunków łąk świeżych i termofilnych okrajków, występujące na glebach mineralnych o znacznych niedoborach wody w okresie wegetacyjnym. Typowymi gatunkami dla siedliska są gatunki charakterystyczne dla związku <i>Molinion</i> , m.in. bukwica zwyczajna (<i>Betonica officinalis</i>), czarcikęs łąkowy (<i>Succisa pratensis</i>), czy goryczka wąskolistna (<i>Gentiana pneumonanthe</i>).	NIE	B	NIE
2	6440	Łąki selernicowe (<i>Cnidion dubii</i>)	Ekstensywnie użytkowane łąki niżowe narażone na działanie okresowych zalewów lub wyraźnie zmiennych warunków wilgotnościowych. Występujące głównie w środkowych i dolnych odcinkach dolin dużych rzek, a także w ujściowych odcinkach dolin ich dopływów.	NIE	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Herlich J. (red.) 2004 (Tom 2, 3, 4, 5).

** na podstawie Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,

*** ocena wg SDF,

**** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 6 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

Tabela 15. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Dębówka nad rzeką Uszewką PLH120066

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ocena ogólna*	Przedmioty ochrony występujące na gruntach Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Zwierzęta (Bezkręgowce)					
1	1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	C	NIE
2	6177	Modraszek telejus	<i>Phengaris teleius</i>	B	NIE
3	6179	Modraszek nausitous	<i>Phengaris nausithous</i>	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* ocena wg SDF,

** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 7 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

3.3.1.3. Dolina rzeki Gróbki PLH120067

Obszar Natura 2000 Dolina rzeki Gróbki PLH120067 został utworzony jako OZW (Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty) poprzez Decyzję Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010)

9669) (2011/64/UE), (Dz. Urz. UE L 33 z 08.02.2011).

Natura ta położona jest w zachodniej części Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, w województwie małopolskim, powiecie brzeskim i bocheńskim, w gminie Szczurowa, Rzezawa oraz Bochnia. Według podziału fizyczno-geograficznego Kondrackiego, znajduje się w większości w mezoregionie Nizina Nadwiślańska (512.41) stanowiącym północno-zachodnią część Kotliny Sandomierskiej, na pograniczu Wyżyny Małopolskiej i Podkarpacia Północnego, natomiast niewielki fragment południowej części obszaru położony jest w Mezoregionie Podgórze Bocheńskie. Według SDF powierzchnia specjalnego obszaru ochrony siedlisk wynosi 999,78 ha. Obszar Dolina rzeki Gróbki PLH120067 wchodzi w skład krajowego obszaru węzłowego Puszczy Niepołomickiej oraz w swej południowo-wschodniej części pokrywa się z zasięgiem Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (SDF, marzec 2024).

Dolina rzeki Gróbki PLH120067 jest terenem równinnym, obejmującym rolniczy fragment dna doliny Wisły, przez który przechodzi koryto silnie przekształconej rzeki Gróbki, stanowiącej dopływ Wisły.

Niniejszy obszar posiada plan zadań ochronnych, który został zdefiniowany w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina rzeki Gróbki PLH120067 (Dz.U. z 2020 r., poz. 8815). Z kolei Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 maja 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina rzeki Gróbki (PLH120067), (Dz.U. z 2022 r., poz. 1463), wyznacza aktualne współrzędne lokalizacji oraz przedmioty ochrony obszaru.

Tabela 16. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina rzeki Gróbki PLH120067

Lp.	Kod	Nazwa siedliska	Definicja siedliska*	Siedlisko priorytetowe**	Ocena ogólna***	Przedmioty ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000****
1	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Bogate łąki trzęślicowe na siedliskach suchszych, z udziałem gatunków łąk świeżych i termofilnych okrajków, występujące na glebach mineralnych o znacznych niedoborach wody w okresie wegetacyjnym. Typowymi gatunkami dla siedliska są gatunki charakterystyczne dla związku <i>Molinion</i> , m.in. bukwnica zwyczajna (<i>Betonica officinalis</i>), czarcikęs łąkowy (<i>Succisa pratensis</i>), czy goryczka wąskolistna (<i>Gentiana pneumonanthe</i>).	NIE	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Herbach J. (red.) 2004 (Tom 2, 3, 4, 5),

** na podstawie Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,

*** ocena wg SDF,

**** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 6 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

Tabela 17. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Dolina rzeki Gróbki PLH120067

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ocena ogólna*	Przedmioty ochrony występujące na gruntach Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Zwierzęta (Bezkręgowce)					
1	1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	C	NIE
2	6177	Modraszek telejus	<i>Phengaris teleius</i>	B	NIE
3	6179	Modraszek nausitous	<i>Phengaris nausithous</i>	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* ocena wg SDF,

** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 7 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

3.3.1.4. Dolny Dunajec PLH120085

Naturę 2000 Dolny Dunajec PLH120085 wyznaczono Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE), (Dz. Urz. UE L 33 z 08.02.2011).

Dolny Dunajec PLH120085 jest specjalnym obszarem ochrony siedlisk, przebiega wzdłuż rzeki Dunajec, przez centralną część terenów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, wzdłuż granic leśnictw: Podborze, Wał Ruda oraz Wierzchosławice. Ze względu na rozległy charakter położenia rzeki Natura 2000 przechodzi przez kilka regionów według podziału fizyczno-geograficznego Polski Jerzego Kondrackiego (2000) i zlokalizowana jest w całości w prowincji 51. Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, w województwie małopolskim, w powiatach: tarnowskim, dąbrowskim oraz brzeskim.

Powierzchnia obszaru Dolny Dunajec PLH120085 wynosi 1293,94 ha i przecina się powierzchniowo z innymi formami ochrony przyrody: Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły, Obszarem Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego oraz Ciężkowicko-Rożnowskim Parkiem Krajobrazowym. Obejmuje swym zasięgiem łożysko Dunajca wraz z przyległymi szerokimi pasami terenów przybrzeżnych oraz tereny łąk i upraw rolnych. Ze względu na pierwotne wyznaczenie zbyt wąskiego zasięgu obszaru Natury 2000, obecnie jego zakres jest miejscowo nieaktualny, ponieważ występują odcinki, gdzie koryto w wyniku naturalnej tendencji do migracji wychodzi poza uzgodnione granice (SDF, marzec 2024).

Niniejszy obszar posiada plan zadań ochronnych zdefiniowany w zarządzeniu z 2014 r. oraz w dwóch aktualizacjach – zarządzeniach wprowadzających zmiany w latach 2017 i 2022:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 4 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2014 r., poz. 4920),
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 (Dz. Urz. Woj.

Małop. z 2017 r., poz. 1366),

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 3 czerwca 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2022 r., poz. 4087).

Naturę 2000 Dolny Dunajec PLH120085 opisuje także akt prawny – Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolny Dunajec (PLH120085) (Dz.U. z 2021 r., poz. 2229).

Tabela 18: Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085

Lp.	Kod	Nazwa siedliska	Definicja siedliska*	Siedlisko priorytetowe**	Ocena ogólna***	Przedmioty ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000****
1	3220	Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	Siedlisko występujące na nieregulowanych fragmentach koryt górskich potoków i rzek wraz z przylegającymi żwirowiskami i kamieńcami. W skład siedliska wchodzi otwarte, pionierskie zbiorowiska zielnych gatunków roślin, ze znacznym udziałem gatunków górskich, występujących na żwirowiskach potoków górskich, które charakteryzują się wysokimi stanami wody latem.	NIE	A	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Herbach J. (red.) 2004 (Tom 2, 3, 4, 5),

** na podstawie Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,

*** ocena wg SDF,

**** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 6 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

Tabela 19. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ocena ogólna*	Przedmioty ochrony występujące na gruntach Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Ryby					
1	1096	Minóg strumieniowy	<i>Lampetra planeri</i>	C	NIE
2	1130	Boleń	<i>Aspius aspius</i>	B	NIE
3	1138	Brzanka	<i>Barbus meridionalis</i>	B	NIE
4	1163	Głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>	C	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* - ocena wg SDF,

** - występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w granicach obszaru Natura 2000 potwierdzono na podstawie danych z Załącznika Nr 7 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r.

3.4. Pomniki przyrody

Podstawą prawną tworzenia pomników przyrody w Polsce jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 40 przytoczonej Ustawy pomnikami przyrody są: „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska występują 2 pomniki przyrody ożywionej, w postaci pojedynczego drzewa (dąb szypułkowy) oraz grupy drzew (lipa drobnolistna i dąb szypułkowy). W poprzednim opracowaniu Programu Ochrony Przyrody występował jeszcze trzeci pomnik przyrody – dąb szypułkowy (*Quercus robur*), w leśnictwie Wierzchosławice, wydzielenie 452b. Na podstawie wizji terenowej przeprowadzonej przez Radę Gminy Wierzchosławice stwierdzono, że wspomniany pomnik przyrody znajduje się poza gruntami Nadleśnictwa i został wyłączony z jego zasobu.

Aktualne zestawienie istniejących pomników przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 20. Zestawienie istniejących pomników przyrody na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Rodzaj	Gatunek	Nr rejestru	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					Uwagi
					Oddział, pododdział	Obręb ewid., Gmina, Leśnictwo	Ilość	Wiek*	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Stan zdrowotny	
1	Drzewo	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – 1 szt.	120107-001	Dec. Rol.IX.-3/79/63 PWRN w Krakowie z dn. 30.11.1963 r. z późniejszymi zmianami Zarządzenie Nr 2/87 Wojewody Tarnowskiego z dnia 26.02.1987 roku w sprawie uznania tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnowskiego Nr 3, poz. 30)	398b	Bratucice, gm. Rzezawa, Leś. Rudy Rysie	1	400	Db 550	27	-	Nazwa własna: „Onufry Dębicz”.
2	Grupa drzew	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) – 1 szt. oraz dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – 1 szt.	121611-001	Decyzja Rol.IX-3/42/62 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie z dnia 10.11.1962 roku Zarządzenie Nr 2/87 Wojewody Tarnowskiego z dnia 26.02.1987 roku w sprawie uznania tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnowskiego Nr 3, poz. 30) Rozporządzenie Nr 3/09 Wojewody Małopolskiego z dnia 31.07.2009 roku w sprawie pozbawienia statusu pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 493, poz. 3697)	452b	Wierzchosławice, gm. Wierzchosławice, Leś. Wierzchosławice	2	100 300	Lp 361 Db 536	20 18	-	Zlokalizowane przy szkółce kontenerowej Wierzchosławice Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Dąb zamierający, posiada suche konary w 60%. Lipa wypróchniała w dolnej partii pnia, tuż przy gruncie, posiada żywe konary w 100%.

Objaśnienia do tabeli:

* wiek podany wg kart obiektów chronionych

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa zlokalizowanych jest łącznie 58 pomników przyrody (według aktualnych danych z GDOŚ). Miano pomnika nadano pojedynczym drzewom lub ich skupiskom oraz alejom (np. aleja robiniowo-jesionowo-lipowa). Na omawianym obszarze najczęściej występuje pomników dębów szypułkowych (*Quercus robur*), jesionów wyniosłych (*Fraxinus excelsior*), topól białych (*Populus alba*) oraz lip drobnolistnych (*Tilia cordata*). Wśród pojedynczych okazów zarejestrowany jest m.in. pomnik dęba czerwonego (*Quercus rubra*), gruszy pospolitej (*Pyrus communis*), topoli osiki (*Populus tremula*) oraz wiązu pospolitego (*Ulmus minor*).

Fotografia 5. Pomnik przyrody – dąb szypułkowy (*Quercus robur*) "Onufry Dębicz", Leś. Rudy Rysie (fot. Anna Wolska-Stępień)

Fotografia 6. Pomnik przyrody z grupy drzew – lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), Leś. Wierchosławice (fot. Anna Wolska-Stępień)

Fotografia 7. Pomnik przyrody z grupy drzew – dąb szypułkowy (*Quercus robur*), Leś. Wierchosławice (fot. Anna Wolska-Stępień)

3.5. Stanowiska gatunków chronionych

Zgodnie z art 46.1.2 Ustawy o ochronie przyrody ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Aktualnie obowiązującymi rozporządzeniami, określającymi listy gatunków chronionych roślin, grzybów i zwierząt są:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r., poz. 2380).

Według powyższych rozporządzeń ustalono listy gatunków roślin, grzybów i zwierząt występujących na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, które są:

- objęte ochroną częściową,
- objęte ochroną ścisłą,
- objęte ochroną ścisłą, wymagające ochrony czynnej.

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska stwierdzono następujące ilości chronionych gatunków roślin, grzybów i porostów oraz zwierząt:

- ✓ 46 gatunków roślin chronionych (17 gatunków objętych ochroną ścisłą), w tym:
 - 7 gatunków mszaków i wątrobowców (gatunki objęte tylko ochroną częściową),
 - 9 gatunków paproci i widłaków (w tym 4 objęte ochroną ścisłą),
 - 30 gatunków roślin nasiennych (w tym 13 objętych ochroną ścisłą).
- ✓ 5 gatunków grzybów wraz z porostami objętych jest ochroną prawną, w tym 2 gatunki grzybów ochroną ścisłą.

W tym:

- 1 gatunek grzyba widnieje na "Czerwonej liście roślin i grzybów Polski".
- Żaden z gatunków mszaków nie został ujęty na „Red list of mosses in the Carpathians and in Poland” (Czerwona lista mchów w Karpatach i w Polsce).
- 5 gatunków paproci i widłaków znajduje się na "Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych".
- 3 gatunki roślin nasiennych są ujęte w "Polskiej Czerwonej Księdze Roślin".
- 11 gatunków roślin nasiennych znajduje się na "Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych".

- ✓ 215 gatunków kręgowców (179 gatunków objętych ochroną ścisłą), w tym:
 - 12 gatunków płazów (w tym 7 objętych ochroną ścisłą),
 - 6 gatunków gadów (w tym 1 objęty ochroną ścisłą),
 - 173 gatunki ptaków (w tym 165 objętych ochroną ścisłą),
 - 7 gatunków ryb (gatunki objęte tylko ochroną częściową),
 - 17 gatunków ssaków (w tym 6 objętych ochroną ścisłą).
- ✓ 12 gatunków bezkręgowców (w tym 6 objętych ochroną ścisłą), m.in. chrząszcze, motyle, pszczoły, mrówki i ważki.

W tym:

- 37 gatunków zwierząt znajduje się w "Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt".
- 46 gatunków zwierząt widnieje na "Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce".

Dane na temat obserwacji poszczególnych gatunków roślin i zwierząt na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska pochodzą głównie z poniższych źródeł:

- Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska sporządzony na okres 01.01.2016 do 31.12.2025, Program Ochrony Przyrody /Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Kraków 2016 r./,
- Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/,
- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków /2007 r./,
- Państwowy Monitoring Środowiska, GIOŚ /2010 r., 2016 r./,
- Dane o strefach ochrony gatunku, RDOŚ w Krakowie /2008 r./,
- Dane o gatunkach strefowych z mapy HCVF, RDLP Kraków /2009 r./,
- Prace terenowe wykonane przez P. Nejfeld i zespół, RDOŚ w Krakowie /2012-2013 r./,
- Plan zadań ochronnych dla PLH120068 Jadowniki Mokre /2014 r., 2018 r., 2019 r./,
- Notatki służbowe Leśniczych /2023 r., 2024 r./,
- „Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000”, w ramach PMŚ, Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska /2023-2025/,
- Dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie /2025 r./,
- Decyzje ustalające strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (*Haliaeetus albicilla*) oraz bociana czarnego (*Ciconia nigra*).

W następnych rozdziałach, w tabelach od 21 do 31 zestawiono obserwowane na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska chronione gatunki grzybów (wraz z porostami), roślin i zwierząt.

Lokalizacje chronionych gatunków przedstawiono także w formie stanowisk punktowych na załącznikach mapowych:

- „Mapa przeglądowa obszarów chronionych i funkcji lasu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska”, w skali 1:25 000,
- „Mapa sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa

- Dąbrowa Tarnowska”, w skali 1:50 000”,
- „Mapa siedlisk przyrodniczych i gatunków naturalnych Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska”, w skali 1:50 000.

Szczegółowa lokalizacja gatunków chronionych występujących na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska została przedstawiona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.

3.5.1. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami

Tabela 21. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej (RMŚ) ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście roślin i grzybów Polski” ²	Kategoria zagrożenia według „Czerwonej Listy Porostów w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
Grzyby wielkoowocnikowe							
1	<i>Morchella sp.</i>	Smardz sp.	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
2	<i>Xerocomus parasiticus</i>	Podgrzybek tęgoskórowy	częściowa	R		Rezerwat Lasy Radłowskie	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
Grzyby zlichenizowane (porosty)							
3	<i>Punctelia subrudecta</i>	Biedronecznik zmienny	ściśła			Rezerwat Lasy Radłowskie	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
4	<i>Hypotrachyna revoluta</i>	Przystrumycznik pustułkowy	ściśła			Rezerwat Lasy Radłowskie	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
5	<i>Flavoparmelia caperata</i>	Żółtlica chropowata	częściowa			Rezerwat Lasy Radłowskie	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz.1409).

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej liście roślin i grzybów Polski”: EX - wymarłe i zaginione, E - wymierające, V - narażone, R - rzadkie, I - o nieokreślonym zagrożeniu

³Kategorie zagrożenia według „Czerwonej Listy Porostów w Polsce”: EN – wymierające, VU – narażone, NT – bliskie zagrożenia, DD – brak dostatecznych danych, E – wymierające, R – rzadkie.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

3.5.2. Chronione gatunki roślin

Tabela 22. Chronione gatunki mszaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS ¹	Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Red list of mosses in the Carpathians and in Poland” ²	Lokalizacja ³	Źródło danych
1	<i>Leucobryum glaucum</i>	Bielistka siwa	częściowa V		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
2	<i>Climacium dendroides</i>	Drabik drzewkowaty	częściowa		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
3	<i>Hylocomium splendens</i>	Gajnik lśniący	częściowa		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
4	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Piórosz pierzasty	częściowa		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
5	<i>Polytrichum commune</i>	Płonnik pospolity	częściowa		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
6	<i>Sphagnum girgensohnii</i>	Torfowiec Girgensohna	częściowa V		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
7	<i>Dicranum scoparium</i>	Widłoząb miotlasty	częściowa		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz.1409).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

²Kategorie zagrożenia przyjęte w Polsce wg „Redlist of mosses in the Carpathians and in Poland” (Czerwona lista mchów w Karpatach i w Polsce).

³Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Tabela 23: Chronione gatunki paproci i widłaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
Paprocie							
1	<i>Osmunda regalis</i>	Długosz królewski	ściśła		VU	Leś. Szczucin Leś. Smyków Leś. Podborze Leś. Bratucice	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Szczucin /2024 r./; Leś. Smyków /2023 r./; Leś. Podborze /2023 r./; Leś. Bratucice /2023 r./
2	<i>Polystichum aculeatum</i>	Paprotnik kolczysty	ściśła			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
3	<i>Matteucia struthiopteris</i>	Pióropusznik strusi	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
4	<i>Blechnum spicant</i>	Podrzeń żebrowiec	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
5	<i>Salvinia natans</i>	Salwinia pływająca	ściśła			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
Widłaki							
6	<i>Lycopodiella inundata</i>	Widłaczek (widłak) torfowy	ściśła		EN	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
7	<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	częściowa V		NT	Leś. Wał Ruda Leś. Wierzchosławice	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Wierzchosławice / 2023 r./
8	<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	częściowa V		NT	Leś. Szczucin Leś. Dulcza Leś. Smyków Leś. Wał Ruda	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Szczucin /2024 r./; Leś. Dulcza /2023 r./; Leś. Smyków /2023 r./
9	<i>Huperzia selago</i>	Wroniec widlasty (widłak wroniec)	częściowa		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz.1409).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

²Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Polskiej Czerwonej Księgi Roślin”: EX – wymarłe, EW – wymarłe w naturze, CR – krytycznie zagrożone, EN – zagrożone, VU – narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych.

³Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Polskiej czerwonej listy paprotników i roślin kwiatowych”: EX – takson całkowicie wymarły, EW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach, RE – takson wymarły na obszarze Polski, REW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach na obszarze Polski, CR – krytycznie zagrożony, EN – zagrożony, VU – narażony, NT – bliski zagrożenia, LC – takson najmniejszej uwagi, DD – braku wystarczających informacji.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Tabela 24. Chronione gatunki roślin nasiennych

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Ledum palustr</i>	Bagno zwyczajne	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
2	<i>Veratrum lobelianum</i>	Ciemnężycza zielona	częściowa			Leś. Smyków Leś. Podborze Leś. Wierchosławice Leś. Bielcza Leś. Biadoliny	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Smyków /2023 r./; Leś. Bielcza /2023 r./; Biadoliny /2024 r./; Leś. Podborze /2023 r./; Leś. Wierchosławice / 2023 r./
3	<i>Allium angulosum</i>	Czosnek kątowaty	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
4	<i>Allium ursinum</i>	Czosnek niedźwiedzi	częściowa			Leś. Biadoliny	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Biadoliny /2024 r./
5	<i>Pedicularis sylvatica</i>	Gnidosz rozestłany	częściowa		VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
6	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Goryczka wąskolistna	ściśła, czynna		VU	Leś. Wał Ruda	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Wał Ruda /2024 r./
7	<i>Nymphaea alba</i>	Grzybienie białe	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
8	<i>Iris sibirica</i>	Kosaciec syberyjski	ściśła, czynna		VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
9	<i>Iris</i>	Kosaćcowate	ściśła, czynna	brak określenia gatunku	brak określenia gatunku	Leś. Bielcza	- Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Bielcza /2023 r./
10	<i>Trapa natans</i>	Kotewka orzech wodny	ściśła, czynna	EN	VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
11	<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	ściśła			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
12	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Kukułka (storczyk) Fuchsa	ściśła, czynna			Leś. Bielcza Leś. Biadoliny	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Bielcza /2023 r./
13	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Kukułka (storczyk) plamista	częściowa			Leś. Bielcza	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Bielcza /2023 r./
14	<i>Dactylorhiza majalis</i>	Kukułka (storczyk) szerokolistna	częściowa		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
15	<i>Lilium martagon</i>	Lilia złotogłów	ściśła			Leś. Podborze	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Podborze /2023 r./

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
16	<i>Gladiolus imbricatus</i>	Mieczczyk dachówkowaty	ściśła, czynna		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
17	<i>Digitalis grandiflora</i>	Naparstnica zwyczajna	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
18	<i>Aruncus sylvestris</i>	Parzydło leśne	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
19	<i>Primula elatior</i>	Pierwiosnek wyniosły	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
20	<i>Platanthera bifolia</i>	Podkolan biały	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
21	<i>Atropa belladonna</i>	Pokrzyk wilcza-jagoda	częściowa		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
22	<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	ściśła		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
23	<i>Orchis mascula</i>	Storczyk męski	ściśła, czynna		CR	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
24	<i>Orchis purpurea</i>	Storczyk purpurowy	ściśła, czynna	VU	VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
25	<i>Orchis morio</i>	Storczyk samczy	ściśła, czynna	EN	CR	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
26	<i>Orchidaceae</i>	Storczykowate	ściśła, czynna			Leś. Smyków Leś. Bielcza	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Smyków /2023 r./; Leś. Bielcza /2023 r./
27	<i>Crocus scepusiensis</i>	Szafran spiski	częściowa			Leś. Waryś Leś. Bratucice Leś. Bielcza Leś. Biadolinie	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Waryś /2024 r./; Leś. Biadolinie /2024 r./; Leś. Bratucice /2023 r./; Leś. Bielcza /2023 r./
28	<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	częściowa V			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
29	<i>Daphne mezereum</i>	Wawrzynek wilczełyko	częściowa			Leś. Dulcza Leś. Podborze Leś. Bratucice Leś. Wierzchosławice Leś. Bielcza Leś. Biadoliny	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Biadoliny /2024 r./; Leś. Dulcza /2023 r./; Leś. Podborze /2023 r./; Leś. Bratucice / 2023 r./; Leś. Wierzchosławice / 2023 r./; Leś. Bielcza / 2023 r./;
30	<i>Colchicum autumnale</i>	Zimowit jesienny	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

²Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Polskiej Czerwonej Księgi Roślin”: EX – wymarłe, EW – wymarłe w naturze, CR – krytycznie zagrożone, EN – zagrożone, VU – narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych

³ Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Polskiej czerwonej listy paprotników i roślin kwiatowych”: EX – takson całkowicie wymarły, EW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach, RE – takson wymarły na obszarze Polski, REW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach na obszarze Polski, CR – krytycznie zagrożony, EN – zagrożony, VU – narażony, NT – bliski zagrożenia, LC – takson najmniejszej uwagi, DD – braku wystarczających informacji.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Fotografia 8. Stanowisko wawrzynka wilczelyko (*Daphne mezereum*), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

3.5.3. Inne cenne gatunki roślin

Na podstawie wizji terenowej przeprowadzonej w leśnictwie Biadolinie w dniu 17 czerwca 2021 r. dokonano prawidłowej identyfikacji stanowiska czosnku siatkowatego (*Allium victorialis*). W północno-wschodniej części jednego z wydziałów stwierdzono występowanie płatu tego gatunku o powierzchni około 0,10 ha. Stanowisko to stanowi jedyną znaną lokalizację czosnku siatkowatego w granicach administracyjnych Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

Z uwagi na fakt, iż stanowisko ma charakter izolowany, a sam gatunek znajduje się na Czerwonej liście roślin i grzybów Polski oraz Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych w kategorii NT (bliski zagrożenia), wszelkie działania gospodarcze prowadzone w danym wydziale muszą być podporządkowane nadrzędnemu celowi, jakim jest zachowanie i wzmocnienie populacji tego taksonu.

Ze względu na podobieństwo użytkowe do czosnku niedźwiedziego (*Allium ursinum*), który bywa intensywnie pozyskiwany do celów kulinarnych, nie należy

upowszechniać informacji o lokalizacji opisywanego stanowiska (szczegółowa lokalizacja gatunku została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”).

Tabela 25: Inne cenne gatunki roślin

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Carabus auronites</i>	Czosnek siatkowaty	-	-	NT	Leś. Biadoliny	- Notatka spisana na okoliczność wizji terenowej na stanowiska czosnku siatkowatego w leśnictwie Biadoliny na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w dniu 17 czerwca 2021 roku

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz.1409).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

²Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Polskiej Czerwonej Księgi Roślin”: EX – wymarłe, EW – wymarłe w naturze, CR – krytycznie zagrożone, EN – zagrożone, VU – narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych

³Kategoria zagrożenia w Polsce wg „Polskiej czerwonej listy paprotników i roślin kwiatowych”: EX – takson całkowicie wymarły, EW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach, RE – takson wymarły na obszarze Polski, REW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach na obszarze Polski, CR – krytycznie zagrożony, EN – zagrożony, VU – narażony, NT – bliski zagrożenia, LC – takson najmniejszej uwagi, DD – braku wystarczających informacji.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Fotografia 9. Czosnek siatkowaty (*Allium victorialis*) (źródło: <https://atlas.roslin.pl/>)

3.5.4. Chronione gatunki zwierząt

Tabela 26. Chronione gatunki bezkręgowców

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Bezkręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Carabus coriaceus</i>	Biegacz skórzasty	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
2	<i>Carabus auronites</i>	Biegacz zielonożółty	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Bezkręgowce” ¹²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ¹³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
3	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	ściśła, II kod: 1060	LR	LC	Leś. Wał Ruda	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Referat Nadleśniczego "Analiza Gospodarki Leśnej Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska za okres od 01.01.2016 r. do 31.12.2025 r."
4	<i>Phengaris nausithous</i>	Modraszek nausitous	ściśła, czynna II kod: 6179	LR	LC	Leś. Wał Ruda Leś. Bratucice	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków /2007 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane z RDOŚ w rakowie /2025 r./
5	<i>Phengaris teleius</i>	Modraszek telejus	ściśła, czynna II kod: 6177	LR	LC	Leś. Wał Ruda Leś. Bratucice	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków /2007 r./ - Prace terenowe wykonane przez P. Nejfeld i zespół, RDOŚ w Krakowie / 2012-2013 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - PZO dla PLH120068 Jadowniki Mokre / 2014 r., 2018 r., 2019 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./
6	<i>Formica polyctena</i>	Mrówka ćmawa	częściowa		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
7	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnica dębowa	ściśła, czynna II kod: 1084*	VU	VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
8	<i>Calosoma sycophanta</i>	Tęcznik liszkarz	częściowa		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
9	<i>Calosoma inquisitor</i>	Tęcznik mniejszy	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
10	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona	ściśła, II kod: 1037			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Bezkręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
11	<i>Bombus sp.</i>	Trzmiele	częściowa	brak określenia gatunku	brak określenia gatunku	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
12	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa	ściśła, II kod: 1042			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

3. Kod gatunku (* – kod gatunku priorytetowego wg ww. Dyrektywy) określony w ramach programu Natura 2000.

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Bezkręgowce”: EX – gatunki zanikłe, CR – gatunki skrajnie zagrożone, EN – gatunki bardzo wysokiego ryzyka, VU – gatunki wysokiego ryzyka, LR – gatunki niższego ryzyka.

³Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”: EX – gatunek wymarły lub zanikły, EXP – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII-XX w.), CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek silnie zagrożony, VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski, DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Fotografia 10. Modraszek telejus (*Phengaris teleius*), (źródło: <https://dabrowa.krakow.lasy.gov.pl/>)

Fotografia 11. Trzmieć (*Bombus* sp.), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

W poprzednim opracowaniu POP, w tabeli chronionych gatunków bezkręgowców, zamieszczone były takie gatunki jak: biegacz fioletowy (*Carabus violaceus*), biegacz wręgowaty (*Carabus cancellatus*) oraz biegacz złoty (*Carabus auratus*). Obecnie nie są objęte ochroną gatunkową w Polsce, a więc nie zostały ujęte w powyższej tabeli. W przeszłości gatunki te były chronione, jednak w wyniku aktualizacji listy gatunków chronionych zostały z niej usunięte ze względu na stosunkowo szerokie rozpowszechnienie i brak istotnych zagrożeń dla populacji.

Tabela 27. Chronione gatunki płazów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Pelobates fuscus</i>	Grzebiuszka ziemna	ściśła, II kod: 1197			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
2	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	ściśła, czynna II kod: 1188		DD	Leś. Szczucin Leś. Smyków Leś. Podborze Leś. Waryś Leś. Bratucice Leś. Wierzchosławice Leś. Bielcza Leś. Biadoliny	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków /2007 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./
3	<i>Bufo bufo</i>	Ropucha szara	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
4	<i>Bufo viridis</i>	Ropucha zielona	ściśła, IV kod: 1201			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
5	<i>Hyla arborea</i>	Rzekotka drzewna	ściśła, czynna IV kod: 1203			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
6	<i>Triturus cristatus</i>	Traszką grzebieniastą	ściśła, czynna II kod: 1166	NT	NT	Leś. Waryś Leś. Wierzchosławice Leś. Bielcza Leś. Biadoliny	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków /2007 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Państwowy Monitoring Środowiska, GIOŚ / 2010 r., 2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./
7	<i>Lissotriton vulgaris</i>	Traszką zwyczajną	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
8	<i>Rana arvalis</i>	Żaba moczarowa	ściśła, IV kod: 1214			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
9	<i>Rana ridibunda</i>	Żaba śmieszka	częściowa V kod: 1212			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
10	<i>Rana temporaria</i>	Żaba trawna	częściowa V kod: 1213			Leś. Waryś	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Państwowy Monitoring Środowiska, GIOŚ / 2010 r., 2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
11	<i>Rana esculenta</i>	Żaba wodna	częściowa V kod: 1210			Leś. Waryś	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Państwowy Monitoring Środowiska, GIOŚ / 2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./
12	<i>Rana dalmatina</i>	Żaba zwinka	ściśła, IV kod: 1209	NT	NT	Leś. Waryś Leś. Biadoliny	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Państwowy Monitoring Środowiska, GIOŚ / 2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

IV – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, które wymagają ścisłej ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

3. Kod gatunku (* – kod gatunku priorytetowego wg ww. Dyrektywy) określony w ramach programu Natura 2000.

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce”: EX – gatunek wymarły, EXP – gatunek zanikły lub prawdopodobnie zanikły, CR – gatunek skrajnie zagrożony, EN – gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony, VU – gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nie należący do zbyt rzadkich.

³Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”: EX – gatunek wymarły lub zanikły, EX? – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII-XX w.), CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek silnie zagrożony, VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski, DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe.

Tabela 28: Chronione gatunki gadów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Lacerta agilis</i>	Jaszczurka zwinka	częściowa II kod: 1261			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
2	<i>Lacerta vivipara</i>	Jaszczurka żyworodna	częściowa kod: 2424			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
3	<i>Anguis fragilis</i>	Padalec zwyczajny	częściowa kod: 2432			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
4	<i>Natrix natrix</i>	Zaskroniec zwyczajny	częściowa kod: 2469			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
5	<i>Vipera berus</i>	Żmija zygzakowata	częściowa kod: 2473			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
6	<i>Emys orbicularis</i>	Żółw błotny	ściśła, czynna II kod: 1220	EN	EN	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

3. Kod gatunku (* – kod gatunku priorytetowego wg ww. Dyrektywy) określony w ramach programu Natura 2000.

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce”: EX – gatunek wymarły, EXP – gatunek zanikły lub prawdopodobnie zanikły, CR – gatunek skrajnie zagrożony, EN – gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony, VU – gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nie należący do zbyt rzadkich.

³Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”: EX – gatunek wymarły lub zanikły, EXP – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII-XX w.), CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek silnie zagrożony, VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski, DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Fotografia 12. Jaszczurka żyworodna, Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

Tabela 29. Chronione gatunki ryb

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Barbus meridionalis petenyi</i>	Brzanka	częściowa II kod: 5264		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
2	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	częściowa II kod: 1163		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
3	<i>Romanogobio kessleri</i> (<i>Gobio kessleri</i>)	Kiełb Kesslera	częściowa II kod: 6143	NT	NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
4	<i>Cobitis taenia</i>	Koza pospolita	częściowa II kod: 1149		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
5	<i>Lampetra planeri</i>	Minóg strumieniowy	częściowa II kod: 1096	NT	NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
6	<i>Misgurnus fossilis</i>	Piskorz	częściowa II kod: 1145	NT	NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
7	<i>Rhodeus sericeus</i>	Różanka	częściowa II kod: 5339	NT	NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7) (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony.

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

3. Kod gatunku (* – kod gatunku priorytetowego wg ww. Dyrektywy) określony w ramach programu Natura 2000.

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce”: EX – gatunek wymarły, EXP – gatunek zanikły lub prawdopodobnie zanikły, CR – gatunek skrajnie zagrożony, EN – gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony, VU – gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nie należący do zbyt rzadkich.

³Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”: EX – gatunek wymarły lub zanikły, EXP – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII-XX w.), CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek silnie zagrożony, VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski, DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Tabela 30: Chronione gatunki ptaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Calidris pugnax</i> (<i>Philomachus pugnax</i>)	Batalion	ściśła, czynna I kod: A151	EN	EN	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
2	<i>Ixobrychus minutus</i>	Bączek	ściśła, czynna I kod: A022	VU	VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
3	<i>Botaurus stellaris</i>	Bąk	ściśła, I kod: A021	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
4	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Białorzytka	ściśła kod: A277			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
5	<i>Mergus albellus</i> (<i>Mergellus albellus</i>)	Bielaczek	ściśła I kod: A068			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
6	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik	ściśła, I kod: A075	LC	LC	Leś. Szczucin Leś. Dulcza Leś. Bielcza	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Decyzje ustalające strefy ochrony ostoi,

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
							miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>) - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/ - Notatka służbowa Leśniczego Leś. Szczucin /2024 r./
7	<i>Circus pygargus</i>	Błotniak łąkowy	ściśła, czynna kod: A084			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
8	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy	ściśła, czynna kod: A081			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
9	<i>Circus cyaneus</i>	Błotniak zbożowy	ściśła, czynna kod: A082	VU		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
10	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały	ściśła, czynna kod: A031			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
11	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	ściśła, czynna kod: A030			Leś. Dulcza Leś. Smyków Leś. Podborze Leś. Bielcza	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków /2007 r./ - Dane o strefach ochrony gatunku, RDOŚ w Krakowie / 2008 r./ - Dane o gatunkach strefowych z mapy HCVF, RDLP Kraków / 2009 r./ - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, obserwacje własne / 2013 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./ - Decyzje ustalające strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) - Dane Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /dane z LMN/
12	<i>Tringa hypoleucos</i> (<i>Actitis hypoleucos</i>)	Brodziec piskliwy	ściśła kod: A168			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
13	<i>Tringa erythropus</i>	Brodziec śniady	ścista, czynna kod: A161			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
14	<i>Locustella luscinioides</i>	Brzęczka	ścista kod: A292			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
15	<i>Sylvia communis</i>	Ciemiówka	ścista kod: A309			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
16	<i>Anas querquedula</i>	Cyranka	ścista, czynna kod: A055			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
17	<i>Vanellus vanellus</i>	Czajka	ścista, czynna kod: A142			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
18	<i>Egretta alba</i> (<i>Ardea alba</i>)	Czapla biała	ścista kod: A027			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
19	<i>Ardea purpurea</i>	Czapla purpurowa	ścista kod: A029	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
20	<i>Ardea cinerea</i>	Czapla siwa	częściowa kod: A028			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
21	<i>Spinus spinus</i>	Czyż	ścista kod: A365			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
22	<i>Crex crex</i>	Derkacz	ścista, czynna kod: A122		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
23	<i>Turdus philomelos</i>	Drozd śpiewak (Śpiewak)	ścista kod: A285			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
24	<i>Upupa epops</i>	Dudek	ścista, czynna kod: A232		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
25	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Dzięcioł białoszyi	ścista kod: A429			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
26	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny	ścista, czynna kod: A236			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
27	<i>Dendrocopos major</i>	Dzięcioł duży	ścista kod: A237			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
28	<i>Dendrocopos medius</i>	Dzięcioł średni	ścista, czynna kod: A238			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
29	<i>Picus canus</i>	Dzięcioł zielonosiwy	ścista, czynna			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
			I kod: A234				2016 r./
30	<i>Picus viridis</i>	Dzięcioł zielony	ścisła, czynna kod: A235			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
31	<i>Dryobates minor</i>	Dzięciołek	ścisła kod: A240			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
32	<i>Erythrura erythrura</i>	Dziwonina	ścisła kod: A371			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
33	<i>Chloris chloris</i>	Dzwoniec	ścisła kod: A363			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
34	<i>Circaetus gallicus</i>	Gadożer	ścisła, czynna I kod: A080	CR	CR	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
35	<i>Corvus frugilegus</i>	Gawron (osobniki w obszarze administracyjnym miast)	ścisła I kod: A348			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
36	<i>Bucephala clangula</i>	Gągoł	ścisła, czynna kod: A067			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
37	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek	ścisła I kod: A338			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
38	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Gil	ścisła kod: A372			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
39	<i>Columba livia</i>	Gołąb miejski	częściowa kod: A206			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
40	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Grubodziób	ścisła kod: A373			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
41	<i>Riparia riparia</i>	Jaskółka brzegówka	ścisła kod: A249			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
42	<i>Hirundo rustica</i>	Jaskółka dymówka	ścisła kod: A251			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
43	<i>Delichon urbicum</i>	Jaskółka oknówka	ścisła kod: A253			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
44	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastrząb	ścisła kod: A085			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
45	<i>Bombycilla garrulus</i>	Jemiołuszką	ścisła kod: A263			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
							2016 r./
46	<i>Apus apus</i>	Jerzyk	ścista, czynna kod: A226			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
47	<i>Corvus monedula</i>	Kawka	ścista kod: A347			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
48	<i>Saxicola rubicola</i>	Kłaskawka	ścista			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
49	<i>Falco subbuteo</i>	Kobuz	ścista, czynna kod: A099			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
50	<i>Gallinula chloropus</i>	Kokoszka	ścista kod: A123			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
51	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Kopciuszek	ścista kod: A273			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
52	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Kormoran	częściowa kod: A391			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
53	<i>Turdus merula</i>	Kos	ścista kod: A283			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
54	<i>Sitta europaea</i>	Kowalik	ścista kod: A332			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
55	<i>Jynx torquilla</i>	Krętogłów	ścista kod: A233			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
56	<i>Accipiter nisus</i>	Krogulec	ścista kod: A083			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
57	<i>Corvus corax</i>	Kruk	częściowa kod: A350			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
58	<i>Tringa totanus</i>	Krwawodziób (Brodziec krwawodzioby)	ścista, czynna kod: A162			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
59	<i>Loxia curvirostra</i>	Krzyżodziób świerkowy	ścista kod: A369			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
60	<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyk	ścista kod: A153			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
61	<i>Cuculus canorus</i>	Kukułka	ścista kod: A212			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
62	<i>Serinus serinus</i>	Kulczyk	ścista kod: A361			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
63	<i>Numenius arquata</i>	Kulik wielki	ściśła, czynna kod: A160	VU	VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
64	<i>Porzana porzana</i>	Kureczka kropiatka (Kropiatka)	ściśła, czynna I kod: A119		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
65	<i>Porzana parva</i> (<i>Zapornia parva</i>)	Kureczka zielonka (Zielonka)	ściśła I kod: A120		NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
66	<i>Turdus pilaris</i>	Kwiczół	ściśła kod: A284			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
67	<i>Tringa nebularia</i>	Kwokacz (Brodziec kwokacz)	ściśła kod: A164			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
68	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Lelek	ściśła I kod: A224			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
69	<i>Cygnus cygnus</i>	Łabędź krzykliwy	ściśła I kod: A038			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
70	<i>Cygnus olor</i>	Łabędź niemy	ściśła kod: A036			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
71	<i>Acrocephalus palustris</i>	Łozówka	ściśła kod: A296			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
72	<i>Linaria cannabina</i> (<i>Carduelis cannabina</i>)	Makolągwa	ściśła kod: A366			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
73	<i>Passer montanus</i>	Mazurek	ściśła kod: A356			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
74	<i>Larus cachinnans</i>	Mewa białogłowa	częściowa kod: A459			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
75	<i>Larus melanocephalus</i> (<i>Ichthyophaga melanocephalus</i>)	Mewa czarnogłowa	ściśła, czynna I kod: A176			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
76	<i>Hydrocoloeus minutus</i> (<i>Larus minutus</i>)	Mewa mała	ściśła, czynna I A177	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
77	<i>Larus canus</i>	Mewa siwa	ściśła, czynna kod: A182			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
78	<i>Larus argentatus</i>	Mewa srebrzysta	częściowa kod: A184			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
79	<i>Chroicocephalus</i>	Mewa śmieszka	ściśła			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
	<i>ridibundus</i>	(Śmieszka)	kod: A179				Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
80	<i>Larus fuscus</i>	Mewa żółtonoga	ścista kod: A183			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
81	<i>Ficedula albicollis</i>	Muchołówka białoszyja	ścista kod: A321			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
82	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała	ścista kod: A320			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
83	<i>Muscicapa striata</i>	Muchołówka szara	ścista kod: A319			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
84	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Muchołówka żałobna	ścista kod: A322			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
85	<i>Regulus regulus</i>	Mysikrólik	ścista kod: A317			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
86	<i>Buteo buteo</i>	Myszołów	ścista kod: A087			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
87	<i>Buteo lagopus</i>	Myszołów włochaty	ścista kod: A088			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
88	<i>Gavia arctica</i>	Nur czarnoszyi	ścista kod: A002	EXP	EX	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
89	<i>Clanga pomarina (Aquila pomarina)</i>	Orlik krzykliwy	ścista, czynna kod: A089	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
90	<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolan	ścista kod: A379			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
91	<i>Aquila chrysaetos</i>	Orzeł przedni	ścista, czynna kod: A091	EN		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
92	<i>Turdus viscivorus</i>	Paszkot	ścista kod: A287			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
93	<i>Certhia familiaris</i>	Pelzacz leśny	ścista kod: A334			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
94	<i>Certhia brachydactyla</i>	Pelzacz ogrodowy	ścista kod: A335			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
95	<i>Podiceps grisegena</i>	Perkoz rdzawoszyi	ścista kod: A006			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
96	<i>Podiceps</i>	Perkoz	ścista			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
	<i>nigricollis</i>	zausznik (Zausznik)	kod: A008				Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
97	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Perkozek	ściśła kod: A004			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
98	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Piecuszek	ściśła kod: A316			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
99	<i>Sylvia curruca</i>	Piegża	ściśła kod: A308			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
100	<i>Phylloscopus collybita</i>	Pierwiosnek	ściśła kod: A315			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
101	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Pleszka	ściśła kod: A274			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
102	<i>Motacilla alba</i>	Pliszka siwa	ściśła kod: A262			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
103	<i>Motacilla flava</i>	Pliszka żółta	ściśła kod: A260			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
104	<i>Anas clypeata</i>	Płaskonos	ściśła, czynna kod: A056			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
105	<i>Prunella modularis</i>	Płochacz pokrzywnica	ściśła kod: A266			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
106	<i>Tyto alba</i>	Płomykówka	ściśła, czynna kod: A213			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
107	<i>Aythya nyroca</i>	Podgorzałka	ściśła, czynna I kod: A060	EN	EN	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
108	<i>Saxicola rubetra</i>	Pokląska	ściśła kod: A275			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
109	<i>Sylvia atricapilla</i>	Pokrzewka czarnołbista (Kapturka)	ściśła kod: A311			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
110	<i>Sylvia nisoria</i>	Pokrzewka jarzębata (Jarzębatka)	ściśła I kod: A307			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
111	<i>Sylvia borin</i>	Pokrzewka ogrodowa (Gajówka)	ściśła kod: A310			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
112	<i>Emberiza calandra</i>	Potrzeszcz	ściśła kod: A383			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
113	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Potrzos	ściśła kod: A381			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
							2016 r./
114	<i>Athene noctua</i>	Pójdźka	ścisła, czynna kod: A218			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
115	<i>Coturnix coturnix</i>	Przepiórka	ścisła kod: A113		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
116	<i>Falco tinnunculus</i>	Pustułka	ścisła, czynna kod: A096			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
117	<i>Strix aluco</i>	Puszczyk	ścisła kod: A219			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
118	<i>Strix uralensis</i>	Puszczyk uralski	ścisła kod: A220	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
119	<i>Aegithalos caudatus</i>	Raniuszek	ścisła kod: A324			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
120	<i>Remiz pendulinus</i>	Remiz	ścisła kod: A336			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
121	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Rokitniczka	ścisła kod: A295			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
122	<i>Anas acuta</i>	Rożeniec	ścisła, czynna kod: A054	EN	EN	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
123	<i>Erithacus rubecula</i>	Rudzik	ścisła kod: A269			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
124	<i>Chlidonias hybridus</i>	Rybitwa białowąsa	ścisła, czynna kod: A196	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
125	<i>Chlidonias niger</i>	Rybitwa czarna	ścisła, czynna kod: A197			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
126	<i>Sterna hirundo</i>	Rybitwa rzeczna	ścisła, czynna kod: A193			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
127	<i>Pandion haliaetus</i>	Rybołów	ścisła, czynna kod: A094	VU	VU	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
128	<i>Tringa ochropus</i>	Samotnik (Brodziec samotny)	ścisła, czynna kod: A165			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
129	<i>Streptopelia decaocto</i>	Sierpówka	ścisła kod: A209			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
130	<i>Charadrius dubius</i>	Sieweczka rzeczna	ścisła kod: A136			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
131	<i>Pluvialis apricaria</i>	Siewka złota	ścisła kod: A140	EXP	EX	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
132	<i>Parus major</i>	Sikora bogatka (Bogatka)	ścisła kod: A330			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
133	<i>Poecile montanus</i>	Sikora czarnogłowa (Czarnogłówka)	ścisła kod: A326			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
134	<i>Lophophanes cristatus</i>	Sikora czubotka (Czubotka)	ścisła kod: A327			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
135	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Sikora modra (Modraszka)	ścisła kod: A329			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
136	<i>Periparus ater</i>	Sikora sosnowka (Sosnowka)	ścisła kod: A328			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
137	<i>Poecile palustris</i>	Sikora uboga	ścisła kod: A325			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
138	<i>Columba oenas</i>	Siniak	ścisła kod: A207			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
139	<i>Alauda arvensis</i>	Skowronek	ścisła kod: A247			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
140	<i>Lullula arborea</i>	Skowronek borowy (Lerka)	ścisła I kod: A246			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
141	<i>Luscinia luscinia</i>	Słownik szary	ścisła kod: A270			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
142	<i>Garrulus glandarius</i>	Sójka	ścisła kod: A342			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
143	<i>Glaucidium passerinum</i>	Sóweczka	ścisła, czynna I kod: A217	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
144	<i>Pica pica</i>	Sroka	częściowa kod: A343			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
145	<i>Lanius excubitor</i>	Srokosz	ścisła kod: A340			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
146	<i>Locustella fluviatilis</i>	Strumieniówka	ścisła kod: A291			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
147	<i>Troglodytes</i>	Strzyżyk	ścisła			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
	<i>troglodytes</i>		kod: A265				Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
148	<i>Carduelis carduelis</i>	Szczygieł	ścista kod: A364			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
149	<i>Sturnus vulgaris</i>	Szpak	ścista kod: A351			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
150	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Ślepowron	ścista, czynna kod: A023	LC		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
151	<i>Anthus trivialis</i>	Świergotek drzewny	ścista kod: A256			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
152	<i>Anthus pratensis</i>	Świergotek łąkowy	ścista kod: A257			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
153	<i>Anthus campestris</i>	Świergotek polny	ścista kod: A255			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
154	<i>Mareca penelope</i>	Świstun	ścista kod: A050	CR	CR	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
155	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Świstunka leśna	ścista kod: A314			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
156	<i>Mergus merganser</i>	Nurogęś (Tracz)	ścista, czynna kod: A070			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
157	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Trzciniak	ścista kod: A298			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
158	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Trzcinniczek	ścista kod: A297			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
159	<i>Pernis apivorus</i>	Trzmielojad	ścista kod: A072			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
160	<i>Emberiza citrinella</i>	Trznadel	ścista kod: A376			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
161	<i>Streptopelia turtur</i>	Turkawka	ścista kod: A210		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
162	<i>Asio otus</i>	Uszatka	ścista kod: A221			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
163	<i>Asio flammeus</i>	Uszatka błotna	ścista, czynna kod: A222			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
164	<i>Oriolus oriolus</i>	Wilga	ścista			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DP/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
			kod: A337				Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
165	<i>Aegolius funereus</i>	Włochatka	ściśła, czynna I kod: A223	LC	LC	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
166	<i>Rallus aquaticus</i>	Wodnik	ściśła kod: A118			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
167	<i>Corvus cornix</i>	Wrona siwa	częściowa kod: A615			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
168	<i>Passer domesticus</i>	Wróbel	ściśła, czynna kod: A354			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
169	<i>Hippolais icterina</i>	Zaganiacz	ściśła kod: A299			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
170	<i>Fringilla coelebs</i>	Zięba	ściśła kod: A359			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
171	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek	ściśła kod: A229			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
172	<i>Merops apiaster</i>	Żołna	ściśła, czynna kod: A230	NT		nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./
173	<i>Grus grus</i>	Żuraw	ściśła I kod: A127			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska / 2016 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

2. I – gatunek zamieszczony w załączniku I Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U.UE.L.2010.20.7). (skrót DP – Dyrektywa ptasia)

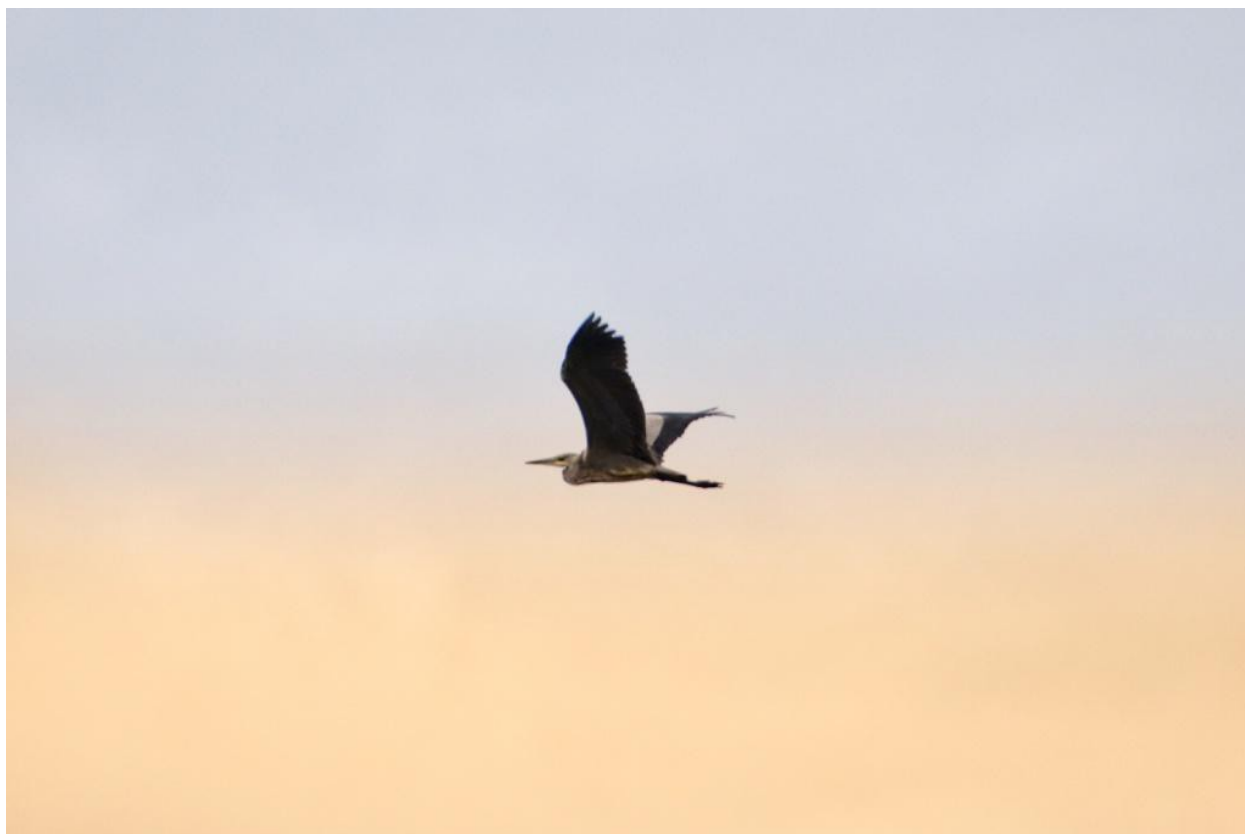
V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

3. Kod gatunku (* – kod gatunku priorytetowego wg ww. Dyrektywy) określony w ramach programu Natura 2000

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce”: EX – gatunek wymarły, EXP – gatunek zanikły lub prawdopodobnie zanikły, CR – gatunek skrajnie zagrożony, EN – gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony, VU – gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nie należący do zbyt rzadkich.

³Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”: EX – gatunek wymarły lub zanikły, EXP – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII-XX w.), CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek silnie zagrożony, VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski, DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Fotografia 13. Czapla szara (*Ardea cinerea*), Leś. Biadoliny (fot. Anna Wolska-Stępień)

Tabela 31: Chronione gatunki ssaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ¹³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
1	<i>Micromys minutus</i>	Badylarka	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
2	<i>Nyctalus noctula</i>	Borowiec wielki	ściśła, czynna			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
3	<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski	częściowa kod: 1337			Leś. Dulcza Leś. Smyków Leś. Podborze Leś. Waryś Leś. Bratucice Leś. Wierzchosławice Leś. Bielcza	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków / 2007 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./
4	<i>Cricetus cricetus</i>	Chomik europejski	ściśła, czynna kod: 1339		DD	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
5	<i>Mustela erminea</i>	Gronostaj	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
6	<i>Erinaceus roumanicus</i>	Jeż wschodni	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
7	<i>Arvicola amphibius</i>	Karczownik ziemnowodny	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
8	<i>Talpa europaea</i>	Kret europejski (osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych)	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
9	<i>Mustela nivalis</i>	Łasica	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
10	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Mysz zaroślowa	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
11	<i>Ursus arctos</i>	Niedźwiedź brunatny	ściśła, czynna II kod: 1354*	NT	NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
12	<i>Myotis sp.</i>	Nocek sp.	ściśła, czynna	brak określenia gatunku	brak określenia gatunku	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
13	<i>Musccardinus avellanarius</i>	Orzesznica	ściśła			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
14	<i>Glis glis</i>	Popielica	częściowa	NT	NT	nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
15	<i>Sciurus vulgaris</i>	Wiewiórka pospolita	częściowa			nieokreślona	- POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./
16	<i>Canis lupus</i>	Wilk szary	ściśła, czynna II kod: 1352	NT	NT	Leś. Szczucin, Leś. Smyków, Leś. Podborze, Leś. Wał Ruda, Leś. Waryś, Leś. Bratucice, Leś. Wierzchosławice, Leś. Bielcza, Leś. Biadolin	- „Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000”, Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska /2023-2025/

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rodzaj ochrony gatunkowej/ Załącznik DS/ kod gatunku N2000 ¹	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce” ²	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” ³	Lokalizacja ⁴	Źródło danych
17	<i>Lutra lutra</i>	Wydra	częściowa II kod: 1355			Leś. Dulcza Leś. Smyków Leś. Podborze Leś. Waryś Leś. Wierzchosławice Leś. Bielcza Leś. Biadoliny	- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, RDLP Kraków / 2007 r./ - POP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska /2016 r./ - Dane z RDOŚ w Krakowie /2025 r./

Objaśnienia do tabeli:

¹1. Rodzaj ochrony gatunkowej wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

2. II – gatunek zamieszczony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa)

V – gatunek zamieszczony w załączniku V Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7). (skrót DS – Dyrektywa siedliskowa). Gatunki zwierząt i roślin będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania.

3. Kod gatunku (* – kod gatunku priorytetowego wg ww. Dyrektywy) określony w ramach programu Natura 2000.

²Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Kręgowce”: EX – gatunek wymarły, EXP – gatunek zanikły lub prawdopodobnie zanikły, CR – gatunek skrajnie zagrożony, EN – gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony, VU – gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nie należący do zbyt rzadkich.

³Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”: EX – gatunek wymarły lub zanikły, EXP – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII-XX w.), CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek silnie zagrożony, VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony, NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia, LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski, DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

⁴Ewentualna szczegółowa lokalizacja gatunków objętych ochroną, została zamieszczona w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody - dane wrażliwe”.

Fotografia 14. Wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*), Leś. Wał Ruda, (fot. Anna Wolska-Stępień)

Na obszarze Dąbrowy Tarnowskiej stwierdzono obecność wilka (*Canis lupus*), gatunku chronionego na mocy przepisów krajowych i unijnych. Obserwacji wilka dokonano na podstawie przeprowadzonego monitoringu rozmieszczenia gatunków zwierząt – wilka i rysia, z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, w latach 2023-2025, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ). W wyniku monitoringu uzyskano informacje dotyczące obserwacji (bezpośrednich i pośrednich) wilka i rysia w obrębie poszczególnych leśnictw. W przypadku rysia brakuje danych potwierdzających jego występowanie w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska, natomiast we wszystkich leśnictwach (poza leśnictwem Dulcza) dokonano obserwacji śladów bytowania wilka (tropy, odchody). Ponadto na obszarze niektórych leśnictw udokumentowano przypadki ataku wilka, wraz z pozostawionymi szczątkami ofiar (leśnictwo Wierchosławice, Bielcza, Szczucin, Biadoliny, Wał Ruda, Bratucice oraz Smyków – według poprzedniego podziału leśnictw).

3.5.5. Strefy ochronne miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt chronionych

Ochrona strefowa ma na celu ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania niektórych gatunków zwierząt. Obszar chroniony stanowią dwa rodzaje stref:

- strefa ochrony całorocznej (ścista),
- strefa ochrony okresowej (częściowa).

Wykaz gatunków zwierząt chronionych strefowo, informacje dotyczące wielkości strefy oraz okresowych terminów ochronnych, podane są w Załączniku nr 4 do

Rozporządzenia Ministra Środowiska 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zlokalizowanych jest 9 stref ochronnych miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków ptaków chronionych:

- trzy dla **bielika** (*Haliaeetus albibilla*),
- sześć dla **bociana czarnego** (*Ciconia nigra*).

Strefy te położone są w całości na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo. Podstawą prawną wyznaczenia granic stref dla bielika jest Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 27.06.2022 r. (znak decyzji: WPN.6442.13.2022.KW.2) oraz Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 1.09.2015 r. (OP-I.6442.14.2015.PWi) i 19.07.2022 r. (OP.6442.3.2022.KW.2). Natomiast dla bociana czarnego Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 26.07.2013 r. (OP-I.6442.16.2013.BZ.2) i 11.06.2025 r. (OP.6442.3.2023.KW i OP.6442.2.2024.KW) oraz Decyzje Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 30.08.2022 r. (WPN.6442.43.2022.UJ.2), 23.08.2023 r. (WPN.6442.41.2023.KW.2) i 11.06.2024 r. (WPN.6442.27.2024.KW.2).

Na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r., w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, uzgodniono konieczność poszerzenia strefy ochrony całorocznej gniazda bociana czarnego (*Ciconia nigra*), w leśnictwie Dulcza, na podstawie istniejącego zasięgu zatwierdzonego Decyzją Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie (WPN.6442.43.2022.UJ.2). Postanowienie o zmianie zasięgu zostało podjęte w wyniku przeprowadzonej w maju 2025 r. przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska weryfikacji lokalizacji gniazda wskazanego gatunku i wyznaczenia jego nowego położenia.

W trakcie obowiązywania poprzedniego PUL na lata 2016-2025, na mocy decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 17 stycznia 2025 r. (znak decyzji: WPN.6442.60.2024.UJ.3), podjęto decyzję o likwidacji strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (*Ciconia nigra*) w leśnictwie Smyków. Podstawą prawną wyznaczenia granic stref dla bociana czarnego była Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 8 grudnia 2010 r. (RDOŚ-18-WPN-6631-1-16D/10/rn). Likwidacji została także poddana strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (*Haliaeetus albicilla*), zlokalizowana na terenie leśnictwa Bielcza (Decyzja z dnia 11 kwietnia 2023 r. Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie – znak decyzji: OP.6442.15.2022.KW). Podstawą prawną wyznaczenia granic stref dla bociana czarnego była Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 1 września 2015 r. (OP-I.6442.14.2015.PWi). Obie strefy zlikwidowano ze względu na rozpad gniazda lub długotrwały brak zasiedlenia.

Według ww. obowiązujących decyzji odnoszących się do aktualnie występujących stref ochrony ptaków na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, strefa ochrony całorocznej dla bielika to obszar w promieniu do 200 metrów od gniazda, natomiast strefa ochrony okresowej to obszar w promieniu do 500 metrów od gniazda. Dla bociana czarnego ochrona całoroczna realizowana jest w promieniu 100-200 metrów od gniazda (w zależności od decyzji), a strefa ochrony okresowej to obszar w promieniu do 500 metrów od gniazda. Jednak w związku z brakiem aktualizacji starszych decyzji dotyczących ochrony stref występowania gatunków chronionych oraz z odnotowanym brakiem danych w części decyzji, podczas ww. Spotkania

Konsultacyjnego uzgodniono, iż terminy obowiązywania stref ochrony okresowej dla zwierząt objętych ochroną gatunkową będą określane na podstawie aktualnie obowiązującego Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dla ww. gatunków chronionych, obecny zakres czasowy obowiązywania stref ochrony okresowej przedstawia się następująco:

- dla bielika: od 1 stycznia do 31 lipca,
- dla bociana czarnego: od 15 marca do 31 sierpnia.

Szczegółowa lokalizacja i zasięg stref ochronnych miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt chronionych oraz zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze (ochronne) zostały uzgodnione na ww. Spotkaniu Konsultacyjnym i zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.

Poniżej dokonano syntetycznej charakterystyki stref ochrony opisanych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.

Fotografia 15. Bielik (*Haliaeetus albicilla*), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

Tabela 32. Ochrona strefowa w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Gatunek	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska	Położenie stref ochrony		Termin obowiązywania strefy ochrony okresowej wg decyzji	Promień obszaru strefy ochrony całorocznej i okresowej	Uwagi
			Powiat/Gmina	Leśnictwo			
1	Bielik (<i>Haliaeetus albibilis</i>)	OP.6442.3.2022.KW.2 RDOŚ w Krakowie	pow. dąbrowski/ gm. Mędrzechów	Szczucin	od 1 stycznia do 31 lipca	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	Notatka służbowa Leśniczego Leś. Szczucin /2024 r./: „W gnieździe objętym strefą ochronną stwierdzono lęg. Sukces lęgowy – 1 młodyciany bielik opuścił gniazdo, obserwowano na lotach ćwiczebnych przez okres ok. 1 miesiąca.”
2	Bielik (<i>Haliaeetus albibilis</i>)	WPN.6442.13.2022.KW.2 RDOŚ w Rzeszowie	pow. mielecki/ gm. Radomyśl Wielki ob. wiej.	Dulcza	brak danych	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	
3	Bielik (<i>Haliaeetus albibilis</i>)	OP-I.6442.14.2015.PWi RDOŚ w Krakowie	pow. tarnowski/ gm. Wierzchosławice	Bielcza	od 1 marca do 31 sierpnia	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	Zgodnie z Decyzją zezwala się, po uprzednim wylocie młodych bielików z gniazd, na odstąpienie (wykonywanie prac związanych z pielęgnacją upraw oraz czyszczenia młodników) od zakazów obowiązujących w strefach ochrony
4	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	WPN.6442.41.2023.KW.2 RDOŚ w Rzeszowie	pow. mielecki/ gm. Wadowice Górne	Dulcza	brak danych	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	
5	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	WPN.6442.43.2022.UJ.2 RDOŚ w Rzeszowie	pow. mielecki/ gm. Radomyśl Wielki ob. wiej.	Dulcza	brak danych	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	Poszerzono strefę ochrony całorocznej w związku z weryfikacją położenia gniazda w 2025 r. (zakres omówiono na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r. w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska)
6	Bocian czarny	WPN.6442.27.2024.KW.2	pow. dębicki/	Smyków	brak danych	<u>strefa całoroczna:</u>	

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Gatunek	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska	Położenie stref ochrony		Termin obowiązywania strefy ochrony okresowej wg decyzji	Promień obszaru strefy ochrony całorocznej i okresowej	Uwagi
			Powiat/Gmina	Leśnictwo			
	(<i>Ciconia nigra</i>)	RDOŚ w Rzeszowie	gm. Czarna			do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	
7	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	OP-I.6442.16.2013.BZ.2 RDOŚ w Krakowie	pow. dąbrowski/ gm. Szczucin ob. wiej.	Podborze	od 15 marca do 31 sierpnia	<u>strefa całoroczna:</u> do 100m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	
8	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	OP.6442.2.2024.KW RDOŚ w Krakowie	pow. dąbrowski/ gm. Radgoszcz	Dulcza	od 15 marca do 31 sierpnia	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	
9	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	OP.6442.3.2023.KW RDOŚ w Krakowie	pow. brzeski/ gm. Borzęcin	Bielcza	od 15 marca do 31 sierpnia	<u>strefa całoroczna:</u> do 200m <u>strefa okresowa:</u> do 500m	

Ochroną strefową objęto łącznie powierzchnię 216,25 ha, w tym ochroną całoroczną (ściłą) – 29,50 ha, i ochroną okresową (częściową) – 186,75 ha.

W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych, natomiast w strefie ochrony okresowej zaplanowane działania gospodarcze mogą być wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze (ochronne) zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”).

Fotografia 16. Gniazdo bielika (*Haliaeetus albicilla*), Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

3.6. Inne cenne elementy środowiska przyrodniczego

W niniejszym rozdziale przedstawiono krótką charakterystykę pozostałych terenów chronionych położonych na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Choć nie stanowią one form ochrony przyrody w rozumieniu Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.), to ze względu na swoje cenne walory przyrodnicze wymagają szczególnej troski i dbałości. Należą do nich:

- historyczne użytki ekologiczne,
- korytarze ekologiczne,
- drzewostany ponad 100-letnie,
- lasy na siedliskach wilgotnych i bagiennych,
- drzewostany i drzewa bazy nasiennej,
- drzewostany badawcze,

- bagna (mokradła) wyłączone z zabiegów gospodarczych lub zasługujące na wyłączenie z użytkowania,
- osobliwości przyrody nieożywionej,
- drzewostany pełniące szczególne funkcje biocenotyczne,
- obszary cenne przyrodniczo.

3.6.1. Historyczne użytki ekologiczne

Podstawą prawną tworzenia użytków ekologicznych w Polsce jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 42 tej ustawy użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

W związku z decyzją Rady Techniczno-Gospodarczej, która odbyła się 21 października 2025 r. w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, w sprawie braku powołania nowych aktów prawnych dla użytków ekologicznych zlokalizowanych na gruntach Nadleśnictwa, po wejściu w życie Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2001 nr 3, poz. 21), użytki te uznaje się za nieistniejące, historyczne. Decyzja w sprawie ewentualnego ponownego powołania użytków ekologicznych pozostaje w gestii Nadleśnictwa, które może wystąpić do właściwej gminy z wnioskiem o ich ustanowienie.

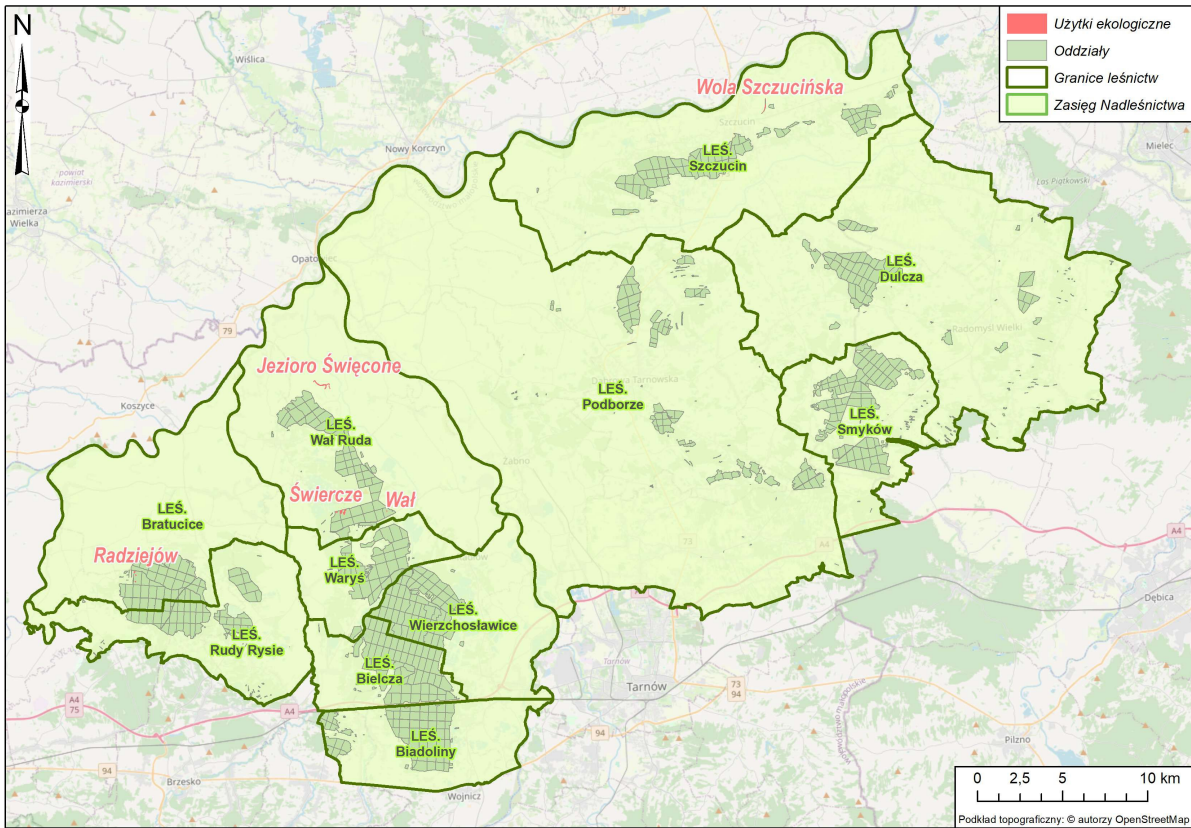
Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajdują się cztery historyczne użytki ekologiczne, powołane Rozporządzeniem Wojewody Tarnowskiego nr 48/98 z dnia 22 września 1998 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne obszarów o nazwach: Świercze, Wał, Radziejów oraz Wola Szczucińska (Dz. Urz. Woj. Tarn z 1998 r., Nr 48/98, poz. 237):

- „Świercze”,
- „Wał”,
- „Radziejów”,
- „Wola Szczucińska”.

Natomiast w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa występuje jeszcze jeden historyczny użytek ekologiczny – „Jezioro Święcone”, który został utworzony na mocy Rozporządzenia Wojewody Tarnowskiego z dnia 17 listopada 1997 r. (Dz. Urz. Woj. Tarnow., Nr 14, poz. 136). Jezioro stanowi duży i naturalny zbiornik, położony w Jadownikach Mokrych, gminie Wietrzychowice, na terenie leśnictwa Wał Ruda – na północny wschód od oddziału 246. Użytek chroni stanowisko kotewki orzecha wodnego (*Trapa natans*) oraz innych rzadkich roślin wodno-błotnych.

Tabela 33. Zestawienie historycznych użytków ekologicznych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa użytku	Data utworzenia	Podstawa prawna	Położenie		Pow. [ha]	Opis obiektu	Uwagi
				Oddział pododdział	Obręb ewid., Gmina, Leśnictwo			
1	„Świercze”	22.09.1998	Dz. Urz. Woj. Tarn z 1998 r. Nr 48/98, Nr 19, poz. 237	288 c, f 289 c	Borzęcin, gm. Borzęcin, Leś. Wał Ruda	5,37	Śródleśna młaka stanowiąca znaczą część kompleksu torfowisk przejściowych, z miejscowo rozwijającą się sukcesją roślinności leśnej. Teren użytku ekologicznego porastają krzewy (wierzba, kruszyna) i pojedyncze drzewa oraz licznie występująca pokrzewka ogrodowa.	
2	„Wał”	22.09.1998	Dz. Urz. Woj. Tarn z 1998 r. Nr 48/98, Nr 19, poz. 237	290 d	Radłów – ob. wiejskich, gm. Wał Ruda, Leś. Wał Ruda	0,14	Bagno porośnięte krzewami (kruszyną i czerwczą) oraz drzewami – głównie brzozą.	
3	„Radziejów”	22.09.1998	Dz. Urz. Woj. Tarn z 1998 r. Nr 48/98, Nr 19, poz. 237	369 g,i,r,t,w	Rzezawa, gm. Bratucice, Leś. Bratucice	1,34	Teren bagienny, z oczkami torfowisk przejściowych i wysokich, częściowo porośnięty drzewami.	Notatka służbowa Leśniczego Leś. Bratucice /2023 r./: „Stan siedliska i roślinności dobry”
4	„Wola Szczucińska”	22.09.1998	Dz. Urz. Woj. Tarn z 1998 r. Nr 48/98, Nr 19, poz. 237	17 c,f,~b	Szczucin – miasto, gm. Szczucin, Leś. Szczucin	1,06	Obszar zlokalizowany jest wzdłuż śródpolnej drogi i porastają go szpalery ponad 300-letnich dębów szypułkowych z poszyciem krzewiastym w postaci tarniny, trzmieliny, dzikiej róży, kruszyny, głogu, czerwchy, jarzębiny oraz klonu polnego	Notatka służbowa Leśniczego Leś. Szczucin /2024 r./: „Wiekowe dęby rosnące wzdłuż drogi publicznej, 3 szt. - Dbs, drzewa o wyglądzie pomnikowym, 4 szt. - drzewa objęte mocną zgnilizną, zamierające, 1 szt. - drzewo martwe. Zadanie ochronne: Konieczne usunięcie w celu likwidacji zagrożenia dla zdrowia i mienia.”

3.6.2. Korytarze ekologiczne

Fragmentacja środowiska naturalnego postępująca na skutek rozwoju cywilizacyjnego, spowodowała podzielenie naturalnych, względnie jednorodnych obszarów. Wspomniane fragmenty ekosystemów zostały otoczone lub przegrodzone elementami antropogenicznymi, takimi jak: zabudowa, linie kolejowe czy drogi (w tym autostrady). Obecność tego typu barier niesie ze sobą szereg niebezpieczeństw dla przyrody, jak choćby zmniejszenie powierzchni środowisk stanowiących biotop dla wielu gatunków oraz uniemożliwienie migracji osobników jednego gatunku między populacjami (w konsekwencji może to doprowadzić do jego wyginięcia na pewnym obszarze).

Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest realizowana w Europie i Polsce idea pozostawiania i odtwarzania połączeń pomiędzy izolowanymi fragmentami środowiska naturalnego. Taką rolę pełnią korytarze ekologiczne, które zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Art. 5 ust. 2, t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478, z późn. zm.), są obszarami umożliwiającym zwierzętom swobodne przemieszczanie się oraz sprzyjające rozprzestrzenianiu się siedlisk roślin i grzybów.

Opracowano kilka koncepcji korytarzy o zasięgu ogólnopolskim. Mapa korytarzy ekologicznych, opracowana w 2011 r. przez Prof. dr hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego, wyróżnia:

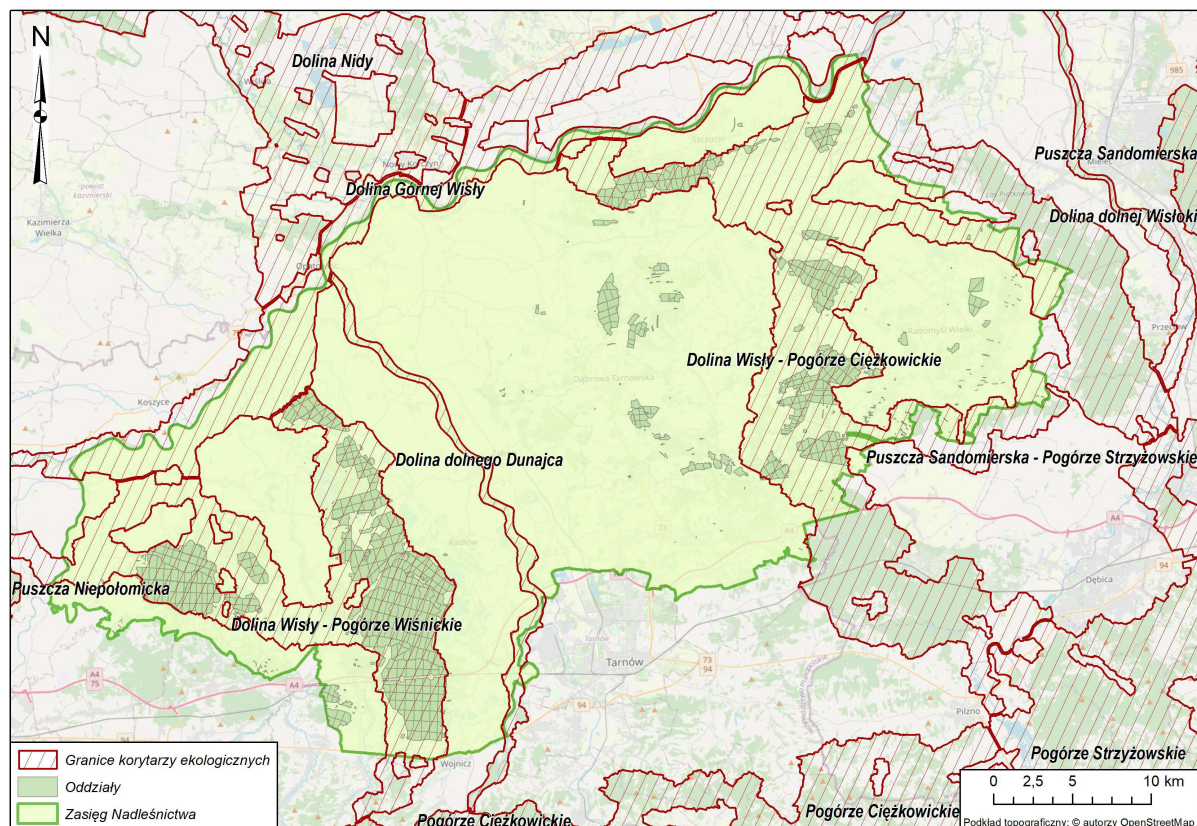
- **7 korytarzy głównych** [Korytarz Północny (KPn), Korytarz Północno-Centralny (KPnC), Korytarz Południowo-Centralny (KPdC), Korytarz Zachodni (KZ), Korytarz Wschodni (KW), Korytarz Południowy (KPd), Korytarz Karpacki (KK)], których rolą jest zapewnienie łączności ekologicznej w skali całego kraju oraz włączenie obszaru Polski w paneuropejską sieć ekologiczną,
- **korytarze uzupełniające**, które łączą obszary siedliskowe, położone wewnątrz kraju, z korytarzami głównymi.

Zgodnie z powyższą koncepcją obszar terytorialny Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska położony jest w zasięgu czterech korytarzy ekologicznych południowych (KPd):

- **Dolina Górnej Wisły** – KPd-10,
- **Dolina Dolnego Dunajca** – KPd-11B,
- **Dolina Wisły – Pogórze Wiśnickie** – KPd-12A,
- **Dolina Wisły – Pogórze Ciężkowickie** – KPd-5B.

Główne kompleksy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska stanowią istotny obszar węzłowy zapewniający funkcjonalne połączenie między poszczególnymi regionami sieci korytarzy ekologicznych w południowo-wschodniej Polsce. Tutejsze lasy zapewniają utrzymanie łączności ekologicznej z następującymi korytarzami: Częstochową na południowym zachodzie, Górami Świętokrzyskimi i Doliną Wisły na północy, Bieszczadami–Gorcami oraz Roztoczem–Pogórzem Przemyskim na południowym wschodzie a także Beskidami Zachodnimi na południu.

Mapa 18. Lokalizacja Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w zasięgu wyznaczonych korytarzy ekologicznych

3.6.3. Drzewostany ponad 100-letnie

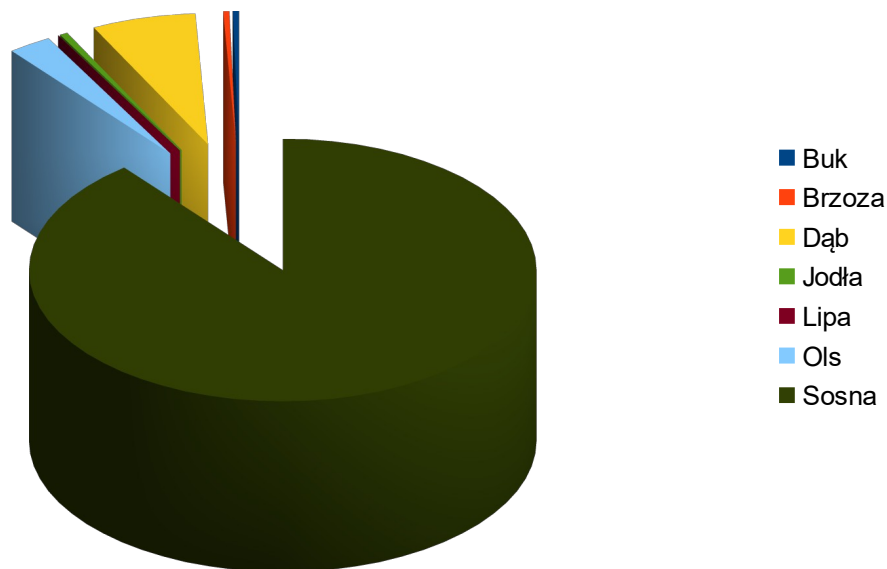
Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska występują drzewostany w wieku od 101 do 141 lat i wyżej. Starodrzewia zajmują powierzchnię 2818,05 ha, co stanowi 18,90% powierzchni Nadleśnictwa i świadczy o ich dużym udziale w strukturze lasów. Zestawienie drzewostanów ponad 100-letnich według rozkładu gatunków głównych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 34: Zestawienie drzewostanów ponad 100-letnich według rozkładu gatunków głównych

Lp.	Gatunek drzewostanu	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1	Buk	11,06	0,39
2	Brzoza	10,68	0,38
3	Dąb	293,05	10,40
4	Jodła	13,74	0,49
5	Lipa	0,24	0,01
6	Ols	75,48	2,68
7	Sosna	2 413,80	85,65
Razem:		2 818,05	100,00

W strukturze wiekowej gatunków głównych drzewostanów zdecydowanie dominujący udział ma sosna – 85,7%, co wskazuje na monokulturowy charakter

starszych drzewostanów. Udział dębu (10,4%) oraz innych gatunków liściastych i iglastych, takich jak buk, brzoza, jodła, lipa i ols (łącznie 3,9%), jest stosunkowo niewielki.

Wykres 1. Udział powierzchniowy rozkładu gatunków głównych w drzewostanach ponad 100-letnich

3.6.4. Lasy na siedliskach wilgotnych i bagiennych

Lasy na siedliskach wilgotnych i bagiennych stanowią cenny element ekosystemu przyrodniczego ze względu na ich kluczową rolę w regulacji obiegu wody, łagodzeniu skutków powodzi, poprawie jakości powietrza oraz zachowaniu bioróżnorodności.

Siedliska wilgotne i bagienne zajmują 9838,9 ha powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej, a więc około 69% całego Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska – z czego siedliska wilgotne stanowią 97,1%, a bagienne 2,9%. Występują w podziale na 6 typów siedliskowych lasu, z czego największy udział stanowi siedlisko boru mieszanego wilgotnego (BMw) – 59,3%, oraz siedlisko lasu mieszanego wilgotnego (LMw) – 33,4%.

Tabela 35: Zestawienie powierzchni siedlisk wilgotnych i bagiennych w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Siedliska wilgotne			
1	BMw	5838,05	59,34
2	LMw	3288,60	33,42
3	Lw	430,87	4,38
Razem:		9557,52	97,14
Siedliska bagienne			
4	BMb	12,29	0,13
5	LMb	2,08	0,02
6	OI	267,01	2,71

Razem:	281,38	2,86
Suma:	9838,90	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona

3.6.5. Drzewostany i drzewa bazy nasiennej

Drzewostany Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska charakteryzują się wysokim stopniem różnorodności gatunkowej, a niektóre z nich wyróżniają się szczególnymi właściwościami genetycznymi. W celu zachowania najcenniejszych ekotypów drzew leśnych utworzono: wyłączone i gospodarcze drzewostany nasienne (WDN i GDN), rejestrowane uprawy pochodne (RUP), drzewa doborowe (mateczne) oraz źródła nasion.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz.U. z 2015 r., poz. 1425) Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska ze względu na pochodzenie leśnego materiału podstawowego (LMP) należy do regionów nasiennych: Brz60, Brz80, Bk60, Bk80, Dbb60, Dbs60, Jd60, Jd80, Md20, Ol60, Ol80, So60, So80, Św50.

Drzewostany sosnowe i dębowe na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska tworzą drzewa z miejscowych populacji, najlepiej przystosowane do miejscowych warunków siedliskowych w procesie naturalnej selekcji.

Tabela 36: Zestawienie obiektów bazy nasiennej

Lp.	Typ obiektu	Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska
1	Wyłączone drzewostany nasienne (WDN)	10,89
2	Gospodarcze drzewostany nasienne (GDN)	253,56
3	Rejestrowane uprawy pochodne (RUP)*	12,43*
4	Drzewa doborowe (mateczne)	23 szt.
5	Źródła nasion	4,65**

Objaśnienia do tabeli:

* rzeczywista powierzchnia RUP

** rzeczywista powierzchnia źródła nasion

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska realizuje zadania związane z hodowlą i nasiennictwem w oparciu o „Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych”, z perspektywą na lata 2011 – 2035.

Szczegółowe dane dotyczące bazy nasiennej Nadleśnictwa opisane zostały w Elaboracie, w rozdziale o charakterystyce drzewostanów pod względem genetycznym i bazy nasiennej.

3.6.6. Drzewostany badawcze

Pod pojęciem drzewostanów badawczych rozumie się glebowe powierzchnie wzorcowe, wyznaczone w celu prowadzenia długoterminowych obserwacji i badań.

Na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska drzewostany badawcze zlokalizowane są w oddziałach 344–349 oraz 352–366 i obejmują łącznie powierzchnię 524,85 ha. Drzewostany te stanowią istotną bazę do prowadzenia długoterminowych obserwacji oraz badań naukowych, umożliwiających monitorowanie procesów zachodzących w ekosystemach leśnych, ocenę skuteczności stosowanych metod

gospodarki leśnej, a także analizę zmian środowiskowych w ujęciu przyrodniczym i ekologicznym. Ich znaczenie ma zatem charakter zarówno poznawczy, jak i praktyczny, wspierając racjonalne planowanie i realizację działań ochronnych oraz gospodarczych.

3.6.7. Bagna (mokradła) wyłączone z zabiegów gospodarczych lub zasługujące na wyłączenie z użytkowania

Bagna (mokradła) to tereny trwale podmokłe z roślinnością przystosowaną do takich warunków, które są beztlenowe lub ze słabym dostępem tlenu. Stanowią ważny element ekosystemu leśnego. Z punktu widzenia ochrony przyrody pełnią one bardzo istotną funkcję, jako naturalne magazyny wody i ciekawe biotopy wyróżniające się swoistą florą, mikro oraz makro fauną odmienną od otaczających je kompleksów leśnych. Należy je pozostawić bez ingerencji gospodarczej człowieka, w stanie „naturalnym”.

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajdują się liczne bagna – w formie całego wydzielania oraz powierzchni niestanowiących wydzieleni (PNSW). Wydzielono jeden pododdział leśny jako bagno w wydz. 369h o powierzchni 0,30 ha, porośnięty drzewostanem sosnowym liczącym 110 lat oraz 30-letnią brzozą. Bagna o niewielkiej powierzchni nie zostały wyodrębnione jako osobne wydzielania literowane, lecz zostały uwzględnione w opisach taksacyjnych jako powierzchnie niestanowiące wydzielania (PNSW). Zestawienie zinwentaryzowanych bagien (mokradeł) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37: Zestawienie zinwentaryzowanych bagien występujących na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Uwagi	Powierzchnia [ha]
1	8c	BAGNO		0,08
2	15c	BAGNO	Bagno osuszone – piaskownia	0,28
3	18a	BAGNO		0,10
4	25k	BAGNO		0,12
5	26i	BAGNO		0,20
6	35c	BAGNO		0,17
7	36d	BAGNO		0,19
8	40h	BAGNO		0,12
9	47c	BAGNO	Bagno nr 1	0,08
10	47c	BAGNO	Bagno nr 1	0,24
11	50d	BAGNO		0,13
12	53n	BAGNO		0,09
13	59i	BAGNO		0,16
14	63c	BAGNO		0,33
15	73b	BAGNO		0,19
16	74b	BAGNO		0,10
17	83b	BAGNO		0,17
18	83c	BAGNO		0,17
19	91a	BAGNO	Bagno nr 1	0,13
20	91a	BAGNO	Bagno nr 2	0,11

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Uwagi	Powierzchnia [ha]
21	99d	BAGNO		0,06
22	104d	BAGNO		0,06
23	105gy	BAGNO	Bagno nr 1	0,06
24	105gy	BAGNO	Bagno nr 2	0,05
25	105gy	BAGNO	Bagno nr 3	0,04
26	107i	BAGNO	Bagno nr 1	0,12
27	107i	BAGNO	Bagno nr 2	0,20
28	132b	BAGNO		0,27
29	158b	BAGNO		0,48
30	161d	BAGNO	Bagno nr 1	0,20
31	161d	BAGNO	Bagno nr 2	0,06
32	172h	BAGNO		0,20
33	180d	BAGNO		0,14
34	181a	BAGNO		0,23
35	186b	BAGNO		0,08
36	188a	BAGNO	Bagno nr 1	0,35
37	188a	BAGNO	Bagno nr 2	0,29
38	190c	BAGNO	Bagno nr 1	0,27
39	190c	BAGNO	Bagno nr 2	0,23
40	195b	BAGNO		0,08
41	212j	BAGNO	Bagno nr 1	0,09
42	212j	BAGNO	Bagno nr 2	0,05
43	239c	BAGNO		0,17
44	241b	BAGNO	Bagno nr 1	0,06
45	241b	BAGNO	Bagno nr 2	0,31
46	263g	BAGNO		0,11
47	267b	BAGNO		0,32
48	278b	BAGNO		0,26
49	279a	BAGNO	Bagno nr 1	0,11
50	279a	BAGNO	Bagno nr 2	0,24
51	279b	BAGNO		0,21
52	288j	BAGNO		0,08
53	290l	BAGNO		0,31
54	301a	BAGNO		0,18
55	307g	BAGNO		0,01
56	336a	BAGNO		0,19
57	340k	BAGNO		0,01
58	343a	BAGNO		0,04
59	366g	BAGNO		0,13
60	369d	BAGNO		0,11
61	369f	BAGNO	Bagno nr 1	0,16
62	369f	BAGNO	Bagno nr 2	0,05
63	369l	BAGNO		0,04

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Uwagi	Powierzchnia [ha]
64	369o	BAGNO		0,22
65	378b	BAGNO	Bagno nr 1	0,06
66	378b	BAGNO	Bagno nr 2	0,08
67	378c	BAGNO		0,17
68	379d	BAGNO		0,14
69	389g	BAGNO		0,05
70	395a	BAGNO		0,05
71	404l	BAGNO		0,28
72	408b	BAGNO		0,31
73	417f	BAGNO		0,12
74	417h	BAGNO		0,18
75	424c	BAGNO		0,16
76	441i	BAGNO	Bagno nr 1	0,13
77	441i	BAGNO	Bagno nr 2	0,29
78	472b	BAGNO		0,36
79	479a	BAGNO		0,11
80	495b	BAGNO		0,20
81	502f	BAGNO		0,05
82	502l	BAGNO		0,13
83	525g	BAGNO		0,11
84	534c	BAGNO		0,15
85	534g	BAGNO		0,15
86	556c	BAGNO		0,11
87	592a	BAGNO		0,17
Razem:				13,65

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zlokalizowanych jest 88 bagien w ramach: 1 wydzielania – 0,30 ha, oraz 87 powierzchni niestanowiących wydzieli – 13,65 ha, znajdujących się w 73 pododdziałach. Mokradła te mają powierzchnie od 0,01 ha do 0,48 ha, a średnia powierzchnia na terenach niestanowiących wydzieli wynosi 0,16 ha. Łączna powierzchnia bagien, obejmujących zarówno wydzielania, jak i powierzchnie niestanowiące wydzieli, wynosi 13,95 ha.

3.6.8. Osobliwości przyrody nieożywionej

Do osobliwości przyrody nieożywionej zalicza się unikatowe i wartościowe obiekty geologiczne oraz hydrologiczne, takie jak jaskinie, wodospady, źródła, głązy narzutowe, formacje skalne oraz inne charakterystyczne formy ukształtowania terenu.

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, w pododdziale 395a, zlokalizowane jest oczko wodne o powierzchni 0,07 ha, o charakterze antropogenicznym, powstałe w wyniku wykonania odwiertu gazowego (tzw. płuczka). Obecnie zbiornik wypełniony jest wodą i pełni istotne funkcje biocenotyczne, stanowiąc siedlisko dla licznych gatunków roślin i zwierząt oraz element wzbogacający lokalną różnorodność biologiczną.

3.6.9. Drzewostany pełniące szczególne funkcje biocenotyczne

Drzewostany pełniące szczególne funkcje biocenotyczne (poprzednio określane jako drzewostany referencyjne) na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska zostały określone na podstawie Zarządzenia Nadleśniczego Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w sprawie wyznaczenia drzewostanów pełniących szczególne funkcje biocenotyczne na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (znak: ZG.720.4.2024), zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j.: Dz.U. z 2025 r., poz. 567), § 22 ust. 3 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe stanowiącego załącznik do Zarządzenia nr 50 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 maja 1994 r. oraz Zarządzenia nr 3 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie z dnia 12 lutego 2024 r. w sprawie drzewostanów, fragmentów drzewostanu, drzew i zgrupowań drzew pełniących szczególne funkcje biocenotyczne na terenie nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie.

Wyznaczanie drzewostanów pełniących szczególne funkcje biocenotyczne ma na celu zachowanie bioróżnorodności ekosystemów leśnych oraz siedlisk bytowania cennych gatunków roślin i zwierząt. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w celu ochrony drzewostanów określonych w ust. 1 nie przewiduje się prowadzenia zabiegów gospodarczych w obrębie wydzieleń, na których są one zlokalizowane.

Tabela 38: Wykaz drzewostanów pełniących szczególne funkcje biocenotyczne

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Adres leśny nowy	Adres leśny stary	Powierzchnia [ha]	Rodzaj powierzchni	Wskazania gospodarcze
1	LMśw	03-03-1-01-10 -f -00	03-03-1-01-10 -f -00	2,05	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
2	LMw	03-03-1-01-13 -g -00	03-03-1-01-13 -g -00	1,48	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
3	OI	03-03-1-01-15 -h -00	03-03-1-01-15 -h -00	0,67	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
4	OI	03-03-1-01-15 -i -00	03-03-1-01-15 -i -00	4,65	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
5	LMb	03-03-1-01-18 -b -00	03-03-1-01-18 -b -00	1,14	SUKCESJA	-
6	LMb	03-03-1-01-19 -c -00	03-03-1-01-19 -c -00	1,27	SUKCESJA	-
7	BMw	03-03-1-01-34 -h -00	03-03-1-01-34 -h -00	0,67	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
8	LMw	03-03-1-01-40 -h -00	03-03-1-01-40 -i -00	1,68	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
9	LMw	03-03-1-01-41 -b -00	03-03-1-01-41 -b -00	0,55	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
10	LMw	03-03-1-01-41 -c -00	03-03-1-01-41 -c -00	0,86	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
11	LMw	03-03-1-01-41 -i -00	03-03-1-01-41 -f -00	1,16	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
12	BMw	03-03-1-01-47 -c -00	03-03-1-01-47 -c -00	2,45	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
13	BMśw	03-03-1-01-53 -l -00	03-03-1-01-53 -l -00	1,09	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
14	LMw	03-03-1-01-53 -o -00	03-03-1-01-53 -o -00	1,18	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
15	LMw	03-03-1-01-53 -p -00	03-03-1-01-53 -p -00	2,24	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
16	LMw	03-03-1-01-55 -h -00	03-03-1-01-55 -i -00	2,72	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
17	LMw	03-03-1-01-59 -g -00	03-03-1-01-59 -g -00	1,87	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
18	LMw	03-03-1-02-64 -b -00	03-03-1-02-64 -b -00	0,14	SUKCESJA	-
19	LMw	03-03-1-02-64 -c -00	03-03-1-02-64 -c -00	0,92	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
20	LMw	03-03-1-02-64 -d -00	03-03-1-02-64 -d -00	0,67	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
21	LMw	03-03-1-02-104 -h -00	03-03-1-02-104 -h -00	4,66	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
			03-03-1-02-104 -i -00			

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Adres leśny nowy	Adres leśny stary	Powierzchnia [ha]	Rodzaj powierzchni	Wskazania gospodarcze
22	BMw	03-03-1-02-105 -dx -00	03-03-1-02-105 -dx -00	1,73	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
23	Lw	03-03-1-02-107 -i -00	03-03-1-02-107 -i -00	1,64	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
24	Bśw	03-03-1-02-170 -i -00	03-03-1-02-170 -i -00	2,70	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
25	BMśw	03-03-1-02-170 -s -00	03-03-1-02-170 -s -00	1,26	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
26	BMw	03-03-1-03-117 -f -00	03-03-1-03-117 -f -00	1,89	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
27	BMśw	03-03-1-03-127 -c -00	03-03-1-03-127 -c -00	3,65	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
28	LMw	03-03-1-03-127 -d -00	03-03-1-03-127 -d -00	1,88	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
29	LMw	03-03-1-03-127 -f -00	03-03-1-03-127 -f -00	4,19	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
30	LMw	03-03-1-03-127 -h -00	03-03-1-03-127 -h -00	1,94	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
31	Lw	03-03-1-03-128 -c -00	03-03-1-03-128 -d -00	2,64	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
32	Lw	03-03-1-03-136 -f -00	03-03-1-03-136 -g -00	0,41	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
33	Lw	03-03-1-03-137 -b -00	03-03-1-03-137 -b -00	2,83	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
34	Lw	03-03-1-03-138 -a -00	03-03-1-03-138 -a -00	1,43	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
35	BMśw	03-03-1-03-157 -f -00	03-03-1-03-157 -f -00	3,79	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
36	LMw	03-03-1-03-157 -g -00		4,48	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
37	OI	03-03-1-03-165 -b -00	03-03-1-03-165 -b -00	2,61	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
38	OI	03-03-1-03-189 -b -00	03-03-1-03-189 -b -00	0,71	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
39	OI	03-03-1-03-189 -d -00	03-03-1-03-189 -d -00	0,96	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
40	LMw	03-03-1-04-192 -b -00	03-03-1-04-192 -b -00	1,59	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
41	LMw	03-03-1-04-192 -c -00		6,94	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
42	LMw	03-03-1-05-249 -g -00	03-03-1-05-249 -i -00	2,55	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
43	LMw	03-03-1-05-254 -d -00	03-03-1-05-254 -h -00	1,82	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
44	BMw	03-03-1-05-261 -i -00	03-03-1-05-261 -l -00	3,51	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
45	OI	03-03-1-05-282 -b -00	03-03-1-05-282 -b -00	6,21	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
46	OI	03-03-1-05-284 -d -00	03-03-1-05-284 -d -00	2,52	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
47	OI	03-03-1-05-284 -f -00	03-03-1-05-284 -f -00	1,55	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
48	LMw	03-03-1-05-284 -g -00	03-03-1-05-284 -g -00	0,77	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
49	OI	03-03-1-05-285 -a -00	03-03-1-05-285 -a -00	2,45	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
50	BMb	03-03-1-05-288 -h -00	03-03-1-05-288 -h -00	2,48	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
51	BMb	03-03-1-05-289 -a -00	03-03-1-05-289 -a -00	2,90	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
52	BMb	03-03-1-05-289 -b -00	03-03-1-05-289 -b -00	1,89	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
53	LMw	03-03-1-05-294 -c -00	03-03-1-05-294 -c -00	2,21	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
54	LMw	03-03-1-06-303 -g -00	03-03-1-06-303 -g -00	2,90	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
55	LMw	03-03-1-06-309 -k -00	03-03-1-06-309 -k -00	2,36	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
56	BMw	03-03-1-06-310 -d -00	03-03-1-06-310 -d -00	2,92	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
57	BMw	03-03-1-06-312 -f -00	03-03-1-06-312 -f -00	2,64	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
58	BMb	03-03-1-06-317 -k -00	03-03-1-06-317 -i -00	2,53	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
59	LMw	03-03-1-11-332 -c -00	03-03-1-06-332 -c -00	3,39	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
60	BMw	03-03-1-11-334 -d -00	03-03-1-06-334 -d -00	2,67	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
61	OI	03-03-1-07-350 -a -00	03-03-1-07-350 -a -00	3,25	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
62	OI	03-03-1-07-359 -b -00	03-03-1-07-359 -b -00	2,22	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
63	OI	03-03-1-07-364 -d -00	03-03-1-07-364 -d -00	14,21	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
64	OI	03-03-1-07-368 -f -00	03-03-1-07-368 -f -00	3,05	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Adres leśny nowy	Adres leśny stary	Powierzchnia [ha]	Rodzaj powierzchni	Wskazania gospodarcze
65	LMw	03-03-1-08-424 -c -00	03-03-1-08-424 -c -00	0,66	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
66	OI	03-03-1-08-453 -i -00	03-03-1-08-453 -h -00	3,92	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
67	BMw	03-03-1-08-471 -d -00	03-03-1-08-471 -d -00	1,59	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
68	OI	03-03-1-08-471 -h -00	03-03-1-08-471 -h -00	0,90	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
69	BMw	03-03-1-08-472 -b -00	03-03-1-08-472 -b -00	1,22	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
70	BMśw	03-03-1-09-487 -f -00	03-03-1-09-487 -f -00	3,17	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
71	BMw	03-03-1-09-533 -k -00	03-03-1-09-533 -i -00	0,81	SUKCESJA	-
72	BMśw	03-03-1-09-533 -l -00	03-03-1-09-533 -j -00	1,83	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
73	BMb	03-03-1-10-551 -c -00	03-03-1-10-551 -c -00	2,49	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
74	BMw	03-03-1-10-586 -c -00	03-03-1-10-586 -g -00	1,64	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
75	BMw	03-03-1-10-586 -d -00	03-03-1-10-586 -h -00	0,88	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
76	BMw	03-03-1-10-586 -f -00	03-03-1-10-586 -i -00	11,50	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
77	BMw	03-03-1-10-586 -g -00	03-03-1-10-586 -j -00	0,99	D-STAN	BRAK WSKAZAŃ
Razem:				187,99		

Udział drzewostanów pełniących szczególne funkcje biocenotyczne w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska wynosi 187,99 ha – 1,26% ogólnej powierzchni gruntów. Choć stanowią one stosunkowo niewielki fragment Nadleśnictwa, ich obecność ma kluczowe znaczenie dla zachowania procesów przyrodniczych, ochrony różnorodności biologicznej oraz kształtowania stabilności ekosystemów leśnych.

3.6.10. Obszary cenne przyrodniczo

Obszary cenne przyrodniczo (OCP) w Nadleśnictwie obejmują tereny o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym obszary wyłączone z pozyskania drewna ze względu na obowiązujące przepisy prawa. Obszary te podzielono ze względu na następujące kryteria:

- 1 – leśne obszary cenne przyrodniczo i/lub ważne społecznie, w których nie będą prowadzone działania z zakresu pozyskania drewna i które zostaną wyłączone, bądź już je wyłączono z użytkowania na etapie planowania urządzeniowego,
- 2 – leśne obszary cenne przyrodniczo i/lub ważne społecznie, w których działania z zakresu pozyskania drewna będą prowadzone w sposób zmodyfikowany,
- 3 – nieleśne obszary cenne przyrodniczo i/lub ważne społecznie.

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska występują liczne obszary cenne przyrodniczo i zaliczają się do następujących kryteriów:

- **1 – leśne obszary cenne przyrodniczo i/lub ważne społecznie, w których nie będą prowadzone działania z zakresu pozyskania drewna i które zostaną wyłączone, bądź już je wyłączono z użytkowania na etapie planowania urządzeniowego:**
 - 1-04 – siedliska ekologiczne,
 - 1-09 – strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania gatunków objęte ochroną całoroczną,
 - 1-11 – obszary leśne nieobjęte gospodarowaniem,

- 1-12 – drzewostany położone na wyspach,
- 1-13 – enklawy,
- 1-15 – bagna,
- 1-16 – drzewostany i siedliska unikatowe w skali nadleśnictwa,
- 1-17 – starolasy (w toku ustaleń z Nadleśnictwem zostało wyznaczone dodatkowe kryterium),
- **2 – leśne obszary cenne przyrodniczo i/lub ważne społecznie, w których działania z zakresu pozyskania drewna będą prowadzone w sposób zmodyfikowany:**
 - 2-03 – drzewostany położone wzdłuż brzegów naturalnych cieków i zbiorników wodnych i źródlisk,
 - 2-05 – siedliska bagienne,
 - 2-11 – otulina wokół bagien,
 - 2-13 – drzewostany i siedliska unikatowe w skali nadleśnictwa,
- **3 – nieleśne obszary cenne przyrodniczo i/lub ważne społecznie:**
 - 3-01 – nieleśne siedliska przyrodnicze.

Sumarycznie, na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, obszary cenne przyrodniczo występują na powierzchni 4 107,5 ha, w 1 322 pododdziałach.

3.7. Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody

3.7.1. Projektowane formy ochrony przyrody

Aktualnie na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska nie występują projektowane formy ochrony przyrody.

3.7.2. Proponowany rezerwat przyrody „Wilczy Grunt”

W ramach akcji jubileuszowej „100 rezerwatów na 100-lecie Lasów Państwowych” wyznaczono granice proponowanego rezerwatu przyrody „Wilczy Grunt” znajdującego się w całości na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Rezerwat powstałby na terenie dwóch pododdziałów 364d i 346f, w leśnictwie Bratucice, w miejscowości Strzelce Wielkie, w gminie Szczurowa. Od blisko 20 lat część omawianego fragment lasu jest uznawana za drzewostan referencyjny i nie prowadzi się na jego obszarze zabiegów gospodarczych. Całość proponowanego rezerwatu objęta jest zasięgiem Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

W dniu 13 maja 2025 r., w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska, przeprowadzono wraz z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Krakowie wizję terenową w celu weryfikacji proponowanych rezerwatów przyrody. Wizją zostały objęte 3 propozycje rezerwatów występujących na obszarze gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska – „Uroczysko Bratucickie” w leśnictwie Bratucice, „Mokradło Kisieliny” w leśnictwie Wał Ruda oraz „Wilczy Grunt” w leśnictwie Bratucice. Pomyślną weryfikację przeszła tylko propozycja utworzenia rezerwatu przyrody „Wilczy Grunt”. Do czasu uznania obszaru za rezerwat przyrody pozostaje on objęty poleceniem Ministra Klimatu i Środowiska o wstrzymaniu cięć na jego powierzchni.

Na Spotkaniu Konsultacyjnym w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska ustalono, że powierzchnia wyznaczonego rezerwatu przyrody „Wilczy Grunt” będzie przyjęta na podstawie Załącznika nr 1 „Informacje dot. planowanych do utworzenia nowych rezerwatów przyrody” do pisma Zn.spr.: ZG.7212.2.2024. Z kolei zasięg zostanie wyznaczony na podstawie Załącznika nr 2 ww. pisma – „Załącznik mapowy proponowanych rezerwatów”.

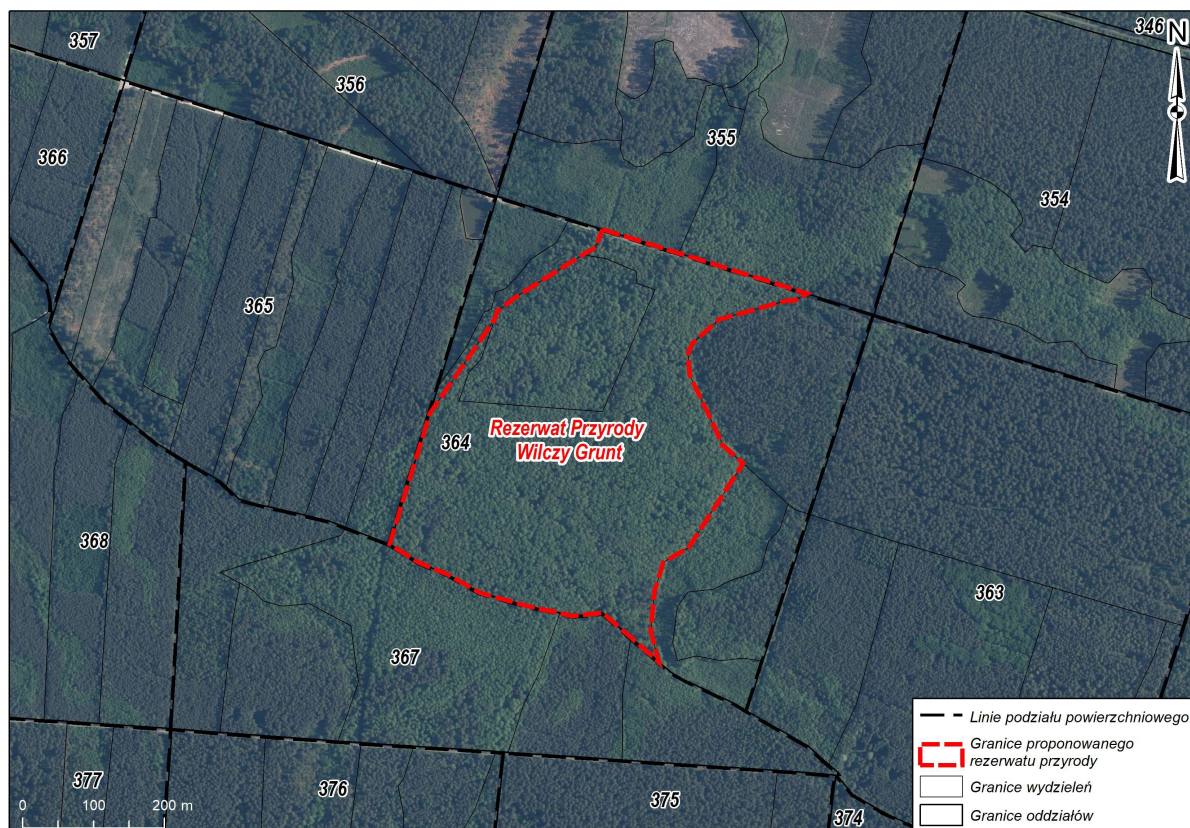
Tabela 39. Proponowany rezerwat przyrody w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa rezerwatu	Podstawa prawna	Położenie administracyjne		Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg. dominującego przedmiotu ochrony:	Powierzchnia objęta ochroną wg PUL [ha]	Cel ochrony
			Adres leśny	Gmina/Leśnictwo			
1	„Wilczy Grunt”	Pismo przewodnie zn. spr.: ZG.7212.2.2024	364d, 364f, 364~d	Gmina Szczurowa /Leśnictwo Bratucice	<i>Rodzaj:</i> leśny (I) <i>Typ:</i> fitocenotyczny (PFI) <i>Podtyp:</i> zbiorowisk leśnych (ZI)	18,27	Ochrona zbiorowiska leśnego ze starodrzewiami, obserwacja ekosystemu olsu wraz z związaną z nim różnorodnością biologiczną i mechanizmami jego funkcjonowania

Na terenie proponowanego rezerwatu przyrody „Wilczy Grunt” znajduje się unikatowe w skali Nadleśnictwa siedlisko olsu z dominacją ponad 110-letniej olszy czarnej z fragmentem lasu wilgotnego. Występują tu także ponad 100-letnie gatunki drzew: dąb, lipa, wiąz, sosna, oraz gatunki roślin chronionych: wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*) i szafran spiski (*Crocus scepusiensis* Borbás). Na obszarze siedliska olsu zlokalizowane są liczne źródła wody gruntowej, a cały jego zasięg odznacza się wysokim stopniem uwilgotnienia (teren bagienny mokry). Przez rezerwat przepływa okresowo wylewający ciek wodny Młynówka, tworząc duże rozlewiska. Istniejące starodrzewie oraz martwe drewno stwarzają dogodne warunki występowania ksylobiontów. W pododdziale 364f, na siedlisku olsu, występuje drzewostan młodszy, pozwalający na obserwację naturalnie zachodzących procesów w tej klasie wieku.

Objęcie ochroną rezerwatową tego terenu pozwoli na obserwację naturalnych procesów zachodzących w siedliskach olsu w różnych klasach wieku oraz przyczyni się do zachowania w niezmienionym stanie rzadkiego w skali Nadleśnictwa siedliska olsu wraz z związaną z nim różnorodnością biologiczną i mechanizmami jego funkcjonowania.

Mapa 19. Położenie proponowanego rezerwatu przyrody „Wilczy Grunt” (podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Kraków)

4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

4.1. Klimat

Warunki klimatyczne zostały szczegółowo opisane w Operacji siedliskowym dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska sporządzonym przez BULiGL Oddział w Krakowie wg stanu na 1 stycznia 2005 roku. W związku z powyższym w niniejszym rozdziale przedstawiono tylko syntetyczną charakterystykę klimatu i omówiono konsekwencje zmian wartości jego najistotniejszych elementów z ostatnich lat.

Klimat jest to stan atmosfery określany w wartościach średnich poszczególnych elementów meteorologicznych za okres wieloletni (Woś A., 1993). Funkcjonowanie ekosystemów leśnych jest uzależnione od klimatu, a podstawowym warunkiem produkcji materii organicznej jest dopływ promieniowania słonecznego oraz wysokość opadów atmosferycznych.

Klimat Polski ma charakter przejściowy między morskim klimatem zachodniej Europy, kształtowanym przez wpływ Oceanu Atlantyckiego i ciepłego Prądu Północnoatlantyckiego, a kontynentalnym klimatem Europy Wschodniej. Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska zlokalizowane jest na południowym wschodzie Polski, na granicy wpływów oceanicznych i kontynentalnych. Kilkadziesiąt lat temu zimy były tu umiarkowanie mroźne, a lata umiarkowanie ciepłe. Podobnie jak na większości obszaru naszego kraju dominującym kierunkiem wiatru jest zachodni, choć w okresie zimowym częste są też wiatry z kierunku północno-zachodniego.

Według regionalizacji E. Romera klimat rejonu Nadleśnictwa należy do typu charakterystycznego dla podgórskich nizin i kotlin. Kształtują go umiarkowane czynniki klimatyczne: długi okres wegetacyjny, znaczne opady oraz wysoka temperatura roczna – obszar Nadleśnictwa należy do najcieplejszej części Polski.

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010 Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska położone jest w południowej części krainy Małopolskiej (mezoregion Niziny Nadwiślańskiej i mezoregion Bocheńsko-Tarnowski), gdzie klimat jest silnie zróżnicowany. Średnia roczna temperatura powietrza na południu krainy, jeszcze kilkadziesiąt lat temu wynosiła 8,0-8,5°C, natomiast okres wegetacyjny trwał około 200-210 dni w mezoregionie Niziny Nadwiślańskiej, a w mezoregionie Bocheńsko-Tarnowskim nawet ponad 220 dni (Zielony R., 2012). Ocieplający się klimat prowadzi obecnie do wydłużania czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego (Krużel J.).

Według regionalizacji ekoklimatycznej Tadeusza Trampler (1990), powszechnie stosowanej w Lasach Państwowych, stworzonej na podstawie występowania klimatycznych i regionalnych odmian potencjalnej roślinności naturalnej oraz makrorzeźby terenu, Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska leży w strefie ekoklimatycznej D – środkowopolskiej, w makroregionie ekoklimatycznym 3 – Wyżynie Małopolskiej. W strefie tej występuje przewaga odmian środkowopolskich zbiorowisk leśnych, z występującymi odmianami środkowoeuropejskimi na obszarach przygranicznych oraz subkontynentalnymi i górskimi karpackimi na południu. Klimat tej strefy ma charakter przejściowy między klimatem środkowoeuropejskim a subkontynentalnym. Cechą rozpoznawczą regionu jest wysoka amplituda temperatur (21°C) oraz znaczny udział opadów w cieplejszej części roku (Trampler i in. 1990).

Warunki klimatyczne Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska są jednym z najbardziej istotnych czynników wpływających na kondycję zdrowotną drzewostanów. Postępujące ocieplenie klimatu powoduje epidemiologiczne rozprzestrzenianie się pasożyta jemióły

sosny. Wynika to najprawdopodobniej z ustąpienia zimą długich okresów mroźnych oraz ze znaczącego ograniczenia opadu śniegu w ostatnich latach. Są to naturalne czynniki, które hamują sukces reprodukcyjny jemioli. Jednym z nielicznych, znanych sposobów ograniczania sukcesji jemioli jest zwiększanie udziału w drzewostanach gatunków liściastych i odmładzanie drzewostanów sosnowych.

Najistotniejsze informacje odnośnie aktualnie panujących warunków klimatycznych Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zawierają opracowania przygotowane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, pochodzące z Biuletynów Monitoringu Klimatu Polski.

Tabela 40: Średnia roczna z 5-cio lecia temperatura i suma opadów w rejonie Dąbrowy Tarnowskiej

Lp.	Rok	Średnia roczna temperatura powietrza	Średnia roczna suma opadów
1	2020	10,0	600
2	2021	9,0	750
3	2022	10,0	500
4	2023	10,5	800
5	2024	11,0	700
Średnia:		10,1	670

Średnia roczna temperatura powietrza z 5-lecia 2020-2024 w rejonie Dąbrowy Tarnowskiej wynosi już ponad 10°C i sukcesywnie wzrasta. Jeszcze kilkanaście lat wcześniej średnia roczna temperatura powietrza wahała się pomiędzy 8-9°C. W ostatnich latach zimy stały się wyraźnie łagodniejsze, a dni mroźnych znacząco ubyło. Takie warunki sprzyjają gradacyjnej reprodukcji jemioli.

Średnia roczna suma opadów atmosferycznych w rejonie Dąbrowy Tarnowskiej w tym samym 5-cio leciu wynosi 670 mm. Jeszcze kilkanaście lat wcześniej w niektórych latach zdarzało się, że przekraczała 1000 mm (rok 2010). W 2022 roku suma opadów spadła do zaledwie 500 mm. Obecnie woda pochodzi głównie z opadu deszczu, który jest dość szybko odprowadzany w głąb gruntu, a następnie zasila ciek. Udział opadu magazynowanego w pokrywie śnieżnej, która powoli uwalnia wodę do gruntu, jest coraz mniejszy. Powoduje to zwiększenie deficytu wodnego, co ma wpływ na znaczne uszkodzenia systemów korzeniowych sosny. Zdecydowaną większość siedlisk leśnych na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska stanowią siedliska bory mieszane wilgotne (BMw) i lasy mieszane wilgotne (LMw). Na takich siedliskach sosna nie miała potrzeby rozbudowywania swoich systemów korzeniowych, które w przypadku powstania znaczącego deficytu wodnego zapewniłyby jej wystarczającą ilość wody. Stąd dość znaczne szkody w drzewostanach sosnowych spowodowane kryzysem hydrologicznym.

4.2. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu, warunki geologiczne i glebowe oraz klimat mają znaczący wpływ na skład gatunkowy lasów oraz ich zróżnicowanie regionalne.

Obszar Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska należy do terenów równinnych, o niewielkich pofałdowaniach i zagłębieniach terenowych, gdzie różnica wysokości względnej wynosi zaledwie 100 metrów. Najwyższy punkt to 260 m n.p.m. i znajduje się na granicy z Nadleśnictwem Brzesko, a najniższy osiąga 160 m n.p.m. w dolinie Wisły. Obszar Nadleśnictwa jest sfalowany na południu i opada lekko ku północy (POP 2016, BULiGL Kraków).

Strategiczny wpływ na rzeźbę terenu Nadleśnictwa ma budowa geologiczna

i tektonika skał pochodzenia starszego oraz działalność erozyjna i akumulacyjna lądolodów z okresu czwartorzędu. Czynnikiem kształtującym krajobraz są także współczesne procesy denudacyjne rzek, a także w niewielkim stopniu czynniki antropogeniczne (POP 2016, BULiGL Kraków).

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski wg Solon J. (2021), obszar administrowany przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska położony jest w makroregionie – Kotlina Sandomierska, w poniższych mezoregionach:

- Nizina Nadwiślańska,
- Podgórze Bocheńskie,
- Płaskowyż Tarnowski.

Poniżej przedstawiono ogólną charakterystykę regionów będących w zasięgu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, opracowaną na podstawie „Regionalnej geografii fizycznej Polski” – praca zbiorowa pod redakcją: Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J. i Kistowski M., Poznań 2021.

- **Nizina Nadwiślańska (512.41)** – znajduje się w północno-zachodniej części Kotliny Sandomierskiej i obejmuje obszar doliny Wisły oraz w części zachodniej dolny odcinek doliny Dunajca. Region zbudowany jest z osadów mioceńskich, przykrytych osadami plejstoceńskimi i holoceniowymi. Rzeźba terenu ma charakter równinny, a w miejscach występowania Wisły posiada kilka poziomów terasowych, pokrytych w wyższych partiach utworami pylastymi. Dolina rzeki jest asymetryczna, Wisła głównie płynie po północnej części mezoregionu, gdzie występują dopływy takich rzek jak Raba, Dunajec, Wisłoka czy San. Dopływy powodują powstawanie rozległych stożków napływowych zalegających na terasach Wisły. Układ hydrograficzny regionu jest podatny na występowanie powodzi, zwłaszcza w przypadku kumulacji wód wezbraniowych spływających z Karpat, powstałych w wyniku długotrwałych opadów w okresach wiosennych i letnich. Nizina Nadwiślańska w przeważającej części ma charakter rolniczy z miejscowo występującymi płacami lasów. Jest obszarem słabo zurbanizowanym o stosunkowo niskim stopniu przekształcenia środowiska przyrodniczego, wyjątek stanowią większe aglomeracje miejskie takie jak Kraków, Tarnów, Sandomierz, czy Tarnobrzeg.
- **Podgórze Bocheńskie (512.42)** – zlokalizowane jest w zachodniej części Kotliny Sandomierskiej i składa się z utworów mioceńskich zapadliska przedkarpackiego (rów przedgórski, wypełniony molasowymi osadami neogenu), przykrytych osadami zlodowacenia Sanu, oraz utworów pylastych (lessów). Rzeźba terenu ma charakter zbliżony do pedymentu – powierzchnia jest lekko nachylona u podnóża Karpat i opada ku północy. Na południu mezoregionu przeważa rzeźba pagórkowata, o wysokości do 250 m n.p.m., a w części północnej – falista i równinna (180-200 m n.p.m.). Obszar przecinają południkowo doliny rzek spływających z Karpat – m.in. Raba, Uszwica i Kisielina. W zasięg Podgórza Bocheńskiego wchodzi Puszcza Niepołomska, a pozostałą część regionu stanowi teren rolniczy o dużym współczynniku zaludnienia. Na granicy mezoregionu położone są większe miasta – Bochnia, Brzesko, Niepołomice i Wojnicz.
- **Płaskowyż Tarnowski (512.43)** – region położony w południowo-zachodniej części Kotliny Sandomierskiej, określany „garbem podłoża mioceńskiego” z występującymi na zachodzie wychodniami skalnymi. W większości płaskowyż pokryty jest gliną zwałową i ich zwietrzeliną oraz piaskami i żwirami lodowcowymi. We wschodniej części występuje pokrywa sandrowa, pozostawiona przez lądolód

południowopolski. Z kolei na obrzeżach mezoregionu fragmentarycznie pojawiają się osady fluwialne zlodowaceń środkowo- i północnopolskiego. Lokalny zasięg mają także piaski eoliczne. Na południu płaskowyż przybiera formę równiny wolnolodowcowej o wysokości 240-250 m n.p.m., która utworzyła się w wyniku zasypania zachowanych elementów rynny podkarpackiej przez osady piaszczysto-żwirowe w fazie recesji lądolodu zlodowaceń południowopolskich. Część centralna regionu osiąga wysokość do 274,5 m n.p.m. i jej dominującymi elementami geomorfologicznymi są zdenudowana płaska lub falista wysoczyzna morenowa i równina wolnolodowcowa wzbogacona o pola przewianych piasków i wydmy. Na północy występuje falista równina denudacyjna nachylona w kierunku doliny rzeki Breń, do ok. 168,0 m n.p.m., i rozcięta szerokimi nieckami dolin jego dopływów. Podłoże glebowe zachodniej części obszaru stanowi mozaika gleb brunatnych, brunatnych wylugowanych i płowych rozwiniętych na piaskach i glinach, z kolei na wschodzie występują utwory pylaste, a w dolinach rzek mady i w biegach górnych cieków – gleby hydromorficzne. Przez płaskowyż przepływają względnie krótkie i mało zasobne rzeki, a w najwyższych partiach obszaru biorą swój początek dopływy Brenia, Potoku Zgórskiego i Jamnicy oraz Grabinka. Ok. 40% powierzchni mezoregionu zajmują użytki rolne, ok. 17% łąki, ok. 35% lasy, a ok. 7% tereny zabudowane – m.in. Tarnów, Dąbrowa Tarnowska i Radomyśl Wielki.

4.3. Budowa geologiczna

Według danych znajdujących się w Operacie siedliskowym dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (stan na 1 stycznia 2005 r.), wykonanym przez Pracownię glebowo-siedliskową BULiGL, Oddział w Krakowie, na obszarze Nadleśnictwa wyróżniono następujące dominujące rodzaje utworów geologicznych:

PIASKI EOLICZNE WYDM ŚRÓDLĄDOWYCH (0,25%):

- Qwp – piaski eoliczne wydm śródlądowych
- Qwp/Qg – piaski eoliczne wydm śródlądowych na glinach zwałowych

PIASKI EOLICZNE (1,31%):

- Qep – piaski eoliczne
- Qep/Qfgp – piaski eoliczne na piaskach wodnolodowcowych
- Qep/Qg – piaski eoliczne na glinach zwałowych

PIASKI ZWAŁOWE (39,55%):

- Qp – piaski zwałowe
- Qp/g – piaski zwałowe na glinach zwałowych
- Qp/Tri – piaski zwałowe na łach trzeciorzędowych

PIASKI WODNOLODOWCOWE (7,19%):

- Qfgp – piaski wodnolodowcowe
- Qfgp/g – piaski wodnolodowcowe na glinach zwałowych
- Qg/fgp – piaski wodnolodowcowe z pokrywami glin zwałowych

GLINY ZWAŁOWE (14,01%):

- Qg – gliny zwałowe
- Qgz – gliny zwałowe z piaszczysto-pyłowymi zwietrzelinowo-eolicznymi
- Qg/Tri – gliny wolnolodowcowe na mioceńskich łach trzeciorzędowych

PIASKI RZECZNE TARASÓW PLEJSTOCENSKICH (32,26%):

- Qfp – piaski rzeczne tarasów plejstocenских
- Qfp/Qg – piaski rzeczne tarasów plejstocenских na glinach zwałowych
- Qfp/Tri – piaski rzeczne tarasów plejstocenских na mioceńskich łłach trzeciorzędowych

UTWORY PYŁOWE TARASÓW PLEJSTOCENSKICH (0,79%):

- Qfpy – utwory pyłowe tarasów plejstocenских
- Qfpy/Qg – utwory pyłowe tarasów plejstocenских na glinach zwałowych

PIASKI RZECZNE HOLOCENSKIE (0,63%):

- Qhfp – piaski rzeczne holocene

MUŁY ORGANICZNE (0,10%):

- Qm/Qfgp – muły organiczne podścielone na piaskach wodnolodowcowych
- Qm/Qg – muły organiczne na glinach zwałowych
- Qm/Qhfp – muły organiczne na piaskach rzecznych holocene

MURSZY (2,80%):

- Qms/Qfgp – mursze na piaskach wodnolodowcowych
- Qms/Qfp – mursze na piaskach starych tarasów rzecznych
- Qms/Qg – mursze na glinach zwałowych
- Qms/Qhfp – mursze na piaskach rzecznych holocene
- Qms/Qp – mursze na piaskach zwałowych
- Qms/Tri – mursze na mioceńskich łłach trzeciorzędowych

TORFY (0,40%):

- Qt/Qfgp – torfy na piaskach wodnolodowcowych
- Qt/Qfp – torfy na piaskach starych tarasów rzecznych
- Qt/Qhfp – torfy na piaskach rzecznych holocene
- Qt/Qp – torfy na piaskach zwałowych

MADY RZECZNE (0,12%):

- Qmd – mady rzeczne
- Qmd/Tri – mady rzeczne podścielone mioceńskimi łłami

UTWORY ANTROPOGENICZNE (0,12%):

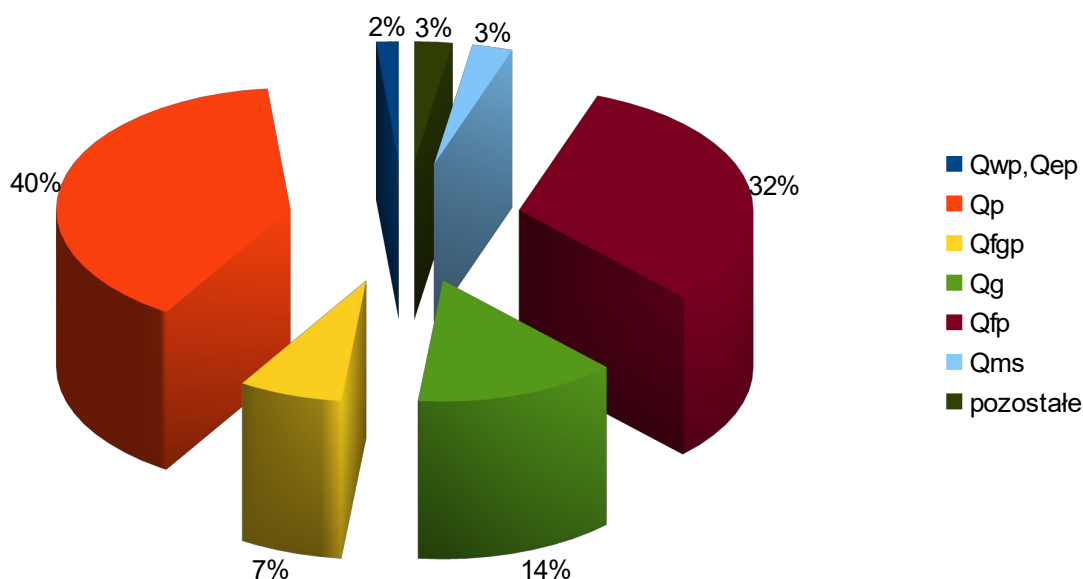
- Qan – utwory antropogeniczne

MIOCEŃSKIE ŁŁY (0,47%):

- Tri – mioceńskie łły

Na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska dominującą rolę odgrywają osady czwartorzędowe tworzące zwartą i ciągłą powłokę. Na części terenu, spod utworów plejstocenских i holocene, ukazują się utwory starsze – łły mioceńskie.

Największą powierzchnię utworów geologiczno-glebowych stanowią piaski zwałowe (39,55%) oraz piaski rzeczne tarasów plejstocenских (32,26%). Widoczny udział stanowią także gliny zwałowe (14,01%) i piaski wodnolodowcowe (7,19%), natomiast pozostałe utwory, takie jak piaski eoliczne (1,56%), mursze (2,80%) i inne (2,63%), mają niewielki udział procentowy.

Wykres 2. Udział poszczególnych utworów geologicznych w powierzchni Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

4.4. Gleby

Gleba jest naturalnym tworem wierzchniej warstwy skorupy ziemskiej, powstałym ze zwietrzeliny skalnej w wyniku oddziaływania na nią zmieniających się w czasie zespołów organizmów żywych i czynników klimatycznych, w określonych warunkach rzeźby terenu. Jest układem trójfazowym, złożonym z fazy stałej, płynnej i gazowej. To ożywiony twór przyrody, który ma zdolność produkcji biomasy i, w którym zachodzą procesy rozkładu oraz syntezy, zarówno związków mineralnych, jak i organicznych, oraz ich przemieszczania i akumulacji. W procesie rozwoju następuje zróżnicowanie gleby na poziomy genetyczne. Zespół poziomów genetycznych tworzy daną glebę, a ich morfologia i właściwości stanowią jedno z podstawowych kryteriów podziału gleb.

Podstawową jednostką systematyki gleb jest jej typ. Obejmuje on gleby o takim samym układzie głównych poziomów genetycznych, zbliżonych właściwościach fizykochemicznych, jednakowym wietrzeniu, przemieszczaniu się i osadzaniu składników, o podobnym typie próchnicy. Typy gleb dzielą się na podtypy, które wyróżnia się wówczas, gdy na cechy głównego procesu glebotwórczego nakładają się dodatkowo cechy innego procesu glebotwórczego, modyfikujące właściwości biologiczne, chemiczne i związane z nimi cechy morfologiczne profilu glebowego.

Na podstawie danych znajdujących się w Operacie siedliskowym dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (BULiGL, 2005), wyróżniono następujące typy (wraz z procentowym udziałem) i podtypy gleb (według „Klasyfikacji gleb leśnych Polski” - CILP Warszawa, 2000):

Typ 4. Arenosole (AR) – 0,53%

- Podtyp 4.3. Arenosole bielcowane (ARb)

Typ 9. Czarne ziemie (CZ) – 0,32%

- Podtyp 9.1. Czarne ziemie murszaste (CZms)
- Podtyp 9.2. Czarne ziemie właściwe (CZw)

- Podtyp 9.3. Czarne ziemie wylugowane (CZwy)
- Podtyp 9.4. Czarne ziemie brunatne (CZbr)

Typ 10. Gleby brunatne (BR) – 1,64%

- Podtyp 10.4. Gleby brunatne kwaśne (BRk)
- Podtyp 10.5. Gleby brunatne bielcowe (BRb)

Typ 11 Gleby płowe (P) – 0,08%

- Podtyp 11.4. Gleby płowe opadowoglejowe (Pog)

Typ 12 Gleby rdzawe (RD) – 24,17%

- Podtyp 12.1. Gleby rdzawe właściwe (RDw)
- Podtyp 12.2. Gleby rdzawe brunatne (RDbr)
- Podtyp 12.3. Gleby rdzawe bielcowe (RDb)

Typ 14. Gleby bielcowe (B) – 28,51%

- Podtyp 14.1. Gleby bielcowe właściwe (Bw)
- Podtyp 14.2. Bielice właściwe (Blw)
- Podtyp 14.3. Gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw)
- Podtyp 14.4. Gleby glejo-bielcowe murszaste (Bgms)
- Podtyp 14.6. Glejo-bielice właściwe (Blgw)

Typ 15. Gleby gruntowoglejowe (G) – 14,03%

- Podtyp 15.1. Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)
- Podtyp 15.2. Gleby gruntowoglejowe próchniczne (Gp)
- Podtyp 15.4. Gleby gruntowoglejowe torfowe (Gt)
- Podtyp 15.5. Gleby gruntowoglejowe torfiaste (Gts)
- Podtyp 15.6. Gleby gruntowoglejowe murszowe (Gm)
- Podtyp 15.7. Gleby gruntowoglejowe murszaste (Gms)
- Podtyp 15.8. Gleby gruntowoglejowe mułowe (Gmł)

Typ 16. Gleby opadowoglejowe (OG) – 17,51%

- Podtyp 16.1. Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)
- Podtyp 16.2. Gleby opadowoglejowe bielcowane (OGb)
- Podtyp 16.6. Gleby amfiglejowe (OGam)

Typ 17 Gleby mułowe (MŁ) – 0,02%

- Podtyp 17.1. Gleby mułowe właściwe (MŁw)

Typ 18. Gleby torfowe (T) – 0,02%

- Podtyp 18.2. Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)

Typ 19. Gleby murszowe (M) – 0,24%

- Podtyp 19.1. Gleby torfowo-murszowe (Mt)

Typ 20. Gleby murszowate (MR) – 12,69%

- Podtyp 20.1. Gleby mineralno-murszowe (MRm)
- Podtyp 20.2. Gleby murszowate właściwe (MRw)
- Podtyp 20.3. Gleby murszaste (MRms)

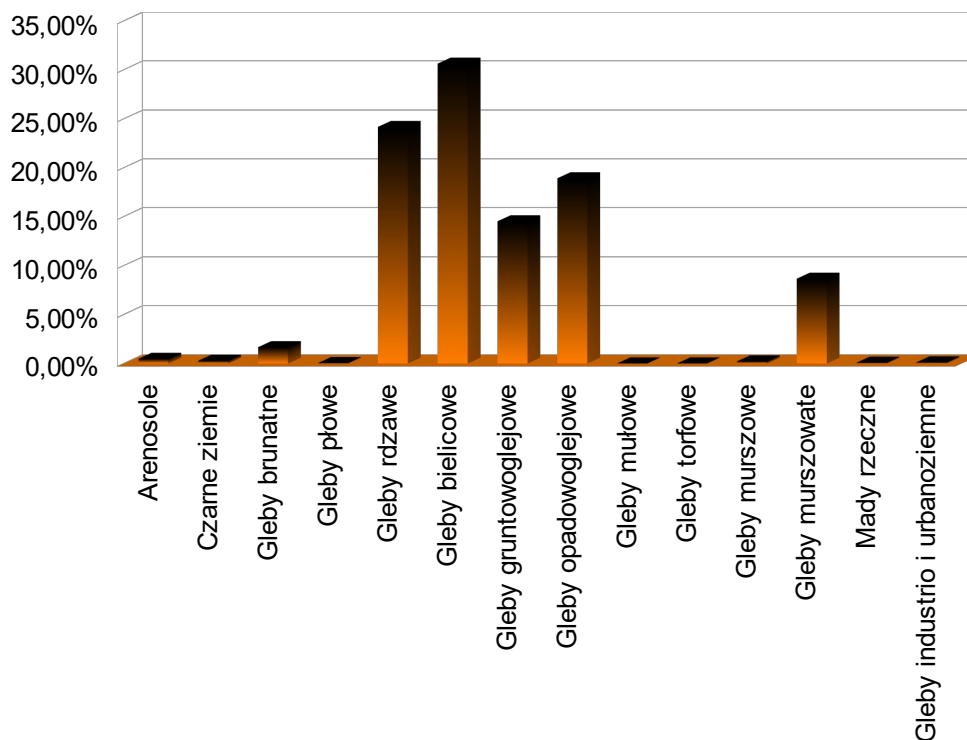
Typ 21 Mady rzeczne (MD) – 0,12%

- Podtyp 21.2. Mady rzeczne właściwe (MDw)
- Podtyp 21.3. Mady rzeczne próchniczne (MDp)

Typ 25. Gleby industrio i urbanoziemne (AU) – 0,12%

- Podtyp 25.1. Gleby industrioziemne i urbanoziemne o niewykształconym profilu (AU_i)

Poniższy wykres przedstawia rozkład procentowy typów gleb występujących w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska.

Wykres 3. Rozkład procentowy typów gleb na gruntach w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska

Gleby na gruntach Nadleśnictwa wykazują znaczne zróżnicowanie i zmienność, nawet w obrębie jednego typu. Stwierdzono występowanie 14 typów i 35 podtypów gleb, wśród których największy udział powierzchniowy wykazują gleby bielcowe (28,51%) oraz rdzawe (24,17%), stanowiące siedliska świeże. Gleby bielcowe porasta głównie drzewostan iglasty – sosna, świerk, jodła, modrzew, a gleby rdzawe – sosna, brzoza, dąb, świerk, olcha, modrzew, grab czy klon. Wśród pozostałych podtypów gleb znaczącym udziałem wyróżniają się także gleby opadowoglejowe (17,51%) i gleby gruntowoglejowe (14,03%) tworzące siedliska wilgotne i łąkowe oraz gleby murszowate (12,69%) – siedliska bagienne i olsowe. Pozostałe podtypy gleb mają niewielki procentowy udział w gruntach Nadleśnictwa – ok. 3% powierzchni teren.

Warto zauważyć, że ok. 70% powierzchni glebowej Nadleśnictwa stanowią gleby średnio i silnie związane z wodą gruntową, co związane jest z występowaniem stosunkowo wysokiego poziomu wód gruntowych.

4.5. Uwarunkowania wodne

4.5.1. Wody powierzchniowe

Ze względu na niekorzystne warunki klimatyczne i hydrogeologiczne występujące w Polsce, ogół zasobów wodnych (suma wód powierzchniowych i podziemnych) jest ubogi i stanowi zaledwie 2% powierzchni kraju – ok. 60 mld m³, a w porach suchych poniżej

40 mld m³ (Dane GUS, 2020). Do niedostatku wód przyczynia się również niedobór zbiorników retencyjnych oraz wydłużające się okresy suszy hydrologicznej. Z kolei zmiany klimatyczne powodują coraz częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych – nawałne opady deszczu, które niosą ze sobą często katastrofalne skutki.

4.5.1.1. Wody śródlądowe płynące

Woda jest ważnym czynnikiem glebotwórczym warunkującym wzrost i rozwój roślin. Stosunki hydrologiczne na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska determinowane są ilością opadów, spadkiem terenu, ilością zbiorników wodnych i siecią rzek oraz rzeźbą terenu i budową geologiczną. Ponadto struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanów Nadleśnictwa stanowi ważny czynnik wpływający na zdolności retencyjne gruntów i całkowity odpływ ze zlewni.

Według podziału hydrograficznego Polski, zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. „Prawo wodne” (Dz.U. 2001, 115, poz. 1229), Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska należy do zlewiska Morza Bałtyckiego i znajduje się w dorzeczu Górnej Wisły (Zielony R., 2012). Zarządcą hydrologicznym terenu jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Atlas Podziału Hydrograficznego Polski (2005) wyróżnia na opisywanym obszarze Nadleśnictwa następujące jednostki hydrograficzne:

Zlewnia I rzędu – Wisła

Zlewnia II rzędu – Wisła do Sanu

Zlewnia III rzędu – Wisła od Przemszy do Dunajca

Zlewnia IV rzędu - Wisła od Raby do Dunajca

Zlewnia III rzędu - Dunajec

Zlewnie IV rzędu - Dunajec od zapory na zb. Rożnowskim do Białej

Zlewnia IV rzędu - Dunajec od Białej do ujścia

Zlewnia III rzędu – Wisła od Dunajca do Nidy

Zlewnia IV rzędu

Zlewnia III rzędu – Wisła od Nidy do Wisłoki

Zlewnia IV rzędu – Wiślina

Zlewnia IV rzędu – Kanał Zyblikiewicza

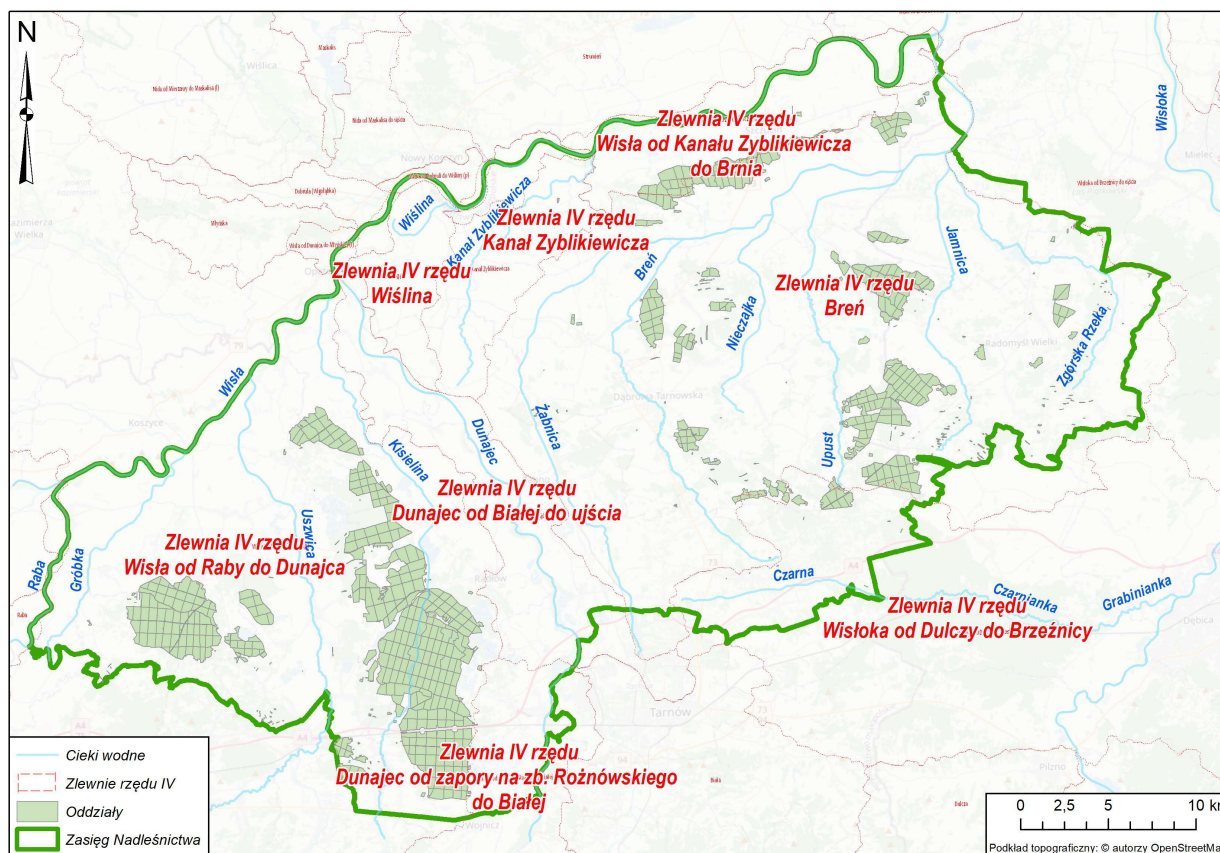
Zlewnia IV rzędu – Wisła od kanału Zyblikiewicza do Brnia

Zlewnia IV rzędu – Breń

Zlewnia III rzędu – Wisłoka

Zlewnia IV rzędu – Wisłoka od Dulczy do Brzeźnicy

Mapa 20. Położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na tle zlewni III rzędu (źródło: „Cyfrowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP) w skali 1:10 000”, MGPP S.A.)

Rzeki występujące na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska mają charakter nizinny – cechują się niewielkimi spadkami, wyrównanym reżimem przepływu oraz szerokimi dolinami z licznymi meandrami. Charakterystyka hydrograficzna terenu obejmuje również obecność licznych rowów i drobnych cieków wodnych (najczęściej bezimiennych), które stanowią dopływy większych rzek i często cechują się okresowym brakiem wody. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa znajdują się dwie największe rzeki: Dunajec oraz Wisła. Obie mają charakter allochtoniczny, co oznacza, że ich zasilanie oraz reżim przepływu uzależnione są od górskiego ustroju hydrologicznego.

Część północno-wschodnia obszaru Nadleśnictwa położona jest na Płaskowyżu Tarnowskim, który nachylony jest w kierunku doliny rzeki Bren (największa zlewnia Nadleśnictwa), do ok. 168,0 m n.p.m. i pokrywają go szerokie niecki dolin jej dopływów. Są to głównie mało zasobne rzeki o gęstości ok 0,49 km². Na wysoczyznach mezoregionu występują źródła dopływów Brenia, Potoku Zgórskiego i Jamnicy, płynące ku północy oraz Grabinka, która płynie w kierunku wschodnim do Wisłoki. Ciek posiada reżim głównie deszczowy ze względu na coraz częstsze bezśnieżne zimy. Część południowa i środkowa Nadleśnictwa należy do Niziny Nadwiślańskiej, która jest silnie powiązana genetycznie z Wisłą oraz równolegle płynącymi do niej rzekami takimi jak Bren i Trześniówka oraz doliną dolnego Dunajca. W tym regionie Wisła ma niezwykle kręty bieg i jej spadek osiąga ok 0,3‰. Wśród dopływów Wisły znajdują się największe rzeki Karpat: Raba, Dunajec, Wisłoka oraz San. Układ hydrograficzny terenu pochylony jest ku północy, co powoduje okresowe wezbrania wód spływających z Karpat w korycie Wisły oraz

Dunajca, i sprzyja występowaniu powodzi, szczególnie w trakcie długotrwałych opadów wiosennych i letnich. Na południowym wschodzie występuje Podgórze Bocheńskie, które przecinają południkowo doliny rzek spływających z Karpat m.in.: Raba, Uswica i Kisielina.

4.5.1.2. Wody śródlądowe stojące

Na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska stwierdzono występowanie wielu akwenów wodnych. Głównie w części południowo-wschodniej znajdują się stawy, zbiorniki wodne, zalewy i inne. Do większych zbiorników wodnych należą zatopione wyrobiska żwiru – Zalewy: Radłowski, Niwka, Dwudniaki i Trzydniaki oraz liczne stawy rybne i łowiska.

W leśnictwie Bielcza od 2011 roku funkcjonuje zbiornik retencyjny „Krzywołóża” o powierzchni 4,79 ha i pojemności 46 000 m³, który został wybudowany w ramach programu „Małej Retencji”. Zbiornik zasilany jest wodą z rzeki Kisielina, przy zastosowaniu jazu piętrzącego. Spełnia rolę magazynu wody w okresach suszy oraz reguluje wilgotność siedlisk i lokalnego klimatu na terenach przyległych do zbiornika.

Na terenie Nadleśnictwa wyodrębniono również obszar przeznaczony na potrzeby Leśnego Gospodarstwa Rybackiego w Wierchosławicach, obejmującego kompleks stawów rybnych: Wróblak, Maruszka, Błotnica, Okniska oraz Stradowski. Gospodarstwo zajmuje się hodowlą, takich ryb jak: karp, amur, tołpyga i szczupak.

Ponadto w trakcie prac taksacyjnych na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zinwentaryzowano także zbiorniki wód powierzchniowych (bez bagien i oczek wodnych), których zestawienie znajduje się w tabeli poniżej.

Tabela 41: Zestawienie zinwentaryzowanych zbiorników wód powierzchniowych występujących na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Uwagi	Powierzchnia [ha]
1	1i	RETENCJA	Okresowo zalany, niewykorzystany	0,46
2	1j	RETENCJA		0,11
3	45f	RETENCJA		0,09
4	161f	RETENCJA		0,36
5	161h	RETENCJA		0,24
6	161r	RETENCJA		0,60
7	349a	RETENCJA		0,07
8	380f	RETENCJA	Zbiornik wodny	0,12
9	417b	RETENCJA	Zbiornik ppoż	0,94
10	424a	RETENCJA		0,59
11	445d	RETENCJA		0,39
12	467g	RETENCJA		0,22
13	578k	RETENCJA		0,24
14	578l	RETENCJA		0,13
15	578n	RETENCJA		1,04
Razem:				5,60
16	349b	N-WODA	Wody nie nadające się do produkcji rybnej	0,20
Razem:				0,20
17	442g	STAW R-R	Okniska	22,96
18	442h	STAW R-R	Wyspa	0,61

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Uwagi	Powierzchnia [ha]
19	443a	STAW R-R	Błotnica Mała	12,83
20	443b	STAW R-R	Wyspa	0,52
21	444a	STAW R-R	Błotnica Duża, staw z wyspami	25,44
22	467f	STAW R-R	Wróblík	10,24
23	472a	STAW R-R	Stradowski	22,83
24	472c	STAW R-R	Maruszka	11,73
25	481j	STAW R-R	Śledniowskie	1,12
26	481m	STAW R-R		3,86
27	484g	STAW R-R		0,76
Razem:				112,90
28	557h	ZBIORNIK		0,76
29	564k	ZBIORNIK		1,76
Razem:				2,52
30	453f	KANAŁ		0,01
31	509b	KANAŁ		1,23
Razem:				1,24
32	108~a	URZ WOD		0,57
33	109~b	URZ WOD		0,22
34	110~c	URZ WOD		0,07
35	111~a	URZ WOD		0,42
36	189c	URZ WOD		0,25
37	248~a	URZ WOD	kanał	0,08
38	252~b	URZ WOD	kanał	0,47
39	257~b	URZ WOD	kanał	0,20
40	259~c	URZ WOD		0,18
41	260b	URZ WOD		0,09
42	261~b	URZ WOD		0,06
43	335~b	URZ WOD	kanał	0,25
44	335~c	URZ WOD		0,13
45	365a	URZ WOD		0,21
46	484~c	URZ WOD	Rzeka Kisielina	0,04
47	485~d	URZ WOD	Rzeka Kisielina	0,34
48	497h	URZ WOD	Zbiornik „Krzywołóza”	4,79
49	497~c	URZ WOD	Rzeka Kisielina	0,12
50	498~c	URZ WOD	Rzeka Kisielina	0,12
51	503~c	URZ WOD		0,31
52	505~b	URZ WOD	Rzeka Kisielina	0,01
53	506~c	URZ WOD	Rzeka Kisielina	0,16
54	523l	URZ WOD		0,28
55	526h	URZ WOD		0,84
56	579b	URZ WOD		0,15
Razem:				10,36
57	316n	RZEKA		0,08

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Uwagi	Powierzchnia [ha]
58	316o	RZEKA		0,26
59	316p	RZEKA		0,01
Razem:				0,35
Razem całość:				133,17

W trakcie prac taksacyjnych, na terenach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska zinwentaryzowano siedem form powierzchniowych wód śródlądowych: „zbiorniki retencyjne” (RETENCJA), „wody nie nadające się do produkcji rybnej” (N-WODA), „stawy rybne na roli” (STAW R-R), „zbiorniki wodne” (ZBIORNIK), „kanały” (KANAL), „inne urządzenia melioracji wodnych” (URZ WOD) oraz „rzeki” (RZEKA), o łącznej powierzchni 133,17 ha. Spośród wszystkich typów wód powierzchniowych największy areał, równy 112,9 ha, przypada na stawy rybne. Ich dominująca rola wynika z obecności na gruntach Nadleśnictwa rozległego kompleksu Leśnego Gospodarstwa Rybackiego w Wierzchosławicach, którego działalność gospodarcza oraz infrastruktura hodowlana determinują znaczny udział tego typu akwenów w lokalnym krajobrazie hydrograficznym.

Fotografia 18. Gospodarstwo Rybackie Wierzchosławice, Leś. Wierzchosławice (fot. Anna Wolska-Stępień)

4.5.1.3. Wody podziemne

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska nie stwierdzono występowania Głównych Zbiorników Podziemnych (GZWP). GZWP to struktury geologiczne zasobne

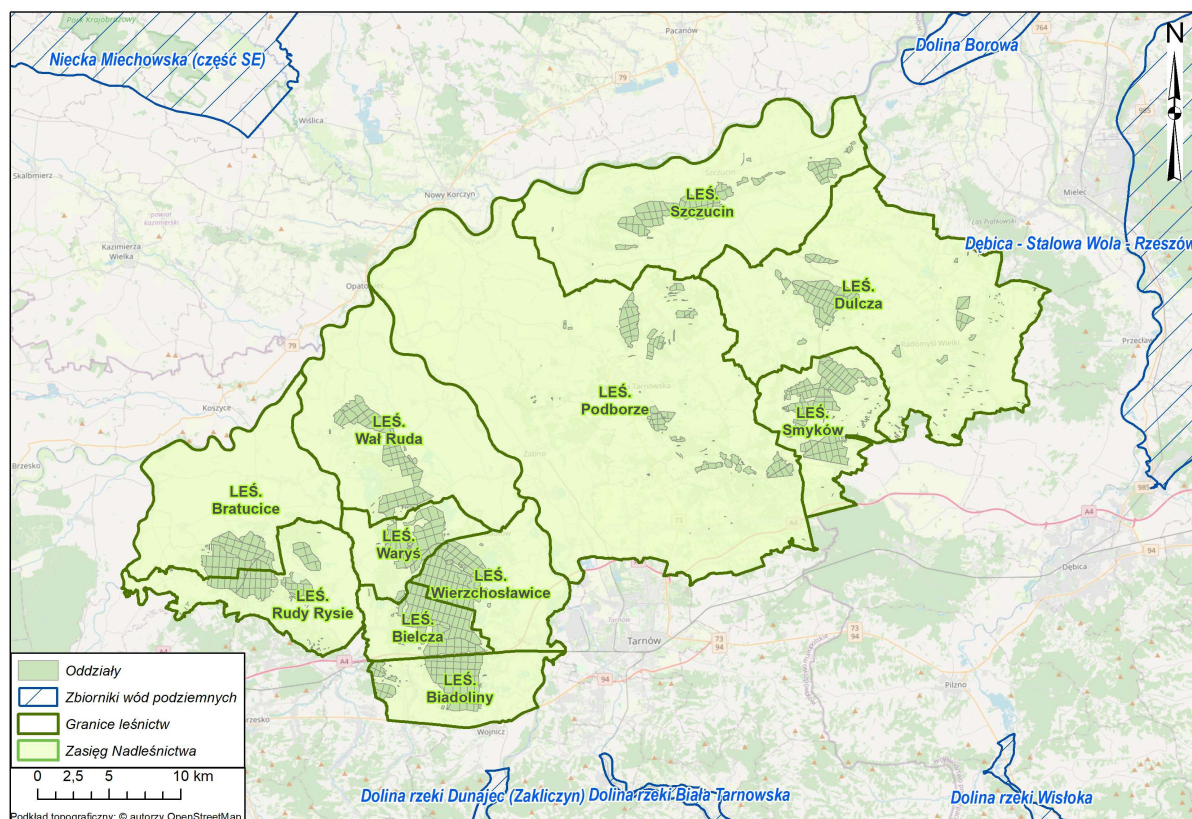
w wodę, stanowiące strategiczne zasoby wód podziemnych do wykorzystania dla zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki wymagających wysokiej jakości wody (A. Okraśńska, K. Okraśński, 2021).

W sąsiedztwie Nadleśnictwa rozlokowane są wody podziemne Doliny rzeki Dunajec (Zakliczyn) – GZWP nr 435, Doliny rzeki Biała Tarnowska – GZWP nr 434, Doliny rzeki Wisłoka – GZWP nr 433, Niecki Miechowskiej (część SE) – GZWP nr 409, Doliny Borowej – GZWP nr 424, oraz okolic Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów – GZWP nr 425.

Ze względu na położenie Nadleśnictwa w Kotlinie Sandomierskiej, wody podziemne występują tu w dwóch różnych układach – w rozległych dolinach (np. Wisły, Sanu, Wisłoka) lub w otaczających te doliny wysoczyznach. Źródła wód podziemnych nie są głębokie, sięgają do 10 m p.p.t., różnią się miąższością oraz rodzajem zawodnionych skał czwartorzędowych. Zwierciadła wód podziemnych przeważnie mają charakter swobodny, jednak lokalnie woda może występować pod niewielkim ciśnieniem (J. Solon, 2021).

W ostatnich latach w wyniku zmian klimatycznych – ocieplenia, dochodzi do zaburzeń obiegu wody w przyrodzie, które skutkuje znaczącym obniżeniem wód gruntowych. Globalne ocieplenie prowadzi do wzrostu temperatur i zmiany rozkładu opadów, a więc zostaje zachwiana równowaga pomiędzy parowaniem wody z gruntu a opadami atmosferycznymi. Większa częstotliwość i natężenie występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak długotrwałe upały, gwałtowne opady i burze, susze hydrologiczne czy powodzie błyskawiczne, stepowanie obszarów porośniętych naturalną dla swojego regionu roślinnością, pożary, czy wydłużenie okresu wegetacyjnego roślin, nie przyczyniają się do stałego i regularnego zasilenia wód podziemnych.

Mapa 21. Usytuowanie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w zasięgu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

4.5.2. Ekosystemy wodno-błotne

Na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska nie znajdują się większe ekosystemy wodno-błotne, głównie spowodowane jest to niewielkim nasyceniem gruntów wodą, rzadkim występowaniem specyficznych gleb i roślin (tzw. hydrofitów) oraz obszarów przejściowych między ekosystemami wodnymi a lądowymi. Ponadto na terenie Nadleśnictwa siedliska bagienne (bór mieszany bagienny, las mieszany bagienny i las olszowy) zajmują zaledwie ok. 3% powierzchni (281,38 ha) – wymagają szczególnej ochrony w planach gospodarki leśnej.

4.5.3. Źródłiska

Źródlika to obiekty wyjątkowe w krajobrazie leśnym. Są ważnym elementem sieci wodnej, odgrywającym istotną rolę w krążeniu wód i bilansie wodnym. Mają wpływ na kształtowanie stosunków wodnych i siedlisk na obszarach niekiedy znacznie oddalonych od samych źródeł. Tworzą środowisko charakteryzujące się znaczną różnorodnością fitocenotyczną, florystyczną i faunistyczną. Śródleśne źródlika są także ostoją chronionych i zagrożonych składników flory. To również ważne miejsce występowania wielu specyficznych gatunków zwierząt, zwłaszcza bezkręgowców, np. wypławków, chrzączek, kielży, ślimaków, skoczogonków i innych.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska zasadniczo nie występują obszary źródliskowe. Wyjątek stanowi teren proponowanego rezerwatu „Wilczy grunt”, gdzie

występuje kilka wysięków wód o charakterze źródeł.

4.5.4. Program Małej Retencji

Pierwsze projekty programu Małej Retencji w Lasach Państwowych zaczęto realizować w połowie lat 90. XX wieku. Powodem dla tych działań były postępujące zmiany klimatyczne przyczyniające się do powstania licznych pożarów czy obniżenia poziomu wód gruntowych, a co za tym idzie zmiany siedlisk leśnych i bytowania roślin oraz zwierząt. Po wejściu Polski do UE udało się uzyskać duże wsparcie finansowe z Funduszu Spójności dla tego projektu (Przybyłek i Goździk, 2008).

Głównymi celami projektu jest zatrzymanie jak i spowalnianie odpływu wód powierzchniowych ze zlewni leśnych przy jednoczesnym jak najmniejszym wpływie na krajobraz naturalny. Program w Polsce obejmuje kilka tysięcy obiektów małej retencji do których należą: małe zbiorniki retencyjne do 10 ha, zastawki, progi, jazy, groble, przepusty, brody czy rowy.

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska prowadzony jest program małej retencji nizinnej. Do najważniejszych działań podejmowanych w celu poprawy stosunków hydrologicznych należy zaliczyć:

- Utrzymywanie szeregu urządzeń wodnych spełniających funkcje retencyjne (wymienione w rozdziale 4.5.1.2. Wody śródlądowe stojące),
- Wybudowanie zbiornika małej retencji „Krzywołozą” w leśnictwie Bielcza o wydajności retencyjnej na poziomie 48,9 tys. m³ w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktury i Środowiska,
- Pielęgnowanie siedlisk wilgotnych i bagiennych (ok. 69% powierzchni gruntów Nadleśnictwa – pow. 9 838,04 ha).

W 2025 r. Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska przystąpiła do udziału w realizacji „Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych – kontynuacja (MRN3)”, który prowadzi Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych wraz ze 151 nadleśnictwami z terenu 17 Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych. Głównym celem projektu jest wzmocnienie odporności nizinnych ekosystemów leśnych na zagrożenia związane ze zmianami klimatu poprzez realizację do końca 2028 r. kompleksowych działań retencyjnych i przeciwerozynnych ukierunkowanych na zapobieganie powstawania lub minimalizację negatywnych skutków naturalnych zjawisk/procesów klimatycznych. W ramach tego programu, w perspektywie najbliższych czterech lat, Nadleśnictwo planuje realizację czterech inwestycji obejmujących budowę zbiorników retencyjnych.

Do poprawy warunków retencionowania wody w lasach przyczynia się:

- przywracanie oraz ochrona terenów moczarowych i bagiennych,
- pielęgnowanie torfowisk, które spowalniają lub hamują przepływ opadów oraz odpływ wód z rzek, a także zapobiegają występowaniu powodzi,
- obecność naturalnych lub sztucznych zbiorników wodnych magazynujących wody opadowe i opóźniające spływ powierzchniowy oraz gruntowy,
- przeciwdziałanie erozji wgłębnej,
- dominacja siedlisk wilgotnych, bagiennych, olsów i łęgów w kompleksach leśnych.

Fotografia 19. Zbiornik retencyjny "Krzywoloza", Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

4.6. Istniejące i potencjalne zbiorowiska roślinne

Istniejące zbiorowiska roślinne stanowią realnie występujące w przyrodzie płaty roślinności, które są składnikami konkretnych ekosystemów. Natomiast potencjalne zbiorowiska roślinne to hipotetyczny stan roślinności opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać zróżnicowane siedliska. Zakłada się przy tym, że stan ten rozpoznaje się dla aktualnego zróżnicowania siedlisk, uwzględniając zmiany w siedliskach, jakie spowodowała dotychczasowa działalność człowieka (Matuszkiewicz, 2008).

W poniższej tabeli zestawiono istniejące i potencjalne zbiorowiska roślinne, z podziałem na typy siedliskowe lasu, występujące na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, na podstawie następujących źródeł danych: mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski (opracowanej wg: Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., 1995, Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa 1:300 000. Arkusze 1-15, IGiPZ PAN, Warszawa.), Operatu siedliskowego dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (BULiGL, 2005), zapisów KZP oraz stanu na gruncie.

Tabela 42: Istniejące i potencjalne zbiorowiska roślinne z podziałem według typów siedliskowych lasu (kompilacja opracowania siedliskowego, zapisów KZP oraz stanu na gruncie)

Typ Siedliskowy lasu (symbol)	Typ drzew.	Ramowy skład gatunkowy drzewostanu/odnowienia	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza	Istniejące lub potencjalne zbiorowisko roślinne	Kod i nazwa istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Odmiana istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Pow.** (ha)
Bśw	So	So 80%, Brz i inne 20%	Ib	IIb	<i>Leucobryo-Pinetum</i> (subatlantycki bór sosnowy świeży)	-	-	160,66
BMśw	Db-So	So 60%, Db 30%, Brz i inne 10%	IIIa	IIIb, IVd	<i>Quercus robur-Pinetum</i> (kontynentalny bór mieszany)	-	-	1 098,12
	Bk-Db-So	So 50%, Db 20%, Bk 20%, Brz i inne 10%	IIIb	IVd, IIIa	<i>Quercus robur-Pinetum</i> (kontynentalny bór mieszany)	-	-	674,29
	So	So 70%, Db, Bk, Brz i inne 30%	Ib	-	<i>Quercus robur-Pinetum</i> (kontynentalny bór mieszany)	-	-	243,96
	Bk-So	So 50%, Bk 30%, Db, Brz i inne 20%	IIb	-	-	-	-	76,33
BMw	Db-So	So 50%, Db 30%, Jd, Brz, Ol i inne 20%	IIIa	Ib, IIb, IIIb, IVd	<i>Quercus robur-Pinetum molinietosum</i> (kontynentalny bór mieszany, podzespół trzęślicowy)	-	-	3391,06
	Bk-Db-So	So 50%, Db 20%, Bk 20%, Jd, Brz, Ol i inne 10%	IVd	IIb, IIIa, IIIb	<i>Quercus robur-Pinetum molinietosum</i> (kontynentalny bór mieszany, podzespół trzęślicowy)	-	-	1564,33
	So	So 70%, Db, Brz i inne 30%	Ib	-	<i>Quercus robur-Pinetum molinietosum</i> (kontynentalny bór mieszany, podzespół trzęślicowy)	-	-	523,81
	Brz-Db-So	So 50%, Db 20%, Brz 20%, Ol i inne 10%	IIIa	IVd	<i>Quercus robur-Pinetum molinietosum</i> (kontynentalny bór mieszany, podzespół trzęślicowy)	-	-	361,36
	Bk-So	So 50%, Bk 30%, Db, Jd, Brz, Ol i inne 20%	IIIb	-	-	-	-	57,26
BMb	Brz-So	So 50%, Brz 30%, Ol i inne 20%	bez rębni	-	<i>Vaccinium uliginosum-Pinetum sylvestris</i> (bór sosnowy bagienny)	*91D0-2 Bory i lasy bagienne	Sosnowy bór bagienny	9,74

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Typ Siedliskowy lasu (symbol)	Typ drzew.	Ramowy skład gatunkowy drzewostanu/odnowienia	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza	Istniejące lub potencjalne zbiorowisko roślinne	Kod i nazwa istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Odmiana istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Pow.** (ha)
	So	So 80%, Brz, Ol i inne 20%	bez rębni	-	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris</i> (bór sosnowy bagienny)	*91D0-2 Bory i lasy bagienne	Sosnowy bór bagienny	7,92
LMśw	Bk-So-Db	Db 50%, So 20%, Bk 20%, Jd, Gb, Jw, Lp, Brz i inne 10%	IIIb	IVd, IIIa***, IIb	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	1144,48
	Db-So	So 50%, Db 30%, Bk, Brz i inne 20%	IVd	IIIb, IIIa***	<i>Quercu roboris-Pinetum molinietosum</i> (kontynentalny bór mieszany, podzespół trzęślicowy)	-	-	594,82
	So-Db	Db 50%, So 30%, Bk, Jd, Gb, Jw, Lp, Brz i inne 20%	IVd	IIIb	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	139,81
	So-Gb-Db	Db 50%, Gb 20%, So 20%, Bk, Jd, Jw, Lp, Brz i inne 10%	IIIb	IIb	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	71,29
	Bk-So	So 50%, Bk 30%, Db 10%, Brz i inne 10%	IIIb	IIa, IIb	-	-	-	45,22
	Jd-So-Db	Db 50%, So 20%, Jd 20%, Bk, Gb, Jw, Lp, Brz i inne 10%	IIb	-	<i>Tilio-Carpinetum abietetosum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	33,45
	Gb-Db	Db 50%, Gb 30%, Bk, Jd, Lp, Jw, Md, So, Brz i inne 20%	IVd	IIIb	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	25,15

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Typ Siedliskowy lasu (symbol)	Typ drzew.	Ramowy skład gatunkowy drzewostanu/odnowienia	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza	Istniejące lub potencjalne zbiorowisko roślinne	Kod i nazwa istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Odmiana istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Pow.** (ha)
LMw	So-Db	Db 50%, So 30%, Gb, Bk, Lp, Jw, Jd, Wz, Ol, Js, Brz i inne 20%	IVd	IIIb, IIIa***, Ib***	<i>Tilio-carpinetum caricetosum brizoides</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	1 051,33
	Bk-So-Db	Db 50%, So 20%, Bk 20%, Jd, Gb, Jw, Lp, Wz, Ol, Js, Brz i inne 10%	IIIb	IVd, IIb, IIIa***	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	1295,26
	Jd-So-Db	Db 50%, So 20%, Jd 20%, Bk, Gb, Jw, Lp, Ol, Js, Brz i inne 10%	IVd	IIIb	<i>Tilio-Carpinetum abietetosum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	602,73
	Db-Ol	Ol 60%, Db 30%, Js, Gb, Bk, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 10%	IIIb	IVd	zb. przejściowe <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> / <i>Tilio-Carpinetum</i>	-	-	211,55
	Db	Db 70%, Ol, Js, Gb, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 30%	IIb	Ib***	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	108,93
	Gb-Db	Db 50%, Gb 30%, Ol, Js, Bk, Jd, Lp, Jw, Md, So, Brz i inne 20%	IIIb	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	29,60
	Ol-Db	Db 60%, Ol 30%, Js, Gb, Bk, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 10%	IIIb	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9,57

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Typ Siedliskowy lasu (symbol)	Typ drzew.	Ramowy skład gatunkowy drzewostanu/odnowienia	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza	Istniejące lub potencjalne zbiorowisko roślinne	Kod i nazwa istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Odmiana istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Pow.** (ha)
LMb	Brz-Ol	Ol 60%, Brz 30%, So, Db i inne 10%	bez rębni	-	<i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>	*91D0-7 Bory i lasy bagienne	Ols torfowcowy	2,41
	Ol	Ol 80%, Brz, So, Db i inne 20%	bez rębni	-	<i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>	*91D0-2 Bory i lasy bagienne	Sosnowy bór bagienny	2,08
Lśw	Db-Bk	Bk 50%, Db 30%, Gb, Lp, Jw, Wz, Jd, Md i inne 20%	IVd	IIIb,IIa	zb. przejściowe <i>Galio odorati-Fagetum/ Tilio-Carpinetum</i>	-	-	84,97
	Db	Db 70%, Gb, Lp, Jw, Wz, Jd, Md i inne 30%	bez rębni	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	55,84
	Gb-Db	Db 50%, Gb 30%, Lp, Wz, Jw, Jd, Md i inne 20%	IIIb	IVd	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	49,51
Lw	Db	Db 70%, Ol, Js, Lp, Gb, Wz, Jw i inne 30%	IIIb	IVd, IIIa***	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	228,13
	Gb-Db	Db 50%, Gb 30%, Ol, Js, Lp, Wz, Jw i inne 20%	IIIb	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	80,21
	Jd-Bk-Db	Db 50%, Bk 20%, Jd 20%, Ol, Js, Lp, Gb, Wz, Jw i inne 10%	IVd	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	51,35

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Typ Siedliskowy lasu (symbol)	Typ drzew.	Ramowy skład gatunkowy drzewostanu/odnowienia	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza	Istniejące lub potencjalne zbiorowisko roślinne	Kod i nazwa istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Odmiana istniejącego lub potencjalnego siedliska przyrodniczego Natura 2000	Pow.** (ha)
Lw	OI-Db	Db 60%, OI 30%, Js, Lp, Gb, Wz, Jw i inne 10%	IIIb	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	46,23
	Wz-Db	Db 60%, Wz 30%, OI, Js, Lp, Gb, Jw i inne 10%	IVd	-	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	9170-2 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	23,39
	Db-OI	OI 60%, Db 30%, Js, Gb, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 10%	bez rębni	-	zb. przejściowe <i>Ribeso nigri-Alnetum/ Tilio-Carpinetum</i>	-	-	3,91
OI	OI	OI 80%, Js, Wz, Lp, Jw, Brz i inne 20%	bez rębni	-	<i>Ribeso nigri-Alnetum</i>	-	-	272,53
Razem:								14 432,59

Objaśnienia do tabeli:

* priorytetowe siedliska przyrodnicze Natura 2000

** powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona wraz z gruntami będącymi we współwłasności

*** rębnię Ib na siedlisku LMw zaprojektowano w trzech drzewostanach (każdy o pow. poniżej 1 ha), jednocześnie uszkodzonych w 70% przez jemiolę, natomiast rębnię IIIa zaprojektowano również w trzech pododdziałach (w drzewostanie z planowaną do złożenia uprawą pochodną oraz dwóch silnie uszkodzonych przez jemiolę). Na siedlisku LMśw rębnię IIIa zaprojektowano w 9 drzewostanach znacznie uszkodzonych przez jemiolę oraz w drzewostanach, w których zaprojektowana rębnia najsukuteczniej przyczyni się do osiągnięcia celu hodowlanego. Na siedlisku Lw rębnię IIIa zaprojektowano w jednym drzewostanie istotnie uszkodzonym przez jemiolę i patogeny grzybowe.

4.7. Siedliska przyrodnicze Natura 2000

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajduje się jedno siedlisko przyrodnicze Natura 2000 – zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), oznaczone kodem 6410.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Protokole z KZP, lokalizację tego siedliska przyjęto w oparciu o dane zawarte w następujących dokumentacjach:

- Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych (PZO) obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH 120068 w Województwie Małopolskim (przekazana przez RDOŚ w Krakowie),
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068.

W części głównej opisów taksacyjnych wybranych pododdziałów, na podstawie danych zawartych we wskazanych dokumentacjach, zamieszczono informacje dotyczące występujących w nich siedlisk przyrodniczych.

Tabela 43: Wykaz powierzchniowy leśnych i nieleśnych siedlisk przyrodniczych Natura 2000 z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Kod siedliska i nazwa	Powierzchnia siedliska przyrodniczego wynikająca z aktualnego podziału powierzchniowego [ha]	Udział w powierzchni siedlisk przyrodniczych [%]	Udział w ogólnej powierzchni gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo [%]
Siedliska nieleśne				
1	6410 – Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	11,19	100,00	0,08
Razem:		11,19	100,00	0,08

Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) to siedlisko nieleśne, które zajmuje powierzchnię 11,19 ha, co stanowi zaledwie 0,08% udziału w ogólnej powierzchni gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska. Marginalny udział siedliska wskazuje na jego ograniczony zasięg w strukturze użytkowania terenu Nadleśnictwa. Biorąc pod uwagę wysoką wartość biocenotyczną oraz istotne znaczenie dla zachowania lokalnej różnorodności biologicznej (m.in. siedlisko modraszka telejusa oraz goryczki wąskolistnej), należy podejmować działania zmierzające do ochrony oraz zachowania trwałości ekologicznej tego siedliska.

Fotografia 20. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) na Obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068, Leś. Wał Ruda (fot. Anna Wolska-Stępień)

4.8. Ogólna charakterystyka drzewostanów

Zgodnie z „Małą encyklopedią leśną” (red. Molenda T., 1980) definicja drzewostanu brzmi, że jest to: „część lasu, jednorodna pod względem budowy, składu gatunkowego, wieku i zwarcia drzew, rodzaju gleby oraz ukształtowania terenu, różniąca się od innych części przynajmniej jedną z tych cech”. Drzewostan jest składową ekosystemu leśnego, który tworzy zespół żywych organizmów (biocenoza) oraz jego abiotyczne siedlisko (biotop). Szczegółowa charakterystyka drzewostanów występujących na terenie Nadleśnictwa znajduje się w Elaboracie PUL (Opisaniu ogólnym). W niniejszym opracowaniu przedstawiono uzupełniającą ocenę stanu lasu.

Wybrane cechy taksacyjne dotyczące drzewostanów Nadleśnictwa Dąbrowa

Tarnowska (wg stanu na dzień 1 stycznia 2026 r.) w porównaniu z analogicznymi przeciętnymi cechami drzewostanów Lasów Państwowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 44. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (tabela opracowana w oparciu o Wzór 1a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Jednostka	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętna zasobność (dla pow. zal. i niezal.) [m³/ha]	Przeciętny przyrost [m³/ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
1	Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska	67	297,00	4,4	56,50	83,68
2	Lasy Państwowe	62*	291,50**	4,3***	49,30*	68,70*

Objaśnienia do tabeli:

* Źródło danych: Raport o stanie lasów w Polsce 2023, Państwowe Gospodarstwo Leśne, Lasy Państwowe, Warszawa 2024

** przeciętna zasobność drzewostanów w przeliczeniu na 1 ha gruntów zalesionych i niezalesionych oraz przyrost (bieżący roczny) grubizny brutto w m³/ha gruntów leśnych obliczony z ostatnich pięciu lat (2020–2024), (źródło danych: Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu (WISL), wyniki za okres 2020–2024. Rocznik Statystyczny Leśnictwa, 2024)

*** wg wyników aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w LP na dzień 1 stycznia 2023 r.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska przeciętny wiek drzewostanów jest większy o 5 lat w porównaniu do średniej określonej dla Lasów Państwowych (LP), co wskazuje na obecność starszych kompleksów leśnych, w tym istotny udział drzew ponad stuletnich. Przekiętna zasobność Nadleśnictwa przekracza średnią dla ogółu lasów zaledwie o 5,5 m³/ha, co świadczy o stabilnym potencjale produkcyjnym drzewostanów w skali kraju. Siedliska borowe zlokalizowane są na ponad połowie powierzchni gruntów Nadleśnictwa (56,5%), co wiąże się ze znaczącym udziałem w składzie gatunkowym drzewostanów iglastych (83,7%), głównie sosnowych. W porównaniu do średnich wartości dla Lasów Państwowych, Nadleśnictwo charakteryzuje nieco większy udział siedlisk borowych (o 7,2%) i ponad przeciętny udział gatunków iglastych (o ok. 15%). Dominacja sosny, typowa dla siedlisk borowych, jest jednym z czynników obniżających różnorodność biologiczną oraz zwiększającą podatność drzewostanów na szkodliwocze czynniki biotyczne (jemiołę, patogeny grzybowe, szkodniki owadzie) i abiotyczne (deficyt hydrologiczny, nawalne burze z silnym wiatrem).

4.8.1. Pochodzenie drzewostanów

Rodzaje pochodzenia drzewostanów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska przedstawiono w tabeli poniżej, w której zestawiono ich powierzchnię w trzech grupach wiekowych (do 40 lat, w przedziale 40–80 oraz powyżej 80 lat).

Tabela 45. Zestawienie powierzchni według pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (tabela opracowana w oparciu o Wzór 15 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Rodzaj pochodzenia drzewostanów		Wiek (lata)			Ogółem* [ha] / [m³]	Udział [%]
			Do 40	41 do 80	Powyżej 80		
1	Nieokreślone	Pow [ha]	1 516,04	658,55	583,05	2 757,64	19,27
		Zapas [m³]	66 695	235 350	219 165	521 210	12,33
2	Z sadzenia	Pow [ha]	2 329,38	4 135,55	4 852,72	11 317,65	79,08
		Zapas [m³]	324 525	1 542 920	1 787 595	3 655 040	86,47
3	Naturalne	Pow [ha]	80,48	55,10	100,69	236,27	1,65
		Zapas [m³]	7 795	16 380	26 285	50 460	1,19
4	Z odrośli	Pow [ha]	0,00	0,63	0,00	0,63	0,00
		Zapas [m³]	0	120	0	120	0,00

Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	Pow [ha]	3 925,90	4 849,83	5 536,46	14 312,19	100,00
	Zapas [m³]	399 015	1 794 770	2 033 045	4 226 830	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

** ze względu na sposób kodowania informacji w programie TAKSATOR, w grupie tej ujęto również drzewostany, dla których brak jest jednoznacznych informacji dotyczących ich pochodzenia

Struktura pochodzenia drzewostanów w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska jednoznacznie wskazuje na dominację lasów pochodzących z sadzenia, które stanowią ok. 79% powierzchni leśnej zalesionej. Lasy o pochodzeniu naturalnym zajmują jedynie ok. 1,7% powierzchni, co wskazuje na bardzo ograniczony zakres sukcesji naturalnej w procesie odtwarzania drzewostanów. Minimalny udział lasów pochodzących z odrośli sugeruje, że forma ta nie odgrywa istotnej roli w gospodarce leśnej Nadleśnictwa.

4.8.2. Wielkość kompleksów

Przy tworzeniu zestawienia wielkości kompleksów przyjęto, że elementami przestrzennymi rozdzielającymi poszczególne kompleksy, będą obszary o szerokości większej niż 50 m – tabela poniżej.

Tabela 46. Liczba i wielkość kompleksów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 2 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Wielkość kompleksu [ha]	Powierzchnia sumaryczna kompleksów* [ha]	Ilość kompleksów	Średnia wielkość kompleksu [ha]
1	< 1,00	58,2888	167	0,3490
2	1,01-5,00	101,4356	49	2,0701
3	5,01-20,00	64,9518	7	9,2788
4	20,01-100,00	661,0065	15	44,0671
5	100,01-500,00	2 429,8629	11	220,8966
6	500,01-2 000,00	7 324,7420	7	1 046,3917
7	Powyżej 2 000,00	4 274,0820	1	4 274,0820
Razem:		14 914,3696	257	58,0326

Objaśnienia do tabeli:

*całkowita powierzchnia N-ctwa uwzględniająca działki we współwłasności

Struktura powierzchniowa kompleksów leśnych zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska odznacza się dość dużym rozdrobnieniem. Najliczniejszą grupę stanowią kompleksy o powierzchni poniżej 1 ha – łącznie 167 jednostek, co wskazuje na silnie mozaikowy układ przestrzenny lasów. Średnia powierzchnia tej grupy wynosi zaledwie około 0,35 ha, co świadczy o wysokim stopniu rozproszenia lasów w krajobrazie rolniczym oraz rozdrobnieniu własności.

Wielkoobszarowe kompleksy leśne, mimo mniejszej liczby, zajmują znaczącą część powierzchni Nadleśnictwa. Kompleksów o powierzchni przekraczającej 100 ha jest łącznie 19, z czego największy – o powierzchni 4 274,08 ha – stanowi dominującą jednostkę przestrzenną w układzie leśnym.

Zróznicowanie wielkości kompleksów – od bardzo małych (poniżej 1 ha) po rozległe powierzchnie przekraczające 1 000 ha – wskazuje na złożoną strukturę przestrzenną lasów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Obecność licznych małych kompleksów może utrudniać prowadzenie zabiegów gospodarczych, podczas gdy duże jednostki stwarzają lepsze warunki do zachowania integralności ekosystemów leśnych.

4.8.3. Grupy funkcji lasów, podział na gospodarstwa, lasy ochronne

Lasy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska są lasami wielofunkcyjnymi i zgodnie z IUL (cz. I, § 25, punkt 2) przyjmuje się podział według dominujących roli lasu na trzy główne grupy lasów:

- **lasy rezerwatowe** – lasy położone na terenie Rezerwatu Przyrody „Lasy Radłowskie”,
- **lasy ochronne** – lasy (lub powierzchnie leśne), które spełniają określone kryteria lasów ochronnych, według poniższych kategorii:
 - lasy wodochronne,
 - lasy stanowiące drzewostany nasienne,
 - lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej,
 - lasy położone w miastach i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców,
 - lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa,
- **lasy gospodarcze** – pozostałe lasy (lub powierzchnie leśne), gdzie oprócz wiodących funkcji produkcyjnych realizowane są również założenia związane z pełną ochroną przyrody.

W przypadku Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska opisano wszystkie ww. grupy, których powierzchnie i udział zostały podane w tabeli poniżej.

Tabela 47: Podział lasów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na podstawowe grupy lasów

Lp.	Główna funkcja lasu	Powierzchnia* [ha]	Powierzchnia [%]
1	Lasy rezerwatowe	29,81	0,21
2	Lasy ochronne	12 824,62	88,88
3	Lasy gospodarcze	1 574,75	10,91
Razem:		14 429,18	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

W strukturze użytkowania lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska dominującą grupę stanowią lasy ochronne specjalnego i ogólnego przeznaczenia, obejmujące łącznie 88,9% powierzchni funkcyjnej lasów. Lasy gospodarcze zajmują 10,9% powierzchni, natomiast rezerваты przyrody stanowią jedynie 0,2%. Taka struktura wskazuje na zdecydowaną przewagę lasów ochronnych, co podkreśla istotne znaczenie ochrony środowiska i zachowania naturalnych ekosystemów w Nadleśnictwie. Z kolei lasy wielofunkcyjne zajmują jedynie około jednej dziesiątej powierzchni, co sugeruje, że produkcja drewna nie jest głównym celem zarządzania Nadleśnictwa.

4.8.4. Bogactwo gatunkowe

Bogactwo gatunkowe drzewostanów przedstawiono pod względem ilości gatunków wchodzących w skład górnej warstwy drzew. Uzyskane dane zestawiono w tabeli poniżej według grup wiekowych.

Tabela 48: Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (tabela opracowana w oparciu o Wzór 13 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany		Powierzchnia leśna zalesiona* [ha]				
				Wiek			Ogółem [ha]/[m³]	Ogółem [%]
				< 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	Dąbrowa Tarnowska	jednogatunkowe	Pow [ha]	228,03	963,33	1 321,60	2 512,96	17,56
			Zapas [m³]	49 245	357 225	514 535	921 005	21,79
		dwugatunkowe	Pow [ha]	740,18	1 383,50	1 484,56	3 608,24	25,21
			Zapas [m³]	102 890	513 910	572 990	1 189 790	28,15
		trzygatunkowe	Pow [ha]	1 374,14	1 255,92	1 353,44	3 983,50	27,83
			Zapas [m³]	130 720	457 220	490 980	1 078 920	25,53
		cztero- i więcej gatunkowe	Pow [ha]	1 583,55	1 247,08	1 376,86	4 207,49	29,40
			Zapas [m³]	116 160	466 415	454 540	1 037 115	24,54
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:			Pow [ha]	3 925,90	4 849,83	5 536,46	14 312,19	100,00
			Zapas [m³]	399 015	1 794 770	2 033 045	4 226 830	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

Struktura gatunkowa drzewostanów w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska charakteryzuje się wyraźną przewagą zróżnicowanych składem gatunkowym drzewostanów wielogatunkowych nad jednorodnymi. Drzewostany cztero- i więcej gatunkowe stanowią największy udział powierzchniowy (29,4%), co wskazuje na dążenie do utrzymania lub rozwoju lasów o wysokiej różnorodności biologicznej. Niewiele mniejszy udział mają drzewostany trzygatunkowe (27,8%) oraz dwugatunkowe (25,2%), co potwierdza dominację form mieszanych. Drzewostany jednogatunkowe zajmują stosunkowo najmniejszą powierzchnię (17,6%), co świadczy o ustępowaniu monokultur leśnych w Nadleśnictwie.

Powyższe zestawienie oraz zapisy zawarte w obecnym PUL wskazują na korzystny kierunek zagospodarowania lasów, sprzyjający zwiększaniu odporności ekosystemów leśnych na czynniki stresowe oraz wspieraniu różnorodności biologicznej. Taki układ strukturalny może także przyczyniać się do zwiększenia stabilności i trwałości drzewostanów w zmieniających się warunkach klimatycznych.

4.8.5. Struktura pionowa drzewostanów

Istotnym parametrem określającym przy sporządzaniu opisu taksacyjnego drzewostanu jest określenie jego budowy (struktury) pionowej. Jest to informacja, która w dużym stopniu oddaje obraz danego drzewostanu.

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska opisano drzewostany o trzech rodzajach budowy pionowej:

- drzewostany jednopiętrowe,
- drzewostany w klasie odnowienia (KO),
- drzewostany w klasie do odnowienia (KDO).

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą zasadniczo jeden pułap wysokości. W warstwie tych drzew często przenikają jednak drzewa (młodsze lub słabiej rozwinięte) spod okapu drzewostanu. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany, w których w sposób sztuczny lub naturalny powstało liczne odnowienie

z właściwymi dla danego siedliska gatunkami. Są to drzewostany użytkowane rębniami złożonymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. KDO opisuje drzewostany prowadzone rębniami złożonymi, gdzie nie nastąpiło jeszcze wykształcenie właściwej warstwy młodego pokolenia. Jest to „okres przejściowy” przed wykształceniem pełnej KO.

Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów wg grup wiekowych i struktury przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 49: Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i struktury (tabela opracowana w oparciu o Wzór 14 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Struktura drzewostanów		Powierzchnia leśna zalesiona* [ha]				
			Wiek			Ogółem [ha]/[m³]	Ogółem [%]
			< 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	Jednopiętrowa	Pow [ha]	3 925,90	4 782,15	3 606,97	12 315,02	86,05
		Zapas [m³]	399 015	1 771 175	1 427 110	3 597 300	85,11
2	KO	Pow [ha]	0,00	61,78	1 816,71	1 878,49	13,13
		Zapas [m³]	0	21 890	565 490	587 380	13,90
3	KDO	Pow [ha]	0,00	5,90	112,78	118,68	0,83
		Zapas [m³]	0	1 705	40 445	42 150	1,00
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:		Pow [ha]	3 925,90	4 849,83	5 536,46	14 312,19	100,00
		Zapas [m³]	399 015	1 794 770	2 033 045	4 226 830	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

Struktura pionowa drzewostanów w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska wskazuje na wyraźną dominację drzewostanów jednopiętrowych (ponad 86% powierzchni leśnej zalesionej). Taki układ przestrzenny świadczy o jednorodności wiekowej i uproszczonej strukturze warstwowej większości ekosystemów leśnych. Warto jednak zaznaczyć, że część drzewostanów zaklasyfikowanych jako jednopiętrowe charakteryzuje się obecnością wyraźnej warstwy podokapowej, złożonej z tzw. podrostu, który miejscami przenika do głównego piętra drzewostanu. Zjawisko to może wskazywać na złożoną strukturę pionową drzewostanu oraz potencjalne kształtowanie się układu wielopiętrowego. Drzewostany w klasie odnowienia oraz w klasie do odnowienia, choć występują jedynie na niewielkim obszarze, świadczą o prowadzeniu działań odnowieniowych i przemian strukturalnych w niektórych fragmentach kompleksów leśnych.

Powyższe zestawienie wskazuje, że lasy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska cechują się uproszczoną strukturą pionową, co może wpływać na ich dość niską odporność na czynniki biotyczne i abiotyczne oraz ograniczać potencjał różnorodności biologicznej, ale zarazem ułatwiać prowadzenie gospodarki leśnej. Wprowadzenie większego udziału drzewostanów wielopiętrowych może stanowić kierunek działań mający na celu zwiększenie stabilności ekosystemów leśnych oraz ich adaptacyjności do zmieniających się warunków środowiskowych.

4.8.6. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi

Jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk jest ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem

lasu (TSL). Jest to także w pewnym stopniu wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych.

W trakcie prac przygotowawczych oraz w procesie tworzenia PUL uwzględniono między innymi potrzebę dostosowania typów drzewostanów (TD) oraz orientacyjnych składów upraw do typu siedliskowego lasu. Ponadto, zostały wzięte pod uwagę postulaty ochrony siedlisk przyrodniczych wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. oraz w przepisach zawartych w Dyrektywie Siedliskowej UE.

Na obszarach leśnych siedlisk przyrodniczych prowadzenie gospodarki leśnej w niektórych miejscach odbiega od standardowych działań stosowanych w drzewostanach pozbawionych takich siedlisk. Wskazana jest modyfikacja postępowania i zastosowanie indywidualnego podejścia do prac na danym siedlisku przyrodniczym. Działanie takie zapewni zachowanie siedliska we właściwym stanie, co stanowi kluczowy element ich ochrony. Zgodnie z zapisami zawartymi w Zasadach Hodowli Lasu możliwe jest modyfikowanie wskazań gospodarczych i podejmowania indywidualnych decyzji gospodarczych uwzględniających zmienność potrzeb lasu w trakcie obowiązywania PUL. Na posiedzeniu KZP, a także w trakcie dalszych ustaleń, podjęto decyzję o zalecanych typach drzewostanu dla poszczególnych typów siedliskowych lasu, zarówno dla drzewostanów o kierunku gospodarczym, jak i dla drzewostanów występujących na siedliskach przyrodniczych (dane te zamieszczono w Elaboracie PUL, a przykładowe składy odnowienia dla TSL i siedlisk przyrodniczych podano w tym opracowaniu w tabeli 68 w rozdziale 8.6. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw).

W tabeli poniżej zestawiono powierzchnie drzewostanów w rozbiu na stopnie zgodności składu gatunkowego w poszczególnych typach siedliskowych lasu.

Tabela 50: Zestawienie powierzchni według zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem (tabela opracowana w oparciu o Wzór 20 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	TSL	Powierzchnia leśna zalesiona [ha]	Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem					
			Zgodnym		Częściowo zgodnym		Niezdognym obojętnie	
			[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
1	Bśw	158,18	158,18	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	BMśw	2 077,45	1 467,56	70,64	606,58	29,20	3,31	0,16
3	BMw	5 838,05	3 311,85	56,73	2 526,15	43,27	0,05	0,00
4	BMb	12,29	12,29	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	LMśw	2 048,71	1 028,50	50,20	986,86	48,17	33,35	1,63
6	LMw	3 288,60	1 339,31	40,73	1 895,35	57,63	53,94	1,64
7	LMb	2,08	2,08	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Lśw	188,95	153,21	81,08	35,74	18,92	0,00	0,00
9	Lw	430,87	265,13	61,53	146,92	34,10	18,82	4,37
10	OI	267,01	239,28	89,61	20,13	7,54	7,60	2,85
Razem:		14 312,19	7 977,39	55,74	6 217,73	43,44	117,07	0,82

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wyróżniono 10 typów siedliskowych lasu. Spośród nich zdecydowanie dominują siedliska wilgotne (prawie

67% wszystkich siedlisk Nadleśnictwa), o ponad połowę mniejszy jest udział siedlisk świeżych (31%), natomiast siedliska bagienne zajmują ok. 2%. Taka struktura wskazuje na znaczną przewagę siedlisk o podwyższonej wilgotności, co ma istotne znaczenie zarówno dla doboru składu gatunkowego, jak i dla prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej.

Średnio około 55,7% powierzchni leśnej drzewostanów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska oceniono jako w pełni zgodne z przyjętym TD, 43,4% jest częściowo zgodnych, a 0,8% niezgodnych. Na wyróżnienie zasługuje skład gatunkowy drzewostanów występujących na siedliskach: boru świeżego (Bśw), boru mieszanego bagiennego (BMb) oraz lasu mieszanego bagiennego (LMb), które cechują się pełną zgodnością z warunkami siedliskowymi, co świadczy o prawidłowym doborze gatunków oraz wysokim stopniu zgodności hodowlanej z potencjałem przyrodniczym danego siedliska. Wysoką zgodnością odznaczają się także drzewostany na siedliskach lasu olszowego (Ol) – 89,6% oraz lasu świeżego (Lśw) – 81,1%. Stopień niezgodności obojętnej jest marginalny i najwięcej osiąga siedlisko lasu wilgotnego (Lw) – 4,37%. Natomiast siedlisko lasu mieszanego wilgotnego (LMw) – 57,6% osiągnęło największą wartość częściowej zgodności składu gatunkowego z siedliskiem.

4.8.7. Formy degeneracji ekosystemu leśnego

Degenerację ekosystemu leśnego w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska oceniono biorąc pod uwagę następujące elementy:

- stopień borowacenia (pinetyzacja),
- stopień neofityzacji.

4.8.7.1. Borowacenie (pinetyzacja)

Borowacenie, inaczej zwane pinetyzacją, jest formą degeneracji ekosystemu leśnego wynikającą ze zbyt dużego udziału sosny (lub świerka) w górnej warstwie drzewostanu, na siedliskach boru mieszanego, lasu mieszanego i lasu.

W zależności od wielkości udziału sosny i świerka wyróżniono trzy stopnie borowacenia: słabe, średnie i mocne (tabela 51).

Tabela 51: Zestawienie procentowe stopnia borowacenia na siedliskach boru mieszanego, lasu mieszanego i lasu

Lp.	Stopień borowacenia	BM	LM	L
1	słabe	Ponad 80%	50 – 80%	10 – 30%
2	średnie	-	Ponad 80%	31 – 60 %
3	mocne	-	-	Ponad 60%

W poniższej tabeli przedstawiono wielkość borowacenia w lasach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w zależności od grup wiekowych drzewostanów.

Tabela 52: Zestawienie powierzchni drzewostanów według form degeneracji lasów – borowacenie (tabela opracowana w oparciu o Wzór 22 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Stopień borowacenia	Jednostka	Powierzchnia* leśna zalesiona [ha]				Udział [%]
			Do 40 lat	Od 41 do 80 lat	Powyżej 80 lat	Ogółem	
1	brak	Pow. [ha]	2 911,74	1 938,96	1 194,93	6 045,63	42,24
2		Zapas [m³]	235 235	680 990	460 630	1 376 855	32,57
3	słabe	Pow. [ha]	931,23	2 490,68	3 211,04	6 632,95	46,34
4		Zapas [m³]	143 145	943 760	1 184 815	2 271 720	53,75
5	średnie	Pow. [ha]	71,19	405,75	1 037,64	1 514,58	10,58
6		Zapas [m³]	17 545	164 065	361 400	543 010	12,85
7	mocne	Pow. [ha]	11,74	14,44	92,85	119,03	0,83
8		Zapas [m³]	3 090	5 955	26 200	35 245	0,83
Razem:		Pow. [ha]	3 925,90	4 849,83	5 536,46	14 312,19	100,00
Razem:		Zapas [m³]	399 015	1 794 770	2 033 045	4 226 830	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności

Na podstawie analizy danych zestawionych w powyższej tabeli stwierdzono, że na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska na około 42,2% powierzchni leśnej niezalesionej nie występuje proces degeneracji lasów w postaci borowacenia. W stopniu słabym zjawisko to obserwuje się na 46,3% powierzchni. W tej fazie istnieje możliwość zmiany składu gatunkowego, w którym udział gatunków liściastych będzie większy i skutecznie powstrzyma rozwój procesu pinetyzacji. Borowacenie w stopniu średnim i silnym odnotowano na 10,6% i 0,8% powierzchni, co stanowi niewielki obszar, ale wymaga kontynuacji działań profilaktycznych (zwiększania udziału gatunków liściastych). Rozkład intensywności borowacenia sugeruje, że problem ten ma charakter lokalny i nie stanowi obecnie istotnego zagrożenia dla całego Nadleśnictwa.

4.8.7.2. Neofityzacja

Neofityzacja polega na samoistnym lub sztucznym wnikaniu do ekosystemów leśnych gatunków obcych drzew i krzewów. Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska stwierdzono pięć gatunków drzew obcych w składzie drzewostanów o statusie panujących lub współpanujących oraz siedem gatunków drzew i krzewów występujących w dolnych warstwach drzewostanów (tabele 53 i 54).

Tabela 53: Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasów – neofityzacja (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Gatunek		Powierzchnia* leśna zalesiona [ha]				Udział [%]
	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Do 40 lat	Od 41 do 80 lat	Powyżej 80 lat	Ogółem	
1	daglezcja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	1,34	0,00	0,00	1,34	0,55
2	dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	51,37	148,91	15,23	215,51	87,92
3	robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	3,03	2,56	0,17	5,76	2,35
4	sosna Banksa	<i>Pinus banksiana</i>	0,00	0,08	0,00	0,08	0,03

Lp.	Gatunek		Powierzchnia* leśna zalesiona [ha]				Udział [%]
	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Do 40 lat	Od 41 do 80 lat	Powyżej 80 lat	Ogółem	
5	sosna czarna	<i>Pinus nigra</i>	8,90	0,55	1,65	11,10	4,53
6	sosna smołowa	<i>Pinus rigida</i>	0,00	1,98	8,11	10,09	4,12
7	sosna wejmutka	<i>Pinus strobus</i>	0,00	1,22	0,00	1,22	0,50
Razem:			64,65	155,30	25,15	245,11	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności

Na podstawie analizy składu gatunkowego górnej warstwy drzewostanów Nadleśnictwa stwierdza się, że proces neofityzacji związany jest z obecnością siedmiu gatunków drzew obcego pochodzenia. Dominującym gatunkiem jest dąb czerwony (*Quercus rubra*), który obecnie zajmuje ok. 216 ha, co stanowi około 88% powierzchni leśnej zalesionej objętej udziałem gatunków neofitycznych. Gatunek ten jest wysoce inwazyjny i jego ekspansja postępuje. Pozostałe gatunki wykazujące istotniejszy udział to sosna smołowa (*Pinus rigida*), sosna czarna (*Pinus nigra*) oraz wysoce inwazyjna robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*), których łączny udział powierzchniowy wynosi około 11%. Gatunki, takie jak daglezja zielona (*Pseudotsuga menziesii*), sosna Banksa (*Pinus banksiana*) oraz sosna wejmutka (*Pinus strobus*) występują sporadycznie, zajmując łącznie około 1% powierzchni objętej neofityzacją.

Uzyskane wyniki wskazują na konieczność dalszego monitorowania udziału dębu czerwonego i robinii akacjowej oraz rozważenia działań ograniczających ich rozprzestrzenianie się w kontekście ochrony gatunków rodzimych.

Tabela 54: Zestawienie powierzchni neofityzacji dolnej warstwy drzewostanów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”)

Lp.	Gatunek		Powierzchnia* leśna zalesiona [ha]	Udział [%]
	Nazwa polska	Nazwa łacińska		
1	daglezja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	13,05	0,26
2	dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>	4 619,04	92,89
3	kasztanowiec biały	<i>Aesculus hippocastanum</i>	1,67	0,03
4	orzech czarny	<i>Juglans nigra</i>	16,43	0,33
5	robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	319,35	6,42
6	sosna czarna	<i>Pinus nigra</i>	2,85	0,06
Razem:			4 972,39	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności

Przeprowadzona analiza obecności gatunków obcych w dolnych warstwach drzewostanu, obejmująca warstwę podszytu oraz podrostu, wykazała występowanie sześciu gatunków neofitycznych. Z danych przedstawionych w tabeli powyżej, wynika, że neofityzacji dolnej warstwy lasów uległy drzewostany na łącznej powierzchni leśnej niezalesionej – 4 972,39 ha. Jest to jednak powierzchnia całych wydziałów, niezredukowana o stopień pokrycia powierzchni gatunkiem obcym, więc w rzeczywistości neofity w dolnych warstwach występują na znacznie mniejszej powierzchni.

W warstwie podszytu zdecydowanie dominującym gatunkiem obcym jest dąb

czerwony (*Quercus rubra*), którego udział wynosi 92,9%. Gatunek ten wykazuje wysoką zdolność do regeneracji i ekspansji, co znajduje odzwierciedlenie również w wyższych warstwach drzewostanu (tabela 52). Pozostałe gatunki obce występują w znacznie mniejszym nasileniu, wśród nich najliczniejsza jest robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*), zajmująca 6,4% powierzchni leśnej niezalesionej, objętej neofityzacją. Nielicznie występuje orzech czarny (*Juglans nigra*) – 0,33%, daglezwia zielona (*Pseudotsuga menziesii*) – 0,26%, sosna czarna (*Pinus nigra*) – 0,06% oraz kasztanowiec biały (*Aesculus hippocastanum*) – 0,03%.

4.8.8. Grunty leśne pozostawione do naturalnej sukcesji

Poniżej zestawiono powierzchnie, na których z różnych względów prowadzenie gospodarki leśnej jest utrudnione. Mogą to być m.in. pozbawione drzewostanów tereny o charakterze muraw, zarośli, zakrzaczeń, tereny podmokłe, zalewane czy powierzchnie po wiatrolomach. W trakcie prac urządzeniowych zostały one opisane jako grunty do naturalnej sukcesji i pozostawione do samoistnego ukształtowania siłami natury (w bazie TAKSATOR zakodowane jako rodzaj powierzchni: SUKCESJA).

Rozpatrując te powierzchnie w kategoriach przyrodniczych, mogą one stanowić cenne fragmenty terenu, będące miejscem występowania rzadkiej flory i fauny. Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajdują się w 89 wydzieleniach o łącznej powierzchni 50,78 ha – zestawienie gruntów pozostawionych do naturalnej sukcesji przedstawia tabela poniżej.

Tabela 55: Wykaz gruntów pozostawionych do naturalnej sukcesji

Lp.	Adres leśny	Powierzchnia* [ha]	Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni	Funkcja lasu	TD	Gospodarstwo
Leśnictwo Szczucin							
1	3-03-1-01-17 -d -00	0,32	Lśw	SUKCESJA	OCHR	DB	O
2	03-03-1-01-18 -b -00	1,14	LMb	SUKCESJA	OCHR	BRZ OL	S
3	03-03-1-01-19 -c -00	1,27	LMb	SUKCESJA	OCHR	BRZ OL	S
4	03-03-1-01-31 -b -00	0,71	BMw	SUKCESJA	GOSP	BRZ DB SO	GPZ
5	03-03-1-01-32 -g -00	0,74	BMw	SUKCESJA	GOSP	BRZ DB SO	GPZ
6	03-03-1-01-45 -g -00	0,24	BMśw	SUKCESJA	GOSP	BK DB SO	GPZ
7	03-03-1-01-56 -n -00	0,43	LMw	SUKCESJA	GOSP	DB	GPZ
Razem:		4,85					
Leśnictwo Dulcza							
8	03-03-1-02-64 -b -00	0,14	LMw	SUKCESJA	GOSP	GB DB	S
9	03-03-1-02-79 -b -00	0,24	BMw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
10	03-03-1-02-104 -c -00	0,12	LMw	SUKCESJA	OCHR	DB	O
11	03-03-1-02-104 -d -00	1,53	LMw	SUKCESJA	OCHR	DB	O
12	03-03-1-02-104 -f -00	0,51	LMw	SUKCESJA	OCHR	DB	O
13	03-03-1-02-105 -a -00	0,14	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
14	03-03-1-02-105 -b -00	0,40	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
15	03-03-1-02-105 -c -00	0,82	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
16	03-03-1-02-105 -h -00	0,13	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
17	03-03-1-02-105 -i -00	0,03	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Adres leśny	Powierzchnia* [ha]	Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni	Funkcja lasu	TD	Gospodarstwo
18	03-03-1-02-105 -m -00	0,29	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
19	03-03-1-02-105 -n -00	0,03	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
20	03-03-1-02-105 -o -00	0,17	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
21	03-03-1-02-105 -r -00	0,12	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
22	03-03-1-02-105 -s -00	0,13	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
23	03-03-1-02-105 -ax -00	0,18	Bśw	SUKCESJA	OCHR	SO	O
24	03-03-1-02-105 -ix -00	0,30	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
25	03-03-1-02-105 -ox -00	0,17	BMśw	SUKCESJA	OCHR	SO	O
26	03-03-1-02-105 -zx -00	0,42	BMw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
27	03-03-1-02-105 -cy -00	1,33	BMw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
28	03-03-1-02-105 -gy -00	0,68	BMśw	SUKCESJA	GOSP	BK DB SO	GPZ
29	03-03-1-02-105 -my -00	0,21	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
30	03-03-1-02-107 -j -00	0,46	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
31	03-03-1-02-110 -c -00	0,05	LMw	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
32	03-03-1-02-112 -g -00	0,15	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
33	03-03-1-02-170 -c -00	0,52	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
34	03-03-1-02-170 -d -00	0,58	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
35	03-03-1-02-170 -n -00	0,24	Bśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
36	03-03-1-02-170 -t -00	0,20	BMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
Razem		10,29					
Leśnictwo Smyków							
37	03-03-1-03-116 -g -00	1,74	LMw	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
38	03-03-1-03-116 -r -00	0,41	Bśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
39	03-03-1-03-116 -s -00	0,11	BMśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GPZ
40	03-03-1-03-116 -t -00	1,65	Bśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
41	03-03-1-03-116 -x -00	0,22	BMw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
42	03-03-1-03-116 -dx -00	0,58	BMśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
43	03-03-1-03-116 -fx -00	0,04	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
44	03-03-1-03-116 -gx -00	0,51	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
45	03-03-1-03-116 -hx -00	0,24	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
46	03-03-1-03-116 -ix -00	0,18	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
47	03-03-1-03-154 -d -00	0,60	Lw	SUKCESJA	OCHR	DB	O
48	03-03-1-03-156 -f -00	0,19	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
49	03-03-1-03-156 -g -00	0,44	BMśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
50	03-03-1-03-156 -h -00	0,55	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
51	03-03-1-03-156 -i -00	0,15	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
52	03-03-1-03-156 -j -00	0,08	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
53	03-03-1-03-156 -l -00	1,13	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
54	03-03-1-03-161 -b -00	2,45	OI	SUKCESJA	OCHR	OL	S
55	03-03-1-03-161 -n -00	0,21	LMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
56	03-03-1-03-161 -o -00	0,18	LMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
57	03-03-1-03-171 -i -00	0,20	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
58	03-03-1-03-177 -c -00	0,53	LMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ

Lp.	Adres leśny	Powierzchnia* [ha]	Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni	Funkcja lasu	TD	Gospodarstwo
59	03-03-1-03-177 -n -00	0,28	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
60	03-03-1-03-182 -h -00	1,02	Lw	SUKCESJA	GOSP	DB	GPZ
Razem:		13,69					
Leśnictwo Podborze							
61	03-03-1-04-192 -i -00	0,22	OI	SUKCESJA	GOSP	OL	GZ
62	03-03-1-04-201 -c -00	0,49	LMśw	SUKCESJA	GOSP	SO DB	GPZ
63	03-03-1-04-210 -g -00	0,25	LMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
64	03-03-1-04-210 -l -00	0,12	Lw	SUKCESJA	GOSP	WZ DB	GPZ
65	03-03-1-04-220 -h -00	0,14	LMśw	SUKCESJA	GOSP	SO DB	GPZ
66	03-03-1-04-220 -i -00	0,18	LMśw	SUKCESJA	OCHR	BK SO DB	O
67	03-03-1-04-236 -c -00	1,79	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
Razem:		3,19					
Leśnictwo Wał Ruda							
68	03-03-1-05-248 -c -00	0,35	LMśw	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
69	03-03-1-05-267 -a -00	2,53	LMw	SUKCESJA	OCHR	BK SO DB	O
Razem:		2,88					
Leśnictwo Waryś							
70	03-03-1-06-303 -o -00	0,21	BMw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
71	03-03-1-06-320 -d -00	0,04	BMśw	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
Razem:		0,25					
Leśnictwo Bratucice							
72	03-03-1-07-344 -c -00	0,16	Lw	SUKCESJA	OCHR	GB DB	S
73	03-03-1-07-345 -a -00	0,45	Lw	SUKCESJA	OCHR	DB	S
74	03-03-1-07-375 -c -00	0,22	LMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
75	03-03-1-07-380 -g -00	0,56	LMśw	SUKCESJA	GOSP	SO DB	GPZ
76	03-03-1-07-392 -g -00	0,06	LMw	SUKCESJA	OCHR	JD SO DB	O
Razem:		1,45					
Leśnictwo Wierzchosławice							
77	03-03-1-08-417 -c -00	0,20	LMśw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
78	03-03-1-08-424 -f -00	1,06	LMw	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
79	03-03-1-08-451 -c -00	1,33	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
80	03-03-1-08-464 -b -00	2,36	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
81	03-03-1-08-473 -d -00	1,39	OI	SUKCESJA	OCHR	OL	S
Razem:		6,34					
Leśnictwo Bielcza							
82	03-03-1-09-477 -g -00	0,77	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
83	03-03-1-09-488 -d -00	0,33	LMw	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
84	03-03-1-09-533 -k -00	0,81	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	S
Razem:		1,91					
Leśnictwo Biadolin							
85	03-03-1-10-534 -g -00	3,16	BMw	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
86	03-03-1-10-558 -d -00	0,88	OI	SUKCESJA	OCHR	OL	S
87	03-03-1-10-578 -j -00	0,56	LMw	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O

Lp.	Adres leśny	Powierzchnia* [ha]	Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni	Funkcja lasu	TD	Gospodarstwo
Razem:		4,60					
Leśnictwo Rudy Rysie							
88	03-03-1-11-327 -f -00	0,72	BMśw	SUKCESJA	GOSP	SO	GZ
89	03-03-1-11-404 -j -00	0,61	LMw	SUKCESJA	GOSP	JD SO DB	GPZ
Razem:		1,33					
Suma:		50,78					

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona nie uwzględniająca działek we współwłasności

Najwięcej gruntów pozostawionych do naturalnej sukcesji zlokalizowanych jest w leśnictwach: Smyków – 13,69 ha i Dulcza – 10,29 ha, a najmniej w leśnictwie Waryś – 0,25 ha i Rudy Rysie – 1,33 ha. Obszary o największym udziale tych gruntów mogą odgrywać istotną rolę w kształtowaniu struktury krajobrazu leśnego oraz zwiększaniu bioróżnorodności gatunkowej.

4.8.9. Typy siedliskowe lasu

Siedlisko jest kompleksem czynników abiotycznych wpływających na środowisko leśne. Ukształtowane zostaje pod wpływem położenia (wysokość n.p.m., wystawa, nachylenie terenu), warunków klimatycznych i gleby. Czynniki te należy zawsze rozpatrywać jako powiązany zespół wpływów. Istniejąca klasyfikacja typologiczna lasu oparta jest na 2 kryteriach:

- **kryterium żyzności** dzieli siedliska na 4 podstawowe grupy:
 - bory,
 - bory mieszane,
 - lasy mieszane
 - lasy,
- **kryterium wilgotności** wyróżnia 4 siedliska:
 - suche,
 - świeże,
 - wilgotne,
 - bagienne.

Podstawową jednostką typologiczną jest typ siedliskowy lasu (TSL), grupujący siedliska o zbliżonej potencjalnej produktywności. Gospodarka leśna, oparta na podstawach ekologicznych, wymaga dokładnego poznania przyrodniczych warunków produkcji, a następnie ich sklasyfikowania i przedstawienia w formie kartograficznej i opisowej, w operacie siedliskowym. Przedstawione w tym opracowaniu typy siedliskowe lasu stanowią podstawę do dalszych prac urzędniowych, m.in. tworzenia wyłączeń i sporządzania opisów taksacyjnych.

W tabeli poniżej przedstawiono udziały poszczególnych typów siedliskowych lasu zestawione na podstawie opisów taksacyjnych wg tworzonego na lata 2026-2035 PUL (grunty leśne zalesione).

Tabela 56: Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia* leśna zalesiona [ha]	Udział w powierzchni leśnej zalesionej [%]
1	Bśw	158,18	1,11
2	BMśw	2 077,45	14,52
3	BMw	5 838,05	40,79
4	BMb	12,29	0,09
5	LMśw	2 048,71	14,31
6	LMw	3 288,60	22,98
7	LMb	2,08	0,01
8	Lśw	188,95	1,31
9	Lw	430,87	3,01
10	OI	267,01	1,87
Razem:		14 312,19	100,00

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wyróżniono 10 typów siedliskowych lasu. Spośród nich zdecydowanie dominują siedliska wilgotne (prawie 67% wszystkich siedlisk Nadleśnictwa), o ponad połowę mniejszy jest udział siedlisk świeżych (31%), natomiast siedliska bagienne zajmują ok. 2%.

Siedliska z największym udziałem: BMw (40,8%) i LMw (23,0%) warunkują rodzaj gospodarowania oparty głównie o stosowanie złożonych rębni gniazdowych (IIIa i IIIb), a w przypadku drzewostanów uszkodzonych w znacznym stopniu przez jemiołę nawet rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVd). Istotny udział mają jeszcze siedliska BMśw (14,5%) i LMśw (14,3%) oraz bardzo urodzajne siedliska Lśw i Lw (łącznie 4,3%), które umożliwiają hodowlę wielogatunkowych lasów liściastych o bardzo wysokiej różnorodności biologicznej. Pozostałe TSL występują na bardzo niewielkiej powierzchni, ale są to bardzo cenne siedliska bagienne (BMb, LMb i OI) oraz ubogi Bśw.

Ogólnie w Nadleśnictwie przeważają siedliska borowe 56,5% powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej, nad siedliskami lasowymi 43,5%.

5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

- rozdział opracowany w całości przez mgr Piotra Rochowskiego - KRAMKO Sp z o.o.

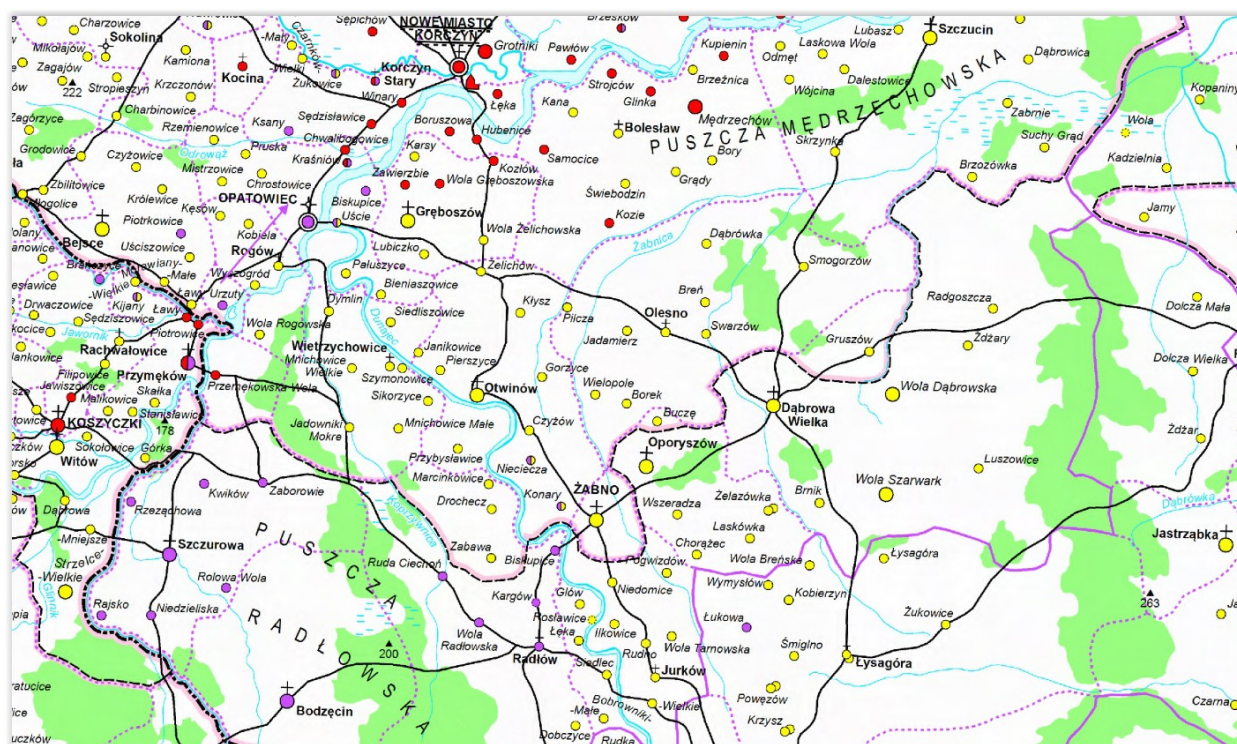
5.1. Kalendarium wydarzeń historycznych

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska położone jest w całości na terenie historycznej Małopolski, w południowej części dawnej ziemi sandomierskiej (w okresie rozbicia dzielnicowego – księstwo sandomierskie, po zjednoczeniu Polski przez Władysława Łokietka na początku XIV w. - województwo sandomierskie Korony Królestwa Polskiego, następnie Rzeczypospolitej Obojga Narodów). W wyniku pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) ziemie te zostały włączone do zaboru austriackiego, w granicach którego pozostawały aż do odzyskania niepodległości w roku 1918. Najważniejsze wydarzenia historyczne związane z terenem obecnego Nadleśnictwa zostały przedstawione w poniższej tabeli w formie kalendarium.

Tabela 57: Kalendarium wydarzeń historycznych

Data (okres) wydarzenia	Opis wydarzenia
8000-4800 p.n.e.	Pierwsze udokumentowane ślady obecności ludzi na terenie Powiśla Dąbrowskiego (środkowa epoka kamienia – mezolit).
1300-400 p.n.e.	Rozwój osadnictwa kultury łużyckiej na terenie Powiśla (epoka brązu i żelaza).
IX-X w.	Okres plemienny związany z istnieniem państwa Wiślan, intensywny rozwój osadnictwa wczesnośredniowiecznego.
1080 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Radłowie.
1241 r.	Spalenie Radłowa podczas najazdu Tatarów.
Lata 1259-1288	Okres niszczycielskich najazdów tatarskich (1259-60, 1287/88).
1274 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Żabnie.
1287 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Gręboszowie.
1326 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Szczucinie.
1338 r.	Założenie Szczurowej.
1360 r.	Lokacja miejska na prawie niemieckim Uścia Solnego dokonana przez króla Kazimierza Wielkiego.
1364 r.	Założenie Borzęcina.
1389 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Mędrzechowie.
1396 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Olesnie.
1413 r.	Pierwsza wzmianka źródłowa o Dąbrowie Tarnowskiej.
1581 r.	Lokacja miejska na prawie niemieckim Radomyśla Wielkiego, dokonana przez kasztelana bieckiego Mikołaja Firleja.
Lata 1655-1656	„Potop” szwedzki, bitwa polsko-szwedzka w okolicach Radłowa, zniszczenia wojenne w regionie.
1693 r.	Prawdopodobna data lokacji miejskiej Dąbrowy Tarnowskiej. Przez okres następnych kilkudziesięciu lat miasto występowało w źródłach jako Lubomierz (od nazwiska właścicieli z rodziny Lubomirskich).
Lata 1768-1772	Konfederacja barska, działania wojenne konfederatów na terenie Powiśla.
1772 r.	Pierwszy rozbiór Polski, włączenie terenu obecnego Nadleśnictwa do zaboru austriackiego (cyrkuł tarnowski i bocheński).
1846 r.	Rabacja galicyjska w regionie tarnowskim.
1867 r.	Utworzenie starostwa powiatowego z siedzibą w Dąbrowie Tarnowskiej.
1870 r.	Powstanie Towarzystwa Zaliczkowego w Dąbrowie, na którego czele stał późniejszy znany działacz ludowy Jakub Bojko.
1877 r.	Zakończenie budowy szosy Tarnów-Dąbrowa-Szczucin.

Data (okres) wydarzenia	Opis wydarzenia
1904 r.	Założenie w Otfinowie pierwszego w powiecie dąbrowskim Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”.
1906 r.	Uruchomienie linii kolejowej z Tarnowa do Szczucina.
Lata 1914-1918	Pierwsza wojna światowa, w jej pierwszej fazie krwawe walki w rejonie ujścia Dunajca do Wisły z udziałem Legionów Polskich pod komendą Józefa Piłsudskiego.
Lata 1939-1945	Druga wojna światowa. Walki wojsk polskich z Niemcami podczas kampanii wrześniowej, okupacja niemiecka, eksterminacja ludności cywilnej, w tym Żydów, działalność podziemia niepodległościowego, akcje oddziałów partyzanckich przeciwko Niemcom, wkroczenie wojsk radzieckich (styczeń 1945 r.).
1945 r.	Utworzenie nadleśnictw: Dąbrowa Tarnowska, Waryś i Wierzchosławice.
1972 r.	Utworzenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska z połączonych nadleśnictw: Dąbrowa Tarnowska, Waryś i Wierzchosławice.
1979 r.	Powiększenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska o kompleks leśny Bratucice z Nadleśnictwa Niepołomice i część obrębu Mielec z Nadleśnictwa Tuszyna.
1983 r.	Otwarcie Muzeum Powiśla Dąbrowskiego w Dąbrowie Tarnowskiej.
1999 r.	Przywrócenie powiatu dąbrowskiego.
2005 r.	Połączenie trzech dotychczasowych obrębów Dąbrowa Tarnowska, Waryś i Wierzchosławice w jeden obręb Dąbrowa Tarnowska.
2012 r.	Rozpoczęcie działalności Ośrodka Spotkania Kultur w Dąbrowie Tarnowskiej.

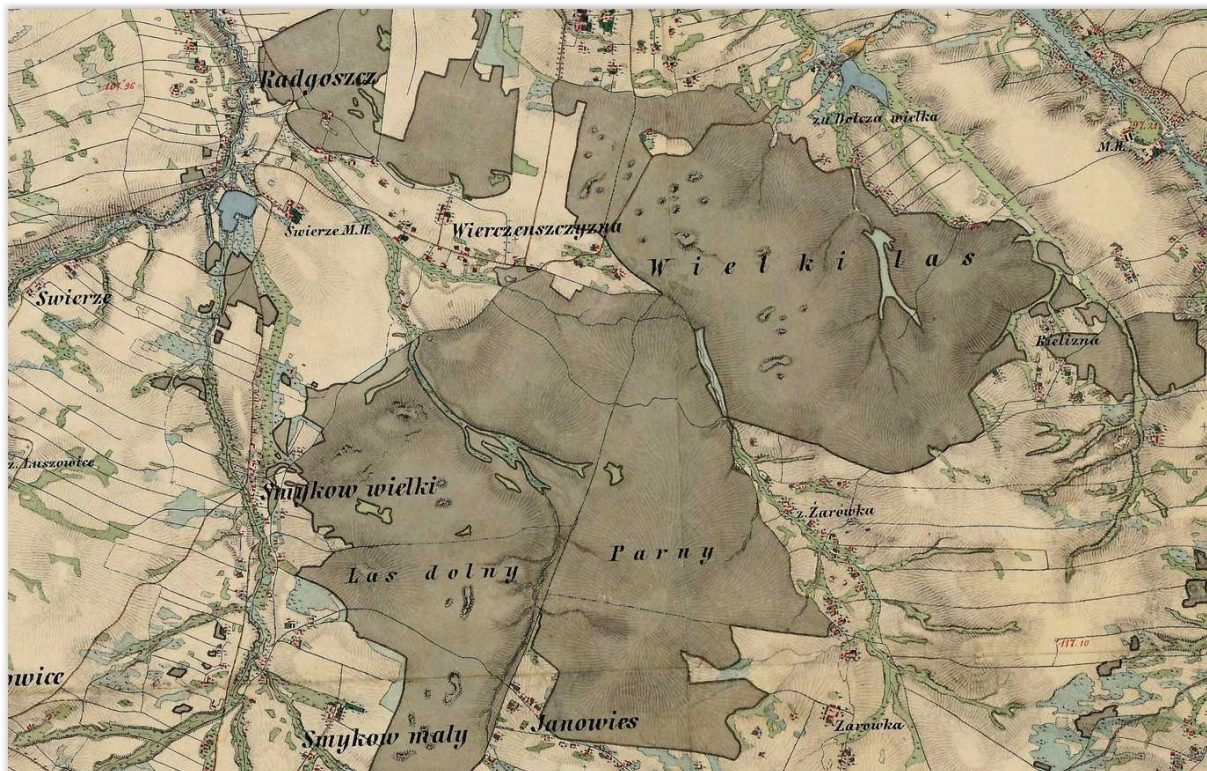
Rycina 1. Sieć osadnicza i kompleksy leśne na terenie Powiśla Dąbrowskiego w XVI w. Atlas historyczny Polski, <https://atlas.ihpan.edu.pl/>. Na mapie zaznaczone są dwie wzmiankowane w źródłach z tamtego okresu puszcze: Radłowska i Mędrzechowska.

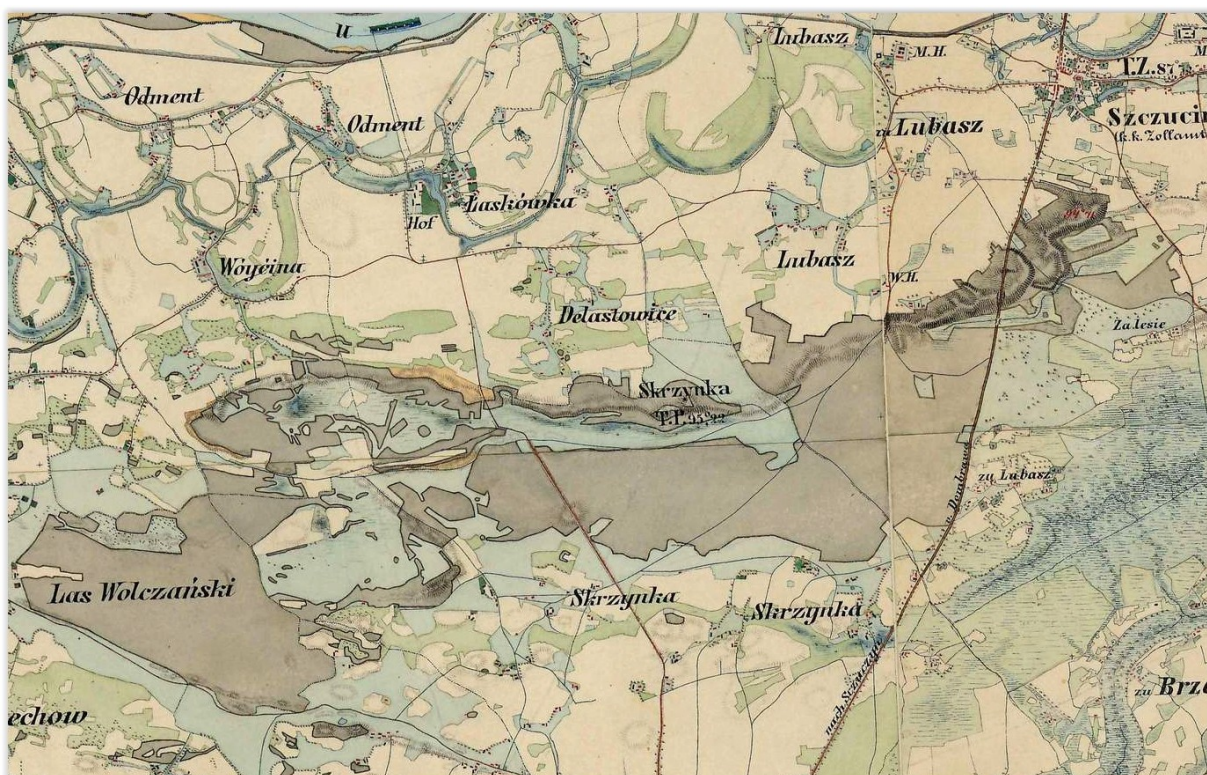
Rycina 2. Dąbrowa (Tarnowska) na Mapie topograficznej Królestwa Galicji i Lodomerii 1:28 800 (Mapa Miega), 1779-1783, <https://maps.arcanum.com>

Rycina 3. Las Bratucicki (kompleks leśny po lewej, obecnie leśnictwo Bratucice) i Lasy Radłowskie (dawna Puszcza Radłowska, kompleks leśny po prawej, obecnie leśnictwa: Wał Ruda, Waryś, Bielcza, Wierzchosławice i Biadoliny) na Mapie topograficznej Królestwa Galicji i Lodomerii 1:28 800 (Mapa Miega), 1779-1783, <https://maps.arcanum.com>. Obydwa kompleksy leśne przetrwały do czasów współczesnych zachowując ogólny zasięg i kształt.

Rycina 4. Kompleks leśny koło Radgoszczy, obecny Czarny Las (leśnictwo Smyków), Mapa topograficzna Galicji i Bukowiny 1:28 888, 1861–1864, <https://maps.arcanum.com>

Rycina 5. Kompleks leśny między Szczucinem i Mędrzechowem, pozostałość dawnej Puszczy Mędrzechowskiej (obecnie leśnictwo Szczucin), Mapa topograficzna Galicji i Bukowiny 1:28 888, 1861–1864, <https://maps.arcanum.com>. Widoczny po lewej (zachodniej) stronie toponim Las Wolczański jest obecnie nazwą historyczną (nieużywaną).

5.2. Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa (poza jego gruntami, które są omówione osobno) znajduje się kilkadziesiąt obiektów zabytkowych o wysokiej wartości artystycznej, historycznej i naukowej.

1. Zabytki i instytucje kultury w Dąbrowie Tarnowskiej.

- Pozostałości dawnego założenia pałacowo-parkowego: reprezentacyjna brama wjazdowa i piwnice pałacu (XVII w.), tzw. obelisk Ligęzów (XVIII w.) oraz park z zachowanym starodrzewem i alejami (XVII w.). Na miejscu pałacu stoi wybudowany w latach 60. XX w. kościół parafialny pw. NMP Szkaplerznej. Jest to monumentalna budowla wzniesiona w stylu klasycystycznym, będąca repliką kościoła zamkowego w Podhorcach pod Lwowem. Kościół otacza ogrodzenie z murywanymi z kamienia kapliczkami z mozaikami o tematyce religijnej.
- Drewniany kościół pw. Wszystkich Świętych. Wybudowany w 1771 r. z fundacji kanonika krakowskiego Kajetana Potockiego, stanowi interesujący przykład barokowej architektury drewnianej odwołującej się do wzorów murowanych. Bazylikowa świątynia podzielona jest arkadami na trzy nawy i posiada transept wyznaczony przez dwie boczne kaplice. Wnętrza nakrywają sklepienia pozorne. Większość elementów wyposażenia reprezentuje styl rokokowy i pochodzi z XVIII w. Najstarszym i najcenniejszym dziełem sztuki jest późnogotycki krucyfiks z XV/XVI w. Ściany zdobią polichromie z 2. poł. XIX w. utrzymane w tradycji późnego baroku.
- Otoczenie kościoła pw. Wszystkich Świętych w obrębie ulic: Szkolnej, Różanej, Kościelnej, Zielonej i św. Brata Alberta Chmielowskiego. Jest to obszar dawnej średniowiecznej osady, na którym zachował się charakterystyczny, wiejski charakter zabudowy z drewnianymi domami ustawionymi frontem do drogi. Parterowe, zrębowe, wzniesione z bali i oszalowane domy nakryte są dwuspadowymi dachami, a ich charakterystyczną cechą są zabudowane ganki, nad którymi znajdują się balkony lub dwuspadowe daszki. 14 budynków z tej części miasta wpisanych jest do Gminnej Ewidencji Zabytków.
- Zabytkowy układ przestrzenny Starego Miasta z Rynkiem i przyległymi ulicami, przy których stoją kamienice oraz murowane domy z przełomu XIX i XX wieku. Do najcenniejszych zabytków należą tutaj: willa Jadwiga przy ulicy 3 Maja, siedziba Urzędu Miasta i Sądu Rejonowego oraz budynek synagogi (koniec XIX w.).
- Zabytkowe cmentarze: parafialny, żydowski oraz wojenny z pierwszej wojny światowej.
- Instytucje kultury. Na terenie gminy działa Ośrodek Spotkania Kultur w Dąbrowie Tarnowskiej (siedziba w dawnej synagodze), Miejska Biblioteka Publiczna oraz Dąbrowski Dom Kultury. W Ośrodku Spotkania Kultur znajdują się zbiory Muzeum Powiśla Dąbrowskiego (archeologiczne, etnograficzne, sztuka ludowa, militaria, dąbrowiana), pamiątki związane ze społecznością żydowską (judaica), zbiory sztuki ludowej Zalipia i inne.

2. Zabytki architektury sakralnej

- Neogotycki kościół parafialny pw. św. Bartłomieja w Szczurowej. Zbudowany w latach 1887-1893 r. według projektu znanego architekta Jana Sas-

Zubrzyckiego. Monumentalna, murowana z cegły, trójnawowa świątynia zachowała oryginalny wystrój i wyposażenie. Jej ściany zdobi polichromia ornamentalna wykonana w 1893 r. przez Piotra Nizieńskiego, Aleksandra Skrutka i W. Szczepaniaka.

- Drewniany kościół parafialny pw. św. Mikołaja Biskupa w Zgórsku. Wzniesiony w 1781 r. z fundacji Michała Ossolińskiego, kasztelana czchowskiego. Rozbudowany w końcu XIX w. (zakrystia) i w 1908 r. (przeszkłona przybudówka na ołtarz w miejscu rozebranej w 1803 r. murowanej kaplicy MB Różańcowej, wybudowanej prawdopodobnie w XVII w. przy wcześniejszym kościele). Wzniesiona w konstrukcji zrębowej świątynia jest posadowiona na betonowej podmurówce. Posiada pionowo szalowane ściany i dachy kryte blachą ocynkowaną. Nawę główną przykrywa sklepienie pozorne zwierciadlane. Wewnątrz zachował się wsparty na dwóch słupach drewniany chór muzyczny z falistą balustradą. Nawę i prezbiterium ozdabia polichromia ornamentarno-figuralna z 1873 r., wykonana przez powstańca styczniowego i malarza Wiktora Władysława Puszczyńskiego.
- Kościół parafialny pw. Oczyszczenia Najświętszej Maryi Panny w Odporyszowie, regionalne sanktuarium maryjne. Wzniesiony w latach 1672-1702 z inicjatywy księdza Jacka Pokorskiego, poświęcony w 1716 r. przez biskupa Michała Szembeka, sufragana krakowskiego. Jest to barokowa, jednonawowa budowla nakryta dwuspadowym dachem z sygnaturką nad nawą. Obok znajduje się wolnostojąca barokowa dzwonnica, zwieńczona hełmem z latarnią, z bramą w dolnej części. Wnętrze świątyni nakryte jest sklepieniami kolebkowymi z lunetami i ozdobione eklektyczną polichromią figuralną i ornamentálną z 1. połowy XX w. Większość wyposażenia reprezentuje styl rokokowy. W ołtarzu głównym z 1751 r. znajduje się otoczony kultem renesansowy obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem oraz świętym Wojciechem i Stanisławem. Pochodzący z 2. poł. XVI w. obraz ozdabiają barokowe, metalowe sukienki. Budynek kościoła i dzwonnica zostały uszkodzone podczas I wojny światowej (1915 r.), a po zakończeniu wojny odbudowane. Od 1991 r. przy kościele działa Muzeum Parafialne poświęcone twórczości artysty i konstruktora Jana Wnęka – cieśli, rzeźbiarza, a także domniemanego konstruktora pierwszego na świecie sterowalnego, załogowego statku powietrznego, na którym miał on odbyć kilka lotów w latach 1865-1869. Jan Wnęk określany był przez miłośników jego sztuki i osiągnięć konstruktorskich jako Wit Stwos z Powiśla, Ikar znad Dunajca, Chłopski Ikar lub polski Leonardo da Vinci. Jego sukcesy jako pioniera lotnictwa nie są uznawane przez część historyków ze względu na brak wystarczających dowodów.
- Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Radłowie. Wzniesiony w 1337 r., gruntownie przebudowany w latach 1643-1645 przez biskupa Piotra Gębickiego. Wygląd pierwszego, gotyckiego kościoła jest znany dzięki zachowanej tablicy erekcyjnej z 1337 r., która pierwotnie była elementem tympanonu głównego wejścia. Na tablicy znajduje się postać (prawdopodobnie fundator kościoła, biskup Jan Grot) trzymająca w ręku miniaturę (model) świątyni. Kościół został niemal doszczętnie zniszczony podczas pierwszej wojny światowej, kiedy Radłów znajdował się przez dłuższy czas na linii długotrwałych i zaciekłych walk pozycyjnych. Po wojnie

wypalona i zrujnowana świątynia została odbudowana z pewnymi zmianami w stosunku do wcześniejszego wyglądu (przedłużono nawę główną, dodano wieżę z dzwonnica, zmieniono kształt okien itp.). Wszystkie elementy pierwotnego wystroju zostały zniszczone podczas wojny. Obecny ołtarz ufundował w okresie dwudziestolecia międzywojennego hr. Dolański. Zachowały się natomiast niektóre wcześniejsze elementy architektoniczne: przęsła sklepień krzyżowo-żebrowych na kamiennych wspornikach z XIV w. w prezbiterium, barokowe portale w wejściach (XVII w.), sklepienie kolebkowo-żebrowe ze stiukowymi rozetami w zakrystii (XVIII w.). Wojnę przetrwała także wspomniana kamienna płyta erekcyjna (obecnie wmurowana w ścianę przedsionka).

- Drewniany kościół pw. św. Zygmunta w Żelichowie. Wzniesiony w 1642 r. w Pleśnej, przeniesiony na obecne miejsce w roku 1938. Zrębowa, jednonawowa świątynia nakryta jest gontowym dachem. Wewnątrz na belce tęczowej znajdują się późnogotyckie rzeźby, a do zakrystii prowadzi ozdobny portal z datą 1642. Najcenniejszymi elementami wyposażenia są: późnogotycki poliptyk z XVI w., prawdopodobnie dzieło jednego ze snycerskich warsztatów śląskich, przeniesiony z kościoła w Tymowej na Dolnym Śląsku oraz barokowa ambona z XVIII w. W bocznej kaplicy otwierającej się do nawy arkadą znajduje się rokokowy ołtarz z XVIII w. z obrazem św. Anny nauczającej Marię z przełomu XIX i XX w.
3. Zespoły dworsko-parkowe i pałacowo-parkowe
- Dwór w Szczurowej. Wzniesiony w latach 1854-1860 z fundacji właściciela majątku szczurowskiego Jana Kępińskiego. Jego projektantem i budowniczym był jeden ze znanych architektów krakowskich: Filip Pokutyński lub Feliks Księżarski. Murowany, parterowy dwór jest budowlą eklektyczną o cechach neogotyckich. Wzniesiony na rzucie prostokąta, z piętrowym ryzalitem od wschodu, niesymetryczny, nakryty dachami dwuspadowymi krytymi dachówką. Wokół dworu rozciąga się rozległe założenie parkowe.
 - Dwór w Dołędzie. Drewniany, pierwotnie modrzewiowy dwór szlachecki, wzniesiony w 1848 r. na miejscu wcześniejszego dla Marii i Aleksandra Gunterów. Historycznie związany z takimi wydarzeniami, jak rabacja chłopska z 1846 r., powstanie styczniowe oraz II wojna światowa. Na przełomie XIX i XX w. w dworze gościła krakowska elita kultury i nauki polskiej: Adam Asnyk, Stanisław Wyspiański, Lucjan Rydel, prof. Michał Siedlecki i inni. W okresie II wojny światowej dwór stanowił oparcie dla ruchu oporu, a jego ostatnia właścicielka należała do Armii Krajowej. Kilka kilometrów od dworu znajdowało się lądowisko „Motyl”, które zostało wykorzystane podczas akcji „Most II” oraz „Most III”, podczas których wywieziono z Polski fragmenty niemieckiej rakiety V-2 oraz związaną z nią dokumentację. Po drugiej wojnie majątek w Dołędzie nie został rozparcelowany. Do lat 70. XX w. należał do ostatniej przedwojennej właścicielki, Jadwigi z Wolskich Tumidajskiej. W 1975 r. przekazała ona dwór państwu z przeznaczeniem na muzeum. W 1981 r. po trwającym kilka lat remoncie i pracach konserwatorskich dwór został uroczyście otwarty jako oddział Muzeum Okręgowego w Tarnowie (obecnie Muzeum Ziemi Tarnowskiej).
 - Zespół pałacowo-parkowy w Radłowie. Obecnie istniejący pałac został

wzniesiony około 1830 r. przez Karola Badenfelda na miejscu pałacu biskupów krakowskich, wcześniejszych właścicieli Radłowa. Piętrowy, klasycystyczny, murowany pałac wybudowano na planie litery C, ze skrzydłami obejmującymi obszerny dziedziniec. Pałac wielokrotnie zmieniał właścicieli. Po II wojnie światowej został upaństwowiony wraz z otaczającym go folwarkiem. W jego wnętrzach od 1945 r. działało liceum ogólnokształcące, które powstało dzięki staraniom prof. Jana Greli. Średnie wykształcenie zdobyli tu m.in.: późniejszy prymas Polski arcybiskup Jan Kowalczyk oraz rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Franciszek Ziejka. Do pałacu przylega park o charakterze romantycznym. Został on założony pod koniec XVIII w. jako kompozycja parkowo-ogrodowa o regularnym układzie kwater ogrodowych, usytuowana po południowej stronie pałacu. Około połowy XIX w. poszerzono go na północ i wschód. Powstały wtedy parkowe polany i altany, owalny staw z wyspą i kanałem wzdłuż ogrodu oraz podjazd z klombem na osi głównego wejścia do pałacu. Całość założenia parkowego zajmowała powierzchnię 4 hektarów i była zamknięta ozdobną bramą z kratą i ceglany murem. Uzupełnieniem założenia pałacowo-parkowego jest zabudowa dawnego folwarku z XIX w., którą tworzą parterowe domy mieszkalne (czworaki), stajnie, obory, wozownia, kuźnia i spichlerz.

- Zespół dworsko-parkowy w Brniu. Wybudowany w XVIII w., należał do Czartoryskich, a następnie Konopków, którzy byli jego właścicielami do roku 1945. Park otaczający dwór został zaprojektowany i urządzony w stylu francuskim (wersalskim). W swoim czasie uchodził on za najpiękniejszy tego typu park w całej Galicji. Pod koniec XX w. na terenie parku przeprowadzono ekshumację zwłok około 40 żołnierzy niemieckich z czasów II wojny światowej. Dwór jest obecnie siedzibą Centrum Polonii Ośrodek Kultury, Turystyki i Rekreacji.
- Zespół pałacowo-parkowy w Łęgu Tarnowskim (przysiółek Partyń). Wybudowany w latach 1885-1892 w stylu neorenesansowym według projektu Sławomira Odrzywolskiego na zlecenie ówczesnego właściciela Partynia, hrabiego Józefa Gabriela Męcińskiego. Przy budowie wykorzystano fundamenty wcześniejszego, drewnianego dworu Potockich z XVIII w. Murowany, piętrowy pałac jest nakryty czterospadowym dachem. Od strony wschodniej przylega do niego czterokondygnacyjna wieża z ostrosłupowym hełmem. W fasadzie umieszczony jest trójosiowy, arkadowy portyk wsparty na dwóch kolumnach, nad którym znajduje się galeria ozdobiona neorenesansowym sgraffitem. Na bocznych narożach budynku, na wysokości pierwszego piętra, umieszczone są kartusze herbowe z herbem Jelita Dobrzyńskich (po lewej) oraz Poraj Męcińskich (po prawej).

4. Zalipie.

Wieś znana ze zwyczaju ozdobnego malowania chat, który wywodzi się z końca XIX w., kiedy mieszkanki Zalipia zaczęły dekorować wnętrza chałup kwiatami wykonanymi z bibułki, wycinankami, pająkami ze słomy wiszącymi u powały oraz malowanymi na ścianach kwiatami. Malowidła wykonywano także na zewnętrznych ścianach budynków, studniach i płotach. W Zalipiu znajduje się obecnie około dwadzieścia malowanych domów. Prace zalipiańskich artystek prezentowane są m.in. w Zagrodzie Felicji Curyłowej (1903-1974), wybitnej malarki i propagatorki sztuki

zalipiańskiej. Z inicjatywy Muzeum Ziemi Tarnowskiej w Tarnowie corocznie organizowany jest konkurs „Malowana Chata”, który odbywa się w weekend po święcie Bożego Ciała. Celem konkursu jest utrzymanie i rozwój tradycji zdobienia domów i budynków gospodarczych charakterystycznymi motywami kwiatowymi.

5. Słup graniczny w Biskupicach Radłowskich.

Unikatowy, kamienny słup ustawiony w 1450 r. na polecenie kardynała Zbigniewa Oleśnickiego na granicy dóbr rycerskich i kościelnych, przy średniowiecznej "wielkiej drodze" z Radłowa do Opatowa na Powiślu Dąbrowskim. Ustawienie znaku granicznego miało związek z licznymi zatargami pomiędzy poddanymi biskupów krakowskich z Biskupic Radłowskich i leżącymi po sąsiedzku rycerskimi wioskami Zabawą i Zdrohcem. Przedmiotem tych zatargów było m.in. prawo do korzystania z drewna w Lesie Radłowskim. Słup graniczny jest jednym z najstarszych i najlepiej zachowanych tego rodzaju zabytków w Polsce.

6. Muzeum w domu rodzinnym Wincentego Witosa w Wierchosławicach.

Założone w 1971 r. muzeum (obecnie oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej), gromadzi pamiątki związane z życiem wybitnego polskiego polityka, działacza ruchu ludowego i trzykrotnego premiera Polski. Placówka składa się z dwóch części. W „starym domu” wystawione są eksponaty etnograficzne z XIX wieku. W „nowej zagrodzie” zachowało się autentyczne wyposażenie domu z okresu życia Witosa. W budynku dawnej stajni umieszczono izbę pamięci. We wnętrzu stodoły znajduje się zbiór narzędzi i sprzętów rolniczych, jakich używał Witos. W małej stodole-spichlerzu eksponowany jest zbiór sztandarów organizacji ludowych.

7. Muzeum bł. Karoliny Kózki Kózkówny w Wał-Rudzie.

W przysiółku Śmietana (Wał-Ruda 49) znajduje się zrekonstruowany dom, w którym Karolina Kózka mieszkała z liczącą 13 osób rodziną. Eksponowane są tutaj pamiątki po błogosławionej. W pobliskim lesie znajduje się głąz upamiętniający jej tragiczną śmierć.

Sto dziesięć zabytków z omawianego terenu objętych jest ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomych (księga A rejestru). Wykaz tych obiektów sporządzony na podstawie materiałów WUOZ w Krakowie i Przemyślu według stanu na czerwiec 2025 r. zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 58: Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wpisane do rejestru zabytków nieruchomych (księga A rejestru)

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru
Województwo małopolskie					
1	bocheński	Rzezawa	Bratucice	cmentarz wojenny nr 318, 1915-1916 r.	A-92/M z 23.05.2007
2	bocheński	Rzezawa	Okulice	dzwonnica drewniana, 1837-1857 r.	A-111 z 20.02.1969 (Tar)
3	brzeski	Borzęcin	Bielcza	cmentarz wojenny nr 270	A-1452/M z 28.12.2015
4	brzeski	Borzęcin	Bielcza	kościół par. pw. MB Anielskiej, ceglany, 1906-1908 r.	A-384 z 08.06.1995
5	brzeski	Borzęcin	Borzęcin Górny	kościół par. pw. NMP, ceglany, 1618 r.	A-268 z 31.10.1985 (Tar)
6	brzeski	Borzęcin	Przyborów	cmentarz wojenny nr 272, 1916-1917 r.	A-1407/M z 11/04.2014
7	brzeski	Borzęcin	Przyborów	zespół dworsko-parkowy, 2. poł. XIX w.	A-354 z 23.03.1972 (Tar)
8	brzeski	Borzęcin	Waryś	cmentarz wojenny nr 267, 1916-1917 r.	A-1410/M z 27.03.2014
9	brzeski	Szczurowa	Dołęga	spichlerz drewniany, XVIII w.	A-1272/M z 18.07.2011
10	brzeski	Szczurowa	Dołęga	zespół dworsko-parkowy, 1. poł. XIX w.	A-143 z 26.06.1969 (Tar)
11	brzeski	Szczurowa	Rudy Rysie	cmentarz wojenny nr 265, 1915-1916 r.	A-1292/M z 28.03.2012
12	brzeski	Szczurowa	Strzelce Wielkie	zespół dworsko-parkowy, 2. poł. XIX w.	A-330 z 11.05.1990 (Tar)
13	brzeski	Szczurowa	Strzelce Wielkie	kościół pw. św. Sebastiana z otoczeniem, drewniany, 1785 r.	A-197 z 30.11.1979 (Tar)
14	brzeski	Szczurowa	Szczurowa	kościół par. pw. św. Bartłomieja, ceglany, 1893 r.	A-257 z 30.08.1985 (Tar)
15	brzeski	Szczurowa	Szczurowa	zespół dworski: dwór ceglany, park, ogrodzenie z bramkami, 1860 r.	A-166 z 22.11.1978
16	brzeski	Szczurowa	Uście Solne	cmentarz wojenny nr 319, 1915-1916 r.	A-1294/M z 17.04.2012
17	brzeski	Szczurowa	Uście Solne	kościół par. pw. Nawrócenia św. Pawła z otoczeniem, ceglany, 1839 r.	A-295 z 31.08.1971
18	brzeski	Szczurowa	Zaborów	cmentarz wojenny nr 263, 1915-1916 r.	A-1293/M z 17.04.2012
19	brzeski	Szczurowa	Zaborów	dzwonnica przy kościele Nawiedzenia NMP, drewniana, 1830 r.	A-33/M z 27.10.2005
20	brzeski	Szczurowa	Zaborów	kaplica grobowa, kamienna, 1871 r.	A-1465/M z 17.02.2017
21	brzeski	Szczurowa	Zaborów	pałac z otoczeniem, 1877 r.	A-143 z 27.02.1978 (Tar)
22	dąbrowski	Bolesław	Bolesław	drewniana kapliczka z rzeźbą Chrystusa Frasnoliwego	A-1443/M z 12.10.2015
23	dąbrowski	Bolesław	Bolesław	kościół par. pw. św. Wojciecha z dzwonnica arkadową i starodrzewiem,	A-328 z 6.12.1971 (Tar)

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru
				ceglany, 1605	
24	dąbrowski	Bolesław	Kanna	kaplica pw. Matki Bożej Różańcowej, ceglana, 1865-1871	A-1394/M z 01.06.2016
25	dąbrowski	Bolesław	Samocice	dom gromadzki (ob. parafia), ceglany, 1912 r.	A-426/M z 16.04.2009 r.
26	dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	Dąbrowa Tarnowska	brama zamkowa, park i piwnice pałacowe, XVII w.	st. rej. nr 366 z 28.05.1934
27	dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	Dąbrowa Tarnowska	cmentarz wojenny nr 248 i kaplica, 1915-1916	A-390 z 13.12.1995 (Tar)
28	dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	Dąbrowa Tarnowska	obelisk Ligęzów	st. rej. nr 367 z 4.06.1934
29	dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	Dąbrowa Tarnowska	synagoga, ceglana, 2. poł. XIX w.	A-324 z 18.05.1989 (Tar)
30	dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	Dąbrowa Tarnowska	willa „Jadwiga”, murowana, 1910 r.	A-1636/M z 30.12.2022
31	dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	Dąbrowa Tarnowska	kościół fil. pw. Wszystkich Świętych z otoczeniem, drewniany, 1771	A-222 z 13.03.1947 (Tar)
32	dąbrowski	Gręboszów	Borusowa	kaplica mszalna pw. Opieki NMP, ceglana, 1860 r.	A-1305/M z 09.08.2012
33	dąbrowski	Gręboszów	Borusowa	park podworski, XIX/XX w.	A-284 z 22.10.1986 (Tar)
34	dąbrowski	Gręboszów	Gręboszów	cmentarz parafialny, poł. XIX w.	A-328 z 18.12.1989 (Tar)
35	dąbrowski	Gręboszów	Gręboszów	kościół par. pw. NMP, ceglany, XVII w.	A-280 z 24.06.1986 (Tar)
36	dąbrowski	Gręboszów	Żelichów	kościół par. pw. Serca Pana Jezusa, drewniany, 1642 r.	A-331 z 06.12.1971 (Tar)
37	dąbrowski	Mędrzechów	Mędrzechów	kościół par. pw. NMP Królowej Polski, ceglany, 1844 r.	A-1409/M z 18.03.2014
38	dąbrowski	Olesno	Breń (Podborze)	założenie parkowo-krajobrazowe, XVIII w.	A-125 z 15.06.1977 (Tar)
39	dąbrowski	Olesno	Ćwików	fortalicja polowa „Wały Szwedzkie”, poł. XVII w.	A-363 z 08.11.1993
40	dąbrowski	Olesno	Niwki	park podworski, XIX w.	A-288 24.10.1986 (Tar)
41	dąbrowski	Olesno	Olesno	dwór, ceglany, 2. poł. XIX w.	A-400 (Tar)
42	dąbrowski	Olesno	Olesno	kaplica św. Trójcy przy kościele par.	st. rej. nr 370 z 08.07.1936
43	dąbrowski	Olesno	Olesno	kościół par. pw. św. Katarzyny z otoczeniem, ceglany, 1765 r.	A-381 z 12.06.1972 (Tar)
44	dąbrowski	Olesno	Olesno	park podworski „Owczarnia”, 2 poł. XIX w.	A-287 z 22.10.1986 (Tar)
45	dąbrowski	Olesno	Podborze	zespół dworski, XIX w.	A-125 z 15.06.1977 (Tar)
46	dąbrowski	Olesno	Zalipie	zagroda Felicji Curyłowej nr 135: dom, stajnia, stodoła, studnia	A-124 z 07.06.1977 (Tar)
47	dąbrowski	Radgoszcz	Luszwice	kaplica przy kościele parafialnym	st. rej. nr 369 z 16.IV.1937

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru
48	dąbrowski	Radgoszcz	Luszwice	kościół par. pw. Św. Józefa, ceglany, 1913 r.	A-37/M z 5.01.2006
49	dąbrowski	Radgoszcz	Radgoszcz	cmentarz wojenny nr 244	A-81/M z 22.03.2007
50	dąbrowski	Radgoszcz	Radgoszcz	cmentarz wojenny nr 246, 1916-1917 r.	A-1472/M z 11.04.2017
51	dąbrowski	Radgoszcz	Radgoszcz	kościół par. pw. Przeniesienia Relikwii św. Kazimierza z dzwonnica, drewniany, XIX w.	A-174 z 14.11.1979 (Tar)
52	dąbrowski	Szczucin	Łęka Szczucińska	kaplica mszalna pw. Matki Bożej Częstochowskiej, ceglana, 1905-1906	A-1414/M z 13.06.2014
53	dąbrowski	Szczucin	Suchy Grunt	kaplica mszalna pw. Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej, murowana, 1905	A-1428/M z 18.05.2015
54	dąbrowski	Szczucin	Szczucin	cmentarz żydowski, 1. poł. XIX w.	A-346 z 10.04.1992 (Tar)
55	dąbrowski	Szczucin	Szczucin	kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, ceglany, 1680-1700	A-310 z 05.06.1987 (Tar)
56	dąbrowski	Szczucin	Szczucin	park pałacowy ogrodzenie i kordegarda, XVIII-XIX w.	A-189 z 26.11.1979 (Tar)
57	dąbrowski	Szczucin	Szczucin	teren bazy transportowej	A-347 z 26.05.1992 (Tar)
58	tarnowski	Lisia Góra	Lisia Góra	kościół par. pw. św. Wojciecha, ceglany, 1728 r.	A-89 z 11.01.1969
59	tarnowski	Lisia Góra	Łukowa	kościół par. pw. Matki Bożej Bolesnej, ceglany, 1912-1922 r.	A-1316/M z 04.12.2012
60	tarnowski	Lisia Góra	Łukowa	park podworski, XVIII w.	A-405 z 21.10.1997 (Tar)
61	tarnowski	Lisia Góra	Nowa Jastrząbka	kościół par. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, ceglany, 1902-1904 r.	A-147/M z 17.02.2009
62	tarnowski	Radłów	Biskupice Radłowskie	cmentarz wojenny nr 257, 1915-1918 r.	A-334 z 15.06.1990 (Tar)
63	tarnowski	Radłów	Biskupice Radłowskie	cmentarz wojenny nr 258, 1915-1918 r.	A-332 z 15.06.1990 (Tar)
64	tarnowski	Radłów	Biskupice Radłowskie	cmentarz wojenny nr 259, 1914-1918 r.	A-333 z 15.06.1990 (Tar)
65	tarnowski	Radłów	Głów	cmentarz wojenny nr 209, 1915-1918 r.	A-342 z 22.10.1991 (Tar)
66	tarnowski	Radłów	Łęka Siedlecka	cmentarz wojenny nr 210, 1915-1918 r.	A-341 z 22.10.1991 (Tar)
67	tarnowski	Radłów	Niwka	cmentarz wojenny nr 269, 1915-1918 r.	A-340 z 14.10.1991 (Tar)
68	tarnowski	Radłów	Przybysławice	cmentarz wojenny nr 262, 1915-1918 r.	A-339 z 14.10.1991 (Tar)
69	tarnowski	Radłów	Radłów	budynek plebanii, ceglany, 1930-1933 r.	A-1171/M z 05.11.2009
70	tarnowski	Radłów	Radłów	kościół par. pw. św. Jana Chrzcziciela, ceglany, 1337 r.	A-2 z 27.03.1968 (Tar)
71	tarnowski	Radłów	Radłów	pałac z parkiem, XIX w.	A-257 z 13.04.197 (Tar)

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru
72	tarnowski	Radłów	Radłów	układ urbanistyczny, XI w.	A-139 z 19.12.1977 (Tar)
73	tarnowski	Radłów	Wał Ruda	cmentarz wojenny nr 261, 1914-1915 r.	A-1578M z 14.12.2020
74	tarnowski	Radłów	Zabawa	cmentarz wojenny nr 260, 1915-1916 r.	A-465/M z 06.04.2009
75	tarnowski	Radłów	Zabawa	kościół par. pw. Świętej Trójcy, ceglany, 1913 r.	A-1250/M z 13.04.2011
76	tarnowski	Radłów	Zdrohec	kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa, ceglany, 1912-1913 r.	A-1321/M z 05.02.2013
77	tarnowski	Wierzchosławice	Bobrowniki Małe	cmentarz wojenny nr 212, 1914-1918 r.	A-350 z 03.08.1992 (Tar)
78	tarnowski	Wierzchosławice	Gosławice	cmentarz wojenny nr 214, 1914-1918 r.	A-385 z 16.06.1985 (Tar)
79	tarnowski	Wierzchosławice	Łętowice	cmentarzysko kultury przeworskiej	A-312 z 18.09.1987
80	tarnowski	Wierzchosławice	Wierzchosławice	cmentarz wojenny nr 215, 1915-1916 r.	A-1339/M z 19.04.2013
81	tarnowski	Wierzchosławice	Wierzchosławice	Dom Ludowy im. W. Witosa, ceglany, 1924 r.	A-246 z 09.03.1984 (Tar)
82	tarnowski	Wierzchosławice	Wierzchosławice	dom rodzinny W. Witosa, drewniany, 1820-1830 r.	A-1425/M z 23.12.2014
83	tarnowski	Wierzchosławice	Wierzchosławice	kaplica cmentarna	A-1424/M z 05.12.2014
84	tarnowski	Wierzchosławice	Wierzchosławice	kościół par. pw. MB Pocieszenia, ceglany, 1818 r.	A-254 z 26.06.1985 (Tar)
85	tarnowski	Wierzchosławice	Wierzchosławice	zagroda W. Witosa, 1905-1913 r.	A-1432/M z 09.04.2015
86	tarnowski	Wietrzychowice	Jadowniki Mokre	osada z okresu wpływów rzymskich	A-290 z 1986 (Tar)
87	tarnowski	Wietrzychowice	Miechowice Małe	cmentarz wojenny nr 254, 1915-1917 r.	A-140/M z 28.03.2008
88	tarnowski	Wietrzychowice	Wietrzychowice	cmentarz wojenny nr 255, 1915-1916 r.	A-428/M z 16.04.2009
89	tarnowski	Wietrzychowice	Wietrzychowice	dzwonnica kościelna, drewniana, koniec XVIII w.	A-9/M z 21.07.2003 (Tar)
90	tarnowski	Wietrzychowice	Wietrzychowice	kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, ceglany, 1917-1924 r.	A-260 z 18.09.1985 (Tar)
91	tarnowski	Wojnicz	Zakrzów	cmentarz wojenny nr 284, 1915-1916 r.	A-1439/M z 15.07.2015
92	tarnowski	Żabno	Gorzyce	osada z okresu żelaza	A-277 z 5.02.1986
93	tarnowski	Żabno	Łęg Tarnowski	zespół dworski: dwór, park, oficyna; XVIII-XIX w.	A-169 z 15.01.1979 (Tar)
94	tarnowski	Żabno	Niedomice	cmentarz wojenny nr 208, 1916 r.	A-349 (Tar)
95	tarnowski	Żabno	Odporyszów	kościół par. pw. Oczyszczenia NMP z otoczeniem, ceglany, 1672-1702 r.	A-1484/M z 13.09.2017
96	tarnowski	Żabno	Otfinów	cmentarz wojenny nr 258, 1916-1918 r.	A-348 z 26.05.1992 (Tar)

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru
97	tarnowski	Żabno	Otfinów	kościół par. pw. śś. Piotra i Pawła, ceglany, 1918 r.	A-252 z 30.05.1985 (Tar)
98	tarnowski	Żabno	Otfinów	zespół dworsko-parkowy: dwór, park z aleją dojazdową oraz kapliczka z figurą Matki Boskiej, XIX w.	A-151/M z 21.07.2008
99	tarnowski	Żabno	Pasieka Otfinowska	cmentarz wojenny nr 256, 1915-1916 r.	A-1188/M z 18.01.2010
100	tarnowski	Żabno	Żabno	cmentarz wojenny nr 253, 1914-1915 r.	A-1440/M z 28.08.2015
101	tarnowski	Żabno	Żabno	cmentarz żydowski, XVIII w	A-336 z 02.11.1990 (Tar)
102	tarnowski	Żabno	Żabno	kościół par. pw. św. Ducha z otoczeniem, ceglany, 1663 r.	A-378 z 08.06.1972 (Tar)
Województwo podkarpackie					
103	mielecki	Radomyśl Wielki	Radomyśl Wielki	cmentarz żydowski, 1 poł. XIX w.	A-1156 z 12.12.1989
104	mielecki	Radomyśl Wielki	Radomyśl Wielki	kościół pomocniczy pw. Przemienienia Pańskiego, ceglany, 1870-1873 r.	A-519 z 19.05.1991
105	mielecki	Radomyśl Wielki	Zdziarzec	cmentarz parafialny, 1. poł. XIX w.	A-408 z 28.02.2010
106	mielecki	Radomyśl Wielki	Zgórsko	kościół par. pw. św. Mikołaja, drewniany, 1583 r.	A-535 z 30.08.1949
107	mielecki	Wadowice Górne	Jamy	kościół par. pw. św. Augustyna, drewniany, 1692 r.	A-515 z 27.11.1979
108	mielecki	Wadowice Górne	Jamy	park podworski, XVII w.	A-337 z 18.03.2009
109	mielecki	Wadowice Górne	Wadowice Dolne	kościół par. pw. św. Franciszka z Asyżu, ceglany, 1911 r.	A-514 z 29.05.1987
110	mielecki	Wadowice Górne	Wadowice Górne	kościół par. pw. św. Anny, ceglany, 1913 r.	A-513 z 29.05.1987

Objaśnienia skrótów w kolumnie „Numer i data decyzji o wpisie do rejestru”:

- numery z literą M - nowe numery rejestru dla obiektów przeniesionych do księgi rejestru woj. małopolskiego
- numery zakończone (Tar) - dawne województwo tarnowskie, aktualnie delegatura WUOZ –Tarnów
- st. rej. – „stary” rejestr, decyzje wydane przed II wojną św.

5.3. Zabytki na gruntach Nadleśnictwa

Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa znajduje się kilkadziesiąt zabytków i miejsc historycznych z kilku różnych kategorii. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują:

1. Cmentarze wojskowe z I wojny światowej, na których spoczywają żołnierze z armii austro-węgierskiej, niemieckiej i rosyjskiej, polegli podczas walk prowadzonych na tym obszarze z przerwami od grudnia 1914 r. do maja 1915 r.
2. Miejsca pamięci z czasów II wojny światowej – mogiły polskich żołnierzy poległych w walce z Niemcami w czasie kampanii wrześniowej 1939 r. oraz podczas późniejszych walk partyzanckich, a także upamiętnienia mordów dokonanych podczas wojny przez Niemców na ludności cywilnej (Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów w Lasach Radłowskich).
3. Miejsca związane z kultem Karoliny Kózki (1898-1914), młodej mieszkanki Wał-Rudy, zamordowanej w 1914 r. przez rosyjskiego żołnierza, uznanej przez kościół katolicki za męczennicę i błogosławioną.
4. Zabytki małej architektury sakralnej. Figury, kapliczki i krzyże przydrożne, w tym obiekty o dużej wartości artystycznej (figura z płaskorzeźbioną grupą koronacji Matki Bożej przy drodze z Wał-Rudy do Szczurowej, warsztat kamieniarski J. Martyńskiego – najstarszy datowany zabytek małej architektury sakralnej na gruntach Nadleśnictwa) oraz historycznej (kapliczka św. Onufrego w Lesie Bratucickim).
5. Czynne osady służbowe o walorach historycznych. Obecne siedziby leśnictw, w których zachowały się stare budynki (Wał Ruda, Waryś) oraz osady z współczesną zabudową usytuowane w miejscach dawnych osad służbowych (leśniczówek, gajówek) o rodowodzie sięgającym drugiej połowy XIX i pierwszej połowy XX w.
6. Ślady nieistniejących osad służbowych. Pozostałości zabudowań, resztki sadów, starodrzew i dawne drogi dojazdowe dokumentujące organizację administracji leśnej w przedwojennych Lasach Państwowych oraz w lasach majątków prywatnych, które po wojnie zostały upaństwowione i wchodzi obecnie w skład Nadleśnictwa.
7. Cztery stanowiska z ewidencji zabytków archeologicznych (Tabela 62). Są to obiekty o różnych funkcjach (cmentarzysko, osada, ślady osadnicze, znalezisko luźne) oraz chronologii zawierającej się w przedziale od epoki kamienia do epoki brązu.
8. Toponimy leśne: nazwy miejscowe nieistniejących osad, obiektów fizjograficznych, kompleksów leśnych i dróg, część o charakterze historycznym (obecnie nieużywane, nie figurujące w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych).

Dwa obiekty położone na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska objęte są ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków, który stanowi podstawową formę ochrony prawnej zabytków w Polsce zapisaną w Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej: uooz). Do rejestru wpisane są cmentarze wojenne z I wojny światowej:

- cmentarz nr 244 w Radgoszczy (przysiółek Narożniki), leśnictwo Dulcza, oddz. 103,

- cmentarz nr 267 w Borzęcinie (przysiółek Waryś), leśnictwo Waryś, oddz. 324.

Do wojewódzkiej ewidencji zabytków wpisane są dwa obiekty zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa. Należy podkreślić, że sam wpis do ewidencji nie wywołuje skutków prawnych, jednak rodzi obowiązek informacyjny, polegający na konieczności zawiadamiania wojewódzkiego konserwatora zabytków m.in. o wszelkich zagrożeniach dla zabytku, jego uszkodzeniu, zniszczeniu bądź zmianach w zakresie stanu prawnego (art. 28 uooz). Ewidencja ta prowadzona jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na obszarze danego województwa (art. 22 ust. 2 uooz). W omawianym przypadku do ewidencji wpisano:

- cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 271 w Biadolinach Szlacheckich, leśnictwo Biadoliny, oddz. 581,
- leśniczówka będąca obecnie siedzibą leśnictwa Wał Ruda, oddz. 290, która posiada kartę ewidencyjną założoną w 1967 r. Jej zdigitalizowana wersja dostępna jest na portalu Narodowego Instytutu Dziedzictwa pod adresem: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/lesniczowka-909970> [dost. 5.06.2025].

Ponadto na gruntach Nadleśnictwa znajdują się obiekty wpisane do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych (tabela 61). Są to:

- trzy wcześniej wspomniane cmentarze wojenne z I wojny światowej (nr 244 Radgoszcz, nr 267 Borzęcin-Waryś i nr 271 Biadoliny Szlacheckie),
- mogiła zbiorowa polskich żołnierzy z 1939 r., obr. ewid. Łętowice, leśnictwo Biadoliny, oddz. 546,
- mogiła nieznanego partyzanta, w Wierzchosławicach, leśnictwo Bielcza, oddz. 494,
- osada służbowa Wał Ruda (obecnie leśniczówka), leśnictwo Wał Ruda, oddz. 290.

Na terenach w zarządzie Nadleśnictwa zlokalizowane są także cztery stanowiska archeologiczne:

- ślad osadniczy z epoki kamienia, w Lubaszu, leśnictwie Szczucin, oddz. 22,
- osada z epoki brązu, w Lubaszu, leśnictwie Szczucin, oddz. 37,
- cmentarzysko z epoki brązu, w Jadownikach Mokrych, leśnictwie Wał Ruda, oddz. 257,
- znalezisko luźne z epoki brązu, w Wierzchosławicach, leśnictwie Wierzchosławice, oddz. 426.

Szczegółowa lokalizacja zabytków ujętych w ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne została podana w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.

W dalszej części rozdziału zamieszczono:

- opis wybranych zabytków i miejsc historycznych (tabela 59),
- wykaz wybranych toponimów leśnych o przedwojennym rodowodzie (tabela 60),
- wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków, ewidencji zabytków oraz Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych (tabela 61),
- wykaz stanowisk z ewidencji zabytków archeologicznych (tabela 62),
- fotografie najciekawszych miejsc i obiektów (rozdział 5.4.1. Cmentarze wojenne z I wojny światowej, autorem wszystkich fotografii jest Piotr Rochowski, Krameko Sp. z o.o.).

Tabela 59: Zestawienie informacji o wybranych zabytkach i miejscach historycznych na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa (Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych materiałów oraz weryfikacji terenowej obiektów)

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
1	Leś. Biadoliny oddz. 541	Łętowice, nieistniejąca osada służbowa Łętowice	Miejsce po osadzie służbowej założonej pod koniec XIX lub na początku XX w. przy starym trakcie przebiegającym przez Lasy Radłowskie (Wielka Droga Królewska). Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako gajówka Łętowice (TWIG 1937)*, po wojnie jako leśniczówka bez nazwy własnej. Zachowały się ruiny budynku po południowej stronie drogi i pozostałości sadu.
2	Leś. Biadoliny oddz. 542	Łętowice, kapliczka przydrożna	Kapliczka szafkowa przy Wielkiej Drodze Królewskiej w południowej części Lasów Radłowskich, pomiędzy Łętowicami i Biadolinami. Wykonana z drewna i blachy, osadzona na metalowych słupkach. W przeszklonym wnętrzu figurka Matki Bożej. Kapliczki ani krzyża nie ma w tym miejscu na mapach przedwojennych. Według informacji uzyskanej w leśnictwie Biadoliny jest to obiekt współczesny.
3	Leś. Biadoliny oddz. 546	Łętowice, mogiła zbiorowa polskich żołnierzy z 1939 r.	Mogiła zbiorowa polskich żołnierzy poległych w walce z Niemcami podczas kampanii wrześniowej 1939 r. Usytuowana przy Wielkiej Drodze Królewskiej w południowej części Lasów Radłowskich. Grób ziemny przykryty otoczkami, z metalowym krzyżem z wizerunkiem Jezusa. Na krzyżu tabliczka z napisem: „Ś. † P./ TU SPOCZYWAJĄ ŻOŁNIERZE POLEGLI/ ZA OJCZYZNĘ WE IX 1939 r./ CZEŚĆ ICH PAMIĘCI”. Wokół grobu drewniane ogrodzenie. Mogiła jest wpisana do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych.
4	Leś. Biadoliny oddz. 548	Biadoliny Radłowskie, nieistniejąca osada służbowa	Miejsce po osadzie służbowej założonej w drugiej połowie XIX w. przy Wielkiej Drodze Królewskiej w południowej części Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878), w okresie międzywojennym jako Gajówka nr 12 (TWIG 1938). Zachowały się fundamenty budynku oraz pozostałości sadu.
5	Leś. Biadoliny oddz. 553	Biadoliny Radłowskie, krzyż przydrożny	Drewniany krzyż z figurą Jezusa przy Wielkiej Drodze Królewskiej w południowej części Lasów Radłowskich. Krzyż jest zaznaczony na mapach przedwojennych (TWIG 1937). Obecny, kolejny w tym miejscu, pochodzi z czasów powojennych.
6	Leś. Biadoliny oddz. 564	Biadoliny Radłowskie, nieistniejąca osada służbowa Biadoliny	Miejsce po osadzie służbowej założonej prawdopodobnie w drugiej połowie XIX w. w południowej części Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako gajówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1894), w okresie międzywojennym jako gajówka Biadoliny (TWIG 1937). Na miejscu osady znajduje się regularne, prostokątne zagłębienie terenu, być może ślad po budynku.
7	Leś. Biadoliny oddz. 573	Biadoliny Radłowskie, rzeźby w lesie	Współczesne rzeźby przedstawiające wędrowca z laską pielgrzymią oraz sowę. Wykonane z fragmentów pni przez miejscowego drwala, usytuowane przy skrzyżowaniu dróg leśnych w południowej części Lasów Radłowskich.
8	Leś. Biadoliny oddz. 574	Biadoliny Radłowskie, kapliczka przydrożna	Współczesna kapliczka kładowa wykonana przez miejscowego drwala, usytuowana przy skrzyżowaniu dróg w południowej części Lasów Radłowskich. W otwartej wnęce rzeźba Jezusa Frasobliwego. W dolnej części kapliczki wyryty napis: "Na Marciniej górze/ drwal kapliczkę wyrzeźbił/ żeby mały człowiek/ Boga tutaj wielbił./ Żeby tu przynosił/ swe troski i żale/ i żeby się modlił/ prawdziwie, wytrwale/ Sumyk R".
9	Leś. Biadoliny oddz. 579	Biadoliny Radłowskie, osada służbowa Biadoliny	Osada służbowa założona prawdopodobnie w drugiej połowie XIX w. w południowej części Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1894, TWIG 1937). Obecnie mieści się tutaj siedziba leśnictwa Biadoliny Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska**. Według informacji uzyskanych w leśnictwie, stojący w osadzie oszalowany budynek pochodzi z czasów powojennych. Na mapach archiwalnych z XIX w. przysiółek z leśniczówką był opisywany jako Pod Gorzelnią (na mapach katastralnych 1850-80: Podgorzelnia). Informacje o istniejącej tutaj gorzelni można znaleźć m.in. w artykule na temat lokalnych nazw miejscowych,

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
			opublikowanym w czasopiśmie Lud z 1895 r. W rozmowie z autorem jeden z mieszkańców przysiółka wspominał o działającym tu niegdyś browarze, nie potrafił jednak wskazać jego dokładnej lokalizacji. Toponim Pod Gorzelnią nie jest obecnie używany, nie figuruje też w PRNG.
10	Leś. Biadoliny oddz. 581	Biadoliny Szlacheckie, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 271	Cmentarz znajduje się około 300 m na zachód od stacji kolejowej Biadoliny, na skraju lasu, przy drodze z Biadoliny do Wokowic. W 3 mogiłach zbiorowych i 58 pojedynczych spoczywa na nim 40 żołnierzy z armii austro-węgierskiej, 10 z armii niemieckiej i 15 z armii rosyjskiej, poległych lub zmarłych podczas walk prowadzonych w tym rejonie od 13 marca do 6 maja 1915 r. Znane są nazwiska 46 pochowanych żołnierzy. Cmentarz powstał według projektu architekta Roberta Motki. Posiada plan prostokąta o powierzchni 325 m² (powierzchnia wg karty ewidencyjnej). Od strony południowej jest ogrodzony kamiennym murem, z pozostałych stron masywnymi kamiennymi słupami połączonymi parami żelaznych rur. Wejście prowadzi od północy przez dwie jednoskrzydłowe furtki wykonane z podobnych rur. Pomiędzy furtkami pomnik w formie wysokiego betonowego krzyża łacińskiego z prześwitem wzdłuż ramion. W mur ogrodzenia na wprost wejścia wkomponowana jest ściana pomnikowa zwieńczona trójkątnym szczytem z kamiennym motywem wieńca laurowego. W dolnej części ściany znajduje się tablica memoratywna z napisem: „ALS UNS DIE NACHT IN FINSTERNIS ERSTICKTE/ GAB UNS EIN GOTT DEN GOLDNEN STERN ZU SEHN/ DER SIEG VERKUNDEND AUFSTIEG ÜBER DIR/ GELIEBTE HEIMAT!“ („Gdy nas noc na końcu świata otoczyła/ Bóg dał nam złotą gwiazdę/ Która zwycięstwo zwiastując/ Wstaje nad Tobą, kochana Ojczyzno”, tłum. za: Wikipedia). Nagrobki są rozmieszczone w rzędach i posiadają kilka różnych form: - drewniane krzyże łacińskie i lotaryńskie z daszkami, na betonowych postumentach; - betonowe stele zakończone łukiem i zwieńczone żeliwnymi krzyżami (krzyże maltańskie z motywem liści dębu lub wieńca laurowego, krzyże lotaryńskie); - betonowe stele bez krzyża, - pojedynczy, nie pasujący stylistycznie do pozostałych nagrobek w postaci betonowego krzyża pomiędzy wejściem i ścianą pomnikową. Na niektórych nagrobkach umieszczone są emaliowane tabliczki z informacjami o pochowanych. Cmentarz należy do grupy ponad 400 cmentarzy wojskowych założonych w latach 1915-1918 na obszarze dawnej Galicji Zachodniej przez austriacki Oddział Grobów Wojennych C. i K. Komendantury Wojskowej w Krakowie. Leży na terenie VIII Okręgu Cmentarnego Brzesko, którego kierownikiem artystycznym i głównym projektantem był Robert Motka. Jest wpisany do ewidencji zabytków oraz do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych.
11	Leś. Bielcza oddz. 494	Wierzchosławice, mogiła nieznanego partyzanta	Mogiła nieznanego partyzanta zamordowanego przez Niemców w 1944 r. w Lasach Radłowskich pomiędzy Wierzchosławicami i Bielczą. Grób z betonowym obramowaniem i stalowym krzyżem, na którym tabliczka z napisem: „O WOLNEJ POLSCE/ ŚNIŁ I NIE DOCZKAŁ SIĘ/ 1944 ROK/ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI”. Przy mogile stoi drewniany krzyż z wizerunkiem Jezusa i datą 1980, kolejny w tym miejscu. Mogiła i krzyż są otoczone drewnianym ogrodzeniem, obok nowa tablica informacyjna, w kwietniu 2025 r. jeszcze bez umieszczonej treści. Mogiła jest wpisana do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych.
12	Leś. Bielcza oddz. 502	Bielcza, osada służbowa Bielcza/Hetmanówka	Stara osada służbowa założona w pierwszej połowie XIX w. w zachodniej części lasu Cygany (nazwa historyczna, Kummersberg 1855)***, w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana od początku jako leśniczówka Pod Hetmanem (Kummersnberg 1855, Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka Hetmanówka (TWIG 1938), po wojnie jako leśniczówka Bielcza. Pod Hetmanem to jeden z najstarszych leśnych toponimów na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Obecnie w osadzie mieści się siedziba leśnictwa Bielcza.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
13	Leś. Bielcza oddz. 502	Bielcza, osada służbowa	Osada służbowa założona pod koniec XIX lub na początku XX w. w zachodniej części Lasu Skurowskiego (nazwa historyczna, Spezialkarte 1910) w kompleksie Lasów Radłowskich. Powstała w pobliżu starszej, odległej o kilkaset metrów leśniczówki Pod Hetmanem. Na mapach archiwalnych była opisywana jako gajówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1910, TWIG 1938). Obecnie jest to osada służbowa Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.
14	Leś. Bielcza oddz. 518	Bielcza, nieistniejąca osada służbowa	Miejsce po osadzie służbowej założonej w pierwszej połowie XX w. w kompleksie Lasów Radłowskich, około 2 km na wschód od Bielczy. Na mapach archiwalnych opisywana jako gajówka bez nazwy własnej (TWIG 1938). W kwietniu 2025 r. w terenie nie odnaleziono żadnych śladów osady. Położone w sąsiedztwie tego miejsca części lasu posiadają w PRNG toponimy: Duże Słońce i Załazie.
15	Leś. Bratucice oddz. 346	Strzelce Wielkie, kapliczka przydrożna (1)	Drewniana kapliczka szafkowa zawieszona na drzewie w północnej części Lasu Bratucickiego, przy drodze z Wygody (przysiółek Niedzielisk) do Strzelc Wielkich. W przeszklonym wnętrzu umieszczona jest drewniana figurka św. Stanisława, w ostatnich latach odnowiona przez miejscowego leśniczego. Kapliczka jest tutaj zaznaczona na mapach z drugiej połowy XIX w. (Spezialkarte 1878). Obecna, kolejna w tym miejscu, pochodzi z czasów powojennych.
16	Leś. Bratucice oddz. 360	Strzelce Wielkie, kapliczka przydrożna (2)	Prosty krucyfiks na deseczce, osłonięty płytkim blaszanym daszkiem, zawieszony na drzewie w Lesie Bratucickim, przy drodze z Dąbrówki do Niedzielisk. Na mapie Kummersberga z 1855 r. zaznaczony jest tutaj krzyż, być może graniczny, oznaczający miejsce, w którym droga przecinała granicę lasów kameralnych i lasów majątku Strzelce Wielkie. Obecna kapliczka, zapewne kolejna w tym miejscu, pochodzi z czasów powojennych.
17	Leś. Bratucice oddz. 360	Strzelce Wielkie, krzyż przydrożny	Drewniany krzyż w północnej części Lasu Bratucickiego, przy drodze z Dąbrówki do Niedzielisk. Na skrzyżowaniu ramion wizerunek Jezusa osłonięty półokrągłym blaszanym daszkiem z ząbkowaną krawędzią. Krzyż prawdopodobnie ma związek z położonymi w głębi lasu mogiłami z końca XIX w. (opisane osobno). Jest zaznaczany na mapach od początku XX w. (Spezialkarte 1910). Obecny powojenny, ustawiony na miejscu wcześniejszego/wcześniejszych.
18	Leś. Bratucice oddz. 360	Strzelce Wielkie, mogiła w Lesie Bratucickim	Mogiła w północnej części Lasu Bratucickiego, kilkadziesiąt metrów od starej drogi z Dąbrówki do Niedzielisk. Znajdują się tutaj dwa upamiętnienia. Starsze z nich posiada formę masywnego kamiennego krzyża z wizerunkiem Jezusa. Na postumencie krzyża umieszczona jest tablica z wyrytym napisem: "TU SPOCZYWA Ś.P./ FRANCISZEK I KATARZYNA/ STRĄCZKOWIE i KLICH/ MIKOŁAJ OTRUCI PRZEZ/ WŁADZE AUSTRIACKIE POD/ POZOREM ZARAŻY CHOROBY/ 1890 R.". Obok krzyża znajduje się powojenny grobowiec ze sztucznego kamienia, bez napisów. Według krążącej w okolicy opowieści pochowane tutaj osoby zostały otrute przez Austriaków w zemście za działalność patriotyczną.
19	Leś. Bratucice oddz. 369	Bratucice, domniemane miejsce egzekucji partyzantów	Domniemane miejsce zamordowania przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa (UB) w czerwcu 1945 r. czterech ochotników zmierzających do leśnego obozu partyzanckiego organizacji niepodległościowej Wolność i Niezawisłość (WiN). W Lesie Bratucickim obozował w tym czasie oddział WiN „Ścigacz”, dowodzony przez plut. pchor. Stefana Kaczmarczyka ps. „Baca”. Zawiadomione o tym władze komunistyczne zorganizowały obławę, która wyruszyła w nocy z 19 na 20 czerwca 1945 r. Plan zaskoczenia partyzantów nie powiódł się. Z okrażenia wyszło w dwóch grupach łącznie 35 osób, jednak na skraju lasu funkcjonariusze UB pojmali i rozstrzelali czterech zmierzających w tym czasie do obozu młodych ochotników. Pochowano ich później z różnymi datami zgonów na cmentarzu w Cerekwi. O miejscu rozstrzelania do dziś mówi się w okolicy: „tam, gdzie leżą chłopcy”. Jego orientacyjną lokalizację wskazał autorowi leśniczy leśnictwa Bratucice. Na miejscu nie udało się odnaleźć stojącego tutaj podobno przez wiele lat prostego, drewnianego krzyża.
20	Leś. Bratucice	Bratucice, kapliczka przydrożna (1)	Drewniana kapliczka szafkowa zawieszona na drzewie przy skrzyżowaniu dróg w Lesie Bratucickim. Nakryta dwuspadowym daszkiem

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
	oddz. 373		z krzyżykiem. W otwartym wnętrzu zawieszony jest prosty drewniany krucyfiks. Na mapie Kummersberga z 1855 r. jest tutaj zaznaczony krzyż. Obecna kapliczka powojenna, prawdopodobnie kolejna w tym miejscu.
21	Leś. Bratucice oddz. 380	Bratucice, kapliczka przydrożna (2)	Drewniana kapliczka szafkowa na zachodnim skraju Lasu Bratucickiego, przy drodze do Niedzielisk. Na czworobocznym słupie umieszczona jest wykonana z pnia nastawa, nakryta dwuspadowym daszkiem zwieńczonym żelaznym krzyżem. W przeszklonym wnętrzu figurka Matki Bożej i ludowa rzeźba Jezusa Frasobliwego. J. Rzepa określa prawdopodobny czas powstania kapliczki na XIX w., wspominając o wyrytej na słupie niewyraźnej dacie 1880 (Rzepa 1983: 693). W 2025 r. wyrytej daty nie odnaleziono. Na mapach archiwalnych kapliczka pojawia się dopiero w pierwszej połowie XX w. (Spezialkarte 1910).
22	Leś. Rudy Rysie oddz. 398	Bratucice, kapliczka św. Onufrego	Kapliczka w Lesie Bratucickim, przy starej drodze z Dąbrówki do Niedzielisk. Wykonana z pnia drzewa, z ludową płaskorzeźbą modlącego się św. Onufrego. J. Rzepa określił prawdopodobny czas jej powstania na pierwszą połowę XIX w. (Rzepa 1983: 693), kapliczki nie ma jednak na mapie Kummersberga z 1855 r., pojawia się dopiero na mapach z drugiej połowy XIX w. (Spezialkarte 1878). Na bocznej ścianie kapliczki (po prawej stronie) widoczne są ślady wyrytego napisu, obecnie nieczytelne. Kapliczka stoi przy pomnikowym dębie „Onufry” i jest wraz z nim otoczona drewnianym ogrodzeniem. Z kapliczką i drzewem związane są legendy, których bohaterem jest Onufry – miejscowy pustelnik lub, w innej wersji, nawrócony rozbójnik. Dąb pamiętać ma czasy króla Bolesława Śmiałego, który podobno zabił tutaj podczas polowania w Puszczy Niepołomickiej. Zdaniem miejscowych siedmiokrotne obejście drzewa ma przynosić szczęście.
23	Leś. Rudy Rysie oddz. 410	Bratucice, nieistniejąca osada służbowa	Miejsce po osadzie służbowej założonej po drugiej wojnie światowej na południowym skraju Lasu Bratucickiego, przy starej drodze z Dąbrówki do Niedzielisk. Osada nie jest zaznaczona na mapach przed 1945 r. W pierwszej połowie XX w. na skraju lasu po drugiej stronie drogi istniała gospoda (KdWR 1914-1921, poza gruntami LP). Na mapach powojennych osada była opisana jako gajówka bez nazwy własnej. Z rozebranej gajówki zachowały się wypełnione gruzem zarysy ziemne i niewielkie fragmenty fundamentów.
24	Leś. Rudy Rysie oddz. 411	Bratucice, kapliczka przydrożna (3)	Betonowa kapliczka na południowym skraju Lasu Bratucickiego, naprzeciwko nieistniejącej gajówki, przy starej drodze do Niedzielisk. Na czworobocznym słupie umieszczona jest szafkowa nastawa nakryta półokrągłym daszkiem z krzyżykiem. Wewnątrz za przeszklonymi drzwiczkami figura Matki Bożej Fatimskiej. Kapliczka jest tutaj zaznaczona na mapie Kummersberg z 1855 r. Obecna, kolejna w tym miejscu, została wzniesiona w 1966 r. staraniem parafii okulickiej na miejscu starszej, zniszczonej przy transporcie drewna z lasu (Rzepa 1983: 693).
25	Leś. Dulcza oddz. 103	Radgoszcz, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 244	Cmentarz znajduje się w niewielkim kompleksie leśnym na wschód od Radgoszczy, w przysiółku Narożniki, przy drodze lokalnej do Dulczy Wielkiej. W 14 mogiłach zbiorowych i 9 pojedynczych spoczywa na nim 70 żołnierzy z armii austro-węgierskiej, 6 z armii niemieckiej i 21 z armii rosyjskiej, poległych lub zmarłych podczas walk prowadzonych w tym rejonie w maju 1915 r. po przełamaniu frontu rosyjskiego w bitwie pod Gorlicami. Znane są nazwiska 60 pochowanych żołnierzy. Cmentarz powstał według projektu architekta Johanna Watzala. Posiada plan litery L o powierzchni 247 m ² (powierzchnia wg karty ewidencyjnej). Pierwotnie był ogrodzony drewnianym parkanem, który nie zachował się do naszych czasów. Obecne ogrodzenie jest współczesne, z betonowymi słupami połączonymi siatką stalową i jednoskrzydłową furtką z podobnej siatki. Głównym elementem cmentarza jest krzyż pomnikowy z drewnianych belek spiętych metalowymi klamrami, nakryty półkolistym zadaszaniem, ustawiony na dwustopniowym postumencie o obłych krawędziach. Po obu stronach alejki prowadzącej od wejścia do centralnego krzyża znajdują się rzędy nagrobków w postaci betonowych cokołów, na których osadzono wykonane ze stalowych płaskowników krzyże (łacińskie i lotaryńskie) zwieńczone blaszanymi, zębatymi daszkami, z blaszanymi tabliczkami imiennymi na złączeniu ramion. W bocznym ramieniu cmentarza znajdują się trzy krzyże lotaryńskie o odmiennej formie: wyższe, wykonane ze stalowych płaskowników, z umieszczoną u podstawy ramką na tabliczkę

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
			imienną. Cmentarz należy do grupy ponad 400 cmentarzy wojskowych założonych w latach 1915-1918 na obszarze dawnej Galicji Zachodniej przez austriacki Oddział Grobów Wojennych C. i K. Komendantury Wojskowej w Krakowie. Leży na terenie VI Okręgu Cmentarnego Tarnów. Jest wpisany do rejestru zabytków (nr rej. A-81/M z 22.03.2007) oraz do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych. Był remontowany w 2009 roku (remont betonowych cokołów krzyży, konserwacja krzyży nagrobnych i drewnianego krzyża pomnikowego).
26	Leś. Dulcza oddz. 110	Partynia, krzyż przydrożny	Drewniany krzyż w Schabowskim Lesie, przy drodze z Partyni do Schabowca. Ustawiony na betonowym cokole, otoczony metalowym ogrodzeniem. Na skrzyżowaniu ramion wizerunek Jezusa osłonięty półokrągłym blaszanym daszkiem z ząbkowaną krawędzią. Jan Rzepa podaje, że pierwszy krzyż wzniesli tutaj w 1944 r. partyzanci z AK (Rzepa 1983: 482). Obecny, kolejny w tym miejscu, pochodzi z czasów współczesnych.
27	Leś. Smyków oddz. 117	Dulcza Wielka, bezimienna mogiła z II wojny światowej	Mogiła osoby poległej lub zmarłej podczas II wojny światowej w lesie Świrdze (PRNG) na południe od Dulczy Wielkiej. Pierwotnie była tu mogiła ziemna z metalowym krzyżem, na której po wojnie wybudowano grobowiec ze sztucznego kamienia. Na płycie grobowca widoczne są ślady po oderwanej tablicy i zdjęciu nagrobnym. Przy pobliskim drzewie ustawiony jest wcześniejszy krzyż z mogiły.
28	Leś. Dulcza oddz. 84	Dulcza Mała, kapliczka przydrożna	Drewniana kapliczka domkowa w lesie Chyb (na mapach przedwojennych: Dulecki Las), przy starej drodze z Radomyśla i Dulczy do Małca i Szczucina. Wzniesiona na planie prostokąta, na podmurówce, oszalowana. W bocznych ścianach okienka. Dwuspadowy, kryty blachą dach jest wysunięty przed fasadę frontową i wsparty na dwóch słupkach, tworząc niewielki podcień. Wejście zamknięte jednoskrzydłowymi drzwiami z oknem. Wewnątrz prosty ołtarzyk, drewniany krucyfiks, obrazki z wizerunkami świętych, ozdoby ze sztucznych kwiatów. Kapliczka pochodzi z czasów współczesnych i jest kolejną w tym miejscu, pierwsza zaznaczona jest na mapach z początku XX w. (Specjalkarte 1902).
29	Leś. Dulcza oddz. 89	Dulcza Mała, bezimienna mogiła z II wojny światowej	Bezimienna mogiła z II wojny światowej w lesie Koziołek (PRNG) na zachód od Dulczy Małej. Wyraźnie zaznaczony grób ziemny z metalowym krzyżem z wizerunkiem Jezusa. Na krzyżu tabliczka z napisem: ZA OJCZYZNĘ/ ODDAJ HOŁD/ ZAPOMNIANYM/ PROCHOM/ BOHATERÓW. Na grobie świeże znicze i ozdoby ze sztucznych kwiatów.
30	Leś. Dulcza oddz. 97	Radgoszcz, krzyż pielgrzymkowy	Drewniany krzyż na skraju polany przy leśniczówce Dulcza. Ustawiony w miejscu, w którym od 1978 r. zatrzymywała się na wypoczynek i modlitwę grupa Rzeszowskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę. Krzyż został wystawiony w 2003 r. staraniem pielgrzymów i miejscowej parafii.
31	Leś. Podborze oddz. 199	Podborze, krzyż przydrożny	Drewniany krzyż na wschodnim skraju lasu Wielki Bór (nazwa historyczna, Specjalkarte 1878), przy drodze ze Smęgorzowa do Dąbrowy Tarnowskiej. Wzniesiony w 1973 r. na miejscu wcześniejszego z około 1935 r. (Rzepa 1983: 564). Na krzyżu metalowy wizerunek Jezusa, osłonięty łukowym blaszanym daszkiem z ząbkowaną krawędzią. Wokół krzyża metalowy płotek.
32	Leś. Podborze oddz. 201	Podborze, figura Matki Bożej	Kamienna figura Matki Bożej Różańcowej na zachodnim skraju lasu Wielki Bór (nazwa historyczna, Specjalkarte 1878), przy drodze z Podborza do Smęgorzowa. Wzniesiona w 1927 r. z fundacji Jana i Marii Barabaszów, prawdopodobnie na miejscu wcześniejszego krzyża, który jest w tym miejscu zaznaczany na mapach z drugiej połowy XIX w. Figura stoi na wysokim schodkowym postumencie, jest osłonięta blaszanym daszkiem. W dolnej części postumentu tablica fundacyjna z napisem: "TOBIE O MARJO! NA PODZIĘKOWANIE/ ZA CUDOWNE OCALENIE W BITWACH/ NA WOJNIE W 1914.-1918. R./ I SZCZĘŚLIWY POWRÓT DO RODZINY/ JAKO WOTUM/ UFUNDOWAŁ/ JAN I MARJA BARABASZOWIE". W górnej części postumentu słowa modlitwy: "O MARJO/ BEZ GRZECHU/ POCZĘTA MÓDL/ SIĘ ZA NAM/ KTÓRZY SIĘ/ DO CIEBIE/ UCIEKAMY". Figura otoczona drewnianym płotkiem, ozdobiona kwiatami i kolorowymi wstęgami.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
33	Leś. Podborze oddz. 201	Podborze, leśniczówka Podborze	Osada służbowa założona w pierwszej połowie XIX w. na zachodnim skraju Wielkiego Boru (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878) koło Brnia. Jest zaznaczona na mapie Kummersberga z 1855 r., na późniejszych mapach była opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1902, TWIG 1937). Obecnie znajdują się tutaj współczesne, powojenne budynki. W osadzie mieści się siedziba leśnictwa Podborze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.
34	Leś. Smyków oddz. 161	Smyków, kapliczka przydrożna	Współczesna drewniana kapliczka szafkowa zawieszona na słupie przy stawach na zachodnim skraju Czarnego Lasu. W przeszklonym wnętrzu ludowe rzeźby świętów.
35	Leś. Smyków oddz. 169	Smyków, bezimienna mogiła wojenna	Mogiła nieznanego człowieka zastrzelonego lub zmarłego w 1945 r. Według informacji przekazanej przez leśniczego leśnictwa Smyków, w okolicy mówi się o pochowanym tu nieznanym wojennym tułaczku, cywile, który w chwili śmierci ubrany był w przypadkowo dobrane części odzieży wojskowej. Mogiła ziemna utrwalona brzoźowymi żerdziami, z brzoźowym krzyżem u wezgłowa.
36	Leś. Szczucin oddz. 16	Świdrówka, nieistniejąca osada służbowa Zagórze	Miejsce po osadzie służbowej założonej w pierwszej połowie XX w. w lesie Blak (PRNG) na południowy wschód od Szczucina. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako gajówka Zagórze (TWIG 1938). Z rozebranej osady zachowała się studnia i piwnica z 1968 r. (data nad wejściem).
37	Leś. Szczucin oddz. 22	Lubasz, mogiła partyzanta z II wojny światowej	Mogiła żołnierza polskiego ruchu oporu Maksymiliana Roczyńskiego, rozstrzelanego przez Niemców 26 czerwca 1943 r. w lesie pod Szczucinem. Grób ziemny z metalowym krzyżem z wizerunkiem Jezusa. Na krzyżu tabliczka z napisem: „Tu 26 czerwca 1943 roku/ został rozstrzelany przez hitlerowców/ członek Polskiego Ruchu Oporu/ Maksymiliana Roczyński/ z Krakowa”. Na grobie świeże znicze i ozdoby ze sztucznych kwiatów.
38	Leś. Szczucin oddz. 22	Lubasz, figura Matki Bożej	Kamienna figura Matki Bożej z Dzieciątkiem przy drodze ze Szczucina do Dąbrowy Tarnowskiej. Wystawiona w 1939 r. z fundacji właściciela miejscowego majątku Ksawerego Bogusza, wykonana w warsztacie A. Musiała w Tarnowie. Po uszkodzeniu w 1968 r. odnowiona przez Zygmunta Patera z Radwana (Rzepa 1983: 566). W ostatnich latach po raz kolejny odnowiona. Na uskokowym postumencie napis: "KRÓLOWO/ KORONY/ POLSKIEJ/ MÓDL SIĘ/ ZA NAMI/ 1939".
39	Leś. Szczucin oddz. 41	Lubasz, krzyż przydrożny	Drewniany krzyż w kompleksie leśnym pomiędzy Mędrzechowem i Szczucinem (dawna Puszcza Mędrzechowska). Na skrzyżowaniu ramion drewniany wizerunek Jezusa, osłonięty półokrągłym blaszanym daszkiem z ząbkowaną krawędzią. Wokół drewniane ogrodzenie sztachetowe. Krzyż jest tutaj zaznaczony na mapach z okresu międzywojennego (TWIG 1938). Obecny powojenny, ustawiony na miejscu wcześniejszego lub wcześniejszych.
40	Leś. Szczucin oddz. 53	Skrzynka, osada służbowa Skrzynka (Chraścica)	Osada założona po drugiej wojnie światowej w kompleksie leśnym pomiędzy Szczucinem i Mędrzechowem (dawna Puszcza Mędrzechowska). Na mapach topograficznych opisywana jako gajówka Skrzynka, gajówka Chraścica. Obecnie osada nieczynna. W jej skład wchodzi: oszalowany budynek mieszkalny z drewnianą werandą, drewniana szopa oraz piwnica z 1963 roku (data nad wejściem).
41	Leś. Szczucin oddz. 8	Borki, kapliczka przydrożna	Drewniana kapliczka szafkowa zawieszona na starym dębie w lesie Chyby na wschód od Szczucina. W przeszklonym wnętrzu figurka św. Antoniego Padewskiego. Na mapie WIG z 1938 r. jest tutaj zaznaczony krzyż. Obecna kapliczka powojenna, prawdopodobnie kolejna w tym miejscu.
42	Leś. Wał Ruda oddz. 252	Jadowniki Mokre, nieistniejąca osada służbowa Pasternik	Miejsce po osadzie służbowej założonej w okresie międzywojennym na południowym skraju kompleksu leśnego pomiędzy Jadownikami Mokrymi i Zaborowem, nad odnogą potoku Kinetę, wzdłuż której biegła granica administracyjna tych miejscowości (dziś także granica gmin: Wietrzychowice i Szczurowa). Na mapach była opisywana od początku jako gajówka Pasternik (TWIG 1938). Z rozebranej osady zachowały się betonowe fundamenty budynku mieszkalnego ze schodami, ściany piwnicy i kilka starych drzew.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
			Droga leśna prowadząca od nieistniejącej gajówki na wschód do Podborza posiada toponim: Wysoka Droga.
43	Leś. Wał Ruda oddz. 264	Pojawie, nieistniejąca osada służbowa Stary Folwark	Miejsce po osadzie służbowej założonej pod koniec XIX lub na początku XX w. na północnym skraju Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych osada jest zaznaczona jako leśniczówka bez nazwy własnej, (Spezialkarte 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka Stary Folwark (TWIG 1938). Na miejscu osady zachowały się fragmenty fundamentów i zarysy ziemne budynków.
44	Leś. Wał Ruda oddz. 277	Wał-Ruda, nieistniejąca osada służbowa Wał-Ruda	Osada służbowa założona w pierwszej połowie XX w. w północnej części Lasów Radłowskich, przy drodze z Wał-Rudy do Zaborowa. Na mapach archiwalnych opisywana jako gajówka bez nazwy własnej (TWIG 1938), po drugiej wojnie światowej jako gajówka Wał-Ruda. Na miejscu osady zachowały się zarysy ziemne budynków i niewielkie fragmenty fundamentów, jest też zabezpieczona studnia.
45	Leś. Wał Ruda oddz. 285	Wał-Ruda, pomnik bł. Karoliny Kózki	Pomnik upamiętniający Karolinę Kózkę (także: Karolina Kózkówna), urodzoną 2 sierpnia 1898 r. w Wał-Rudzie, zamordowaną w brutalny sposób 18 listopada 1914 r. przez rosyjskiego żołnierza podczas próby stawiania oporu i ucieczki. Po śmierci wokół jej osoby rozwinął się kult religijny. W 1948 r. z inicjatywy diecezji tarnowskiej rozpoczął się proces beatyfikacyjny, zakończony w 1986 r. wydanym przez papieża Jana Pawła II dekretem uznającym męczeńską śmierć Karoliny Kózki w obronie czystości. Rok później Jan Paweł II podczas trzeciej pielgrzymki do Polski ogłosił ją błogosławioną w czasie uroczystej mszy świętej w Tarnowie. Pomnik znajduje się w miejscu odnalezienia zwłok zamordowanej. Posiada formę stylizowanego krzyża, pod którym umieszczono kamień pamiątkowy z tablicą z napisem: "NA TYM MIEJSCU/ ZGINĘŁA ŚMIERCIA/ MĘCZEŃSKĄ W OBRONIE/ CNOTY CZYSTOŚCI/ KAROLINA KÓZKÓWNA". Przy pomniku kończy się droga krzyżowa prowadząca od domu rodzinnego Karoliny Kózki. Stacje III-XIV znajdują się na gruntach Nadleśnictwa.
46	Leś. Wał Ruda oddz. 290	Wał-Ruda, leśniczówka Wał Ruda	Osada służbowa założona w XIX w. w północnej części Lasów Radłowskich, na wschodnim skraju Lasu Waleńskiego (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878, obecnie brak toponimu). Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910; TWIG 1938). W osadzie znajduje się wpisana do ewidencji zabytków murowana, klasycystyczna leśniczówka, datowana w karcie ewidencyjnej z 1967 roku na pierwszą połowę XIX w. Obecnie mieści się tutaj siedziba leśnictwa Wał Ruda Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.
47	Leś. Wał Ruda oddz. 291	Wał-Ruda, kapliczka przydrożna	Drewniana kapliczka szafkowa zawieszona na drzewie w Lasach Radłowskich pomiędzy Wał-Rudą i Borzęcinem. W przeszklonym wnętrzu figurka Matki Bożej. Kapliczka nie jest zaznaczona na mapach przed 1945 r. Według informacji uzyskanej w leśnictwie Wał Ruda, w okolicy krąży historia o zastrzelonym bądź zmarłym w tym miejscu gajowym.
48	Leś. Wał Ruda oddz. 293	Borzęcin, figura przydrożna	Kamienna figura w Szczurowskim Lesie (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878) w kompleksie Lasów Radłowskich, przy drodze z Wał-Rudy do Szczurowej. Wzniesiona w 1860 r. z fundacji Jana Hanka z Borzęcina, wykonana w warsztacie kamieniarskim Jana Adeodatusa Martyńskiego. Na wysokim, uskokowym postumencie umieszczona jest płaskorzeźbiona grupa koronacji Matki Bożej. Na postumencie płaskorzeźby świętych: postać pustelnika (św. Onufry lub Andrzej Żurawek), św. Wojciech, św. Stanisław (Rzepa 1983: 460). Na cokole wyryte są nazwiska fundatora i artysty-kamieniarza. Całość nakryta blaszanym, falistym daszkiem.
49	Leś. Wał Ruda oddz. 294	Borzęcin, krzyż	Drewniany krzyż w Lasach Radłowskich, pomiędzy Wał-Rudą i Borzęcinem, w środku oddziału leśnego 294. Oddalony od dróg i ścieżek, wystawiony z nieustalonej fundacji i w nieznanym czasie. W dolnej części słabo czytelne ślady wyrytych dat z drugiej połowy XX wieku (...1980...).
50	Leś. Wał Ruda oddz. 295	Borzęcin, Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów	Pomnik upamiętniający rozstrzelanie dwudziestu dziewięciu Romów przez żandarmów niemieckich w lipcu 1942 r. W pochwyconej przez Niemców grupie było trzech mężczyzn, pięć kobiet, dwadzieścioro jeden dzieci w wieku 4-12 lat i jedno niemowlę. Żandarmi zmusili miejscowych chłopów, aby swoimi wozami wywieźli ich w kierunku Borzęcina. W tym miejscu wozy zatrzymano i żandarmi wyprowadzili Romów w głąb lasu. Za wyjątkiem jednego chłopca, któremu udało się uciec, wszyscy zostali rozstrzelani. Po egzekucji

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
			dowodzący akcją wezwał gajowego i polecił mu pogrzebać zwłoki z pomocą miejscowych mężczyzn. Nazwiska zamordowanych (Majewscy, Kwiatkowscy, Chmielewscy) wskazują, że należeli oni do szczepu Polska Roma. Wśród ofiar byli też Romowie miejscowi (Cioronie), prawdopodobnie z pobliskiej Szczurowej. W 1959 r. ofiary zostały ekshumowane i złożone w zbiorowej mogile na cmentarzu w Borzęcinie Dolnym. Na grobie postawiono wówczas krzyż oraz tablicę z nazwiskami zamordowanych. W 2010 r. uczestnicy corocznego Międzynarodowego Taboru Pamięci Romów ustawili na miejscu egzekucji brzozy krzyż. Rok później z inicjatywy Muzeum Okręgowego w Tarnowie odsłonięto tu Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów, autorstwa romskiej artystki Małgorzaty Mirgi-Tas. W kwietniu 2016 r. pomnik został zdewastowany, a następnie - odnowiony i ustawiony ponownie 1 sierpnia 2016 r. w trakcie kolejnego Taboru Pamięci. Pomnik jest wykonany z drewna i ma formę ściany z sylwetką upadającego człowieka. Na ścianie napis: "NIE BYŁO ŻYCIA DLA CYGANÓW W MIEŚCIE/ I NA WSI ZABIJALI, ZABIJALI NAS./ CO ROBIĆ? SZŁY Z DZIEĆMI CYGANKI W LAS,/ DALEKÓW W LAS, BY NIE ZNALAZŁY NAS NIEMIECKIE PSY./ (PAPUSZA)/ MIEJSCE PAMIĘCI O 29 ROMACH:/ 3 MĘŻCZYZNACH, 5 KOBIETACH/ I 21 DZIECIACH. ZASTRZELONYCH/ TUTAJ PRZEZ NIEMCÓW W 1942".
51	Leś. Wał Ruda oddz. 297	Borzęcin, nieistniejąca osada służbowa	Osada służbowa założona w drugiej połowie XIX w. w zachodniej części Szczurowskiego Lasu (nazwa historyczna na Spezialkarte 1878, obecnie w PRNG dla tej części lasu istnieje toponim Rębaczówka), w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych osada opisywana jak leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka (TWIG 1938). W 2025 r. w terenie nie odnaleziono żadnych śladów osady.
52	Leś. Waryś oddz. 310	Borzęcin, kapliczka przydrożna	Kapliczka domkowa w kompleksie Lasów Radłowskich, pomiędzy Radłowem i Borzęcinem. Wzniesiona w czasach współczesnych. Murowana z kamienia, nakryta dwuspadowym dachem zwieńczonym stalowym krzyżem. Wejście zamknięte dwuskrzydłowymi drewnianymi drzwiami, w szczycie przeszklona wnęka z drewnianą rzeźbą Jezusa Frasobliwego. Wewnątrz za ozdobną kratą ołtarzyk i umieszczona na stylizowanym pniu kapliczka szafkowa z figurą Matki Bożej. Według informacji uzyskanej w leśnictwie Waryś, kapliczka była wcześniej zawieszona na stojącym obok drzewie. W okienkach bocznych i w nadświetlu nad drzwiami witraże z motywami leśnymi.
53	Leś. Waryś oddz. 311	Borzęcin, nieistniejąca osada służbowa	Miejsce po osadzie służbowej założonej w drugiej połowie XIX w. na Porębiu (nazwa historyczna na Spezialkarte 1878, obecnie w PRNG istnieje dla tego miejsca toponim: Biały Ług), w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka bez nazwy własnej (TWIG 1938). Wiosną 2025 roku w terenie nie odnaleziono żadnych śladów osady.
54	Leś. Waryś oddz. 313	Wola Radłowska, nieistniejąca osada służbowa	Miejsce po osadzie służbowej założonej pod koniec XIX w. w lesie Brzeźnica (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878), przy drodze z Radłowa do Bielczy, w kompleksie Lasów Radłowskich. Osada powstała na miejscu istniejącej wcześniej karczmy i była opisywana na mapach jako gajówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910, 1914). Przeszła istnieć jeszcze przed drugą wojną światową, nie jest zaznaczona na mapach WIG z okresu międzywojennego. Na jej miejscu znajduje się wypełnione wodą zagłębienie o regularnym kształcie, być może ślad po budynku.
55	Leś. Waryś oddz. 313	Wola Radłowska, krzyż przydrożny	Stalowy krzyż w kompleksie Lasów Radłowskich, przy drodze z Radłowa do Borzęcina. Na krzyżu figura Jezusa osłonięta półokrągłym, blaszanym daszkiem z ząbkowaną krawędzią i promienistą glorią. Krzyż jest tutaj zaznaczony na mapach przedwojennych (TWIG 1938). Obecny z 1993 r. (data w dolnej części krzyża), ustawiony zapewne na miejscu wcześniejszego lub wcześniejszych.
56	Leś. Waryś 324	Borzęcin, kapliczka przydrożna	Kapliczka szafkowa zawieszona na drzewie na zachodnim skraju Lasów Radłowskich, przy drodze z Warysia do Radłowa, naprzeciwko cmentarza wojkowego z I wojny światowej (cmentarz nr 267). Wykonana z blachy, zwieńczona krzyżykiem.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
			W przeszklonym wnętrzu ozdobiony sztucznymi kwiatami obrazek Matki Bożej Bolesnej. Pod kapliczką do pnia drzewa przymocowana jest metalowa figura ukrzyżowanego Jezusa, pochodząca prawdopodobnie z wcześniejszego krzyża. Kapliczka ani krzyż nie są tutaj zaznaczone na mapach sprzed 1945 r.
57	Leś. Waryś oddz. 324	Borzęcin, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 267	Cmentarz znajduje się na zachodnim skraju Lasów Radłowskich, w przysiółku Waryś, przy drodze z Radłowa do Bielczy. W 4 mogiłach zbiorowych spoczywa na nim 26 żołnierzy z armii austro-węgierskiej i 30 z armii rosyjskiej, poległych lub zmarłych podczas walk prowadzonych w tym rejonie od 21 grudnia 1914 do 3 stycznia 1915 r. Znane są nazwiska 21 pochowanych żołnierzy. Cmentarz powstał według projektu architekta Roberta Motki. Posiada plan prostokąta o powierzchni 173 m ² (powierzchnia wg karty ewidencyjnej). Jest ogrodzony słupami z betonowych bloków, połączonymi parami żelaznych rur. Wejście prowadzi od strony zachodniej przez jednoskrzydłową furtkę wykonaną z podobnych rur. Głównym elementem cmentarza jest trójstopniowy postument z betonowych bloków, zwieńczony drewnianym krzyżem łańskim. Na frontowej ścianie pomnika umieszczono kamienną tablicę z wyrytym krzyżem maltańskim i napisem w języku niemieckim: „1914-1915/ ERLOSCHEN SIND/ UNSERE NAMEN./ ABER UNSERE TATEN LEUCHTEN.” („Zgasły nasze imiona, ale nasze czyny świecą”, tłum. za: Wikipedia). Po obu stronach alejki prowadzącej od wejścia do pomnika stoją nagrobki w formie dwuspadowo zakończonych, nakrytych dachówką ścian z prześwitami, w których umieszczono równoramienne drewniane krzyże. W dolnej części nagrobków zamontowane są emaliowane tablice memoratywne z informacjami o pochowanych. Cmentarz należy do grupy ponad 400 cmentarzy wojskowych założonych w latach 1915-1918 na obszarze dawnej Galicji Zachodniej przez austriacki Oddział Grobów Wojennych C. i K. Komendantury Wojskowej w Krakowie. Leży na terenie VIII Okręgu Cmentarnego Brzesko, którego kierownikiem artystycznym i głównym projektantem był Robert Motka. Jest wpisany do rejestru zabytków (nr rej. A-1410/M z 27 marca 2014) oraz do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych.
58	Leś. Waryś oddz. 324	Waryś, leśniczówka Waryś	Osada służbowa założona w XIX w. na wschodnim skraju Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej. W okresie międzywojennym istniał obok niej tartak parowy (Spezialkarte 1878, 1910; TWIG 1938). Obecnie w osadzie mieści się siedziba leśnictwa Waryś Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.
59	Leś. Rudy Rysie oddz. 327	Borzęcin, nieistniejąca osada służbowa Szumin	Miejsce po osadzie założonej w drugiej połowie XIX w. w lesie Szumin między Borzęcinem i Niedzieliskami. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako gajówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako folwark Szumin (TWIG 1938), po wojnie jako leśniczówka Szumin. Z dawnej osady zachowały się fragmenty fundamentów i wypełnione gruzem zarysy ziemne budynków, betonowy zbiornik na wodę oraz dawny sad.
60	Leś. Wierzchosławice oddz. 417	Wola Radłowska, osada służbowa Wierzchosławice	Osada służbowa założona w XIX w. w Pańskim Lesie (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878, obecnie brak toponimu dla tego miejsca) w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Kummersberg 1855, Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako Gajówka nr 5 (TWIG 1938). Obecnie mieści się tutaj siedziba leśnictwa Wierzchosławice Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.
61	Leś. Wierzchosławice oddz. 424	Wola Radłowska, krzyż przydrożny	Niski krzyż z metalowych płaskowników przy mostku na Kisielinie w Lasach Radłowskich, pomiędzy Radłowem i Borzęcinem. Przed krzyżem zniszczone. Brak napisów, być może jest to upamiętnienie wypadku.
62	Leś. Wierzchosławice oddz. 425	Wierzchosławice, nieistniejąca osada służbowa	Miejsce po osadzie służbowej założonej w drugiej połowie XIX w. w Pańskim Lesie (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878, obecnie brak toponimu dla tego miejsca), w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako gajówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako Gajówka nr 6 (TWIG 1938). Na miejscu osady znajduje się regularne zagłębienie, być może pozostałość budynku. Obok rośnie kilka starych dębów.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Ogólny opis
63	Leś. Wierzchosławice oddz. 452	Wierzchosławice, dawna osada służbowa	Stara osada służbowa założona w pierwszej połowie XIX w. we wschodniej części Lasu Skurowskiego (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878), w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Kummersberg 1855, Spezialkarte 1902, TWIG 1937). Obecnie na jej terenie znajdują się współczesne obiekty Szkołki Kontenerowej Wierzchosławice Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.
64	Leś. Wierzchosławice oddz. 453	Wierzchosławice, osada służbowa	Osada służbowa założona w drugiej połowie XIX w. we wschodniej części Lasu Skurowskiego (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878), w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka (TWIG 1937). Obecnie jest to osada służbowa Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (gospodarstwo rybackie).
65	Leś. Wierzchosławice oddz. 453	Wierzchosławice, nieistniejąca osada służbowa Wróblík	Miejsce po osadzie służbowej założonej w XIX w. na wschodnim skraju Skurowskiego Lasu (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878, 1910), w kompleksie Lasów Radłowskich. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako leśniczówka (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka bez nazwy własnej (TWIG 1938), po wojnie jako leśniczówka Wróblík. Do naszych czasów zachował się niewielki, murowany budynek inwentarsko-gospodarczy. Pozostała część nieistniejącej osady zajmuje parking leśny urządzony przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.
66	Leś. Wierzchosławice oddz. 454	Wierzchosławice, nieistniejący tartak	Miejsce po tartaku parowym istniejącym w pierwszej połowie XX w. we wschodniej części Lasu Wierzchosławice (nazwa historyczna, TWIG 1938). Pozostały po nim piwnice nieistniejącego budynku przy tzw. Średniej Drodze. Dalej w głębi lasu znajdują się fundamenty większego obiektu przemysłowego. W ich obrębie zachowały się wykonane z żelbetu i wyposażone w metalowe kotwy podstawy maszyn.
67	Leś. Bielcza oddz. 491	Wierzchosławice, nieistniejąca osada służbowa Pustelnia	Miejsce po osadzie służbowej założonej w drugiej połowie XIX w. w południowej części Lasów Radłowskich, przy Szujeckiej Drodze w lesie Cygany (nazwa historyczna, Spezialkarte 1878). Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako leśniczówka bez nazwy własnej (Spezialkarte 1878, 1910), w okresie międzywojennym jako gajówka Pustelnia (TWIG 1938). Z osady zachowały się fragmenty piwnic oraz zarysy ziemne budynku.

Objaśnienia do tabeli:

*Odnosiłki w opisach obiektów:

PRNG: Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych, <https://www.geoportal.gov.pl/>

Rzepa 1983: Jan Rzepa, Kapliczki, figury i krzyże przydrożne na terenie diecezji tarnowskiej, Tarnów 1983.

Spezialkarten: Spezialkarten der österreichisch-ungarischen Monarchie 1:75 000, 1888-1912 r.

TWIG: Taktyczna Mapa Polski 1:100 000, 1925-1937 r.

KdWR: Karte des Westlichen Russlands 1:100 000, 1914-1915 r.

**Do zestawienia wybrano obecne siedziby leśnictw z zachowanymi budynkami o wartości historycznej oraz osady z współczesną zabudową, które znajdują się na miejscu przedwojennych osad służbowych i poprzez zachowanie dawnej funkcji kontynuują tzw. „pamięć miejsca”.

***Nazwa historyczna: toponim występujący na mapach przed 1945 r., obecnie nieużywany, nie figurujący w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych jako nazwa urzędowa i nie funkcjonujący jako nazwa lokalna.

Tabela 60: Wybrane historyczne i współczesne toponimy miejsc i kompleksów leśnych na gruntach Nadleśnictwa (Źródło: Opracowanie własne na podstawie map archiwalnych i PRNG)

Lp.	Opis i lokalizacja miejsca/kompleksu leśnego	Topo 1779-1783	Kummersberg 1855	Spezialkarte 1888-1912	WIG 1925-1938	PRNG
1	Północna część obecnych Lasów Radłowskich, na północ od drogi Radłów - Bielcza, leś. Wał Ruda, Waryś	Radloner Wald*	-	Śmiateński Las, Waleński Las, Szczurowski Las, Brzeźnica	Rzadki Las Porębisko	Puszcza Radłowska, Radłowski Las
2	Środkowa część obecnych Lasów Radłowskich, między drogą Radłów – Bielcza i linią kolejową Kraków - Tarnów, leś. Bielcza, Wierchosławice	Radloner Wald*	Cygany, Wysoka Górka	Rudecki Las, Grądzik, Niewski Las, Skurowski Las, Wróblík, Cygany, Piecieszka, Lipie	Las Wierchosławice	Puszcza Radłowska, Radłowski Las
3	Południowa część obecnych Lasów Radłowskich, na południe od linii kolejowej Kraków – Tarnów, leś. Biadoliny	-	-	Banasiówka, Zakrzowski Las, Radłowski Las	-	Księży Las, Wołkowski Las
4	Wzniesienie 268 m n.p.m. w południowej części Lasów Radłowskich, leś. Biadoliny	-	-	Marcinia Góra	-	-
5	Fragment historycznego traktu przecinającego południową część Lasów Radłowskich	-	-	-	-	Wielka Droga Królewska
6	Leśniczówka Bielcza	-	Pod Hetmanem	Pod Hetmanem	Hetmanówka	-
7	Wzniesienie 200 m n.p.m. w zachodniej części Lasu Bratucickiego, leś. Bratucice	-	Cyłowanka	Cyłowanka	-	Celowanka: droga Bratucice – Rudy-Rysie przecinająca Las Bratucicki
8	Las Bratucicki, leś. Bratucice	-	-	Bratucicki Las Kameralny, Pański Las, Łachmaniec	-	Las Strzelecki, Wilczy Grąd, Biały Łuk, Bastaska, Studzienica, Odnogi, Las Cerekiewski, Dębicz, Branickie Uroczysko, Pod Świętym Onufrym, Koszuca, Grabina, Chłopia Góra, Kościelne Górki, Łachmaniec
9	Las między Szarwarkiem i Lipinami, leś. Podborze	Szarwalski Wald	-	-	-	-
10	Las między Dąbrową Tarnowską i Brnikiem,	-	Las Beleryt	Las Beleryt	-	Beleryt

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Opis i lokalizacja miejsca/kompleksu leśnego	Topo 1779-1783	Kummersberg 1855	Spezialkarte 1888-1912	WIG 1925-1938	PRNG
	leś. Podborze					
11	Las na pd.-zach. od Woli Mędrzechowskiej, leś. Szczucin	Grabina Wald	-	-	-	Krzywe Góry
12	Las między Smęgorzowem i Podborzem, leś. Podborze	Brenski Wald	Podborze	Wielki Bór	-	-
13	Las między Smęgorzowem i Gruszowem, leś. Podborze	Brenski Wald	-	Mały Bór	-	Breński
14	Las na pn.-wsch od Smęgorzowa, leś. Podborze	Swonich Wald	-	-	-	Las Dobrowolski, Zamolina
15	Las na wschód od Smęgorzowa, leś. Podborze	Sutkow Wald	-	-	-	Sutkowski Las
16	Las między Smykowem i Dulczą, leś. Smyków	der grosse Wald	-	Wielki Las, Las dolny, Las górny, Żarnowski Las	Czarny Las	Czarny Las
17	Las między Dulczą Małą i Małcem, leś. Dulcza	-	-	Dulecki Las	-	Koziołek, Chyb, Gruszkowskie Lasy
18	Las na północ od Jam, leś. Dulcza	-	-	Jamski Las	-	Jamski Las
19	Las między Słupcem i Borkami, leś. Szczucin	-	Chyby	Chyby	-	Chyby, Pośmiałowskie, Słupski Las
20	Las między Mędrzechowem i Wolą Mędrzechowską, wschodni fragment dawnej Puszczy Mędrzechowskiej, leś. Szczucin	-	-	Las Wólczański	-	Mędrzechowski Las

* pisownia nazw oryginalna

Objaśnienia do tabeli:

1. Topo 1779-1783: Mapa topograficzna Królestwa Galicji i Lodomerii 1:28 800 (pierwsze zdjęcie wojskowe Galicji, tzw. mapa Miega), 1779-1783, <https://maps.arcanum.com/en/map/firstsurvey-galicia>
2. Kummersberg 1855: Administrativ Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien 1:115 200, aut. Carl von Kummersberg, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=AKKGL115>
3. Spezialkarte 1888-1912: Spezialkarten der österreichisch-ungarischen Monarchie 1:75 000, 1888-1912, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=KUK075>
4. WIG 1925 – 1938: Mapa taktyczna Polski 1:100 000, 1925-1937, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=WIG100>
5. PRNG: Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych, <https://www.geoportal.gov.pl/>

Tabela 61: Zabytki na gruntach Nadleśnictwa wpisane do rejestru zabytków, ewidencji zabytków i Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych (Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUOZ i NID)

Lp.	Lokalizacja leśna	Obręb ewidencyjny i nazwa obiektu	Rejestr zabytków	Ewidencja zabytków	Ewidencja Grobów i Cmentarzy Wojennych
1	Biadoliny 581	Biadoliny Szlacheckie, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 271	-	TAK	TAK
2	Waryś 324	Borzęcin, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 267	Nr rej. A-1410/M z 27.03.2014	TAK	TAK
3	Biadoliny 546	Łętowice, mogiła zbiorowa polskich żołnierzy z 1939 r.	-	TAK	TAK
4	Dulcza 103	Radgoszcz, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 244	Nr rej. A-81/M z 22.03.2007	TAK	TAK
5	Wał Ruda 290	Wał-Ruda, osada służbowa Wał Ruda	-	TAK	-
6	Bielcza 494	Wierzchosławice, mogiła nieznanego partyzanta	-	TAK	TAK

Tabela 62: Stanowiska z ewidencji stanowisk archeologicznych na gruntach Nadleśnictwa (Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUOZ i NID)

Lp.	Lokalizacja leśna	Miejscowość	Nr stan. w miejsc.	AZP	Funkcja	Datowanie
1	Szczucin 22	Lubasz	6	097-067/17	ślad osadniczy	epoka kamienia
2	Szczucin 37	Lubasz	10	098-067/37	osada	epoka brązu
3	Wał Ruda 257	Jadowniki Mokre	2	100-064/2	cmentarzysko	epoka brązu
4	Wierzchosławice 426	Wierzchosławice	32	102-64/4	znalezisko luźne	epoka brązu

Objaśnienia do tabeli:

1. Lokalizacja leśna: nazwa leśnictwa i numer oddziału
2. Miejscowość: nazwa miejscowości według dokumentacji Archeologicznego Zdzjęcia Polski (AZP)
3. Nr stan. w miejsc.: numer stanowiska na terenie miejscowości wg AZP
4. AZP: numer arkusza AZP/numer stanowiska na arkuszu
5. Funkcja: funkcja stanowiska określona w AZP. Skrót i oznaczenia zastosowane w kolumnie:
6. Chronologia: chronologia stanowiska podana w KEZA (czas powstania lub przynależność do kultury archeologicznej).

5.4. Fotografie wybranych zabytków

5.4.1. Cmentarze wojenne z I wojny światowej

Fotografia 21. Cmentarz nr 267, leś. Waryś, oddział 324

Fotografia 22. Cmentarz nr 267, tablica memoratywna na pomniku

Fotografia 23. Cmentarz nr 244, leś. Dulcza, oddział 103

Fotografia 24. Cmentarz nr 244, krzyż nagrobny

Fotografia 25. Cmentarz nr 271, leś. Biadoliny, oddział 581

Fotografia 26. Cmentarz nr 271, krzyże nagrobne

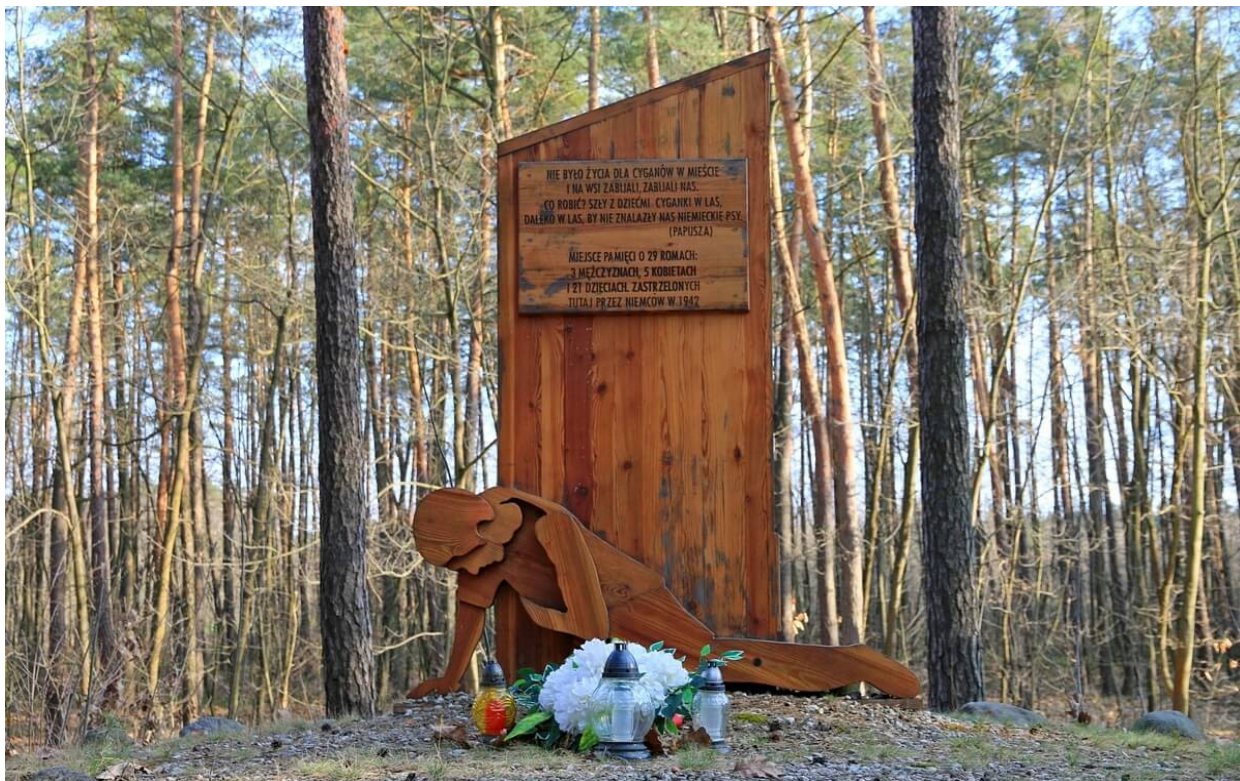
5.4.2. Miejsca pamięci

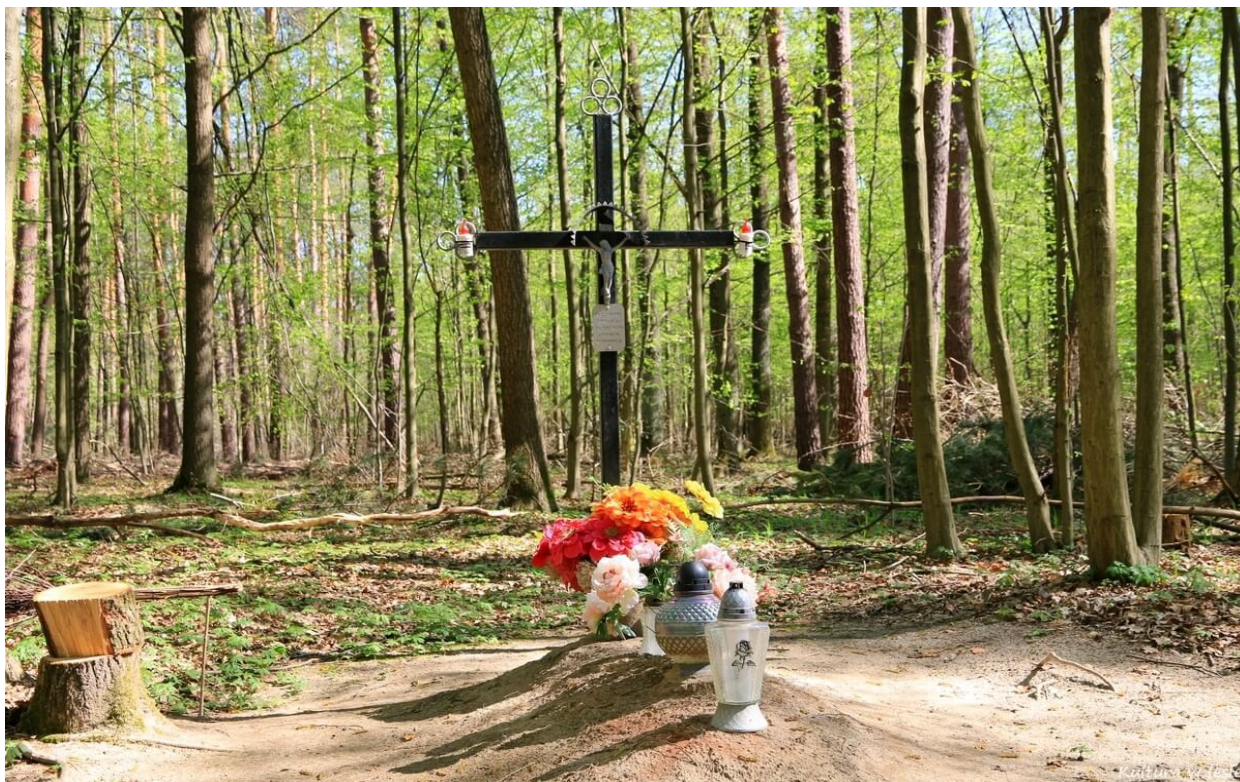
Fotografia 27. Pomnik bł. Karoliny Kózki, leś. Wał Ruda, oddział 285

Fotografia 28. Zbiorowa mogiła polskich żołnierzy z września 1939 r., leś. Biadoliny, oddział 546

Fotografia 29. Pomnik Pamięci o Zagładzie Romów, leś. Wał Ruda, oddział 295

Fotografia 30. Bezimienna mogiła z II wojny światowej, leś. Dulcza, oddział 89

Fotografia 31. Mogiła epidemiczna w Lesie Bratucickim, leś. Bratucice, oddział 360

Fotografia 32. Domniemane, nieoznaczone miejsce rozstrzelania partyzantów przez UB, w pamięci lokalnej: „tam, gdzie leżą chłopcy” leś. Bratucice, oddział 369

5.4.3. Figury, kapliczki, krzyże

Fotografia 33. Figura z grupą koronacji Matki Bożej, 1860 r. Najstarszy datowany zabytek małej architektury sakralnej na gruntach Nadleśnictwa, leś. Wał Ruda, oddział 293

Fotografia 34. Nastawa ze sceną koronacji Matki Bożej

Fotografia 35. Św. Wojciech i św. Stanisław, fragment płaskorzeźby na postumencie

Fotografia 36. Ozdobny detal kamieniarski na głowicy postumentu

Fotografia 37. Napis fundacyjny na postumencie

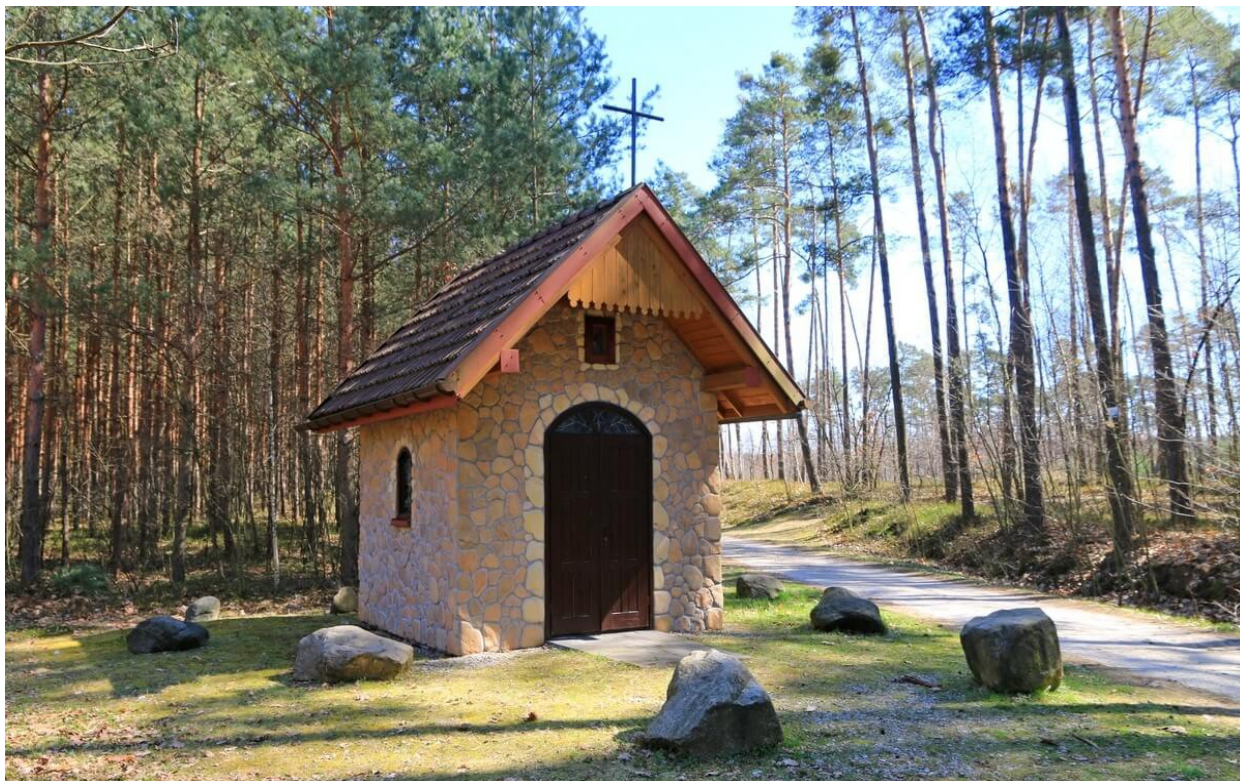
Fotografia 38. Sygnatura warsztatu kamieniarskiego Jana Martyńskiego z Borzęcina

Fotografia 39. Kapliczka św. Onufrego, leś. Rudy Rysie, oddział 398

Fotografia 40. Drewniana kapliczka domkowa, leś. Dulcza, oddział 84

Fotografia 41. Murowana kapliczka domkowa, leś. Waryś, oddział 310

Fotografia 42. Kapliczka przydrożna, leś. Bratucice, oddział 380

Fotografia 43. Drewniany krzyż z dala od dróg i ścieżek leśnych, leś. Wał Ruda, oddział 294

Fotografia 44. Drewniany krzyż przydrożny, leś. Szczucin, oddział 41

5.4.4. Istniejące i nieistniejące osady służbowe

Fotografia 45. Leśniczówka Wał Ruda, leś. Wał Ruda, oddział 290

Fotografia 46. Leśniczówka Waryś, leś. Waryś, oddział 324

Fotografia 47. Dawna gajówka Skrzynka/Chraściega, leś. Szczucin, oddział 53

Fotografia 48. Osada służbowa Biadoliny, leś. Biadoliny, oddział 579

Fotografia 49. Miejsce po rozebranej gajówce Pasternik, leś. Wał Ruda, oddział 252

Fotografia 50. Dawny sad przy nieistniejącej leśniczówce Szumin, leś. Rudy Rysie, oddział 327

6. ZAGROŻENIA

Wśród czynników negatywnie oddziałujących na środowisko leśne, a więc na stan zdrowotny lasu, można wyróżnić trzy podstawowe grupy:

- czynniki antropogeniczne,
- czynniki biotyczne,
- czynniki abiotyczne.

6.1. Zagrożenia antropogeniczne

Trzy główne czynniki antropogeniczne: zanieczyszczenie powietrza, wody i powierzchni ziemi – jakkolwiek malejące w wyniku podejmowanych działań oraz stale rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa – stanowią nadal istotne źródło zagrożeń środowiska przyrodniczego i ekosystemów leśnych.

6.1.1. Zanieczyszczenia powietrza

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz.U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.), Państwowy Monitoring Środowiska stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza.

Ze względu na położenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w dwóch województwach – małopolskim (ok. 85% powierzchni) i podkarpackim (ok. 15%), analiza stanu zanieczyszczenia powietrza została wykonana w oparciu o dane dla tych regionów.

Według „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie małopolskim” na podstawie badań wykonanych w 2024 roku, przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie – województwo małopolskie podzielono na trzy strefy: Aglomerację Krakowską, miasto Tarnów i strefę małopolską, które oceniono pod względem jakości powietrza. Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska położone jest w strefie małopolskiej (kod strefy: PL1203). W strefie tej obowiązują dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń określone ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Dla każdego z zanieczyszczeń, które zostały ujęte w odpowiednich dyrektywach Parlamentu Europejskiego, określone są stężenia w powietrzu, które nie powinny być przekraczane.

Na terenie strefy małopolskiej wykazano znaczny spadek stężeń zanieczyszczeń pyłowych i tym samym poprawę jakości powietrza w porównaniu do lat ubiegłych. Został dotrzymany poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM_{2,5}, natomiast wystąpiło przekroczenie dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, co głównie spowodowane jest emisją pochodzącą z indywidualnego ogrzewania budynków.

Ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla poszczególnych zanieczyszczeń, strefę małopolską zaliczono do następujących klas (A – poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego, C – poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy):

- dwutlenek siarki SO₂ – A,

- dwutlenek azotu NO_2 – A,
- tlenek węgla CO – A,
- benzen C_6H_6 – A,
- ozon O_3 – A,
- pył PM_{10} – C,
- pył $\text{PM}_{2,5}$ – A,
- ołów w pyłe zawieszonym PM_{10} , Pb – A,
- arsen w pyłe zawieszonym PM_{10} , As – A,
- kadm w pyłe zawieszonym PM_{10} , Cd – A,
- nikiel w pyłe zawieszonym PM_{10} , Ni – A,
- benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM_{10} , B(a)P – C.

Ze względu na ochronę roślin, dla poszczególnych zanieczyszczeń, strefę małopolską zaliczono do następujących klas:

- dwutlenek siarki SO_2 – A,
- tlenki azotu NO_x – A,
- ozon O_3 – A.

W przypadku województwa podkarpackiego występuje podział na dwie strefy: miasto Rzeszów oraz strefę podkarpacką (kod strefy: PL1802). Podkarpacka część Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska należy do strefy rzeszowskiej. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie dokonał w 2024 r. oceny jakości powietrza dla tego obszaru i wykazał dotrzymanie poziomów dopuszczalnych określonych dla większości badanych zanieczyszczeń, za wyjątkiem benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM_{10} , który pomimo przekroczenia poziomu dopuszczalnego, w odniesieniu do skali kilkuletniej, utrzymuje pozytywny trend spadkowy. Poprawa jakości powietrza w badanym roku w stosunku do lat poprzednich wynikała przede wszystkim z korzystnych warunków meteorologicznych – większa ilość dni cieplejszych w okresie zimowym skutkowałą ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzących z indywidualnych źródeł grzewczych.

Ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla poszczególnych zanieczyszczeń, strefę podkarpacką zaliczono do następujących klas:

- dwutlenek siarki, SO_2 – A,
- dwutlenek azotu, NO_2 – A,
- tlenek węgla, CO – A,
- benzen, C_6H_6 – A,
- ozon, O_3 – A,
- pył PM_{10} – A,
- pył $\text{PM}_{2,5}$ – A,
- ołów w pyłe zawieszonym PM_{10} , Pb – A,
- arsen w pyłe zawieszonym PM_{10} , As – A,
- kadm w pyłe zawieszonym PM_{10} , Cd – A,
- nikiel w pyłe zawieszonym PM_{10} , Ni – A,
- benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM_{10} , B(a)P – C.

Ze względu na ochronę roślin, dla poszczególnych zanieczyszczeń, strefę podkarpacką zaliczono do następujących klas:

- dwutlenek siarki SO_2 – A,
- tlenki azotu NO_x – A,

- ozon O₃ – A.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska, dla stref w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych norm w odniesieniu do konkretnego zanieczyszczenia, należy opracować Program Ochrony Powietrza mający na celu osiągnięcie optymalnych poziomów substancji w powietrzu. Dla strefy małopolskiej w 2020 roku został opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Program Ochrony Powietrza (zaktualizowany w 2023 r.), a dla strefy podkarpackiej Program Ochrony Powietrza przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w 2020 roku (zaktualizowany w 2024 r.).

Wyniki analiz przeprowadzonych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska pokazują, że konieczne jest wdrożenie działań naprawczych określonych w już opracowanych i na bieżąco aktualizowanych Programach Ochrony Powietrza.

6.1.2. Zanieczyszczenia wód

Największym zagrożeniem dla stanu jakości wód powierzchniowych w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska jest działalność antropogeniczna, do której zalicza się m.in.:

- **zanieczyszczenia punktowe:** ścieki komunalne i przemysłowe,
- **zanieczyszczenie obszarowe:** spływ powierzchniowy z terenów użytkowanych rolniczo,
- **pobór wód powierzchniowych i podziemnych:** potrzeby gospodarki komunalnej, przemysłu i rolnictwa,
- **zmiany hydrologiczne i morfologiczne:** budowle hydrotechniczne, regulacja rzek, ochrona przeciwpowodziowa.

6.1.2.1. Monitoring wód powierzchniowych

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 349 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2018 r., poz. 2268, z późn. zm.), obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska.

Dla obszaru Nadleśnictwa stan wód powierzchniowych został określony na podstawie „Raportu z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (w skrócie: jcwp) wykonanej w roku 2025, na podstawie danych z lat 2019-2024”. Jcwp to jednostka służąca do oceny stanu wód, która stanowi fragmenty wód powierzchniowych (rzeka, strumień, jezioro lub ich część) jednolitych pod względem charakterystyk. Wyniki raportu wskazują na zły stan chemiczny wód w jcwp rzecznych i zbiornikach, występujących na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Natomiast klasyfikacja elementów hydromorfologicznych jcwp rzecznych wskazuje, że w najlepszym stanie są cieki karpackie oraz znaczna część rzek i potoków północnej części kraju, a więc również na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Wody powierzchniowe na obszarze Nadleśnictwa są w znacznym stopniu zanieczyszczone. Jest to głównie następstwo odprowadzania do wód i gruntów trzech rodzajów zanieczyszczeń:

- nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków bytowo-komunalnych,

- przemysłowych, obejmujących zasolenie oraz substancje szczególnie niebezpieczne dla ekosystemów wodnych,
- zanieczyszczeń obszarowych, powstających w wyniku spływu wód opadowych z terenów rolniczych, na których w sposób niezrównoważony stosuje się nawozy chemiczne oraz środki ochrony roślin (głównie azot i fosfor).

6.1.2.2. Monitoring wód podziemnych

Badania i ocena stanu wód podziemnych prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w podsystemie – monitoring jakości wód podziemnych. Podstawą prawną ich realizacji są: art. 349, ust. 9 z uwzględnieniem art. 110, ust. 2 i 3 ustawy Prawo wodne (Dz.U. 2023, poz.1478) oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2021, poz.1576).

W roku 2023, na obszarze województwa małopolskiego, badania prowadzone były w ujęciach wód podziemnych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę pitną (11 ujęć wód i 1 studnia publiczna – tzw. źródł uliczny). Punkty pomiarowe głównie znajdowały się w płytkich poziomach wodonośnych występujących w obrębie piętra czwartorzędowego. W części małopolskiej Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajdują się 4 punkty pomiarowo-kontrolne: Szczurowa (powiat brzeski), Żabno (powiat tarnowski), Mędrzechów (powiat dąbrowski), Suchy Grunt (powiat dąbrowski). W wyniku badań, w punkcie Żabno oceniono wodę jako dobrej jakości (klasa III), natomiast w pozostałych trzech punktach woda jest w słabym stanie chemicznych (klasa IV i V). W ujęciach zlokalizowanych w Mędrzechowie, Suchym Gruncie i Szczurowej stwierdzono ponadnormatywne stężenia żelaza i manganu (klasa V) oraz podwyższone stężenia wapnia i wodorowęglanów. Ponadto w Mędrzechowie i Szczurowej odnotowano obecność zanieczyszczeń chloroorganicznych.

W podkarpackiej części Nadleśnictwa do analizy jakości wód podziemnych została przyjęta aktualna ocena stanu dla punktu pomiarowego o identyfikatorze numer 456, (PLGW2000134 – identyfikator UE), dla powiatu mieleckiego, w dorzeczu Wisły. Na podstawie raportu z oceny stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2022, dokonano oceny klasy jakości według wskaźników fizycznochemicznych jako klasy IV – wody niezadowolającej jakości. Ze względu na geologiczne pochodzenie wskaźnika żelaza w zakresie IV klasy jakości – poziom wodonośny nieizolowany od powierzchni terenu, może mieć wpływ na przenikanie do warstwy wodonośnej wód wzbogaconych w dwutlenek węgla oraz kwasy organiczne.

Stwierdzone zanieczyszczenia nie stanowią zagrożenia dla jakości wód wykorzystywanych w zaopatrzeniu ludności, ale wymagane jest prowadzenie dalszych, cyklicznych badań i obserwacji, w szczególności zanieczyszczeń mających wpływ na jakość pitnej.

Ponadto ocena zagrożenia niżówką hydrograficzną, przeprowadzona na podstawie danych z sierpnia 2025 r., wskazuje, że na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska nie stwierdzono zagrożenia obniżenia zwierciadła wód podziemnych poniżej granicy stanu niskiego ostrzegawczego (SNO).

6.1.3. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych

Przez obszar administracyjny Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska przebiegają drogowe szlaki komunikacyjne:

- **autostrada A4** – Kraków-Rzeszów przez Tarnów, Wierzchosławice, na południu Nadleśnictwa, kierunek wschód-zachód,
- **droga krajowa nr 73** – Kielce-Jasło przez Dąbrowę Tarnowską, Szczucin, przebiegająca przez środek Nadleśnictwa, kierunek północ-południe,
- **droga krajowa nr 94** – biegnąca po południowej granicy Nadleśnictwa,
- **droga wojewódzka 768** – Jędrzejów-Brzesko,
- **droga wojewódzka 964** – Nowe Brzesko-Biskupice Radłowskie przez Szczurową,
- **droga wojewódzka 973** – Busko Zdrój-Wierzchosławice, przez Żelichów, Żabno,
- **droga wojewódzka 975** – Dąbrowa k. Nowego Sącza-Dąbrowa Tarnowska, przez Wojnicz, Wierzchosławice, Radłów, Żabno,
- **droga wojewódzka 982** – Szczucin-Jaślany,
- **droga wojewódzka 984** – Tarnów-Mielec przez Lisia Góra, Radomyśl Wielki.

Na terenie Nadleśnictwa występują także linie kolejowe:

- **system szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA3)** – Kraków Główny-Tarnów – biegnąca wzdłuż autostrady na południu Nadleśnictwa, kierunek wschód-zachód,
- **linia kolejowa nr 115** – Tarnów-Szczucin – biegnąca z południa na północ.

Wymienione trasy przecinają lub są w bliskiej lokalizacji kompleksów leśnych Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, a więc ich eksploatacja jest w znacznym stopniu uciążliwa dla środowiska przyrodniczego.

Szczególnie niekorzystny wpływ ma bliski przebieg autostrady A4, który rozdziela kompleksy leśne leśnictwa Bielczy od leśnictwa Biadoliny. Do dróg o równie dużym natężeniu ruchu pojazdów silnikowych zalicza się droga krajowa nr 73, która przecina tereny drzewostanów w leśnictwie Szczucin oraz przylega do lasów leśnictwa Podborze, droga wojewódzka nr 984 przechodząca przez leśnictwo Smyków, kompleks leśny na wschodzie leśnictwa Podborze oraz znajdująca się w pobliżu pojedynczych wydziałów w leśnictwie Dulcza, droga wojewódzka nr 964 przebiegająca przez leśnictwo Wał Ruda oraz droga wojewódzka nr 768 dzieląca lasy leśnictwa Rudy Rysie.

Na terenie gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, w leśnictwie Rudy Rysie, planowana jest przebudowa drogi wojewódzkiej nr 768. Inwestycja stanowi część szerokiego projektu infrastrukturalnego obejmującego zarówno modernizację istniejących odcinków, jak i budowę nowych tras, w tym obwodnicy Dąbrowy Tarnowskiej. W związku z tym droga nr 768 przestanie przebiegać przez oddziały 335 i 339 w leśnictwie Rudy Rysie, a Zarząd Województwa przejął specjalnie wydzielone grunty pod jej nowy przebieg, który będzie prowadził między wydziałami oddziału 382 oraz między oddziałami 394 i 393.

Emisja komunikacyjna jest przede wszystkim źródłem zanieczyszczeń gazowych w wyniku spalania paliw (uwalnianie do atmosfery, m.in. tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu i węglowodorów) oraz pyłowych, pochodzących z procesu ścierania opon, hamulców i nawierzchni drogowych (skażenie środowiska, m.in. ołowiem, kadm, niklem oraz miedzią). Ogólnie transport, a przede wszystkim kolizje samochodowe, są także źródłem zanieczyszczeń gleb oraz wód w wyniku wymywania

toksycznych substancji pod powierzchnię ziemi. Tworzy zagrożenie pożarowe dla blisko zlokalizowanych drzewostanów. W wyniku zwiększonego hałasu następuje płoszenie cennych gatunków zwierząt. Szlaki komunikacyjne stanowią barierę ekologiczną dla fauny i flory, utrudniającą swobodną migrację zwierząt i ograniczając zasięg siedlisk roślinnych, z wyjątkiem specjalnie przygotowanych do tego celu, tzw. zielonych mostów (w obrębie terytorium Nadleśnictwa znajdują się dwa przejścia dla zwierząt, poprowadzone nad autostradą A4) i przepustów.

Emisja jest najbardziej uciążliwa dla kompleksów leśnych położonych w bliskim otoczeniu dróg ze względu na niskie położenie emisji nad ziemią. Im dalej od szlaków komunikacyjnych tym stężenie zanieczyszczeń intensywnie maleje.

6.1.4. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy

Bezpośrednie, negatywne oddziaływanie człowieka przejawia się głównie szkodnictwem leśnym. Do tego rodzaju zagrożeń przede wszystkim zaliczyć należy:

- nagminne nieprzestrzeganie zakazu wjazdu pojazdów na tereny leśne oraz nieprzestrzeganie zasad prawidłowego zachowania się w lesie,
- masowy sposób zbierania grzybów (również na terenach kilkuletnich upraw leśnych) prowadzący do zanikania niektórych gatunków, niszczenie grzybów nieprzeznaczonych do konsumpcji, a także pozyskiwanie owoców runa leśnego za pomocą niedozwolonych narzędzi i metod (np. wyczesywanie jagód czernicy z krzewinek specjalnymi grzebieniami, rozgarnianie ścioly w poszukiwaniu młodych grzybów), a także zbiór grzybów na terenach rezerwatów przyrody, historycznych użytków ekologicznych oraz stref ochronnych wokół miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków,
- zwiększające się natężenie ruchu samochodowego (dotyczy głównie autostrady A4) i kolejowego, powoduje zwiększenie natężenia hałasu, a także utrudnia migrację zwierząt,
- wandalizm przejawiający się w dewastacji oraz kradzieży elementów leśnej infrastruktury turystycznej i siatki grodeniowej,
- niewłaściwie zorganizowana i uprawiana turystyka w lesie i na terenach bezpośrednio do niego przyległych,
- przenoszenie z lasu do przydomowych ogrodów i oczek wodnych prawnie chronionych gatunków roślin (szafran spiski, pierwiosnek, grzybienie białe i inne),
 - rabunkowe i nielegalne (wykonywane bez stosownego zezwolenia) pozyskiwanie chronionych gatunków mchów (bielistek, torfowce) do celów dekoracyjnych (florystyka, dekoracje wystaw sklepowych i inne),
 - kradzieże choinek, nielegalne pozyskiwanie stroiszu – podkrzesywanie świerków z gałęzi bocznych i ogławianie wierzchołków,
 - nieuprawnione korzystanie z otwartego ognia na terenach leśnych,
 - naganny proceder wiosennego wypalania łąk,
 - kłusownictwo leśne, coraz liczniejsze z bronią palną,
 - kradzieże drewna (nielegalne pozyskanie, kradzieże drewna przygotowanego do wywozu) oraz sadzonek z nowo zakładanych upraw leśnych,
 - wywożenie do lasu śmieci, zwłaszcza poremontowych i bytowych (spośród śmieci najgroźniejsze są chemikalia i tworzywa sztuczne).

6.1.5. Zakłady uciążliwe dla środowiska

Część obszaru Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, położona w województwie małopolskim, zalicza się do najslabiej uprzemysłowionej części tego regionu, większość terenów jest w użytkowaniu rolniczym. Gospodarcze wykorzystanie tego obszaru ma charakter ekstensywny i umiarkowanie wpływa na stan środowiska. Natomiast w części podkarpackiej Nadleśnictwa nie ma widocznego zagrożenia spowodowanego funkcjonowaniem zakładów mogących potencjalnie emitować substancje szkodliwe do środowiska.

Na podstawie analizy aktualnych programów ochrony środowiska dla powiatów i gmin występujących w zasięgu Nadleśnictwa, Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnowskiego na lata 2021-2025 z perspektywą na lata 2026-2029, wskazuje na występowanie w tej lokalizacji zakładów o znaczącej emisji pyłów i gazów do środowiska:

- Zakład Ceramiki Budowlanej Sp. z o.o. w Sieradzy,
- WPS Strunbet S.A. w Bogumiłowicach,
- Spółdzielnia Mleczarska w Przybysławicach.

Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu brzeskiego na lata 2016-2025 wykazał zagrożenia chemiczne i ekologiczne, wynikające głównie z magazynowania i stosowania przez zakłady przemysłowe materiałów i surowców niebezpiecznych związanych z procesami produkcyjnymi, dla następujących obiektów znajdujących się w zasięgu Nadleśnictwa:

- Zakład produkcji spirytusu w Borzęcinie (ilość magazynowa gotowego produktu wynosi ok. 300 tys. litrów),
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Szczurowej (amoniak w instalacjach chłodniczych, ok. 0,35 Mg),
- Zakład Produkcyjny „Gorzelnia” w Borzęcinie (etanol, ok. 75 m³).

Natomiast przy granicy z Nadleśnictwem Dąbrowa Tarnowska zlokalizowany jest jeden zakład w powiecie tarnowskim zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii, jest to Baza Paliw nr 9 w Woli Rzędzińskiej należąca do przedsiębiorstwa PERN S.A. Istnieje możliwość wystąpienia poważnej awarii, związanej z transportem i magazynowaniem substancji niebezpiecznych, jak i z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych.

6.1.6. Pożary

Rozdział opracowany na podstawie Raportu danych o pożarach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska oraz Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na Naradę techniczno-gospodarczą pn.: „Analiza gospodarki leśnej Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w okresie 01.01.2016 r. do 31.12.2025 r.”.

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska w 3-stopniowej klasyfikacji zalicza się do **II kategorii zagrożenia pożarowego** – drzewostany są średnio narażone na powstanie pożarów. Kompleksy leśne w większości nie stanowią zwartych połąci i są ułożone w znacznym rozproszeniu – największy kompleks tworzą lasy z połączenia leśnictw: Biadoliny, Bielcza, Wierzchosławice, część leśnictwa Waryś oraz Wał Ruda. Dobrze rozbudowana sieć dróg publicznych oraz równomierne rozmieszczenie sieci dróg wewnątrz kompleksów leśnych, o gęstości 1,6km/100ha, pozwala na szybką reakcję w razie pożaru.

W Nadleśnictwie istnieją następujące warunki przyrodniczo-leśne sprzyjające potencjalnemu zagrożeniu pożarowemu:

- siedliska szczególnie zagrożone pożarem (Bs, Bśw, Bw, BMśw, BMw i Lt) zajmują około 56% powierzchni leśnej Nadleśnictwa,
- I i II klasa wieku zajmuje łącznie około 27% powierzchni leśnej Nadleśnictwa,
- przewaga gatunków iglastych, które zajmują łącznie 83,68% powierzchni leśnej Nadleśnictwa, z czego jedynie 1,13% stanowią drzewostany jodłowe i modrzewiowe wykazujące niższą potencjalną palność – igliwie i podszyt sosny ulega łatwemu zapaleniu i sprzyja szybkiemu rozprzestrzenianiu się ognia,
- warunki klimatyczne regionu – długie okresy bezopadowe, wysoka temperatura powietrza w sezonie letnim nasilają ryzyko pożarów,
- rozdrobnienie kompleksów leśnych – sąsiedowanie lasów z terenami rolnymi i łąkami powoduje dodatkowe zagrożenie wynikające z działalności człowieka.

W ubiegłym okresie gospodarczym (lata 2016-2025) na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska odnotowano 13 pożarów lasu (tabela 63). Średnia powierzchnia pożaru w tym okresie wyniosła 0,5 ha. Odnotowane na terenie Nadleśnictwa pożary zalicza się do pożarów ugaszonych w zarodku (poniżej 0,05 ha) oraz małych (0,06 ha do 1 ha). W 2023 roku zarejestrowano pożar lasu, którego powierzchnia wyniosła 2,39 ha (pożar średni) i był to największy pożar w okresie lat 2016-2025. Główne przyczyny powstawania pożarów lasu na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska to celowe podpalenia jak również zaproszenie ognia związane z rekreacją oraz prowadzeniem prac gospodarczych i wypalaniem pozostałości roślinnych na sąsiadujących terenach rolnych. Potencjalne zagrożenie pożarami ma charakter sezonowy. Na wiosnę i lato przypada okres największego zagrożenia. Związane jest to między innymi ze zwiększającą się liczbą ludzi przebywających w lesie, oraz ciągle jeszcze zdarzającymi się przypadkami wypalania suchych traw na terenach przylegających do lasów i nagromadzeniem znacznych ilości materiałów łatwopalnych w lesie (suche runo, chrust, suche liście i igliwie). W miarę rozwoju roślinności zagrożenie spada. Niebezpieczne mogą być długotrwałe susze, które obniżają stopień wilgotności ścioly. Okres jesienny z uwagi na niższe temperatury i większą wilgotność powietrza jest stosunkowo bezpieczny, choć nasilona penetracja lasów przez zbieraczy owoców runa leśnego powoduje możliwość pojawienia się zarzewi ognia.

W ostatnich latach mamy do czynienia z długotrwałymi okresami bez opadów w okresie jesieni oraz bezśnieżnymi zimami, co ma wpływ na zwiększenie zagrożenia powstawaniem pożarów lasu.

Tabela 63. Pożary w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska w latach 2016-2025

Lp.	Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia [ha]
1	2016	1	0,15
2	2017	0	0,00
3	2018	3	0,62
4	2019	2	0,05
5	2020	0	0,00
6	2021	0	0,00
7	2022	2	1,64
8	2023	2	2,39

Lp.	Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia [ha]
9	2024	1	0,40
10	2025	2	1,22
Razem:		13	6,47

Do czynników kształtujących zagrożenie pożarowe obszarów Nadleśnictwa należy także dołączyć:

- sieć komunikacyjną i nasilenie ruchu na drogach i liniach kolejowych w tym gęsta sieć dróg publicznych przecinających lasy,
- sąsiedztwo terenów leśnych Nadleśnictwa z terenami nieleśnymi (pola, łąki, nieużytki),
- zdecydowana przewaga drzewostanów sosnowych, często jednogatunkowych, Czynniki wpływające na stopień zagrożenia pożarowego:
- warunki meteorologiczne (temperatura powietrza, wilgotność względna powietrza, opad atmosferyczny, zachmurzenie),
- wilgotność pokrywy gleby,
- możliwość pojawienia się bodźców energetycznych zdolnych do inicjacji pożaru, np. ogniska, niedogaszone papierosy i inne źródła zaprószenia ognia.

Potencjalny i aktualny stan zagrożenia pożarowego obszarów leśnych na omawianych gruntach został przedstawiony szczegółowo w Elaboracie PUL w rozdziale pt. „Kierunkowe wytyczne z zakresu ochrony przeciwpożarowej”.

6.2. Zagrożenia biotyczne i abiotyczne

Stan zdrowotny drzewostanów Nadleśnictwa można uznać za dobry, mimo miejscami liczego występowania jemioły. Natomiast dzięki działaniom Nadleśnictwa (profilaktyki i bezpośredniego zwalczania czynników szkodotwórczych) w zakresie prognozowania i zwalczania zagrożeń, aktualny stan sanitarny można określić jako właściwy.

Ocena taka została sformułowana, pomimo tego że lasy Nadleśnictwa poddawane są presji negatywnych czynników. Pierwszym jest wysoki stopień zasiedlenia drzewostanów przez jemiołę pospolitą, zarówno rozpięzchłą (*Viscum album* ssp. *austriacum*), która znacząco osłabia żywotność drzewostanów sosnowych, zwłaszcza starszych, jak i jodłową (*Viscum album* ssp. *abietis*), która opanowała drzewostany jodłowe, głównie w leśnictwie Smyków. Sukces reprodukcyjny tego półpasożyta jest nierozzerwalnie związany z ocieplającym się klimatem i związanym tym brakiem czynników ograniczających jego namnażanie – długich okresów mroźnych zimą i wysokich opadów śniegu. Drugim czynnikiem jest obniżenie poziomu wód gruntowych, zasadniczo spowodowane także postępującym ociepleniem klimatu, które w wielu drzewostanach gwałtownie odcina dostęp do wody systemom korzeniowym sosny.

Zagadnienia dotyczące ochrony lasu w ciągu kończącego się okresu gospodarczego zostały omówione w Referacie Nadleśniczego Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na Naradę Techniczno-Gospodarczą – Analizie Gospodarki Leśnej Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska za okres od 1.01.2016 do 31.12.2025 r. oraz Referacie Kierownika Zespołu Ochrony Lasu w Krakowie na NTG w Nadleśnictwie

Dąbrowa Tarnowska. Poniżej przedstawiono wyniki inwentaryzacji uszkodzeń drzewostanów opisanych w toku prac taksacyjnych. Zostały one pogrupowane w stopnie uszkodzeń wg przyjętych w IUL przedziałach procentowych.

Tabela 64: Wyniki inwentaryzacji uszkodzeń opisanych w toku prac taksacyjnych

Lp.	Wiodąca przyczyna uszkodzenia, wg Programu TAKSATOR wraz z uszczegółowieniem	1 stopień (10-20%)	2 stopień (21 – 50%) (21 - 40%)*	3 stopień (>50%) (>40%)*	Razem pow. (ha)	Razem pow. (ha) zred.
1	GRZYBY Huby i opieńka	525,26	67,69		592,95	
2	GRZYBY Huby i opieńka (pow. zred.)	100,57	21,98			122,55
3	INNE Jemioła (w tym większa część drzewostanów również z obniżoną zdrowotnością w wyniku deficytu hydrologicznego)	1 452,40	3 461,63	1 449,59	6 363,62	
4	INNE Jemioła (w tym większa część drzewostanów również z obniżoną zdrowotnością w wyniku deficytu hydrologicznego) (pow. zred.)	261,77	1 354,46	933,91		2 550,14
5	KLIMAT Obniżenie poziomu wód gruntowych, wiatr i okiść	77,22	64,39		141,61	
6	KLIMAT Obniżenie poziomu wód gruntowych, wiatr i okiść (pow. zred.)	13,77	25,44			39,21
7	OWADY		0,28		0,28	
8	OWADY (pow. zred.)		0,08			0,08
9	ZWIERZ Zgryzanie i spalowanie	456,55	8,63		465,18	
10	ZWIERZ Zgryzanie i spalowanie (pow. zred.)	82,38	2,58			84,96
11	Razem:	2 511,43	3 602,62	1 449,59	7 563,64	
	Razem: (pow. zred.)	458,49	1 404,54	933,91		2 796,94

Zinwentaryzowana i przedstawiona w powyższej tabeli powierzchnia drzewostanów uszkodzonych jest sumą wszystkich szkód wykazanych w trakcie prac taksacyjnych. Szkody w poszczególnych pododdziałach zostały jednak przyporządkowane tylko do jednej (wiodącej) przyczyny uszkodzenia. Jest to spowodowane brakiem możliwości zakodowania w programie Taksator większej ilości przyczyn w ramach jednego opisu taksacyjnego.

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zinwentaryzowano drzewostany (pododdziały) o łącznej powierzchni około 7,6 tys. ha, w których opisano szkody powodowane przez czynniki biotyczne i abiotyczne. Powierzchnia ta to prawie 53% całej powierzchni leśnej zalesionej. Prawie połowa szkód zlokalizowana jest w drugim stopniu uszkodzeń (prawie 47,7%), a powierzchnia drzewostanów w trzecim stopniu uszkodzeń wynosi prawie 1,5 tys. ha. Zredukowana powierzchnia uszkodzonych drzewostanów to 2797 ha, a udział maleje do około 20%.

6.2.1. Zagrożenia biotyczne

Zagrożenia biotyczne to działania organizmów żywych prowadzące do powstawania szkód w drzewostanach. Do grupy tej należy zaliczyć:

- szkody od owadów,
- szkody od grzybów oraz powodowane przez jemiołę,

- szkody od zwierzyny,
- szkody od gatunków roślin i zwierząt inwazyjnych.

Nadleśnictwo jest zobligowane do bieżącego monitorowania zagrożeń ze strony czynników biotycznych, ustalania ich sprawców i podejmowania skutecznych działań profilaktycznych oraz ratowniczych w celu niedopuszczenia do istotnych szkód w lasach zgodnie z Zarządzeniem Nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 25 marca 2025 r. w sprawie ograniczania zagrożeń ze strony szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych zjawisk szkodotwórczych w lasach w 2025 roku.

6.2.1.1. Szkody od owadów

W ubiegłym okresie gospodarczym występowały istotne uszkodzenia ze strony szkodników owadzych, głównie osnuj gwiaździstej (*Acantholyda posticalis*) oraz czerwonogowej (*Acantholyda erythrocephala*).

W latach 2015-2018 ubiegłego okresu gospodarczego występowały istotne uszkodzenia ze strony szkodników owadzych. Zastosowano wtedy lotnicze zwalczanie chemiczne preparatem Mospilan. Obecnie szkody te mają charakter marginalny.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska głównym problemem jest gradacyjne występowanie pierwotnych szkodników sosny, takich jak:

- osnuja gwiaździsta (*Acantholyda posticalis*),
- osnuja czerwonogłowa (*Acantholyda erythrocephala*),
- motyl poproch cetyniak (*Bupalus piniaria*).

W latach 2015-2018 Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska głównie zmagало się ze szkodami wyrządzonymi przez osnuję gwiaździstą, po tym okresie ilość larw owada zaczęła drastycznie spadać i w obecnych latach jest znikoma (Dane na podstawie *Załącznika do protokołu KZP – tabela 65*). Głównym siedliskiem bytowania osnuj gwiaździstej są lasy z udziałem drzewostanu sosnowego w przedziale wiekowym 40-100 lat. Z kolei larwy osnuj czerwonogłowej żerują na igłach sosen w wieku 10-40 lat, a więc młodszych niż w przypadku osnuj gwiaździstej. Krótki lecz intensywny okres żerowania larw oraz długi czas przetrwania larw szkodnika w glebie (nawet przez kolejne trzy sezony) często prowadzi do częściowego lub całkowitego zniszczenia igliwia na gałęziach drzew. Przerzedzone igliwia koron drzew obniżają ich walory estetyczne.

W latach 2018-2021 Nadleśnictwo zmagало się ze zjawiskiem intensywnego żerowania przez kornika ostrozębego (*Ips acuminatus* Gyll.). Obecność tego gatunku powoduje degradację drzewostanów poprzez ich osłabienie i zamieranie, co generuje potrzebę wdrażania cięć nieplanowych w użytkowaniu przygodnym, stanowiących element kompensacyjny względem cięć planowych.

Poproch cetyniak (*Bupalus piniaria*) jest również jednym z uciążliwych szkodników drzewostanów sosnowych. Najczęściej motyle przebywają w drzewostanach bardziej zwartych i osłoniętych przed wiatrem. Zniszczoną przez gąsienice poprocha cetyniaka szpilkę sosny można rozpoznać poprzez pojawienie się na niej charakterystycznych nieregularnych ząbkowań przy nerwie głównym.

W Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska prowadzono także kontrole występowania brudnicy mniszki (*Lymantria monacha*), dla której wykładane były pułapki feromonowe (po 2 dla każdego leśnictwa) – szkód nie stwierdzono. Przeprowadzono również poszukiwania występowania foliofagów w drzewostanach liściastych (nie stwierdzono

w istotnym stopniu), uszkodzeń przez kambio- i ksylofagi (na bieżąco prowadzone są obserwacje), szkodników liściożernych i ssących sosny (zaobserwowano zwójki jodłowe w leśnictwie Smyków), szkodników upraw, młodników i tyczkowiń (szeliniak sosnowy (*Hylobius abietis*) – stwierdzono brak istotnych szkód) oraz badanie zapędzania gleby na szkółkach leśnych.

Ochrona przed szkodnikami owadziemi powinna się opierać głównie na wzmocnieniu biologicznej odporności drzewostanów. Realizując kierunkowe wytyczne na najbliższe 10-lecie w szczególności zaleca się:

- kontynuowanie działań zmierzających do utrzymania właściwego stanu sanitarnego drzewostanów przy szczególnym uwzględnieniu: bieżącej kontroli wydzielania się posuszu i oceny przyczyn zamierania drzew, wyszukiwania i terminowego usuwania oraz wywożenia z lasu drzew zasiedlonych przez szkodniki wtórne, terminowego porządkowania stanu sanitarnego drzewostanów w przypadku wystąpienia klęskowych szkód od czynników abiotycznych,
- monitorowanie zagrożenia ze strony szkodników pierwotnych,
- monitorowanie zagrożenia ze strony szkodników korzeni (w przypadku odtworzenia gospodarki szkółkarskiej).

Tabela 65. Występowanie ognisk gradacyjnych szkodników owadzych na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w latach 1999-2022 (tabela opracowana na podstawie załącznika do KZP)

Lp.	Gatunek	Roczna ilość występowania gatunku szkodnika owadziego																							
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Poproch cetyniak										1														
2	Osnuja gwiaździsta	5	1	6	5	21	29	21	13	16	27	21	25	33	46	60	71	110	112	123	99	20	20	9	1
3	Osnuja czerwonołowa					1																			
Łącznie:		5	1	6	5	22	29	21	13	16	28	21	25	33	46	60	71	110	112	123	99	20	20	9	1

6.2.1.2. Szkody od grzybów oraz powodowane przez jemiolę

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska choroby grzybowe (huba, opieńka), mimo że występują, nie mają większego znaczenia gospodarczego.

Systematyczna przebudowa drzewostanów sosnowych na siedliskach lasowych, najbardziej narażonych na rozprzestrzenianie się chorób grzybowych, w ubiegłym okresie gospodarczym, spowodowała zmniejszenie się udziału drzewostanów z sosną jako głównym gatunkiem panującym. W związku z tym zmniejszył się również udział szkód powodowanych przez zgnilizny wywoływane przez korzeniowca sosnowego i opieńkę. Obecnie choroby grzybowe uznawane są za głównych sprawców zjawiska zamierania jesionu. Na terenie Nadleśnictwa choroba ta od wielu lat eliminuje jesion ze składu gatunkowego drzewostanów wszystkich klas wieku. Według najnowszych danych nie zinwentaryzowano żadnego drzewostanu, w którym jesion występowałby jako gatunek panujący, a jego udział rzeczywisty wręcz zmniejszył się o ponad połowę.

Wśród chorób infekcyjnych najistotniejsze znaczenie w tutejszych lasach (głównie w drzewostanach starszych klas wieku) mają uszkodzenia powodowane przez półpasożyty, do których zalicza się:

- **jemiolę rozpierzchlą** (*Viscum album* ssp. *Austriacum*), w drzewostanach sosnowych,
- **jemiolę jodłową** (*Viscum album* ssp. *Abietis*), w drzewostanach jodłowych.

Jemiola znacząco wpływa na dewastację lasów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, ponieważ w pierwszej kolejności opanowuje drzewa dominujące i tworzące główny drzewostan. Prowadzi do osłabienia drzew, a nawet ich zamierania po 20-30 lat. Podczas prac taksacyjnych w 2024 r. została opisana istotna powierzchnia drzewostanów zaatakowanych przez tego pasożyta – są to drzewostany, w których udział drzew porażonych przez półpasożyta przekracza 10%, a przeciętny stopień uszkodzenia koron także osiąga ponad 10%. W roku 2024, na gruntach Nadleśnictwa znajdowało się 6365 ha powierzchni drzewostanów pokrytych jemiolą (w 1074 wydzieleniach). Natomiast według Raportu zbiorczego występowania jemioli w roku 2023, przedstawionym przez ZOL w Krakowie, stanowiącym *Załącznik do protokołu z KZP dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska*, zinwentaryzowano 2388,25 ha obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkód powodowanych przez jemiolę. Porównując zebrane dane z lat 2023 i 2024, dostrzega się rosnący trend ekspansji jemioli z roku na rok, co stanowi poważne zagrożenie dla zdrowotności lasów.

W związku z brakiem skutecznych metod zwalczania jemioli problem jej negatywnego wpływu na drzewostany Nadleśnictwa będzie narastał.

Dążąc do ograniczenia szkodliwego działania patogenów grzybowych oraz jemioli zaleca się stosowanie następujących wskazań, do których należy m.in.:

- wdrażanie kierunkowych wytycznych Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (ZO.712.1.2019 z 15.01.2020 roku) zmierzających do stopniowego, nieprzerwanego ograniczania obecności jemioli w lasach w celu zminimalizowania szkodliwości i zahamowania rozprzestrzeniania się półpasożyta,
- wdrożenie „Wytycznych dla praktyki leśnej” (temat badawczy, pt. Ocena stopnia zagrożenia przez jemiolę drzewostanów sosnowych oraz opracowanie metod jej inwentaryzacji i ograniczania) SGGW w Warszawie INL.
- w drzewostanach słabo i umiarkowanie zasiedlonych przez jemiolę usuwanie pojedynczych drzew opanowanych przez tego półpasożyta, w ramach cięć

- przygodnych lub w ramach planowych zabiegów pielęgnacyjnych,
- w drzewostanach silnie uszkodzonych przez jemiołę rozważenie możliwości wykonania zrębów sanitarnych (w przypadku planowanego użytkowania rębego należy w pierwszej kolejności wykonywać cięcia w drzewostanach najsilniej uszkodzonych),
- kontynuowanie przebudowy drzewostanów sosnowych opanowanych przez hubę korzeni na siedliskach lasów i lasów mieszanych, poprzez wprowadzanie drzewostanów liściastych (Db, Bk, Wz, Lp, Gb) lub takich, w których gatunki liściaste mają dominujący udział,
- do czasu określenia skutecznej metody ochrony jesionów przed ich zamieraniem lub do czasu zaniknięcia procesu chorobowego zastępowanie tego gatunku w odnowieniach innymi, zgodnymi z siedliskiem (np. olszą czarną, wiązem szypułkowym, lipą lub jaworem),
- prowadzenie kontroli zagrożenia lasu przez czynniki chorobotwórcze oraz ich rejestrowanie zgodnie z IOL,
- sygnalizowanie do ZOL zjawisk chorobowych wymagających rozpoznania.

6.2.1.3. Szkody od zwierzyny

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska najważniejszymi rodzajami szkód powodowanych przez zwierzynę są szkody od zwierzyny płowej (sarna, jeleń i łось), odnotowano je w wyłączeniach o łącznej powierzchni 465 ha i dotyczą głównie spalowania sosny i jodły. Lokalnie zaobserwowano zgryzanie młodego pokolenia dębu i jodły w drzewostanach najmłodszych klas wieku (uprawach i młodnikach po rębni złożonej). Nadleśnictwo przeciwdziała tej sytuacji gromadząc odnowienia, głównie dębowe, oraz wykorzystując do zabezpieczenia repelenty. Odnotowano również inne, ale bardzo rozproszone szkody, takie jak: zgryzanie, łamanie pędów wierzchołkowych, czemchanie, wrywanie drzewek, czy wydeptywanie. Lokalnie występują podtopienia powodowane przez bobry, jednak w sytuacji nasilającej się suszy hydrologicznej należy je traktować jako korzystne, naturalne retencjonowanie wody.

Analiza danych z lat 2016–2025 wykazała, że największy udział w ogólnej powierzchni szkód miała sarna – 43,2%, nieco mniejszy jeleń – 40,0%, natomiast łось odpowiadał za 16,8% uszkodzeń. Obecnie obserwuje się lokalny wzrost szkód – w północnej części nadleśnictwa dominuje presja sarny, a w większych kompleksach leśnych wzrasta udział szkód powodowanych przez łosia.

W celu dalszego ograniczenia rozmiaru szkód od zwierzyny warto przedsięwziąć lub kontynuować działania polegające m. in. na:

- dostosowaniu ilości zwierzyny płowej do stanu umożliwiającego osiągnięcie założonych celów hodowli lasu,
- doskonaleniu metod inwentaryzacji zwierzyny dla zwiększenia wiarygodności danych o jej liczebności oraz przygotowywanie łowieckich planów hodowlanych w oparciu o rzeczywiste stany zwierzyny,
- przestrzeganiu pełnej realizacji zatwierdzonych planów łowieckich,
- bieżącej ocenie natężenia szkód,
- stosowaniu w miarę potrzeb i w zależności od gatunku środków zabezpieczających uprawy i młodniki, adekwatnych do zagrożeń, pozwalających osiągać wysoki efekt hodowlano-ochronny, tj.:
 - grodzeń,

- repelentów,
- udostępnianiu dla zwierzyny (wykładaniu): karmy bogatej w mikroelementy, soli ze związkami mineralnymi, żeru włóknistego oraz drewna do spalowania,
- indywidualnego zabezpieczania drzew: palikowanie, bandażowanie, zakładanie wełny na pęd szczytowy sadzonek, zakładanie siateczek, zabezpieczanie gałęziami oraz zabezpieczanie przy pomocy repelentów,
- racjonalnego zagospodarowania łowisk z prowadzeniem wszystkich rodzajów poletek (żerowych i zgryzowych) oraz uproduktywnienia wybranych łąk śródleśnych stanowiących właściwą bazę pokarmową dla jeleniowatych,
- utrzymaniu istniejących poletek łowieckich i pasów zaporowych.

6.2.1.4. Szkody od gatunków roślin i zwierząt inwazyjnych

Rośliny i zwierzęta inwazyjne są to gatunki obce, pochodzące z innych obszarów niż rodzime, które zostały sprowadzone przez człowieka i swoją obecnością stwarzają zagrożenie dla rodzimej przyrody.

Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zinwentaryzowano obecność czterech gatunków inwazyjnych zwierząt oraz czterech gatunków inwazyjnych roślin. Spośród tych gatunków trzy gatunki zwierząt oraz dwóch roślin są wymienione w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. 2022 r., poz. 2649 z późn. zm.), do których należą:

- zwierzęta:
 - **jenot** (*Nyctereutes procyonoides*) – gatunek ssaka,
 - **sumik karłowaty** (*Ameiurus nebulosus*) – gatunek ryby,
 - **czebaczek amurski** (*Pseudorasbora parva*) – gatunek ryby,
- rośliny:
 - **rdestowiec japoński** (*Reynoutria japonica*) – roślina nasienna,
 - **kolczurka klapowana** (*Echinocystis lobata*) – roślina nasienna.

Jenot wymieniony jest w Załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia i znajduje się na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii, rozprzestrzenionych na szeroką skalę. Na terenie każdego leśnictwa stwierdzono obecność jenota, co zostało potwierdzone przez wszystkie koła łowieckie działające na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

Sumik karłowaty znajduje się w Załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia, na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionych na szeroką skalę. Na terenie Nadleśnictwa zlokalizowany jest w wodach rzeki Kisielina.

Czebaczek amurski jest wymieniony w Załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia i znajduje się na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii, rozprzestrzenionych na szeroką skalę. W Nadleśnictwie zlokalizowany jest na gruntach gminy Wierchosławice.

Rdestowiec japoński jest ujęty w Załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia, na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionych na szeroką skalę. W Nadleśnictwie występuje na terenie leśnictwie Szczucin, w wydzielaniu 18a i b, w leś. Wierchosławice w wydz. 440a i 459a oraz

w leś. Biadolinie w wydz. 578f.

Kolczurka klapowana znajduje się w Załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia, na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionych na szeroką skalę i w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska występuje w trzech lokalizacjach, na terenie leś. Wierchosławice: w wydz. 472a i c oraz 442g.

Pozostałe gatunki inwazyjne, niewpisane do ww. rozporządzenia, ale kwalifikujące się jako gatunki obce w Polsce to: żółw czerwonołody (*Trachemys scripta elegans*), dąb czerwony (*Quercus rubra*) oraz ceremcha amerykańska (*Prunus serotina*). Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska żółwie czerwonołody występują w Zbiorniku Krzywołoz, natomiast dąb czerwony we wszystkich leśnictwach poza leś. Smyków, a ceremcha amerykańska na terenie każdego leśnictwa.

6.2.2. Zagrożenia abiotyczne

Drzewostany podlegają oddziaływaniu czynników abiotycznych, obejmujących czynniki klimatyczne (takie jak temperatura powietrza, wilgotność, nasłonecznienie czy prędkość wiatru), topograficzne (związane z ukształtowaniem terenu) oraz edaficzne (determinowane właściwościami glebowymi).

Na obszarze Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zasadniczym czynnikiem abiotycznym kształtującym stan zdrowotny drzewostanów są uwarunkowania klimatyczne. W szczególności wzrost średnich temperatur powietrza przyczynia się do obniżenia poziomu wód gruntowych, co skutkuje nasileniem stresu wodnego i pogorszeniem warunków siedliskowych dla wielu gatunków drzew. Dodatkowo istotnym czynnikiem destrukcyjnym są gwałtowne zjawiska wiatrowe, prowadzące do powstawania znacznych szkód mechanicznych w drzewostanach, w tym wywrotów i złomów, które w konsekwencji zwiększają podatność ekosystemów leśnych na wtórne czynniki biotyczne. Przykładem jest wichura, która wystąpiła w 2020 r. na terenie Nadleśnictwa i spowodowała największe szkody w okresie ostatniego dziesięciolecia w postaci uszkodzeń drzewostanu na powierzchni 328,68 ha.

Ze zrozumiałych względów przeciwdziałanie szkodom wywoływanym przez czynniki abiotyczne nie jest w pełni możliwe. Dla ich ograniczenia warto między innymi kontynuować następujące czynności, takie jak:

- dostosowywanie składu gatunkowego upraw do warunków siedliskowych,
- regulowanie składu gatunkowego i zagęszczenia odnowień w trakcie zabiegów pielęgnacyjnych (najistotniejsze jest wykonanie w odpowiednim czasie czyszczeń późnych i trzebieży wczesnych),
- usuwanie, w ramach zabiegów pielęgnacyjnych, drzew podatnych na złamania, zahubionych oraz osobników z objawami uszkodzenia przez choroby, nieposiadających walorów drzew biocenotycznych,
- prowadzenie kontroli zagrożenia lasu przez czynniki abiotyczne oraz ich rejestrowanie zgodnie z IOL.

7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO

Dla pełniejszego wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk przy ciągłym dążeniu do zwiększenia bogactwa składu gatunkowego i urozmaicenia struktury drzewostanów oraz w celu sprawnego projektowania urządzeniowego ustalono podstawowy podział lasów na gospodarstwa. Podział przyjęto na podstawie poniższych kryteriów, przyjętych według protokołu z Komisji Założeń Planu:

- ✓ **Gospodarstwo specjalne (S)** – zostało utworzone spośród lasów lub obszarów leśnych pełniących specyficzne funkcje, których realizacja wymaga niejednokrotnie ograniczenia bądź zaniechania funkcji produkcyjnych. W skład tego gospodarstwa, po weryfikacji założeń przyjętych na KZP, weszły:
 - rezerwat przyrody – Lasy Radłowskie,
 - pojedyncze pododdziały o wyjątkowym znaczeniu ze względów kulturowych, religijnych lub ekologicznych,
 - lasy glebochronne na stromych zboczach i stokach (tj. nachylenie pow. 45°),
 - wyłączone drzewostany nasienne,
 - lasy wodochronne w strefach ochronnych ujęć wody i źródeł wody, wyodrębnionych stosownymi decyzjami administracyjnymi,
 - lasy wyłączone z użytkowania decyzjami zarządzającego (d-stany reprezentatywne, referencyjne),
 - lasy na siedliskach bagiennych (tj. płaty siedliska BMb, LMb oraz Lł, w dużych wydzieleniach należy wydzielać do osobnych pododdziałów i wyłączyć z użytkowania rębego),
 - lasy na siedliskach priorytetowych Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068,
 - drzewostany rosnące w strefie „intensywnego oddziaływania społecznego” (zgodnie z zarządzeniem DGLP nr 58 z 5 lipca 2022 r. w sprawie wprowadzenia „Wytycznych do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych” w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska znajduje się pięć takich kompleksów leśnych zaklasyfikowanych jako lasy o funkcji społecznej).
- ✓ **Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O)** – utworzono z wielofunkcyjnych lasów występujących na obszarach gdzie jako wiodącą uznano funkcję ochronną, z wyjątkiem lasów zaliczonych do wcześniej wspomnianego gospodarstwa specjalnego:
 - dla lasów ochronnych nie objętych gospodarstwem specjalnym (S).
- ✓ **Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (G)** – w jego skład zaliczono lasy i powierzchnie leśne obejmujące pozostałe obszary z wiodącą funkcją produkcyjną. Prowadzona w nich gospodarka leśna uwzględnia wymagania związane z ochroną przyrody. W gospodarstwie tym wyróżniono drzewostany ze:
 - **zrębowym sposobem zagospodarowania (ZG)** – drzewostany w lasach gospodarczych (nie ujęte w gospodarstwie specjalnym), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz TD i aktualny skład gatunkowy, należy zagospodarować rębiami zupełnymi,
 - **przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ)** – drzewostany w lasach gospodarczych (nie ujęte w gospodarstwie specjalnym), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz TD i aktualny

skład gatunkowy, zastosowano przerębowo-zrębowy sposób zagospodarowania (rębna częściowa, gniazdowa lub stopniowa z okresem odnowienia do 40 lat).

Niezależnie od wyodrębnienia podstawowych grup lasów, określonych w oparciu o pełnione przez nie wiodące funkcje, dla celów planowania urzędniowego i podkreślenia pełnionej przez nie specyficznej roli, całość przedmiotowych lasów została pogrupowana na gospodarstwa. W celu charakterystyki wyróżnionych gospodarstw zestawiono ich ogólną powierzchnię oraz zapas występujących tam drzewostanów. W poniższej tabeli dokonano również rozbitcia poszczególnych gospodarstw w udziale procentowym w odniesieniu do powierzchni zalesionej (powierzchnia bez działek we współwłasności) Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

Tabela 66: Podział lasów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na gospodarstwa leśne (taksator, tab. VI)

Lp.	Gospodarstwo	Nadleśnictwo	
		Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1	Specjalne (S)	1602,60	11,20
2	Lasów ochronnych (O)	11211,10	78,33
3	Lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania (ZG)	77,36	0,54
4	Lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ)	1421,13	9,93
Razem:		14312,19	100,00

Na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska dominują gospodarstwa lasów ochronnych (O) – 78,3%. Gospodarstwa specjalne (S) zajmują 11,2% oraz gospodarstwa wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ) – 9,9%. Najmniejszy udział mają lasy gospodarcze ze zrębowym sposobem zagospodarowania (ZG) – 0,5%. Przewaga lasów ochronnych podkreśla, że głównym celem gospodarowania w Nadleśnictwie jest ochrona środowiska.

Zagadnienia dotyczące użytkowania rębego w poszczególnych gospodarstwach w okresie lat 2026-2035 opisano szczegółowo w Elaboracie PUL dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

8. PLAN DZIAŁAŃ

8.1. Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych

Zagadnienia związane z ochroną zasobów wodnych są istotną częścią prawidłowej gospodarki leśnej. Lasy pełnią ważną funkcję w retencji wody poprzez zatrzymywanie spływu powierzchniowego, gromadzenie wody w ściocie, torfowiskach, śródleśnych terenach zabagnionych i oczkach wodnych.

Prowadzone w przeszłości działania mające na celu zwiększenie areалу produkcji rolnej i gospodarki leśnej przez osuszanie terenów podmokłych, były jednym z głównych powodów zwiększania się deficytu wody. Problem dotyczył i dotyczy nadal, większości obszarów kraju. Zasoby wodne w Polsce należą obecnie do jednych z najmniejszych w Europie.

Objawami zwiększania się deficytu zasobów wodnych są:

- przesuszenie torfowisk i bagien,
- zanik śródleśnych jezior i oczek wodnych,
- zmiany siedliskowe (powolne aczkolwiek systematyczne kurczenie się zasięgu siedlisk wilgotnych i bagiennych).

Lasy Państwowe poprzez racjonalną gospodarkę leśną uwzględniającą potrzebę „ratowania wody” pełnią kluczową rolę w zwiększaniu zasobów wodnych. W związku z powyższym w trakcie prowadzenia prac leśnych powinno się:

- zachować w stanie nienaruszonym, a w miarę możliwości i posiadanych środków również odtwarzać śródleśne oczka wodne (jako element składowy „małej retencji wodnej”)
- podczas realizacji prac gospodarczych, w miarę możliwości nie ingerować w istniejące zbiorniki, ciek wodne i tereny źródliskowe,
- wzdłuż zbiorników, cieków wodnych i na terenach źródliskowych pozostawiać rosnący tam drzewostan w formie ekotonu (buforu),
- przebudowywać drzewostany i dostosowywać je składem gatunkowym do siedlisk, co wpłynie korzystnie na wzrost retencyjności terenu, a także zabezpieczy go przed nadmiernym spływem powierzchniowym (przeciwdziałając tym samym jednoczesnej erozji gleby),
- na terenach bagiennych unikać zabiegów hodowlanych, poza ewentualnym zapobieganiem sukcesji,
- stosować wyłącznie na niewielką skalę ewentualne odwadnianie podtopionych drzewostanów.

Administracja Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska powinna również współpracować z władzami samorządowymi, regionalnymi i wojewódzkimi w sprawach dotyczących gospodarki wodnej.

8.2. Kształtowanie strefy ekotonowej

Ekoton jest to strefa przejściowa pomiędzy różnymi zespołami biotycznymi, np. lasem i łąką, w skład której wchodzi, oprócz organizmów przenikających do tej strefy z biocenoz graniczących ze sobą, także gatunki charakterystyczne znajdujące tu optymalne warunki bytowania. Wyróżniającą cechą tego środowiska jest to, że liczebność gatunków i osobników jest większa niż w biocenozach otaczających. Kształtowanie tej

strefy jest bardzo ważne ze względu na zwiększenie różnorodności biologicznej oraz odporności ekosystemów leśnych.

Zadania związane z kształtowaniem tej strefy zostały ujęte w Planie Urządzenia Lasu i sprowadzają się do następujących czynności:

- w przypadku prowadzenia cięć rębnych na obrzeżach lasu, w miejscach, gdzie sąsiaduje on z terenami otwartymi i ciekami wodnymi, zaleca się kształtować ekoton poprzez wykorzystanie istniejących fragmentów starodrzewia,
- we fragmentach drzewostanów nieobjętych cięciami rębnymi strefę ekotonową powinno się kształtować poprzez wprowadzanie w formie podsadzeń podokapowych odpowiednich do danego siedliska drzew i krzewów,
- na obrzeżach nowo zakładanych upraw, graniczących z terenami nieleśnymi, powinno się wysadzać gatunki drzew i krzewów tworzące mocny system korzeniowy oraz dobrze rosnące w warunkach zmiennego oświetlenia.

8.3. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach jest obowiązkiem prawnym wynikającym z zarządzeń i instrukcji.

W trakcie prowadzenia gospodarki leśnej zaleca się:

- skład gatunkowy upraw dostosowywać do warunków siedliskowych, dążyć do zapewnienia właściwego udziału gatunków liściastych oraz kontynuować praktykę wprowadzania do upraw gatunków domieszkowych i biocenotycznych w odpowiednim zmieszaniu i zgodnie z charakterystyką siedliska,
- w miarę możliwości wykorzystywać w odnowieniach istniejące odnowienia naturalne,
- wprowadzać gatunki biocenotyczne, również w ramach dolesiania luk i przerzedzeń,
- prowadzić przebudowę drzewostanów zgodnie z przyjętym typem drzewostanu,
- w trakcie prowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych, dotyczących piętra górnego i młodego pokolenia, zwrócić uwagę na usuwanie gatunków inwazyjnych,
- w trakcie zakładania upraw zwrócić uwagę na eliminowanie samosiewów złożonych z gatunków inwazyjnych,
- promować gatunki rodzime, w pewnych przypadkach pozostawiać w drzewostanie samosiewy gatunków lekko nasiennych (tj. brzozy czy osiki),
- w drzewostanach przeznaczonych do użytkowania rębego typować i pozostawiać drzewa, które pozostaną do fizjologicznej starości i śmierci tworząc mikrosiedliska dla niektórych gatunków grzybów, roślin i zwierząt,
- pozostawiać drzewa obumarłe, nie zagrażające bezpieczeństwu i nie stwarzające zagrożenia ze strony szkodników owadzych,
- pozostawiać posusz różnych gatunków i o różnych wymiarach przy uwzględnieniu potrzeb ochrony lasu,
- pozostawiać w drzewostanach drzewa stare, cenne, okazałe, rzadkich gatunków, owocujące oraz dziuplaste,
- pozostawiać i nie zalesiać śródleśnych łąk, pastwisk, czy terenów zabagnionych.

8.4. Akumulacja drewna drzew martwych

Las jako cały ekosystem jest jednym z najważniejszych zasobów naturalnych. Na jego kształt i stan zachowania według współczesnej wiedzy istotny wpływ ma ilość i stopień rozkładu drewna drzew martwych (tzw. „martwego drewna”) pozostająca w ekosystemie. Rolę rozkładającego się drewna w lesie zaczęto w pełni doceniać dopiero niedawno. Do dziś wiedza na temat drewna drzew martwych i świadomość jego znaczenia nie w pełni przebiła się do szerokiej świadomości społecznej. Jeszcze do niedawna sądzono, że resztki drzew stanowią „miejsca rozmnażania się szkodników i chorób”.

Drewno stanowi jeden z najważniejszych elementów obiegu materii w lesie. Przez dziesiątki lat rozkładu drewna następuje sukcesywne uwalnianie i dostarczanie do gleby makro- i mikroelementów. Rozkładające się drewno to miejsce życia wielu roślin, grzybów i zwierząt, a przy tym element ekosystemu, którego znaczenie dla funkcjonowania lasu trudno jest przecenić. Dlatego tak istotne jest określenie ilości drewna drzew martwych, które występuje w danym ekosystemie leśnym.

Instrukcja Ochrony Lasu wprowadza do zasad gospodarki leśnej pojęcie „drzew biocenotycznych” oraz „gospodarki martwą materią organiczną”. Założenia tej „gospodarki” realizowane są w Nadleśnictwach głównie poprzez pozostawianie do naturalnego rozpadu fragmentów drzewostanu po zakończonych cięciach rębnych. Równoznaczne jest to z pozostawianiem na powierzchni leśnej określonej ilości drzew, które w przyszłości będą obumierać.

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące miąższości drewna martwego na obszarze gruntów Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska.

Tabela 67: Zestawienie miąższości drewna drzew martwych na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia [ha]*	Miąższość drewna drzew martwych					
			Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
			[m³/ha]	[m³]	[m³/ha]	[m³]	[m³/ha]	[m³]
1	Bśw	151,70	5,05	765,66	3,41	516,87	8,46	1 282,52
2	BMśw	1 755,43	4,95	8 697,43	3,60	6 315,34	8,55	15 012,76
3	BMw	4 757,12	4,70	22 340,98	3,61	17 192,64	8,31	39 533,61
4	BMb	12,29	7,28	89,45	5,27	64,81	12,55	154,26
5	LMśw	1 765,07	4,36	7 689,08	4,15	7 330,17	8,51	15 019,24
6	LMw	2 943,82	4,72	13 899,06	3,77	11 103,47	8,49	25 002,53
7	LMb	2,08	0,49	1,02	0,23	0,48	0,72	1,50
8	Lśw	116,14	3,85	446,74	5,37	623,35	9,22	1 070,10
9	Lw	405,27	6,32	2 561,28	4,04	1 635,77	10,36	4 197,05
10	OI	203,20	4,83	981,85	1,08	218,89	5,91	1 200,75
Razem:		12 112,12	4,75	57 472,54	3,72	45 001,79	8,46	102 474,33

Objaśnienia do tabeli:

* powierzchnia leśna zalesiona bez współwłasności (liczona od IIa, a w przypadku Bk od IIb klasy wieku) objęta pomiarem drewna drzew martwych

Na podstawie danych z inwentaryzacji terenowej przeprowadzonej w ramach opracowania PUL stwierdzono, że zasobność drewna martwego w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska wynosi 102 474,33 m³. Warto zaznaczyć, że do wielkości tej nie wliczano zasobów drewna zakumulowanych w pniakach, jak również nie brano pod uwagę najmłodszych klas wieku, tj. I klasy wieku, a więc rzeczywiste zasoby drewna martwego mogą być nieco wyższe. Drewno drzew martwych stojących i złomów oszacowano na

około 57,47 tys. m³, natomiast drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych na około 45 tys. m³, co świadczy o zachowaniu stosunkowo dużej ilości drewna martwego w formie pionowej. Wartość przeciętna miąższości drewna drzew martwych wynosi średnio 8,46 m³/ha.

Rozpatrując zasobność drewna drzew martwych w aspekcie jego funkcji ekologicznej można wyznaczyć cztery kategorie, w przypadku których uwidacznia się rola drewna drzew martwych stojących i leżących, obejmujące:

- wpływ na modyfikację warunków siedliskowych,
- bezpośredni i pośredni wpływ na bioróżnorodność gatunkową oraz wpływ na kondycję wybranych populacji gatunków roślin i zwierząt,
- wpływ na różnorodność biologiczną w ciekach i zbiornikach wodnych położonych w kompleksach leśnych oraz poza nimi,
- wpływ na obieg pierwiastków w ekosystemie leśnym.

Spośród ww. szczególnie złożone i wielopłaszczyznowe jest znaczenie wpływu omawianego drewna na bioróżnorodność. Dla każdej z grup systematycznych roślin i zwierząt rola drewna może być odmienna.

- **Dla grzybów** – drewno drzew martwych stanowi głównie bazę siedliskową wybranych gatunków. Dodatkowo współistnienie zgrupowań grzybów na obumarłym drewnie jest niezbędne do prawidłowego obiegu materii w lesie. Grzyby mikoryzujące wraz z bakteriami wiążącymi azot dostarczają znacznej ilości tego pierwiastka w formie najbardziej dostępnej dla roślin.
- **W przypadku roślin zarodnikowych (mszaków)** – skład gatunkowy tej grupy (dla danego drzewostanu) zależy nie tylko od ilości omawianego drewna ale również od jego zróżnicowania wielkościowego, stadium rozkładu oraz czasu, w jakim drewno mogło być zasiedlone. Największe znaczenie drewna dla brioflory (ogółu mszaków) związane jest ze starymi drzewostanami bukowymi ze względu na obecność bardzo grubych i wolno rozkładających się pni.
- **Dla roślin naczyniowych** – obecność drewna drzew martwych może wpływać tutaj zarówno bezpośrednio jak i pośrednio:
 - bezpośrednio – wpływa korzystnie na wzrost liczebności siewek (szczególnie drzew iglastych, np. świerka), zatem przyczynia się do tworzenia odnowienia naturalnego drzewostanu. Stanowi również optimum występowania wybranych gatunków z rodziny *Ericaceae* i *Orchidaceae* ze względu na obecność na pniach określonych gatunków grzybów,
 - pośrednio – zwarta masa drewna drzew martwych (w szczególności leżącego) może zapobiegać zgryzaniu cennych roślin przez zwierzęta kopytne (utrudniona penetracja terenu),
 - **Dla zwierząt kręgowych** – drewno leżące może być wykorzystywane jako:
 - miejsce przebywania i rozrodu,
 - schronienie przed niekorzystnymi warunkami lub drapieżnikami,
 - baza pokarmowa lub miejsce zdobywania pokarmu,
 - materiał konstrukcyjny wykorzystywany w innych miejscach,
 - okresowe miejsce pobytu (np. zimą).
 - **Dla fauny bezkręowej** – drewno leżące może być wykorzystywane jako:
 - baza pokarmowa dla ksylofagów, kambiofagów oraz pośrednio dla mykofagów,
 - siedlisko występowania dla kambiofagów,

- miejsce zdobywania pokarmu dla drapieżców, a pośrednio np. koprofagów czy nekrofagów,
- materiał konstrukcyjny do budowy gniazd, np. dla os, czy termitów,
- okresowe miejsce pobytu (np. letniej hibernacji) – wykorzystywanie dziupli przez niektóre chruściki.

Podsumowując powyższe, zgromadzona miąższość drewna martwego w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska wynosi 102 474,33 m³, co wskazuje na istotny poziom obecności tego komponentu w strukturze ekosystemów leśnych. Taka objętość może świadczyć o zaawansowanym stadium naturalnych procesów ekologicznych, w tym sukcesji, rozkładu materii organicznej oraz tworzeniu nisz siedliskowych dla organizmów saproksylicznych (gatunki bezkręgowców, głównie owadów, rozwijających się w obumierających lub martwych i rozkładających się drzewach).

Obecność znacznej ilości martwego drewna sprzyja również zachowaniu bioróżnorodności flory i fauny, szczególnie w zakresie gatunków związanych z rozkładającym się drewnem. W związku z powyższym, należy uznać martwe drewno za istotny element ochrony przyrody oraz trwałego i zrównoważonego zagospodarowania lasów w Nadleśnictwie.

8.5. Zalecenia w zakresie ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych występujących poza obszarami Natura 2000

W rozdziale przedstawiono ogólne wskazania ochronne, odnoszące się do siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, poza obszarami Natura 2000, natomiast szczegółowe wskazania gospodarcze zaplanowane w PUL dla siedlisk przyrodniczych występujących w obszarach naturowych zamieszczono w rozdziale 8.9. Tabele działań ochronnych.

W związku z dezaktualizacją dotychczasowych danych, pochodzących z powszechnej inwentaryzacji terenowej siedlisk przyrodniczych przeprowadzonej w 2007 roku w lasach państwowych, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie planuje w nadchodzących latach zlecić wykonanie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych na gruntach administrowanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.

Do opracowania POP na lata 2026-2035, zgodnie z zapisem w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu, siedliska przyrodnicze poza obszarami Natura 2000 zostaną przypisane do wydzielenia w opisie taksacyjnym tylko w przypadku siedlisk priorytetowych występujących na obszarze lasów referencyjnych oraz lasów, które decyzją Nadleśniczego wyłączono z użytkowania.

Poniżej przedstawiono ogólne wytyczne dla ochrony poszczególnych siedlisk przyrodniczych („nienaturowych”) opisanych na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Oznaczenie wybranych najcenniejszych siedlisk gwiazdką (*) przy kodzie siedliska wskazuje na siedlisko priorytetowe, zgodnie z Załącznikiem I Dyrektywy Siedliskowej.

91E0* – Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Podstawę ochrony siedlisk łęgowych stanowić powinny działania mające na celu ochronę warunków wodnych, w których funkcjonuje ten ekosystem. Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga ograniczenia użytkowania rębного, i w miarę możliwości – odstąpienia od stosowania

rębni zupełnych. Zaleca się pozostawienie wzdłuż rzek i brzegów jezior pasa starodrzewia o szerokości do 30 m (w przypadku jezior 50 m), w którym nie będzie się prowadziło użytkowania rębnią zupełną (w tym pozostawianie martwego drewna). Na etapie pielęgnacji drzewostanu, w fazie młodnika, zaleca się usuwanie ekspansywnych krzewów. Obszary źródliskowe należy całkowicie wyłączyć z użytkowania rębego.

91D0* – Bory i lasy bagienne

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga odstąpienia od użytkowania rębego. Występowanie tego typu siedliska przyrodniczego zdeterminowane jest w głównej mierze stanem poziomu wód i ich trofizmu. Zaburzenia w stosunkach wodnych (obniżanie poziomu wód) powodują wkraczanie innych gatunków drzewiastych (najczęściej świerka), murszenie wierzchnich poziomów torfu, wzrost troficzności gleby i zmiany w szacie roślinnej. Z tego też względu najistotniejszym działaniem ochronnym jest utrzymanie lub poprawa warunków wilgotnościowych zarówno samego siedliska jak i jego otoczenia. Wskazaniem zatem jest pozostawianie wokół obrzeża tego siedliska pasa ekotonowego, w którym nie będzie prowadzone użytkowania rębnią zupełną.

8.5.1. Propozycje składów gatunkowych dla siedlisk przyrodniczych

Dla siedlisk przyrodniczych (z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej) zlokalizowanych na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska podczas KZP przyjęto typy drzewostanów, które należy traktować jako ramowe hodowlane i ochronne cele gospodarowania, odpowiednio dla typu siedliskowego lasu oraz dla zespołu leśnego (siedliska przyrodniczego) odpowiadającego siedliskowemu typowi lasu. Mogą one być modyfikowane w konkretnym drzewostanie (nawet do 20% w stosunku do składów ramowych), z uwzględnieniem stanu siedliska, stopnia uwilgotnienia oraz specyfiki i stanu zbiorowiska roślinnego.

Tabela hodowlana zawierająca typy drzewostanów (TD) wraz z ramowymi składami upraw została zamieszczona we wspomnianym Protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu. Przyjęte TD i ramowe składy odnowień oddają naturalną zmienność warstwy drzewostanu w rzeczywistych i potencjalnych dominujących zespołach leśnych, jak również w odpowiadającym im siedliskom przyrodniczym.

8.6. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw

Typy drzewostanów (TD) o kierunku ochronnym lub gospodarczym oraz orientacyjne składy upraw dla poszczególnych typów siedliskowych lasu (TSL) przyjęto na podstawie Tabeli nr 3 zamieszczonej w Protokole z Posiedzenia KZP, zgodnej z wytycznymi zasad hodowli lasu z 2012 r. oraz z regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski z 2010 r.

Tabela 68: Przykładowe składy odnowienia dla TSL i siedlisk przyrodniczych (Wg KZP)

Lp.	TSL	Typ drzewostanu (gatunki główne)	Orientacyjny skład gatunkowy odnowienia	Proponowane rębnie
1	Bśw	So	So 80%, Brz, Jrz 20%	I, II
2	BMśw	Db-So So Bk-So Bk-Db-So	So 60%, Db 30%, Brz i inne** 10% So 70%, Db, Bk, Brz i inne 30% So 50%, Bk 30%, Db, Brz i inne 20% So 50%, Db 20%, Bk 20%, Brz i inne 10%	III III, I III, II II, III, IV

Lp.	TSL	Typ drzewostanu (gatunki główne)	Orientacyjny skład gatunkowy odnowienia	Proponowane rębnie
3	BMw	So Db-So Brz-Db-So Bk-Db-So Bk-So	So 70%, Db, Brz i inne 30% So 50%, Db 30%, Jd, Brz, Ol i inne 20% So 50%, Db 20%, Brz 20%, Ol i inne 10% So 50%, Db 20%, Bk 20%, Jd, Brz, Ol i inne 10% So 50%, Bk 30%, Db, Jd, Brz, Ol i inne 20%	I, III III, IV, II, I III, II, IV II, III, IV II, III, IV
4	BMb	So Brz-So	So 80%, Brz, Ol i inne 20% So 50%, Brz 30%, Ol i inne 20%	-
5	LMśw	Db-So So-Db Bk-So So-Gb-Db Gb-Db Bk-So-Db Jd-So-Db	So 50%, Db 30%, Bk, Brz i inne 20% Db 50%, So 30%, Bk, Jd, Gb, Jw, Lp, Brz i inne 20% So 50%, Bk 30%, Db 10%, Brz i inne 10% Db 50%, Gb 20%, So 20%, Bk, Jd, Jw, Lp, Brz i inne 10% Db 50%, Gb 30%, Bk, Jd, Lp, Jw, Md, So, Brz i inne 20% Db 50%, So 20%, Bk 20%, Jd, Gb, Jw, Lp, Brz i inne 10% Db 50%, So 20%, Jd 20%, Bk, Gb, Jw, Lp, Brz i inne 10%	III, IV II, III, IV II, III, IV II, III, IV II, III, IV II, III, IV II, III, IV
6	LMw	So-Db Jd-So-Db Db Gb-Db Bk-So-Db Db-Ol Ol-Db	Db 50%, So 30%, Gb, Bk, Lp, Jw, Jd, Wz, Ol, Js, Brz i inne 20% Db 50%, So 20%, Jd 20%, Bk, Gb, Jw, Lp, Ol, Js, Brz i inne 10% Db 70%, Ol, Js, Gb, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 30% Db 50%, Gb 30%, Ol, Js, Bk, Jd, Lp, Jw, Md, So, Brz i inne 20% Db 50%, So 20%, Bk 20%, Jd, Gb, Jw, Lp, Wz, Ol, Js, Brz i inne 10% Ol 60%, Db 30%, Js, Gb, Bk, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 10% Db 60%, Ol 30%, Js, Gb, Bk, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 10%	II, III, IV, I II, III, IV II, III, IV, I II, III, IV II, III, IV III, IV III
7	LMb	Ol Brz-Ol	Ol 80%, Brz, So, Db i inne 20% Ol 60%, Brz 30%, So, Db i inne 10%	-
8	Lśw	Db-Bk Gb-Db Db	Bk 50%, Db 30%, Gb, Lp, Jw, Wz, Jd, Md i inne 20% Db 50%, Gb 30%, Lp, Wz, Jw, Jd, Md i inne 20% Db 70%, Gb, Lp, Jw, Wz, Jd, Md i inne 30%	II, III, IV II, III, IV II, III, IV
9	Lw	Db Gb-Db Js*-Db Jd-Bk-Db Ol-Db Db-Ol Wz-Db	Db 70%, Ol, Js, Lp, Gb, Wz, Jw i inne 30% Db 50%, Gb 30%, Ol, Js, Lp, Wz, Jw i inne 20% Db 50%, Js 30%, Db, Jd, Lp, Wz i inne 20% Db 50%, Bk 20%, Jd 20%, Ol, Js, Lp, Gb, Wz, Jw i inne 10% Db 60%, Ol 30%, Js, Lp, Gb, Wz, Jw i inne 10% Ol 60%, Db 30%, Js, Gb, Lp, Jw, Jd, Wz, So, Brz i inne 10% Db 60%, Wz 30%, Ol, Js, Lp, Gb, Jw i inne 10%	II, III, IV II, III, IV II, IV IV II, III, IV II, IV II, IV
10	Ol	Ol	Ol 80%, Js, Wz, Lp, Jw, Brz i inne 20%	I, II, IV
11	Lł	Wz-Js*	Js 40%, Wz 30%, Db, Jd, Jw, Ol, Wb i inne 30%	-

Objaśnienia do tabeli:

* wobec zamierania jesionu, gatunek ten powinien być zastępowany przez inne gatunki (np. Jw, Wz).

** wskazanie stosowania wymienionych rębni w uzgodnionych przypadkach koniecznych działań ochronnych.

*** pod pojęciem „inne”, kryją się gatunki rodzime, w tym biocenotyczne właściwe dla wymienionego siedliska (np.: osika, brzoza, czereśnia ptasia, wiązy) - nie wymienione w składzie domieszek uszlachetniających.

Kolejność wymienienia gatunków domieszkowych jest uszeregowana alfabetycznie i nie nadaje rangi gatunkowi domieszkowemu.

Dopuszcza się modyfikacje procentowych składów gatunkowych w konkretnym drzewostanie nawet do $\pm 20\%$ w stosunku do składów ramowych, przy zachowaniu panującego, gatunku głównego i uwzględnieniu stanu siedliska, stopnia uwilgotnienia, a także specyfiki oraz stanu zbiorowiska roślinnego.

8.7. Wieki rębności dla głównych gatunków lasotwórczych

Na podstawie ustaleń Komisji Założeń Planu przyjęto w poniższej tabeli przeciętne wieki rębności dla występujących gatunków drzew, zgodnie z Zarządzeniem nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie „Instrukcji urządzania lasu”.

Tabela 69. Przyjęte przeciętne wieki rębności dla gatunków drzew

Lp.	Gatunki drzew	Wiek rębności
1	Db	150
2	Jd, Bk, Jw, Wz, Dg	120
3	Md	110
4	So, Soc., Kl, Js, Lp, Dbc.	100
5	Olcz, Brz, Gb, Os, Ak, Św	80
6	Olsz, Tp	40

Przyjęte przeciętne wieki rębności dla głównych gatunków (So, Św, Jd, Bk, Db) mieszczą się w zakresach określonych w IUL z 2011 roku, tom I, rozdział VIII.

W trakcie prac taksacyjnych wiek dojrzałości rębnej, określający dojrzałość do rozpoczęcia użytkowania rębego konkretnych drzewostanów, przyjmowano kierując się przede wszystkim potrzebami hodowlanymi drzewostanów oraz założonymi celami hodowlanymi. Często był on równy przyjętym, przeciętnym wiekom rębności gatunku głównego drzewostanu. Odstępstwa w kierunku jego obniżenia stosowano w bardzo nielicznych przypadkach, głównie w klasach odnowienia z dużym pokryciem powierzchni młodym pokoleniem dobrej jakości, wymagającym szybkiego odstąpienia. Natomiast wyższe wieki dojrzałości rębnej stosowano najczęściej w drzewostanach cennych ze względów przyrodniczych lub stanowiących pożądany element krajobrazu.

8.8. Formy ochrony przyrody

W przypadku wszystkich form ochrony przyrody położonych na terenach administrowanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska powinno się przestrzegać zakazów i nakazów określonych w stosownych aktach prawnych.

Ponadto zaleca się:

- obiektom o charakterze pomnikowym zapewnić ochronę również w okresie przed formalnym wprowadzeniem tej ochrony,
- w miarę możliwości prowadzić ciągły, bieżący monitoring występowania gatunków chronionych (stanowisk roślin, zwierząt, gatunków objętych ochroną strefową), a dane o ich nowych lokalizacjach odnotowywać w waloryzacji Nadleśnictwa,
- kontrolować stan zasiedlenia gniazd ptaków drapieżnych, wnioskować o utworzenie stref w przypadku stwierdzenia nowych,
- dążyć do zwiększania wiedzy przyrodniczej wśród pracowników Nadleśnictwa, zwłaszcza w aspekcie rozpoznawania gatunków chronionych oraz znajomości obowiązujących przepisów,
- kontrolować stan tablic informacyjnych, ogrodzeń i innej infrastruktury istniejącej przy obiektach chronionych, a w razie potrzeby przeprowadzać ich odnowienie, odtworzenie lub zgłosić braki odpowiedniemu organowi odpowiedzialnemu za formę ochrony przyrody (np. RDOŚ).

Szczegółowe, proponowane do wykonania w miarę posiadanych przez Nadleśnictwo środków, zabiegi dla istniejących form ochrony zostały przedstawione w tabeli 71 w rozdziale 8.9. Tabele działań ochronnych.

8.9. Tabele działań ochronnych

Tabela 70. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, uzupełnione o siedliska przyrodnicze oraz gatunki "naturowe" występujące poza obszarami Natura 2000 (Tabela XXII wg IUL)¹

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ²	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
Przedmioty ochrony występujące w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH160028					
1	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion) Ocena wg SDF - B	267g, 277a	Utrzymanie najlepiej zachowanych płatów łąk w stanie zbliżonym do stanu aktualnego, z uwzględnieniem potrzeb modraszka telejusa (<i>Phengaris teleius</i>) i modraszka nausithousa (<i>Phengaris nausithous</i>). Sformułowanie metod poprawy warunków wodnych w płatach łąk zdominowanych przez duże gatunki turzyc oraz realizacja odpowiednich działań ochronnych prowadzących do odtworzenia właściwej struktury i funkcji siedliska.	Zagrożenia istniejące: - A03.03 Zaniechanie/brak koszenia - B01 Zalesianie terenów otwartych - C01.01.01 Kamieniołomy piasku i żwiru - I01 Problematiczne gatunki rodzime - J02.15 Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych - K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) Zagrożenia potencjalne: - A02 Zmiana sposobu uprawy - A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne - A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja - A04.01.01 Intensywny wypas bydła - C03.02 Produkcja energii słonecznej - C03.03 Produkcja energii wiatrowej - I01 Obce gatunki inwazyjne	Brak wskazań (BRAK WSK). Ewentualna konieczność wykonania zabiegów powinna być uzgodniona ze sprawującym nadzór.

¹ Zgodnie z wytycznymi protokołu Komisji Założeń Planu w tabeli XXII zawarto również informacje o siedliskach przyrodniczych oraz gatunkach objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunkach wymienionych w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska poza obszarami Natura 2000.

² Zagrożenia opracowano na podstawie istniejącej dokumentacji Planów Zadań Ochronnych dla poszczególnych obszarów Natura 2000.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
2	6177 Modraszek telejus (Phengaris teleius) Ocena wg SDF - B	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Utrzymanie obecnego charakteru siedlisk gatunku we właściwym stanie ochrony	Zagrożenia istniejące: - A03.03 Zaniechanie/ brak koszenia - B01 Zalesianie terenów otwartych - C01.01.01 Kamieniołomy piasku i żwiru - I02 Problematiczne gatunki rodzime - J02.15 Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych - K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) Zagrożenia potencjalne: - A02 Zmiana sposobu uprawy - A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne - A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja - A04.01.01 Intensywny wypas bydła - C03.02 Produkcja energii słonecznej - C03.03 Produkcja energii wiatrowej - I01 Obce gatunki inwazyjne	Brak wskazań (BRAK WSK). Ewentualna konieczność wykonania zabiegów powinna być uzgodniona ze sprawującym nadzór.
Siedliska przyrodnicze występujące na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska poza obszarami "siedliskowymi" Natura 2000					
3	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe)	Fragmentarycznie lub w całości w pododdziałach: 18b, 21d, 21f, 21g, 131g, 134c, 136f, 138a, 144c, 153d, 159d, 160b, 162c, 163f, 165b, 172b, 173k, 174f, 175a, 189b, 189d, 282b, 284a, 284d, 284f, 285a, 285b, 288g 359b, 364d, 364g, 367c, 368f, 560d, 560f	Wydzielenia z brakiem wskazań. Utrzymanie (siedliska w stanie A), poprawa (siedliska w stanie B) oraz przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego (siedliska w stanie C).	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
4	91D0* Bory i lasy bagienne	Fragmentarycznie lub w całości w pododdziałach: 289b	Wydzielenia z brakiem wskazań. Utrzymanie (siedliska w stanie A), poprawa (siedliska w stanie B) oraz przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego (siedliska w stanie C).	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.
Gatunki roślin wymienionych w załączniku II i V do dyrektywy 92/43/EWG występujące na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska poza obszarami "siedliskowymi" Natura 2000					
5	1409 Torfowiec Girgensohna <i>Sphagnum girgensohnii</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	W miejscach występowania, prowadzenie prac leśnych w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystywanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonywanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym.
6	1413 Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	W miejscach występowania, prowadzenie prac leśnych w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystywanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonywanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym.
7	1413 Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	W miejscach występowania, prowadzenie prac leśnych w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystywanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonywanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
8	1866 Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	W miejscach występowania, prowadzenie prac leśnych w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystywanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonywanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym.
Gatunki zwierząt wymienione w załączniku II i V do dyrektywy 92/43/EWG występujące na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska poza obszarami "siedliskowymi" Natura 2000					
9	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych warunków wodnych siedliska – unikanie osuszania terenu i ograniczanie działań melioracyjnych. Przeciwdziałanie zarastaniu łąk przez trzcinę, turzycę, krzewy i drzewa. Wykonywanie ręcznego lub mechanicznego koszenia po połowie lipca. Koszenie mozaikowe – np. co 2–3 lata tylko fragmenty siedliska, aby zapewnić ciągłość cyklu życiowego gatunku.
10	6179 Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Ochrona śródleśnych łąk, polan i torfowisk niskich – w szczególności ekotonów między lasem a otwartą przestrzenią. Nie wprowadzać zalesień na łąkach będących siedliskiem gatunku Wykonywanie ręcznego lub mechanicznego koszenia po połowie sierpnia. Koszenie mozaikowe – np. co 2–3 lata tylko fragmenty siedliska, aby zapewnić ciągłość cyklu życiowego gatunku.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
11	6177 Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Ochrona śródleśnych łąk, polan i torfowisk niskich – w szczególności ekotonów między lasem a otwartą przestrzenią. Nie wprowadzać zalesień na łąkach będących siedliskiem gatunku Wykonywanie ręcznego lub mechanicznego koszenia po połowie sierpnia. Koszenie mozaikowe – np. co 2–3 lata tylko fragmenty siedliska, aby zapewnić ciągłość cyklu życiowego gatunku.
12	1084 Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawiać wszystkie martwe oraz dziuplaste drzewa i wykroty, z wyjątkiem drzew stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego.
13	1037 Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Unikanie usuwania osadów dennych, które stanowią kluczowe siedlisko larwalne.
14	1042 Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Unikanie zarybiania zbiorników gatunkami ryb drapieżnych (np. karp, szczupak), które niszczą larwy ważek.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
15	1197 Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
16	1188 Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
17	1201 Ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
18	1203 Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
19	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
20	1214 Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
21	1212 Żaba śmieszka <i>Rana ridibunda</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
22	1213 Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
23	1210 Żaba wodna <i>Rana esculenta</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
24	1209 Żaba zwinka <i>Rana dalmatina</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół wykazanych stałych miejsc rozrodu w okresie zimowym. Ochrona naturalnych, płytkich zbiorników wodnych z roślinnością wodną. Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników.
25	1261 Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie pasów otwartych – przecinek, pasów przeciwpożarowych, linii energetycznych jako potencjalne korytarze migracyjne i siedliska.
26	1220 Żółw błotny <i>Emys orbicularis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Ograniczanie lub zakaz używania ciężkiego sprzętu w pobliżu zbiorników wodnych w sezonie rozrodu. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych. Budowanie nowych płytkich, sezonowych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników w czasie budowy dróg leśnych, np. zachowanie kolein i ich pogłębianie.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
27	5264 Brzanka <i>Barbus meridionalis petenyi</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.
28	1163 Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.
29	6143 Kiełb Kesslera <i>Romanogobio kessleri</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
30	1149 Koza pospolita <i>Cobitis taenia</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.
31	1096 Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.
32	1145 Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
33	5339 Różanka <i>Rhodeus sericeus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zachowanie naturalnych brzegów i meandrujących odcinków rzek w lasach. Unikanie ingerencji w koryto rzeki i zabiegów regulacyjnych w sąsiedztwie stanowisk gatunku. Wstrzymanie zrywki drewna przez cieki wodne w okresie tarła. Budowa tymczasowych mostków i przepustów dla zrywki – unikanie bezpośredniego przejazdu przez koryto.
34	1354 Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych poza sezonem rozrodczym oraz poza okresem wychowu młodych. Unikanie nowych inwestycji infrastrukturalnych (np. dróg leśnych) oraz stosowania ciężkiego sprzętu w okolicach znanych trasy migracji gatunku. Ewidencjonowanie obserwacji i śladów obecności gatunku (odchody, tropy, ślady żerowania) oraz przekazywanie danych do RDOŚ, Banku Danych o Lasach, monitoringu GIOŚ.
35	1352 Wilk szary <i>Canis lupus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych poza sezonem rozrodczym oraz poza okresem wychowu młodych. Unikanie nowych inwestycji infrastrukturalnych (np. dróg leśnych) oraz stosowania ciężkiego sprzętu w okolicach znanych trasy migracji gatunku. Ewidencjonowanie obserwacji i śladów obecności gatunku (odchody, tropy, ślady żerowania) oraz przekazywanie danych do RDOŚ, Banku Danych o Lasach, monitoringu GIOŚ.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
36	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych poza sezonem rozrodczym oraz poza okresem wychowu młodych. Unikanie nowych inwestycji infrastrukturalnych (np. dróg leśnych) oraz stosowania ciężkiego sprzętu w okolicach znanych trasy migracji gatunku. Ewidencjonowanie obserwacji i śladów obecności gatunku (odchody, tropy, ślady żerowania) oraz przekazywanie danych do RDOŚ, Banku Danych o Lasach, monitoringu GIOŚ.
Gatunki ptaków objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące na gruntach Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska					
37	A151 Batalion <i>Calidris pugnax</i> <i>(Philomachus pugnax)</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
38	A021 Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
39	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
40	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
41	A068 Bielaczek <i>Mergellus albellus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
42	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
43	A082 Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
44	A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
45	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
46	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
47	A027 Czapla biała <i>Egretta alba</i> (<i>Ardea alba</i>)	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
48	A029 Czapla purpurowa <i>Ardea purpurea</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
49	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
50	A429 Dzięcioł białoszyi <i>Dendrocopos syriacus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
51	A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
52	A238 Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
53	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
54	A080 Gadożer <i>Circaetus gallicus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
55	A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
56	A119 Kureczka kropiatka (Kropiatka) <i>Porzana porzana</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
57	A120 Kureczka zielonka (Zielonka) <i>Porzana parva (Zapornia parva)</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
58	A224 Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
59	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
60	A176 Mewa czarnogłowa <i>Larus melanocephalus</i> (<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>)	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
61	A177 Mewa mała <i>Hydrocoloeus minutus</i> (<i>Larus minutus</i>)	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
62	A321 Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
63	A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
64	A002 Nur czarnoszyi <i>Gavia arctica</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
65	A379 Ortolan <i>Emberiza hortulana</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
66	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
67	A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
68	A060 Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
69	A307 Pokrzewka jarzębata (Jarzębatka) <i>Sylvia nisoria</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
70	A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
71	A196 Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybridus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
72	A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
73	A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
74	A094 Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
75	A246 Skowronek borowy (Lerka) <i>Lullula arborea</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
76	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
77	A023 Ślepowron <i>Nycticorax nycticorax</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
78	A255 Świergotek polny <i>Anthus campestris</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
79	A072 Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
80	A222 Uszatka błotna <i>Asio flammeus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
81	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.
82	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	Informacja dot. lokalizacji gatunku została zamieszczona w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”	Monitoring	Brak istniejących i potencjalnych zagrożeń związanych z gospodarką leśną.	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew z grzybnią huby. Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym.

Tabela 71. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody dla leśnych ochronnych obszarów funkcjonalnych, występujących w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska (Tabela XXIII wg IUL)

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
REZERWAT PRZYRODY				
1	Rezerwat Przyrody „Lasy Radłowskie”	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672) Celem ochrony w rezerwacie przyrody „Lasy Radłowskie” jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i krajobrazowych stanowiska szafrań spiskiego (<i>Crocus scepusiensis</i> BORBAS) wraz z gatunkami towarzyszącymi.	Rezerwat przyrody nie posiada obowiązującego planu ochrony i w związku z tym nie ma ustanowionych zadań ochronnych. W związku z brakiem obowiązujących planów ochrony oraz zadań ochronnych dla rezerwatu, wskazania gospodarcze zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym, które odbyło się w dniu 17 czerwca 2025 r. w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Ustalono, że w PUL, na terenie rezerwatu nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Dodatkowo Uczestniczący w Spotkaniu przyjęli, że sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” - jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach. W związku ze stwierdzonymi niezgodnościami pomiędzy obecnie obowiązującym przebiegiem granic rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” a jego rzeczywistym zasięgiem, konieczność uregulowania formalno-prawnego przebiegu granicy rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie”.	Obecnie nie planuje się zabiegów gospodarczych. W razie zaobserwowania pogorszenia stanu populacji szafrań spiskiego spowodowanego nadmiernym zacienieniem zaleca się działania w celu rozluźnienia zwarcia koron drzew II pietra lub ograniczenie podszytu i podrostu w najbliższym sąsiedztwie stanowisk szafrań spiskiego.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
			Obserwacja procesów naturalnych. Kontrole stanu zachowania głównego przedmiotu ochrony wraz z obserwacją stanu zdrowotnego oraz warunków świetlnych panujących w miejscach występowania szafranu spiskiego. Wizja terenowa maksymalnie, co 5 lat lub częściej, co 3-5 lat, w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń dla substancji przyrodniczej rezerwatu oraz podjęcie ewentualnych zabiegów ochronnych. Szczegółowy opis działań ochronnych w rezerwacie zamieszczono w rozdziale 6.1.1. Oddziaływanie na Rezerwat przyrody Lasy Radłowskie w POnŚ.	
OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU				
2	Radłowsko-Wierchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Stosować się do zapisów Uchwały Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie Radłowsko-Wierchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z dnia 8 marca 2018 r., poz. 1703). Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Radłowsko-Wierchosławickiego OChK wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL. Uchwała Nr XLIX/767/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 maja 2018 r. w sprawie Radłowsko-Wierchosławickiego OChK (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr XLIX/767/18, poz. 4247) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych na	Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Radłowsko-Wierchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
			teren OChK (rozdział 6.1.2. Oddziaływanie na obszary chronionego krajobrazu w POnŚ): 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych, 2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych, 3) ochrona i odtwarzanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności, 4) utrzymywanie i odtwarzanie ciągłości i drożności leśnych korytarzy ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków i ptaków, 5) zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nieprzeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych, 6) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, drzew dziuplastych, części drzew obumarłych, aż do całkowitego ich rozkładu, 7) zachowanie śródleśnych cieków, mokradł, polan, torfowisk, wrzosowisk, muraw kserotermicznych i paskowych oraz polan o wysokiej bioróżnorodności, 8) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych, 9) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, 10) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.	

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
3	Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Stosować się do zapisów Uchwały Nr XLIX/767/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 maja 2018 r. w sprawie Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr XLIX/767/18, poz. 4247). Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Bratucickiego OChK wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL. Uchwała Nr XLIX/767/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 maja 2018 r. w sprawie Bratucickiego OChK (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr XLIX/767/18, poz. 4247) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych na terenie OChK (rozdział 6.1.2. Oddziaływanie na obszary chronionego krajobrazu w POnŚ): 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych, 2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych, 3) ochrona i odtwarzanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności, 4) utrzymywanie i odtwarzanie ciągłości i drożności leśnych korytarzy ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków i ptaków, 5) zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nieprzeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska	Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
			rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych, 6) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, drzew dziuplastych, części drzew obumarłych, aż do całkowitego ich rozkładu, 7) zachowanie śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk, muraw kserotermicznych i piaszkowych oraz polan o wysokiej bioróżnorodności, 8) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych, 9) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, 10) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.	
4	Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Stosować się do zapisów Uchwały Nr XVIII/248/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 lutego 2020 r. w sprawie Jastrzębsko-Żdżarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w części położej w Województwie Małopolskim (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2020 r. Nr XVIII/248/20, poz. 2036). Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Jastrzębsko-Żdżarskiego OChK wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL. Uchwała Nr XVIII/248/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 lutego 2020 r. w sprawie	Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Jastrzębsko-Żdżarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
			Jastrzębsko-Żdżarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w części położonej w Województwie Małopolskim (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2020 r. Nr XVIII/248/20, poz. 2036) ustala następujący zakres czynnej ochrony ekosystemów leśnych na terenie OChK (rozdział 6.1.2. Oddziaływanie na obszary chronionego krajobrazu w POnŚ): 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych, 2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych, 3) zachowanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności, 4) utrzymanie ciągłości i drożności korytarzy ekologicznych, celem zachowania dróg migracji gatunków, 5) zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nie przeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych, 6) pozostawienie drzew o charakterze pomnikowym, drzew dziuplastych, części drzew obumarłych, aż do całkowitego ich rozkładu, 7) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych, 8) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, 9) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.	

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
5	Przeclawski Obszar Chronionego Krajobrazu	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Przeclawskiego OChK wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL. Dla Przeclawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu nie ma ustalonej uchwały określającej zakres czynnej ochrony ekosystemów leśnych.	Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które wchodzą w zasięg Przeclawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK zostały uwzględnione w projekcie PUL.
OBSZAR NATURA 2000				
6	Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 6410 – zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Utrzymanie najlepiej zachowanych płatów 6410 Zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (<i>Molinion</i>) w stanie zbliżonym do stanu aktualnego, z uwzględnieniem potrzeb modraszka telejusa i modraszka nausithousa (utrzymanie wskaźników „gatunki typowe” i „gatunki dominujące” na poziomie oceny U1*). Sformułowanie metod poprawy warunków wodnych w płatach łąk zdominowanych przez duże gatunki turzyc oraz realizacja odpowiednich działań ochronnych prowadzących do odtworzenia właściwej struktury i funkcji siedliska. Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku	Realizacja zadań według aktualnego PZO (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 czerwca 2019 roku zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068): <i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i> 4. Użytkowanie zapobiegające postępowi procesów sukcesji wtórnej (działanie obligatoryjne): Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pasterskie lub pasterskie (bez szczegółowych warunków). Niedopuszczalne jest zakładanie gruntów ornych, zalesianie, podsiewanie. Działanie do wykonania w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych. Wykonawca: Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska Zabiegi gospodarcze w obszarze Natura 2000	Realizacja zadań według aktualnego PZO (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 czerwca 2019 roku zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068): <i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i> 5. Ekstensywne użytkowanie kośne (działanie fakultatywne) Użytkowanie kośne z zastosowaniem poniższych zaleceń: - jeden pokos co roku lub co dwa lata; - termin koszenia – od 1 września do 31 października; - obowiązek zebrania i wywieżenia skoszonej biomasy z działki lub ułożenia w przyzmy, stogi lub brogi, w terminie 2 tygodni po pokosie; - nie dopuszcza się możliwości pozostawiania

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
		(Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Jadowniki Mokre PLH120068 zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na ww. spotkaniu konsultacyjnym. Ustalono, że w PUL, na terenie obszaru nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Dodatkowo Uczestniczący w Spotkaniu Konsultacyjnym przyjęli, że sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” - jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tym obszarze. Szczegółowy opis działań ochronnych na obszarze Natury 2000 Jadowniki Mokre zamieszczono w rozdziale 6.1.3.1. Oddziaływanie na obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 w PonŚ. Ewentualna konieczność wykonania zabiegów powinna być uzgodniona ze sprawującym nadzór nad obszarem (RDOS Kraków).	rozdrobnionej biomasy; - niezbędne jest pozostawienie fragmentów niekoszonych: 15-20% powierzchni poszczególnych działek oraz kęp drzew i krzewów, a także pasów wysokiej roślinności zielnej na fragmentach działek przylegających do rowów; - w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) należy pozostawić inne fragmenty niekoszone; - dla działek nie przekraczających powierzchni 0,5 ha dopuszczalne jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni niekoszonych i koszenie co roku całej działki; - koszenie od środka łąki do zewnątrz; - dopuszczalny jest wypas po pokosie, jednak nie wcześniej niż od 1 września do 15 października przy obsadzie do 0,5 DJP/ha i obciążeniu do 5 DJP/ha; - nie dopuszcza się możliwości nawożenia, wapnowania, bronowania. Dopuszcza się realizację pakietów związanych z ochroną ptaków oraz rolno-środowiskowych będących w trakcie realizacji na dzień wejścia w życie planu zadań ochronnych. Działanie należy wykonywać w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych. Wykonawca: Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
7	Obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 6177 – modraszek telejus (<i>Phengaris teleius</i>)	Utrzymanie obecnego charakteru stanu siedliska gatunku 6177 Modraszka telejusa (<i>Phengaris teleius</i>) we właściwym stanie ochrony (FV*). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.). Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Realizacja zadań według aktualnego PZO (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 czerwca 2019 roku zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068): <i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i> 14. Użytkowanie łąk stanowiących siedlisko motyli (działanie obligatoryjne) Zgodnie z zakresem działania nr 4 dla siedliska przyrodniczego 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>). Wykonawca: Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska Zabiegi gospodarcze w obszarze Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na ww. spotkaniu konsultacyjnym. Ustalono, że w PUL, na terenie obszaru nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Dodatkowo Uczestniczący w Spotkaniu Konsultacyjnym przyjęli, że sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” - jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tym obszarze. Szczegółowy opis działań ochronnych na obszarze Natury 2000 Jadowniki Mokre zamieszczono	Realizacja zadań według aktualnego PZO (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 czerwca 2019 roku zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068): <i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i> 15. Ekstensywne użytkowanie kośne łąk stanowiących siedlisko motyli (działanie fakultatywne) Zgodnie z zakresem działania nr 5 i 6 dla siedliska przyrodniczego 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>). Wykonawca: Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska 6. Ekstensywne użytkowanie kośne zgodnie z obecnym sposobem użytkowania (działanie fakultatywne) Użytkowanie kośne z zastosowaniem zaleceń z działania 5 z dopuszczeniem dodatkowego terminu koszenia od 15 do 30 czerwca. Dopuszcza się realizację pakietów związanych z ochroną ptaków oraz rolno-środowiskowych będących w trakcie realizacji na dzień wejścia w życie planu zadań ochronnych. Działanie uwzględnia potrzeby życiowe dwóch gatunków motyli stanowiących przedmiot ochrony obszaru (modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> i modraszek nausithous)

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
			w rozdziale 6.1.3.1. Oddziaływanie na obszar Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 w PonŚ. Ewentualna konieczność wykonania zabiegów powinna być uzgodniona ze sprawującym nadzór nad obszarem (RDOŚ Kraków).	<i>Phengaris nausithous</i>). Działanie należy wykonywać w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych. Wykonawca: Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska
Wyjaśnienia: *FV (stan właściwy), U1 (niezadowolający), U2 (zły) – symbole oceny parametrów stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku (Rozporządzenie Ministra Środowiska z 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.).				
POMNIKI PRZYRODY				
8	Pomniki Przyrody: - Dąb szypułkowy „Onufry Dębicz” (<i>Quercus robur</i>) - Grupa drzew: lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) i dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) Pełna charakterystyka wszystkich pomników przyrody znajduje się w rozdziale 3.4. Pomniki przyrody	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 marca 2023 roku (Dz.U. z 2023 r., poz. 672)	Brak.	Nie należy prowadzić szlaków zrywkowych i nie lokalizować miejsc składowania drewna w pobliżu pomników. Porządkować najbliższe otoczenie pomników przyrody, a ewentualne działania ochronne prowadzić w porozumieniu z miejscową Radą Gminy. Uczestniczyć w działaniach związanych z wprowadzeniem do aktów prawnych nowego (aktualnego) podziału leśnictw (dąb szypułkowy „Onufry Dębicz” zlokalizowany jest w nowo wyznaczonym leśnictwie Rudy Rysie).
STANOWISKA GRZYBÓW I POROSTÓW CHRONIONYCH				
9	Stanowiska grzybów i porostów chronionych	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409)	Brak.	Tworzenie stref ochronnych obejmujących występowanie rzadkich gatunków grzybów lub paprotników. Na obszarach charakteryzujących się wysoką

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
		Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 51 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.)		koncentracją grzybów i porostów racjonalne planowanie prac związanych z pozyskaniem drewna oraz zrywką (tylko po wyznaczonych szlakach), ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia presji na wrażliwe siedliska. W przypadku wykonywania zrębów zupełnych pozostawianie kęp starego drzewostanu w miejscach występowania chronionych grzybów i porostów. Bieżąca aktualizacja wykazu gatunków chronionych, cennych oraz rzadkich w zasięgu regionalnym i lokalnym.
STANOWISKA ROŚLIN CHRONIONYCH				
10	Stanowiska roślin chronionych	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409) Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 51 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.)	Brak.	Tworzenie stref ochronnych obejmujących występowanie rzadkich gatunków roślin. Na obszarach charakteryzujących się wysoką koncentracją chronionych gatunków roślin racjonalne planowanie prac związanych z pozyskaniem drewna oraz zrywką (tylko po wyznaczonych szlakach), ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia presji na wrażliwe siedliska. W przypadku wykonywania zrębów zupełnych pozostawianie kęp starego drzewostanu w miejscach występowania chronionych gatunków roślin. Bieżąca aktualizacja wykazu gatunków

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
				chronionych, cennych oraz rzadkich w zasięgu regionalnym i lokalnym.
STANOWISKA ZWIERZĄT CHRONIONYCH				
11	Stanowiska zwierząt chronionych	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz.U. z 2022 r., poz. 2380) Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 z późn. zm.)	Brak.	Tworzenie stref ochronnych w miejscach ostoi, rozrodu i regularnego przebywania zwierząt. Wykonywanie zrywki drewna po wyznaczonych szlakach. W miejscach stwierdzenia gniazda prowadzenie prac gospodarczych poza okresem lęgowym. Pozostawianie drzew dziuplastych i martwych, które nie stwarzają zagrożeń przy pracach leśnych. Pozostawianie podczas prac leśnych, gatunków drzew o miękkim drewnie (m.in. osika, topola, wierzba), jeśli nie koliduje to z potrzebami hodowli i ochrony lasu; zalecenie to dotyczy zarówno drzew rosnących wśród kompleksów leśnych, jak również w strefie ekotonowej przy granicy rolno-leśnej, ewentualnie zadrzewień znajdujących się w zarządzie LP; umożliwi to gniazdowanie gatunków związanych z otwartymi przestrzeniami i jednocześnie gniazdujących w dziuplach. W trakcie zabiegów rębnych i przedrębnych dążenie do dalszego zróżnicowania

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
				piętrowego i gatunkowego w drzewostanach, w celu utworzenia lub poprawienia warunków do bytowania niektórych gatunków (np. dzięcioł czarny, dzięcioł średni, siniak). Instalowanie oraz systematyczne odnawianie skrzynek lęgowych w litych drzewostanach sosnowych (zwłaszcza w wieku 40 – 80 lat). Podczas prowadzenia prac leśnych pozostawianie w stanie nienaruszonym drzew, na których usytuowane są zasiedlone gniazda ptaków szponiastych. W uprawach, na zrębach i innych terenach otwartych rozważyć budowę czatowni wykorzystywanych przez sowy oraz ptaki szponiaste. Chronienie miejsc gniazdowania, głównie poprzez pozostawianie przestoi i zakrzewień, które nie wymagają usunięcia podczas prac leśnych. Tworzenie, odtwarzanie oraz wzbogacanie stref ekotonowych.
OCHRONA STREFOWA				
12	1. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>) Lokalizacja:	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2024 r.,	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bielika, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne	Obserwacja procesów naturalnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
	L-ctwo Szczucin (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	poz. 1478 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Według Decyzji o nr OP.6442.3.2022.KW.2 strefa ochrony okresowej obowiązuje w terminach od 1 stycznia do 31 lipca.	(BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	
13	2. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>) Lokalizacja: L-ctwo Dulcza (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. 2022 r., poz. 2380). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Brak wskazań terminu ochrony strefy okresowej w Decyzji o nr WPN.6442.13.2022	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bielika, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	Obserwacja procesów naturalnych.
14	3. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz.U. 2022 r., poz. 2380).	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bielika, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej	Obserwacja procesów naturalnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
	Lokalizacja: L-ctwo Bielcza (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Według Decyzji o nr OP-I.6442.14.2015.PWi strefa ochrony okresowej obowiązuje w terminach od 1 marca do 31 sierpnia.	nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”. Zgodnie z zapisem w Decyzji o nr OP-I.6442.14.2015.PWi zezwala się na odstępstwa od zakazów obowiązujących w strefach ochrony, tj.: na wycinanie drzew i krzewów w ramach prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej (pielęgnacja upraw, czyszczenia młodników) służącej zachowaniu trwałości zbiorowisk leśnych we właściwych pododdziałach. Planowane prace mogą być wykonywane po wylocie młodych bielików z gniazd. W/w prace zapewnią trwałość lasu i nie będą w żaden sposób negatywnie wpływać na obecność bielików w rewirze.	
15	4. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) Lokalizacja: L-ctwo Dulcza	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r.	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bociana czarnego, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze)	Obserwacja procesów naturalnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
	(szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Brak wskazań terminu ochrony strefy okresowej w Decyzji o nr WPN.6442.41.2023.KW.2	w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	
16	5. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) Lokalizacja: L-ctwo Dulcza (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Brak wskazań terminu ochrony strefy okresowej w Decyzji o nr WPN.6442.43.2022.UJ.2	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bociana czarnego, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	Obserwacja procesów naturalnych.
17	6. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) Lokalizacja:	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380).	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bociana czarnego, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne	Obserwacja procesów naturalnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
	L-ctwo Smyków (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Brak wskazań terminu ochrony strefy okresowej w Decyzji o nr WPN.6442.27.2024.KW.2	(BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	
18	7. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) Lokalizacja: L-ctwo Podborze (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Według Decyzji o nr OP-I.6442.16.2013.BZ.2 strefa ochrony okresowej obowiązuje w terminach od 15 marca do 31 sierpnia.	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bociana czarnego, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	Obserwacja procesów naturalnych.
19	8. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bociana czarnego, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione	Obserwacja procesów naturalnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
	bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) Lokalizacja: L-ctwo Dulcza (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Według Decyzji o nr OP.6442.2.2024.KW strefa ochrony okresowej obowiązuje w terminach od 15 marca do 31 sierpnia.	na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	
20	9. Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) Lokalizacja: L-ctwo Bielcza (szczegółowa lokalizacja strefy ochronnej wskazana w „Załączniku do POP – Dane wrażliwe”)	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz. U. 2022 r., poz. 2380). Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 oraz art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1098 z późn. zm.) Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej wynikające z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 2408) Według Decyzji o nr OP.6442.3.2023.KW strefa	Zabiegi gospodarcze w strefie ochrony bociana czarnego, zaplanowane w PUL, zostały uzgodnione na Spotkaniu Konsultacyjnym 17 czerwca 2025 r.. Ustalono, że w PUL, w strefie ochrony całorocznej nie będą planowane żadne wskazania ochronne (BRAK WSKAZAŃ – wg opisu taksacyjnego). Ewentualne zadania ochronne (gospodarcze) w strefach ochrony okresowej, ujęte w opisach taksacyjnych dla właściwych pododdziałów, będą wykonywane jedynie poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zaplanowane w PUL ewentualne wskazania gospodarcze zostały zamieszczone w „Załączniku do Programu Ochrony Przyrody – dane wrażliwe”.	Obserwacja procesów naturalnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
		ochrony okresowej obowiązuje w terminach od 15 marca do 31 sierpnia.		

9. TURYSTYKA W LASACH

9.1. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej

Na podstawie Zarządzenia nr 58 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 5 lipca 2022 r. wprowadzono do stosowania w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych nowy rodzaj obszarów leśnych, opracowany na podstawie „Wytycznych do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych”.

Lasy o zwiększonej funkcji społecznej obejmują:

- a) lasy intensywnie użytkowane rekreacyjnie,
- b) tereny leśne w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków wypoczynkowych,
- c) lasy uzdrowiskowe w strefach A i B (w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych).

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie na wniosek Nadleśniczego Decyzją nr 25 z dnia 16 maja 2024 r. zaprosił lokalną społeczność do dialogu w ramach konsultacji społecznych podczas tworzenia projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na lata 2026-2035. W celu ustalenia lokalizacji oraz sposobu zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej został powołany Zespół Lokalnej Współpracy.

Lasy o zwiększonej funkcji społecznej dzielą się na:

- strefę intensywnego oddziaływania,
- strefę zrównoważonego oddziaływania.

Projektowane zadania gospodarcze na ww. obszarach, w ramach planu urządzenia lasu na kolejne dziesięciolecie, są zgodne z oczekiwaniami lokalnych społeczności. Podejmowane działania będą służyć nie tylko gospodarce leśnej, ale również przyczynią się do ochrony wartości przyrodniczych oraz zachowania walorów rekreacyjnych i krajobrazowych. W ten sposób lasy o zwiększonej funkcji społecznej odpowiadają na szerokie spektrum potrzeb społecznych, uwzględniając zróżnicowane funkcje lasów.

9.1.1. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania

Przez pojęcie strefy intensywnego oddziaływania, w kontekście lasów o zwiększonej funkcji społecznej, należy rozumieć tereny leśne zlokalizowane w bezpośrednim lub bliskim sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych oraz wzdłuż głównych szlaków, gdzie obecność ludzi odbywa się każdego dnia przez cały rok.

W strefie intensywnego oddziaływania zidentyfikowano pięć kompleksów leśnych o zwiększonej funkcji społecznej spełniających powyższe wytyczne:

- drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze,
- drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin,
- drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda,
- drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice,
- drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” w leśnictwie Wierzchosławice.

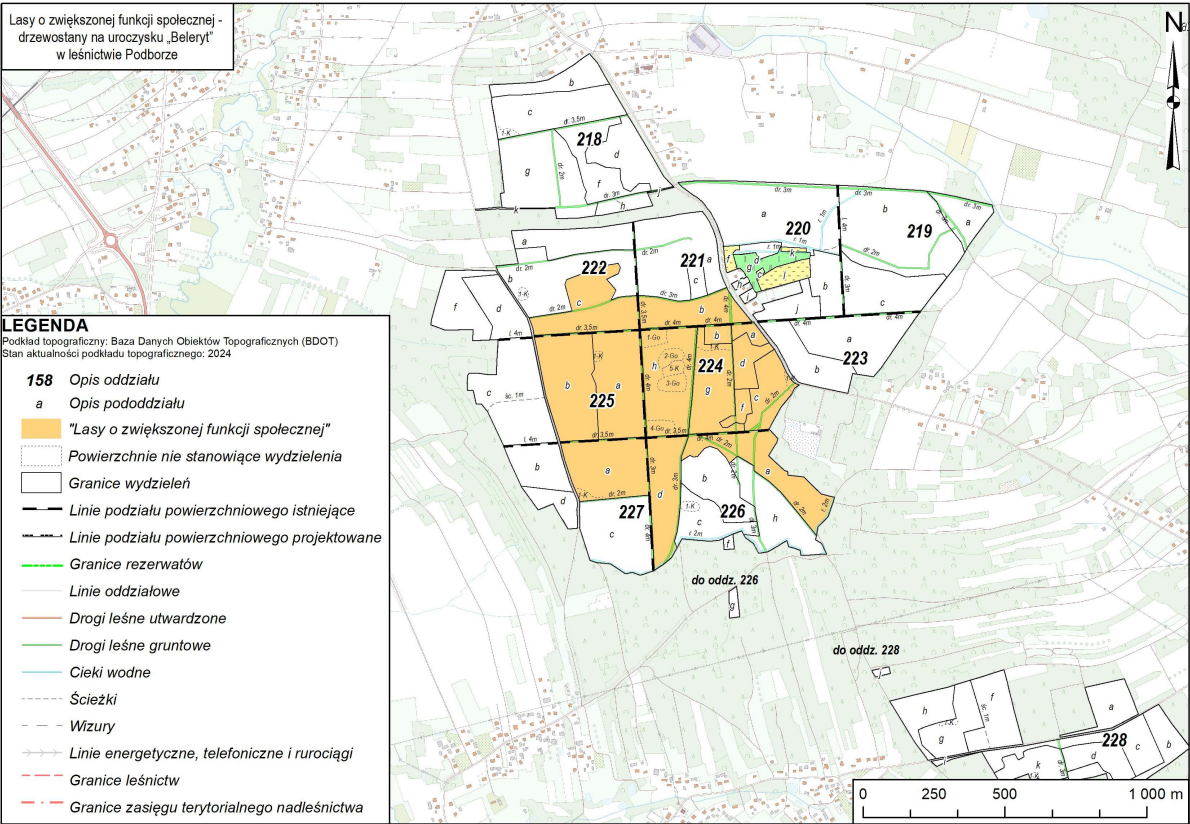
9.1.1.1. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze

Krótką charakterystyką obszaru oraz mapką poglądową znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 72: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielanie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
1	221b, 222c, 224a,b,c,d,f,g,h, 225a,b, 226a,d, 227a	54,89	Kompleksy leśne w leśnictwie Podborze zostały zakwalifikowane jako obszary o istotnym znaczeniu społecznym ze względu na rozwiniętą infrastrukturę rekreacyjną oraz dostępność komunikacyjną. Kluczowym elementem tego obszaru jest leśny parking „Beleryt”, zlokalizowany w pododdziale 224b, w bezpośrednim sąsiedztwie wydzielonej strefy wypoczynkowej, wyposażonej w miejsce na ognisko oraz polanę służącą rekreacji indywidualnej i rodzinnej. Obszar ten charakteryzuje się dużą dostępnością dróg leśnych, które sprzyjają pieszym wędrowkom, aktywnościom sportowym oraz edukacyjnym formom kontaktu z przyrodą. Dzięki tym cechom spełnia on kryteria przypisane lasom o funkcji społecznej, zgodnie z założeniami zrównoważonej gospodarki leśnej – ukierunkowanej na łączenie ochrony przyrody z potrzebami społeczności lokalnych.	

Mapa 22. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany na uroczysku „Beleryt” w leśnictwie Podborze

9.1.1.2. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin

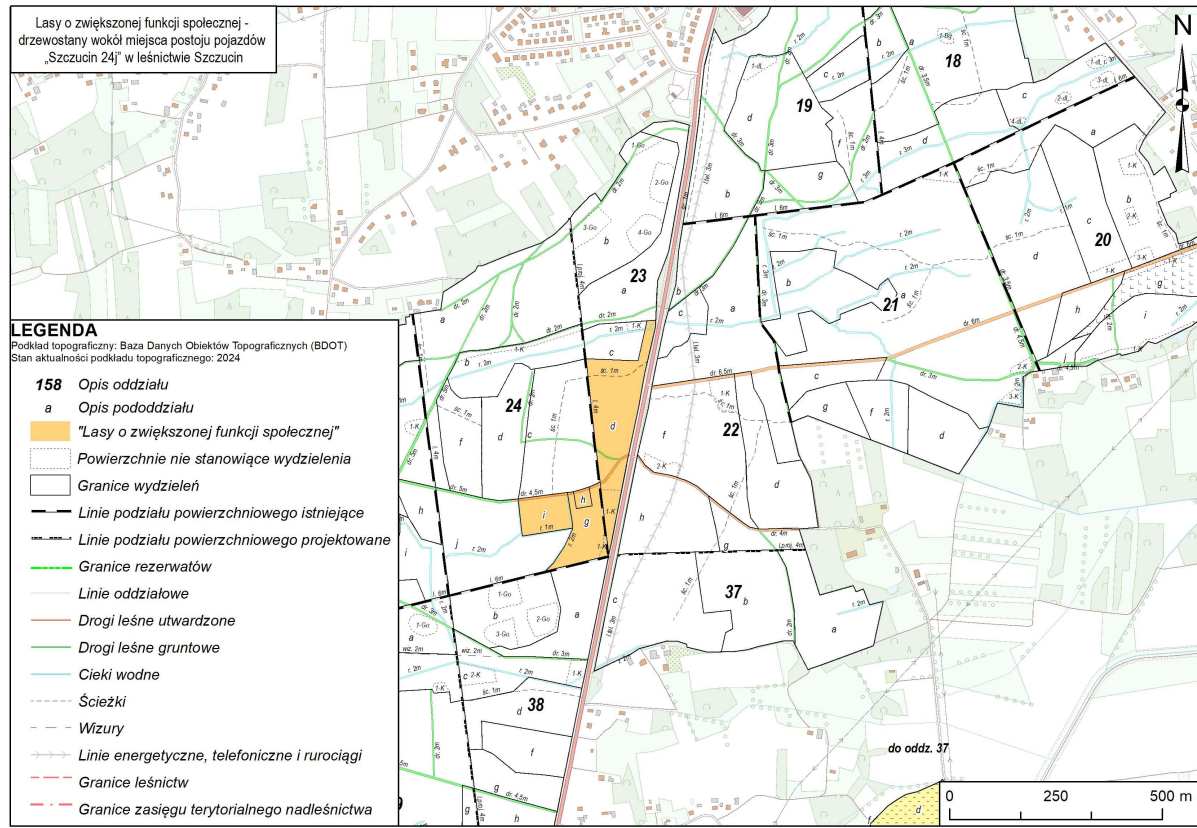
Krótką charakterystykę obszaru oraz mapkę poglądową znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 73: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielanie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
1	23d, 24g,h,i	6,01	W leśnictwie Szczucin wybrane kompleksy leśne zostały zaliczone do obszarów pełniących funkcje społeczne ze względu na obecność infrastruktury sprzyjającej rekreacji i wypoczynkowi. Szczególne znaczenie w tym kontekście ma miejsce postojowe zlokalizowane w pododdziale 24h. Obiekt ten wyposażony jest w zadaszoną wiatę, ławki oraz kosze na śmieci, co stwarza dogodne warunki do krótkotrwałego odpoczynku i korzystania z uroków lasu w sposób bezpieczny i komfortowy. Miejsce to pełni istotną funkcję społeczną jako punkt wypadowy dla miłośników grzybobrania oraz spacerów leśnych. Teren porastają starodrzewia – ponad stuletnie dęby i sosny – które nie tylko zwiększają walory krajobrazowe	

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielenie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
			obszaru, ale także podnoszą jego znaczenie przyrodnicze i edukacyjne.	

Mapa 23. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół miejsca postoju pojazdów „Szczucin 24j” w leśnictwie Szczucin

9.1.1.3. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda

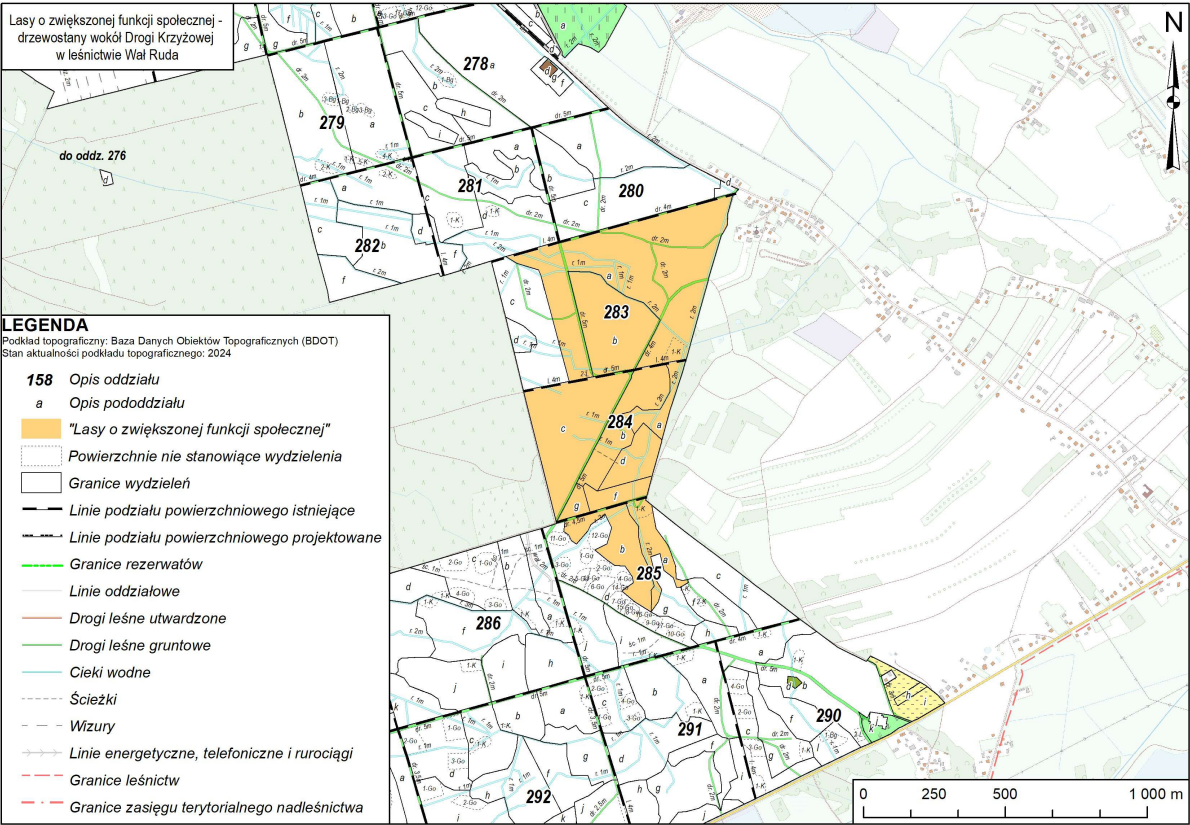
Krótką charakterystyką obszaru oraz mapką poglądową znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 74: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielenie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
1	283a,b 284a,b,c,d,f,g, 285a,b	56,20	Obszar lasu pełniącego funkcję społeczną w leśnictwie Wał Ruda został wyznaczony ze względu na szczególne walory kulturowe i edukacyjne, związane z obecnością leśnej Drogi Krzyżowej oraz towarzyszącej jej infrastruktury, obejmującej punkt edukacyjny, parking oraz Muzeum – Dom błogosławionej Karoliny Kózki. Trasa ma formę pętli, rozpoczyna się przy historycznym domu rodziny Kózków i prowadzi przez malownicze ścieżki leśne bezpośrednio do	

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielenie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
			miejsca męczeńskiej śmierci bł. Karoliny. Obszar ten łączy w sobie funkcje religijne, edukacyjne i rekreacyjne, pełniąc istotną rolę w lokalnej przestrzeni społecznej i duchowej.	

Mapa 24. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół Drogi Krzyżowej w leśnictwie Wał Ruda

9.1.1.4. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice

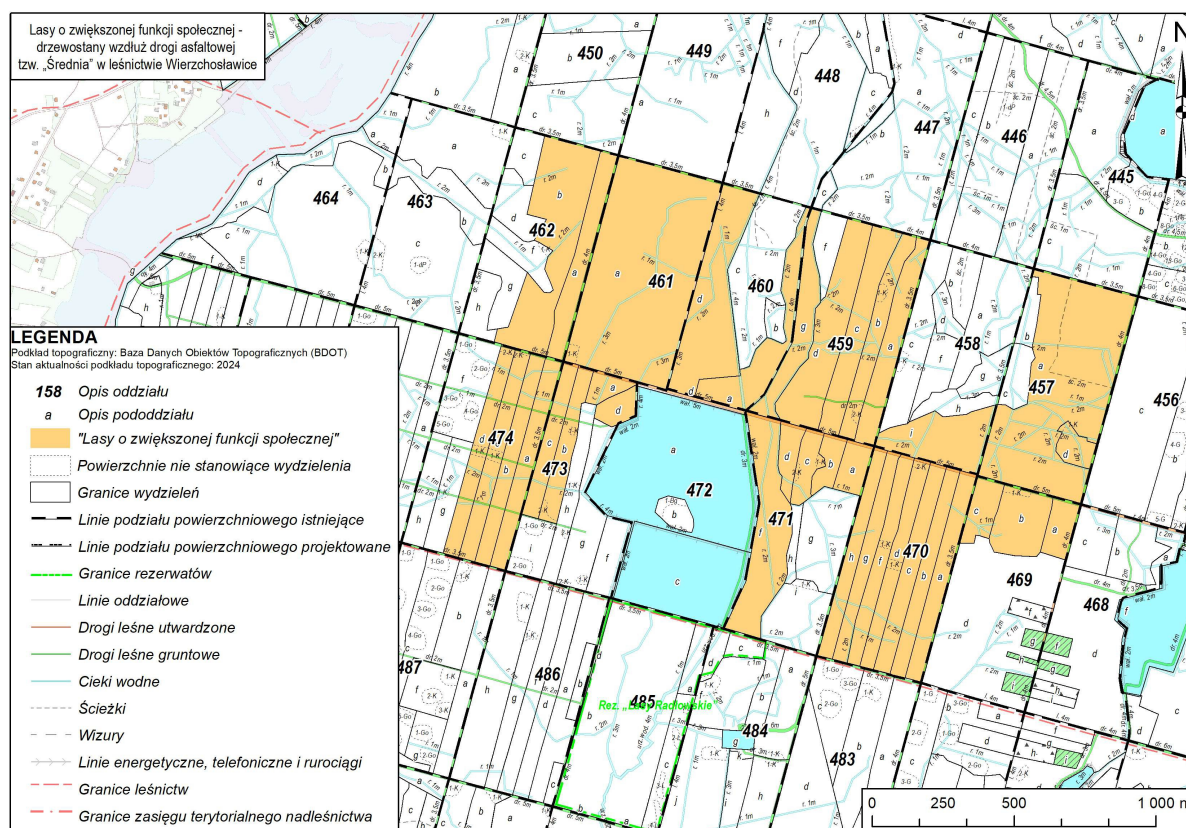
Krótką charakterystyką obszaru oraz mapką poglądową znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 75: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielenie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
1	457a,d, 458i, 459a,b,c,d,g, 460a,d, 461a 462a,b, 469a,b,c,	198,57	Kompleksy leśne zlokalizowane w rejonie Wierzchosławic obejmują swoim zasięgiem m.in. północny i zachodni brzeg zbiorników wodnych Maruszka i Stradowski. Teren ten stanowi zarazem naturalne przedłużenie sieci tras spacerowych, funkcjonujących w ramach sąsiadujących lasów o charakterze społecznym,	

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielenie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
	470a,b,c,d,f,g,h, 471a,b,c,d,f, 473a,b,c,d, 474a,b,c,d		zintegrowanych ze ścieżką przyrodniczo-leśną „Lasy Wierzchosławickie”.Przez obszar ten przepływa rzeka Kisielina, która stanowi istotny element lokalnego ekosystemu leśnego. Charakteryzuje się wysoką wartością przyrodniczą, pełniąc funkcję siedliskową dla licznych gatunków chronionych, w tym ryb, płazów (głównie żab), ssaków (np. wydr) oraz ptaków wodno-błotnych. Obecność rzeki oraz sąsiedztwo zbiorników wodnych znacząco podnoszą walory ekologiczne lasów o funkcji społecznej, wzmacniając ich potencjał bioróżnorodnościowy i krajobrazowy.	

Mapa 25. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wzdłuż drogi asfaltowej tzw. „Średnia” w leśnictwie Wierzchosławice

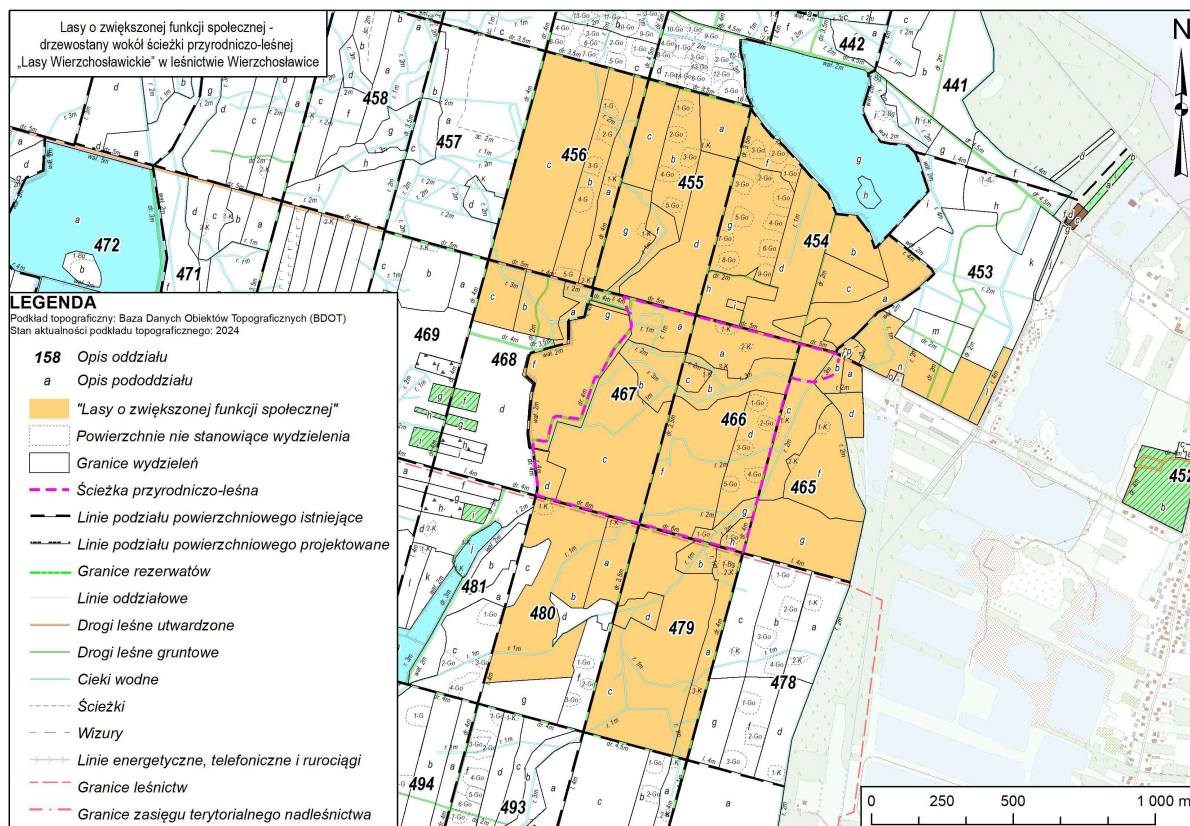
9.1.1.5. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” w leśnictwie Wierzchosławice

Krótką charakterystyką obszaru oraz mapką poglądową znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 76: Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierchosławickie” w leśnictwie Wierchosławice

Lp.	Lokalizacja (oddział, wydzielenie)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru	Uwagi
1	453l,n,o,p,r, 454a,b,c,d,f,g,h,i, 455a,b,c,d,f,g, 456a,b,c, 465a,b,c,d,f,g, 466a,b,c,d,f,g,h, 467a,b,c,d,f,g, 468a,b,c, 479a,b,c,d, 480a,b	240,02	Obszar lasów o zwiększonej funkcji społecznej w rejonie Wierchosławic został wyznaczony na podstawie przebiegu ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierchosławickie”, której trasa tworzy zamkniętą pętlę wokół tego kompleksu. Przebiega ona wzdłuż linii oddziałowych 466 i 467 oraz groblą otaczającą staw „Wróblík”, zlokalizowany w pododdziale 467h. Zbiornik ten stanowi element zaplecza hodowlanego Gospodarstwa Rybackiego Wierchosławice i charakteryzuje się wysoką różnorodnością gatunkową ichtiofauny. W pododdziale 465b usytuowano rozległą polanę rekreacyjną wyposażoną w infrastrukturę turystyczną, obejmującą m.in. miejsca postojowe, wiatę, ławki, wydzielone miejsce na ognisko oraz liczne tablice edukacyjne. Obszar ten odznacza się znaczną wartością przyrodniczą i społeczną, łącząc funkcje edukacyjne, rekreacyjne oraz ochrony krajobrazu i bioróżnorodności.	

Mapa 26. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa intensywnego oddziaływania – drzewostany wokół ścieżki przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierchosławickie” w leśnictwie Wierchosławice

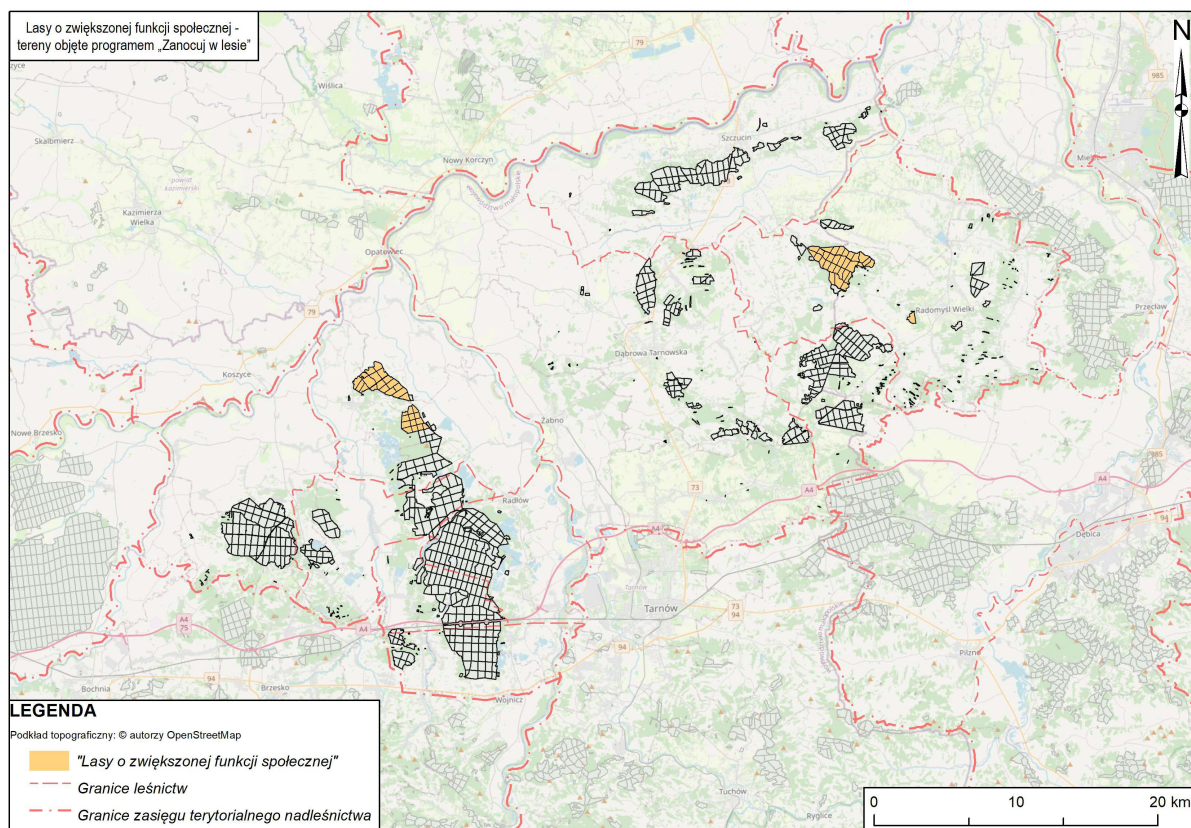
9.1.2. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania

Lasy o zwiększonej funkcji społecznej, w obrębie strefy zrównoważonego oddziaływania, odnoszą się do pozostałych terenów leśnych w kompleksach o zwiększonej funkcji społecznej, które zlokalizowane są w dalszej odległości od osiedli mieszkaniowych i głównych traktów, gdzie obecność ludzi jest znacznie mniejsza.

W strefie zrównoważonego oddziaływania zidentyfikowano sześć kompleksów leśnych o zwiększonej funkcji społecznej spełniających powyższe wytyczne:

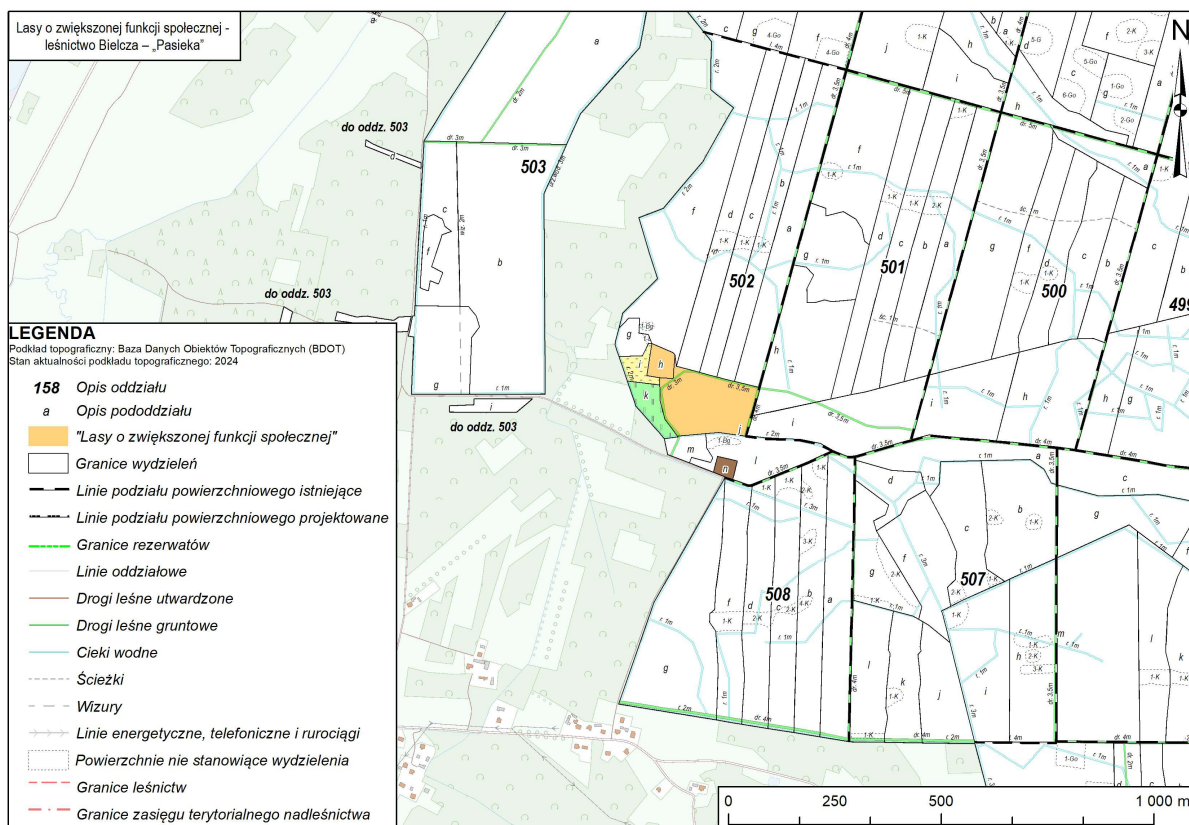
- tereny objęte programem „Zanocuj w lesie” o powierzchni ok. 1465,38 ha (leśnictwo Wał Ruda – oddz.: 246-276 oraz leśnictwo Dulcza – oddz.: 70-95, 99-101 oraz 115),

Mapa 27. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – tereny objęte programem „Zanocuj w lesie”

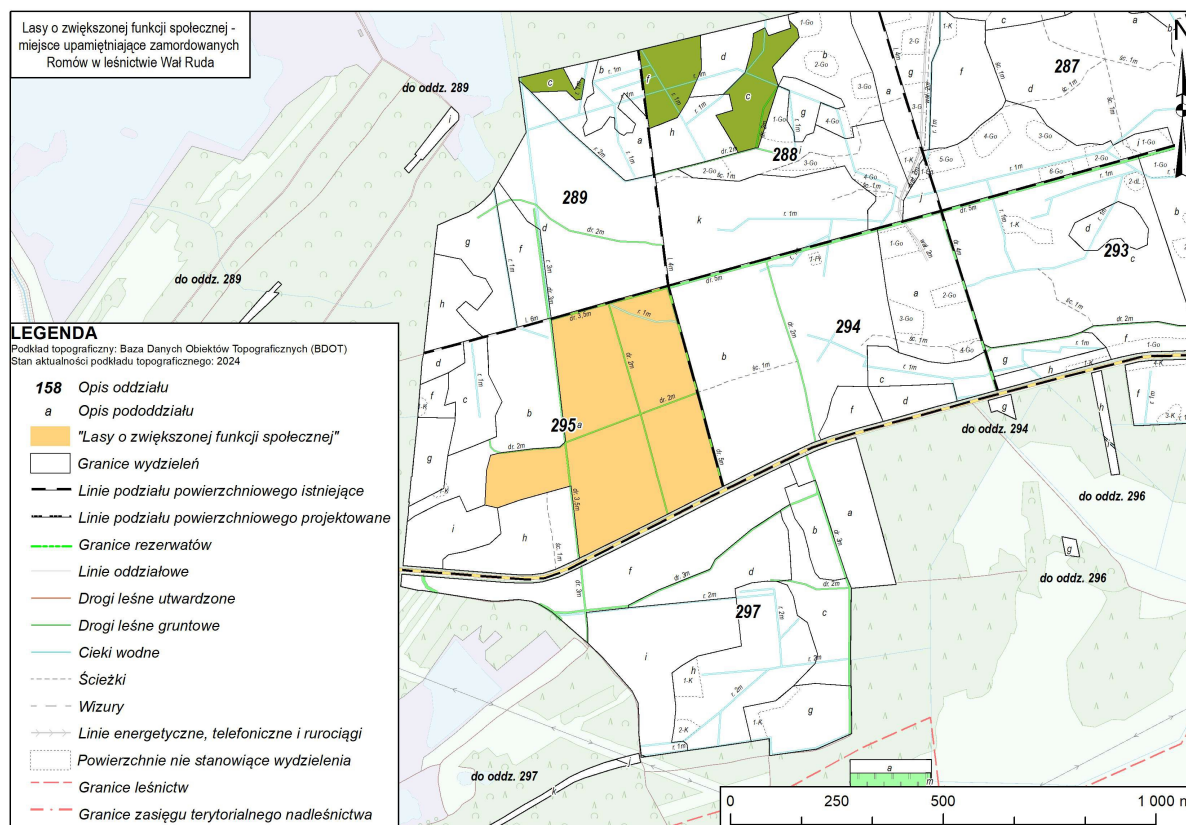
- leśnictwo Bielcza – „Pasieka” (leśnictwo Bielcza wyd. 502h oraz fragment wyd. 502j w części północno-zachodniej),

Mapa 28. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – leśnictwo Bielcza – „Pasieka”

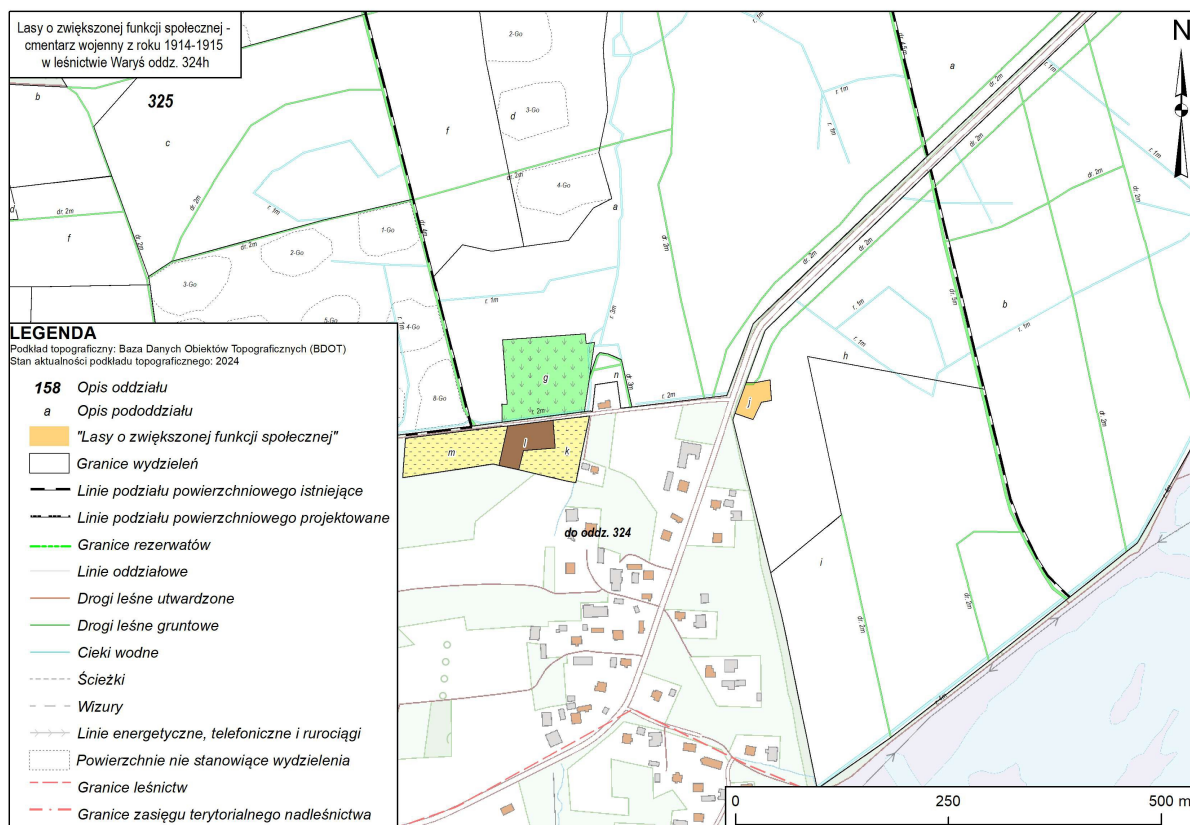
- miejsce upamiętniające zamordowanych Romów w leśnictwie Wał Ruda oddz. 295a, o powierzchni 19,17 ha,

Mapa 29. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – miejsce upamiętniające zamordowanych Romów w leśnictwie Wał Ruda oddz. 295a

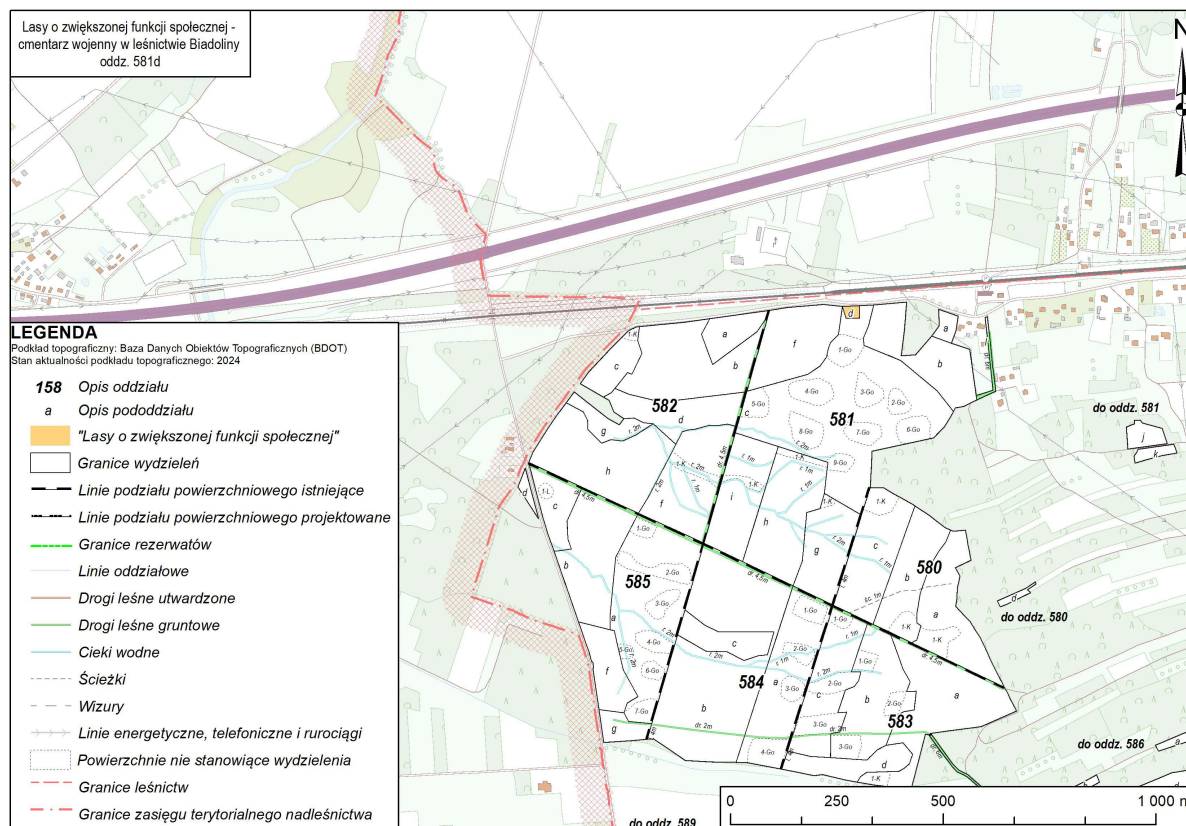
- cmentarz wojenny z roku 1914-1915 w leśnictwie Waryś oddz. 324h, o powierzchni 5,25 ha,

Mapa 30. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – cmentarz wojenny z roku 1914-1915 w leśnictwie Waryś oddz. 324h

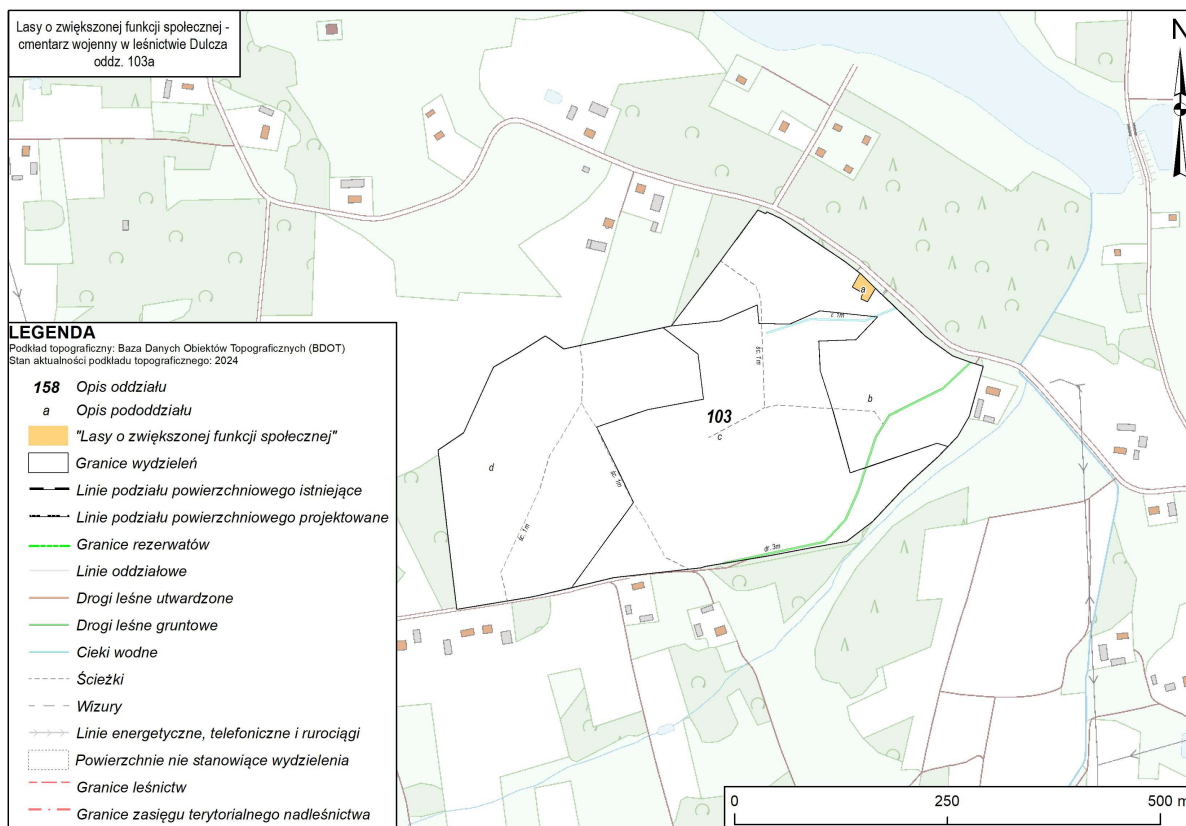
- cmentarz wojenny w leśnictwie Biadoliny oddz. 581d, o powierzchni 0,10 ha,

Mapa 31. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – cmentarz wojenny w leśnictwie Biadoliny oddz. 581d

- cmentarz wojenny w leśnictwie Dulcza oddz. 103a, o powierzchni 0,04 ha.

Mapa 32. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – strefa zrównoważonego oddziaływania – cmentarz wojenny w leśnictwie Dulcza oddz. 103a

9.2. Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna

Teren znajdujący się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska to obszar atrakcyjny pod względem turystyki i rekreacji. Walory krajobrazowe, ukształtowanie równinne oraz wyjątkowe walory klimatyczne (bliskość polskiego bieguna ciepła – miasta Tarnowa) sprawiają, że w tym rejonie łatwo dostępne są różne formy turystyki, dla każdego, przez cały rok. Do najpopularniejszych form aktywnego spędzania czasu należy turystyka piesza i rowerowa, bieganie dystansowe i na orientację, nordic walking, jazda konna czy narciarstwo biegowe. Ponadto Nadleśnictwo objęte jest ogólnopolskim pilotażowym programem „Zanocuj w lesie”, na którego obszarze są udostępnione miejsca do biwakowania oraz uprawiania aktywności typu bushcraft i surwiwal.

9.2.1. Szlaki piesze

Poniżej w tabeli zestawiono szlaki turystyczne znajdujące się w całości, lub we fragmentach na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska. Opis przebiegu tras podano według danych zawartych na stronie Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz portalu „Czas w las”.

Tabela 77. Zestawienie szlaków turystycznych

Lp.	Kolor szlaku turystycznego	Nazwa i opis
1	czerwony	Szlak okrężny wokół Tarnowa: Tarnów, Las Lipie – Tarnów, Las Lipie (60,7 km)
2	niebieski	Biadoliny Szlacheckie – Melsztyn (25,3 km)

9.2.2. Szlaki i ścieżki rowerowe

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska zlokalizowane są w całości lub fragmentami następujące szlaki rowerowe:

Tabela 78. Zestawienie szlaków rowerowych

Lp.	Kolor szlaku rowerowego	Nazwa i opis
1	czerwony	Szczepanów – Bogumiłowice PKP (18,6 km)
2	czerwony	Rowerowy Pierścień Solny „Salina Cracoviensis” – Bogucice – Pogwizdów (33,4 km)
3	czerwony	Tarnów Mościce PKP – Tarnów, Kępa Bogumiłowicka (2,6 km)
4	niebieski	Szczepanów – Bogumiłowice PKP (31 km)
5	niebieski	Dąbrowa Tarnowska PKP – Tarnów Mościce (28,9 km)
6	żółty	Ostrów – Dwudniaki (6,1 km)
7	żółty	Łęg Tarnowski – Wola Rzędzińska PKP (31 km)
8	żółty	Żabno – Zabawa (6,9 km)
9	żółty	Szczucin – Odporyszów (29,1 km)
10	żółty	Bogumiłowice PKP – Łysa Góra (21,3 km)
11	zielony	Rowerowy Pierścień Solny „Salina Cracoviensis” – Uście Solne – Bochnia ul. Pileckiego (21,2 km)
12	zielony	Ciężkowice PKP – Biadoliny PKP (88,2 km)
13	zielony	Nowa Jastrząbka – Dąbrowa Tarnowska PKP (15,2 km)
14	zielony	Nowa Jastrząbka – Tarnów Rzędzin (19,3 km)
15	zielony	Bursztynowy Szlak Greenways – Kraków, Zamek Wawelski – Borusowa – most (124 km)
16	Pomarańczowy z czarnym rowerem, z logo Wiślanej Trasy Rowerowej	Wiśłana Trasa Rowerowa – Wola Batorska, WTR – Szczucin (102 km)
17	Pomarańczowy z czarnym rowerem, z logo Velo Dunajec	Trasa objazdowa Velo Dunajec – Biadoliny PKP – Wietrzychowice (26,1 km)
18	Pomarańczowy z czarnym rowerem, z logo Velo Metropolis	Trasa objazdowa Velo Metropolis (EuroVelo 4) – Wola Batorska, WTR – Biadoliny PKP (62,1 km)

9.2.3. Ścieżki dydaktyczne i edukacyjne

W zasięgu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska znajduje się jedna ścieżka dydaktyczna:

- Ścieżka przyrodniczo-leśna „Lasy Wierzchosławickie” w leśnictwie Wierzchosławice o długości ok. 2,4 km. Punkt początkowy i końcowy trasy zlokalizowany jest na rozległej polanie znajdującej się w pododdziale 465b. Teren ten został zaopatrzone w odpowiednią infrastrukturę – wyposażono go w zadaszoną wiatę, ławki, miejsce na ognisko, pojemniki na śmieci, toaletę oraz liczne tablice informacyjne o charakterze edukacyjnym (z dziedziny: gospodarki

leśnej, łowieckiej, rybackiej i szkółkarskiej), wspierające realizację celów dydaktycznych i rekreacyjnych w przestrzeni leśnej. W bezpośrednim sąsiedztwie polany, w pododdziale 465a, zlokalizowane są ogólnodostępne miejsca postojowe, umożliwiające dogodny dostęp do trasy. Ścieżka rozpoczyna się od przeprawy przez mostek oraz odcinka prowadzącego przez drewnianą kładkę, po czym kontynuuje swój przebieg w formie oznakowanych dróg leśnych. Cała trasa ma charakter pętli i została poprowadzona wzdłuż linii oddziałowych oddziałów: 466 i 467, a następnie groblą okalającą rozległy zbiornik wodny „Wróblík”, usytuowany w pododdziale 467f. Układ ścieżki sprzyja zarówno edukacji przyrodniczej, jak i rekreacyjnemu poznawaniu walorów środowiska leśno-wodnego.

Fotografia 51. Ścieżka przyrodniczo-leśna „Lasy Wierzchosławickie”, Leś. Wierzchosławice, (fot. Anna Wolska-Stępień)

Ponadto na terenie Nadleśnictwa znaleźć można również inne obiekty edukacyjne:

- Punkt edukacyjny tzw. „Zielona klasa” wraz z wiatą edukacyjną „Hubertówka” i wyznaczonym miejscem na ognisko, w pododdziale 388j, w leśnictwie Bratucice.
- Punkt edukacyjny o nazwie „Pasieka” w pododdziale 502h i we fragmencie 502j, w części północno-zachodniej, przy budynku osady Leśnictwa Bielcza. Jest to punkt poświęcony zapylaczom, który ma na celu zwiększenie wiedzy o bartnictwie i pszczelarstwie. Na miejscu znajdują się: pasieka pokazowa, hotel dla owadów, tablice edukacyjne oraz łąka kwietna.

Fotografia 52. Pasieka pokazowa, Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

Fotografia 53. Tablice informacyjne oraz domy dla owadów zlokalizowane przy pasiece pokazowej, Leś. Bielcza (fot. Anna Wolska-Stępień)

9.2.4. Parkingi i miejsca postojowe

W lasach intensywnie odwiedzanych, takich jak kompleksy Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, kluczowe znaczenie ma zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc postojowych i parkingów oraz ich właściwe rozmieszczenie. Ułatwiają one korzystanie z lasów przez społeczeństwo, a jednocześnie zmniejszają ryzyko nielegalnych wjazdów na tereny leśne.

Na gruntach położonych w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska występuje 9 miejsc postoju pojazdów:

- Leśnictwo Szczucin – oddz. 19a,
- Leśnictwo Szczucin – oddz. 24h,
- Leśnictwo Smyków – oddz. 137f,
- Leśnictwo Podborze – oddz. 206g,
- Leśnictwo Podborze, „Beleryt” – oddz. 224b,
- Leśnictwo Podborze – oddz. 233a,
- Leśnictwo Wał Ruda – oddz. 280d,
- Leśnictwo Wał Ruda, w pobliżu Pomnika Pamięci o Zagładzie Romów – oddz. 295a,
- Leśnictwo Wierzchosławice – przy ścieżce przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” – oddz. 465a.

Przy niektórych miejscach postojowych usytuowane są wiaty, paleniska, ławki ze stołami lub tablice edukacyjne. Stan techniczny tych urządzeń powinien być systematycznie monitorowany, a kosze na śmieci regularnie opróżniane.

9.2.5. Miejsca udostępnione do bushcraftu w ramach programu „Zanocuj w lesie”

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska aktywnie uczestniczy w ogólnopolskim pilotażowym programie edukacyjno-przyrodniczym „Zanocuj w lesie”, którego celem jest umożliwienie społeczeństwu legalnego i bezpiecznego korzystania z obszarów leśnych w celach rekreacyjnych, w tym uprawiania takich form aktywności jak: bushcraft i survival (dziedziny sztuki życia w naturze), czy biwakowanie z wykorzystaniem technik przetrwania.

Na terenie Nadleśnictwa obszary „Zanocuj w lesie” występują w dwóch leśnictwach, o łącznej powierzchni ok. 1465,38 ha:

- Wał Ruda – w oddziałach: 246-276,
- Dulcza – w oddziałach: 70-95, 99-101 oraz 115.

9.2.6. Miejsca wypoczynku i palenisk

W obrębie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wyznaczono szereg obszarów rekreacyjnych, obejmujących miejsca wypoczynku oraz paleniska, których użytkowanie odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa leśnego, w szczególności zgodnie z art. 30 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Zgodnie z zapisami ustawy, korzystanie z tych miejsc możliwe jest wyłącznie w sposób nienaruszający ładu przestrzennego, bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz zasady trwałości lasów.

Punkty te są technicznie przygotowane i dostępne dla użytkowników lasu, zapewniając bezpieczne warunki rekreacji:

- Leśnictwo Dulcza, na terenie objętym programem „Zanocuj w lesie” –

- oddz. 115b,
- Leśnictwo Smyków, przy miejscu postojowym – oddz. 137d,
 - Leśnictwo Podborze, polana przy miejscu postojowym Beleryt – oddz. 224b,
 - Leśnictwo Bratucice, przy wiacie edukacyjnej „Hubertówka” – oddz. 388i,
 - Leśnictwo Wierzchosławice, polana przy ścieżce przyrodniczo-leśnej „Lasy Wierzchosławickie” – oddz. 465b.

Fotografia 54. Miejsce wypoczynku i paleniska na terenie "Lasów Wierzchosławickich" (fot. Anna Wolska-Stępień)

10. PROMOCJA I EDUKACJA LEŚNA

Zgodnie z § 37 Instrukcji Sporządzania Programu Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie, niniejszy POP jest podstawowym instrumentem:

- kształtowania, promowania i realizacji proekologicznej gospodarki leśnej,
- kształtowania świadomości ekologicznej miejscowego społeczeństwa,
- racjonalnej współpracy Nadleśnictwa z organizacjami ochrony przyrody, stowarzyszeniami ekologicznymi.

Edukacyjna działalność Nadleśnictwa może przybierać różne formy:

- wydawanie informatorów, folderów o walorach i zagrożeniach lasów oraz środowiska przyrodniczego na obszarze swojego działania,
- publikacje artykułów bądź nawet całych czasopism o tematyce ekologiczno-leśnej,
- organizowanie lekcji terenowych oraz warsztatów tematycznych i spotkań w placówkach edukacyjnych,
- udział w audycjach radiowych i telewizyjnych, zwłaszcza w programach lokalnych i regionalnych,
- publikowanie aktualnych treści na platformach mediów społecznościowych,
- tworzenie tablic informacyjno-edukacyjnych opisujących lokalne atrakcje turystyczne, walory przyrodnicze terenu (szczególnie cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów) oraz służące organizacji turystyki na danym terenie,
- urządzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych z miejscami wypoczynkowymi,
- organizowanie w miarę możliwości wystaw oraz ekspozycji o tematyce przyrodniczo-leśnej.

Podstawy prawne prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa, będącej jednym z istotnych zadań realizowanych przez Lasy Państwowe (LP), wynikają z zapisów „Polityki Leśnej Państwa” (Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, marzec 1997 r.) oraz z Zarządzenia nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku, w sprawie „Kierunków rozwoju edukacji leśnej w Lasach Państwowych”, a także „Wytycznych do tworzenia programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie”. Akta te wyznaczają strategiczne cele oraz ramy organizacyjne i merytoryczne działań edukacyjnych prowadzonych na obszarach leśnych zarządzanych przez jednostki organizacyjne LP. Do pozostałych dokumentów, z których wynika obowiązek prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa przez Lasy Państwowe, należą m.in.:

- „Polityka ekologiczna państwa” (Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, maj 1991 r.),
- Porozumienie Ministrów Edukacji Narodowej oraz Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 19 kwietnia 1995 r. w sprawie opracowania i wdrożenia narodowej strategii edukacji przyrodniczej,
- Zarządzenie nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 grudnia 1994 r. w sprawie leśnych kompleksów promocyjnych (LKP),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j.: Dz.U. z 2025 r. poz. 567) - art. 13b i 54, podpunkt 6, wskazuje m.in. na konieczność prowadzenia edukacji społeczeństwa w zakresie gospodarki leśnej, ochrony przyrody i zrównoważonego rozwoju.

Edukacja przyrodniczo-leśna prowadzona na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska skierowana jest do szerokiego grona odbiorców – dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Działania te realizowane są w sposób systematyczny i zaplanowany. Każdego roku nadleśnictwo opracowuje roczny plan edukacji leśnej, uwzględniający zróżnicowane potrzeby poszczególnych grup wiekowych. Dokument ten zawiera również kalendarium wydarzeń edukacyjnych, dostosowanych do cykliczności zjawisk przyrodniczych i specyfiki każdej z pór roku. Ponadto, plan edukacji leśnej zawiera inwentaryzację istniejącej infrastruktury edukacyjnej oraz określa planowane działania gospodarcze i pielęgnacyjne w kompleksach leśnych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów o funkcji edukacyjnej.

Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska współpracuje z licznymi instytucjami oświatowymi i samorządowymi oraz organizacjami ekologicznymi, prowadząc coroczne działania edukacyjne na rzecz zrównoważonej gospodarki leśnej. Do powszechnych praktyk zwiększania świadomości leśnej społeczeństwa można zaliczyć organizowane przez Leśników różnego rodzaju wydarzeń i inicjatyw o charakterze edukacyjnym oraz proekologicznym, m.in.:

- „Leśny Dzień Dziecka z Nadleśnictwem Dąbrowa Tarnowska” – wydarzenie organizowane z okazji Dnia Dziecka, łączące elementy edukacji leśnej z aktywną rekreacją na świeżym powietrzu,
- „Dzień Ziemi” – coroczne obchody poświęcone promocji postaw prośrodowiskowych oraz zwiększaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- „Święto drzewa” – cykl prelekcji i działań edukacyjnych poświęconych roli drzew w ekosystemie oraz potrzebie ich ochrony,
- akcja „Czysty Las” – lokalna inicjatywa społeczno-ekologiczna, której celem jest oczyszczanie terenów leśnych z odpadów oraz kształtowanie odpowiedzialnych postaw wobec przyrody,
- akcja SadziMY – ogólnopolska kampania wspólnego sadzenia drzew, podczas której leśnicy rozdają sadzonki rodzimych gatunków roślin – realizacja unijnego celu posadzenia do roku 2030 trzech miliardów drzew w krajach Wspólnoty w ramach odbudowy zasobów przyrodniczych Europy,
- Zielona Wierzchosławicka Dycha i MY – bieg przełajowy na 10km, organizowany na polanie w lesie na Ścieżce Przyrodniczo-Leśnej w leśnictwie Wierzchosławice.

Powyższe wydarzenia stanowią integralny element działalności edukacyjnej Nadleśnictwa, łącząc działania na rzecz ochrony środowiska z aktywnym udziałem lokalnej społeczności. Polana zlokalizowana na terenie „Lasów Wierzchosławickich”, w leśnictwie Wierzchosławice, stanowi najczęściej wykorzystywane miejsce do organizacji wydarzeń o charakterze proekologicznym. Podstawowym celem realizowanych programów edukacyjnych jest efektywne kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wielofunkcyjnej roli lasów, zasad zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zasad bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z terenów leśnych.

11. ŹRÓDŁA DANYCH

11.1. Literatura

- Brożek S., Zwydak M., Atlas gleb leśnych Polski, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2010
- Buszko J., Atlas motyli Polski. I. Motyle dzienne (*Rhopalocera*). ss. 269, Grupa IMAGE, Warszawa 1993
- Buszko J., Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce (Lepidoptera: *Papilionoidea*, *Hesperioidea*) 1986-1995., ss. 170, Oficyna Wydawn. Turpress, Toruń 1997
- Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, „Klasyfikacja gleb leśnych Polski”, Warszawa, 2000
- Cieśliński S., Ronikier W., Stojanowska W., Czerwona lista porostów w Polsce, 2006
- Decyzje Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie odnośnie ustalenia stref ochrony ostoi bociana czarnego (*Ciconia nigra*) oraz bielika (*Haliaeetus albicilla*)
- Decyzje Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie odnośnie ustalenia stref ochrony ostoi bociana czarnego (*Ciconia nigra*) oraz bielika (*Haliaeetus albicilla*)
- DGLP, Sprawozdanie finansowo-gospodarcze za 2023 rok, Warszawa 2024
- Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych (PZO) obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068 w Województwie Małopolskim (otrzymana z RDOŚ Kraków)
- Dr A. Czech, Analiza dotychczasowych rodzajów i rozmiaru szkód wyrządzanych przez bobry oraz stosowanie metod rozwiązywania sytuacji konfliktowych, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, kwiecień 2005
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U.UE.L.2010.20.7)
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.1992.206.7)
- Duda O. 1995. Cmentarze z I wojny światowej w Galicji Zachodniej. Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, Warszawa
- Ewidencja stanowisk archeologicznych oraz wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, materiały pozyskane przez Wykonawcę planu urządzenia lasu z WUOZ w Krakowie i Przemyślu, 2025 r.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona Lista zwierząt ginących i zagrożonych wyginięciem. Red list of threaten and endangered animals. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
- Głowaciński Z. (red.), Tom I – Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 2001
- Głowaciński Z. (red.) i Nawrocki J., Tom II – Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce, Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie oraz Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu, 2004
- Gminne programy opieki nad zabytkami dla gmin: Dąbrowa Tarnowska (2023), Gręboszów (2022), Mędrzechów (2013), Radłów (2017), Radomyśl Wielki (2021), Szczurowa (2020), Żabno (2021). Dokumenty dostępne online na stronach BIP poszczególnych gmin.
- Haze M. (red.) 2012. Zasady Hodowli Lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.
- Herbich J. (red.), Lasy i Bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 5., 2004
- Herbich J. (red.), Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., 2004
- Herbich J. (red.), Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 2., 2004
- Instrukcja ochrony lasu, Państwowe Gospodarstwo Leśne, Lasy Państwowe, Warszawa 2024
- Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2020
- Instrukcja Urządzania Lasu część I, II, III. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa

2023

- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Atlas Podziału hydrograficznego Polski. Część 2. Zestawienia Zlewni., ss. 562., Warszawa 2005
- Jędrzejewski i in. 2011, Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011, dostęp online: <https://mapa.korytarze.pl/>
- Karty ewidencyjne zabytkowych cmentarzy wojennych z I wojny światowej:
 - Biadoliny Szlacheckie, cmentarz wojenny nr 271, karta z 1989 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/cmentarz-wojenny-679189>
 - Borzęcin, cmentarz wojenny nr 267, karta z 1986 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/g-281014>
- Karty ewidencyjne obiektów wpisanych do Ewidencji Grobów i Cmentarzy Wojennych:
 - Biadoliny Szlacheckie, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 271, karta z 2012 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/cmentarz-wojenny-z-i-woj-921950>
 - Borzęcin, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 267, karta z 2012 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/cmentarz-wojenny-zolnier-921816>
 - Łętowice, mogiła zbiorowa polskich żołnierzy z 1939 r., karta z 2012 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/mogiła-zbiorowa-nieznany-929472>
 - Radgoszcz, cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 244, karta z 2009 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/cmentarz-wojenny-zolnier-921999>
 - Wierzchosławice, mogiła nieznanego partyzanta, karta z 2012 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/mogiła-pojedyncza-niezna-929448>
- Karta ewidencyjna leśniczówki Wał Ruda, sporządzona w 1967 r.: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/lesniczowka-909970>
- Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnik K. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. (IOP 2016)
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z. (red.), Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Polish Red Data Book of Plants. Pteridophytes and flowering plants. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2014
- Kondracki J., Wyd. 3 uzup., Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2013.
- Krużel J., Ziarnicka-Wojtaszek A., Borek Ł., Ostrowski K., „Zmiany czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego w Polsce w latach 1971–2000 oraz 1981–2010”, Inżynieria Ekologiczna Vol. 44, s. 47-52., Lublin 2015
- Legendy o kapliczce i dębie św. Onufrego w Lesie Bratucickim: <https://bucze.malopolska.pl/legendy-o-pustelniku-i-debie-onufrym/> [dost. 7.04.2025]
- Matuszkiewicz J. M., Potential natural vegetation of Poland (Potencjalna roślinność naturalna Polski) IGiPZ PAN, Warszawa 2008.
- Matuszkiewicz J. M., Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN 2008
- Matuszkiewicz J., M., Geobotanical regionalization of Poland (Regionalizacja geobotaniczna Polski). IGiPZ PAN, Warszawa 2008
- Matuszkiewicz W., Faliński J. B., Kostrowicki A. S., Matuszkiewicz J. M., Olaczek R., Wojterski T., Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa 1:300 000, IGiPZ PAN, Warszawa 1995
- Matuszkiewicz W., Sikorski P., Szwed W., Wierzba M., Lasy i zarośla. Wydawnictwo Naukowe PWN 2012
- Matyas K. 1895. Ludowe nazwy miejscowe w powiecie Brzeskim w Galicyi. W: Lud. Organ Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie, Tom I, Zeszyt 4 i 5. Online: https://pl.wikisource.org/wiki/Ludowe_nazwy_miejscowe_w_powiecie_Brzeskim_w_Galicyi/ca%C5%82o%C5%9B%C4%87 [dost. 27.03.2025]
- Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelaąg Z., Red list of plants and fungi in Poland; Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków 2006
- Molenda T., (red.) Mała Encyklopedia Leśna, PWN 1980
- „Monitoring stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w latach 2023-2025”, Temat nr 32.8407.2301.04.1, „Ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2022”, Warszawa, listopad 2023

- Mróz W. (red.), Monitoring siedlisk przyrodniczych, Przewodnik metodyczny, Biblioteka Monitoringu Środowiska, część pierwsza, trzecia i czwarta, Warszawa 2010, 2012 i 2015
- N2000 – Standardowy formularz danych Jadowniki Mokre PLH120068
- N2000 – Standardowy formularz danych Dolny Dunajec PLH120085
- N2000 – Standardowy formularz danych Dolina rzeki Gróbki PLH120067
- N2000 – Standardowy formularz danych Dębówka nad rzeką Uszewką
- Nalot „wodnych wilków” na Lasy Wierchosławickie. Rzeź ryb w stawach hodowlanych. Artykuł opublikowany w serwisie informacyjnym temi.pl, W. Ziobro, 2023
- Ochyra R., Czerwona lista mchów zagrożonych w Polsce, Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. Lista roślin zagrożonych w Polsce. Instytut Botaniki PAN, Kraków 1992
- Okraśńska A., Okraśński K. Wieloletni plan na rzecz gospodarki wodą w rolnictwie dla powiatów: Dąbrowskiego i Tarnowskiego, Karniowice 2001
- Operat siedliskowy dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, RDLP Kraków, Tom I, Elaborat, Wyk. BULiGL. Oddział w Krakowie, Kraków 2005
- Paczyński B., Sadurski A. Hydrogeologia regionalna Polski” tom I - Wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007
- Pawlaczek P. i in., Leśne siedliska przyrodnicze Natura 2000 mogące występować w Lasach Państwowych, 2010
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska na okres gospodarczy od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r. Wyk. BULiGL. Oddział w Krakowie, Kraków 2016
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska na okres gospodarczy od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r. Program Ochrony Przyrody. Wyk. BULiGL. Oddział w Krakowie, Kraków 2016
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Borzęcin na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024, Zakład Analiz Środowiskowych Eko-prezycja, Borzęcin 2017
- Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Brzeskiego na lata 2016-2025, Brzesko 2015
- Program ochrony kormorana *Phalacrocorax carbo* w Polsce – projekt. Strategia zarządzania populacją kormorana w Polsce. S. Bzoma, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa 2011
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Dąbrowskiego na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Mieleckiego na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029, Mielec, grudzień 2021
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnowskiego na lata 2021-2025 z perspektywą na lata 2026-2029
- Przybyłek Ł., Goździk M., 2008. Wielki Projekt Małej Retencji w Lasach Państwowych. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej R. 10. Zeszyt 2 (18). s. 49-54., 2008
- Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J. i Kistowski M., Regionalna geografia fizyczna Polski, Poznań 2021
- Raport o stanie lasów w Polsce 2023, Państwowe Gospodarstwo Leśne, Lasy Państwowe, Warszawa 2024
- Raport z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonany w roku 2025 na podstawie danych z lat 2019-2024.
- Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu dąbrowskiego na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024”, za lata 2017-2018, lipiec 2019
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2023, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, Kraków 2024
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2023, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, Rzeszów 2024
- Rocznik Statystyczny Leśnictwa, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Warszawa, Białystok 2024
- Romer E., Regiony Klimatyczne Polski, Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław

1949

- Rozporządzenie Nr 48/98 Wojewody Tarnowskiego z dnia 22 września 1998 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne obszarów o nazwach: Świercze, Wał, Radziejów oraz Wola Szczucińska
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. z 2022 r., poz. 2649 z późn. zm.)
- Rzepa J. 1983. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne na terenie diecezji tarnowskiej. Kuria Diecezjalna Tarnów
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich 1880-1902. Online: http://dir.icm.edu.pl/Sloownik_geograficzny/ [dost. 20.01.2025]
- Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu. Edycja cyfrowa: <http://www.sloownik.ihpan.edu.pl/index.php> [dost. 13.02.2025]
- Sprawozdanie finansowo-gospodarcze 2024, Państwowe Gospodarstwo Leśne, Lasy Państwowe, Warszawa 2025
- Szujecki A., Entomologia leśna. T. I i II. Wydawnictwo SGGW 1995
- Trampler T., Kliczkowska A., Dmyterko E., Sierpińska A., Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych. PWRiL, Warszawa 1990
- Uziembło H. 1917. Groby żołnierskie w lesie koło Biadolin, obraz. Online: <https://polska-org.pl/8649366,foto.html?idEntity=8633014> [dost. 27.05.2025]
- Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L., Czerwona lista ptaków Polski, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki 2020
- Woś A., Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody. IGiPZ PAN, Warszawa 1993
- Woś A., Klimat Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999
- Wynik aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2023 roku, BULiGL, na podstawie informacji z Banku Danych o Lasach, Sękocin Stary, styczeń 2024
- Wytyczne do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Załącznik nr 1 do Zarządzenia DGLP nr 58 z dnia 5 lipca 2022 r.
- Zarzycki K., Szeląg Z., Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce
- Zielony R., Kliczkowska A., Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012
- Żarnowiec J., Stebel A., Ochrya R., Redlist of mosses in the Carpathians and in Poland, Poznań 2004

11.2. Mapy archiwalne:

- Mapa topograficzna Królestwa Galicji i Lodomerii 1:28 800, 1779-1783, <https://maps.arcanum.com/en/map/firstsurvey-galicia>
- Administrativ Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien 1:115 200, aut. Carl von Kummersberg, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=AKKGL115>
- Spezialkarten der österreichisch-ungarischen Monarchie 1:75 000, 1888-1912, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=KUK075>
- Karte des Westlichen Russlands 1:100 000, 1914-1915, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=KWR100>
- Mapa taktyczna Polski 1:100 000, 1925-1937, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=WIG100>

11.3. Strony internetowe:

- <https://atlas.ihpan.edu.pl/pastmaps>
- <https://atlas.roslin.pl>
- <http://bip.lasy.gov.pl>
- <http://czaswlas.pl>

- <https://dabrowa.krakow.lasy.gov.pl>
- <http://gdos.gov.pl>
- <https://grobywojenne.malopolska.uw.gov.pl>
- <https://insektarium.net>
- <http://isap.sejm.gov.pl>
- <http://krakow.rdos.gov.pl>
- <https://krakow.wios.gov.pl>
- <http://natura2000.gdos.gov.pl>
- <http://otop.org.pl>
- <http://ptaki.info>
- <https://sanktuariumzabawa.pl/index.php/pl/droga-krzyzowa/rozważania/18-zywot-blogoslawionej-karoliny-kozkowny>
- <http://siedliska.gios.gov.pl>
- <https://www.encyklopedialesna.pl>
- <https://pttk.pl/szlaki>
- <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>
- <https://dabrowa.krakow.lasy.gov.pl>
- <https://narowery.visitmalopolska.pl>
- <https://wirtualneszlaki.pl>
- <https://www.gov.pl/web/wios-rzeszow>
- <https://zabytek.pl/pl>

12. ZAŁĄCZNIKI

- Mapa sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska 1:50 000
- Mapa siedlisk przyrodniczych i gatunków naturowych Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska 1:50 000
- Załącznik do Programu Ochrony Przyrody – Dane wrażliwe
- Notatka Techniczna ze Spotkania Konsultacyjnego, które odbyło się w dniu 17 czerwca 2025 r. w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, z udziałem Przedstawicieli Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, RDLP w Krakowie, RDOŚ w Krakowie oraz wykonawcy PUL – firmy Krameko Sp. z o.o.

Dąbrowa Tarnowska, dn. 17.06.2025 r.

NOTATKA TECHNICZNA ZE SPOTKANIA KONSULTACYJNEGO

W dniu 17 czerwca 2025 r. w siedzibie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, odbyło się Spotkanie Konsultacyjne dotyczące opracowania Programu Ochrony Przyrody (POP) i Prognozy Oddziaływania na Środowisko (POnŚ) w ramach realizacji projektu stanowiącego Plan Urządzania Lasu (PUL) dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska sporządzanego na okres 01.01.2026 – 31.12.2035 r. W spotkaniu udział wzięli:

- Dariusz Szmigiel – Kierownik Zespołu ds. Urządzania Lasu i Geomatyki w RDLP w Krakowie,
- Tomasz Luksa – Starszy Specjalista Służby Leśnej w RDLP w Krakowie,
- Joanna Janik – Specjalista Służby Leśnej w RDLP w Krakowie,
- Dagmara Klimczak – Główny Specjalista w RDOŚ Wydział Spraw Terenowych w Tarnowie,
- Krzysztof Majka – Nadleśniczy N-ctwa Dąbrowa Tarnowska,
- Karol Blicharz – Specjalista SL ds. łowiectwa, ochrony przyrody i urządzania lasu N-ctwa Dąbrowa Tarnowska,
- Andrzej Krawiec – Z-ca Prezesa w firmie KRAMEKO Sp. z o.o.,
- Marcin Kołodziej – Kierownik Grupy Projektowej w firmie KRAMEKO Sp. z o.o.,
- Anna Wolska-Stępień – Specjalista GIS w firmie KRAMEKO Sp. z o.o.

Celem spotkania było m.in. przedstawienie stronom wyników analizy zaplanowanych działań ochronnych w ustanowionych planach zadań ochronnych i innych obowiązujących dokumentach z zakresu ochrony przyrody oraz w odpowiedzi na te działania przyjęcie wskazań do sporządzanego projektu PUL, a także uzgodnienie granic Rezerwatu „Lasy Radłowskie” w leśnictwie Bielcza, granic użytku ekologicznego „Radziejów” w leśnictwie Bratucice oraz zasięgu geometrycznego stref gniazdowania bociana czarnego (*Ciconia nigra*) w leśnictwie Dulcza (oddz. 81/82).

Na Spotkaniu Konsultacyjnym pomiędzy Nadleśnictwem Dąbrowa Tarnowska, RDLP Kraków, RDOŚ Kraków, a KRAMEKO Sp. z o.o., poruszono następujące tematy lub przyjęto następujące ustalenia:

1. Na wstępie przyjęto, że w trakcie końcowych prac nad projektem PUL odnośnie szczegółowych zagadnień (ustaleń) związanych z opracowaniem Programu Ochrony Przyrody (POP) i Prognozy Oddziaływania na Środowisko (POnŚ), Wykonawcę reprezentować będzie Pani Anna Wolska-Stępień, natomiast ze strony RDOŚ Kraków będzie to Pani Dagmara Klimczak.
2. Wyrażono zgodę, by przygotowana przez firmę KRAMEKO Sp. z o.o. dokumentacja POP i POnŚ projektu PUL została przekazana do RDOŚ przed NTG, w celu weryfikacji oraz naniesienia ewentualnych uwag w trybie

- roboczym. Zgodnie z zapisami w harmonogramie postępu prac będącym załącznikiem Nr 3 do Umowy Nr ZU.271.1.2024, Wykonawca ma obowiązek przekazania PUL i POP wraz z Prognozą w terminie nie później niż do 10 października br.
3. Strony zgodnie przyjęły, że w celu sprawnego złożenia projektu PUL przyjmuje się w POP i POnŚ formy ochrony przyrody ustalone aktami prawnymi do dnia 1 lipca 2025 r. Obecnie na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska występują następujące powierzchniowe i punktowe formy ochrony przyrody:
 - 1 rezerwat przyrody „Lasy Radłowskie”,
 - 1 obszar Natura 2000 „siedliskowy”: Jadowniki Mokre PLH120068,
 - 4 obszary chronionego krajobrazu: Radłowsko-Wierzchosławicki, Bratucicki, Jastrzębsko-Żdżarski oraz Przecławski,
 - 2 pomniki przyrody: dąb szypułkowy (*Quercus robur*) „Onufry Dębicz” oraz grupa drzew: lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) i dąb szypułkowy (*Quercus robur*),
 - 4 użytki ekologiczne: Świercze, Wał, Radziejów i Wola Szczucińska,
 - 9 stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową: 3 strefy dla bielika (*Haliaeetus albicilla*) i 6 stref dla bociana czarnego (*Ciconia nigra*).
 4. Przyjęto, by w sporządzonej POnŚ charakterystyka Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska została ograniczona do ogólnych informacji oraz odnośników do treści Elaboratów PUL (Opisu Ogólnego) oraz POP, zgodnie z Wnioskami z Krajowej Narady z zakresu ochrony przyrody, pracowników Lasów Państwowych odpowiedzialnych za ochronę przyrody w RDLP. Opracowanie POnŚ należy wykonać na podstawie uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Krakowie określającym pełny zakres prognozy oddziaływania na środowisko projektowanego Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska na lata 2026-2035 (Pismo o nr ST-I.411.1.2.2023.DK).
 5. Ustalono, że granice form ochrony przyrody zostaną przyjęte zgodnie z danymi będącymi w posiadaniu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, jednocześnie uwzględniając korekty wynikające z danych ewidencyjnych otrzymanych oficjalnie z Nadleśnictwa. Łączyć to się będzie również z aktualizacją powierzchni (dotyczy form ochrony przyrody, które w całości lub we fragmentach są położone na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa).
 6. Na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska wyznaczono 9 stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową: 3 strefy dla bielika (*Haliaeetus albicilla*) i 6 stref dla bociana czarnego (*Ciconia nigra*). Granice stref ochrony całorocznej (o promieniu do 200 metrów) wokół gniazd bielika zostały zatwierdzone na mocy następujących dokumentów: Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 27.06.2022 r. (znak pisma: WPN.6442.13.2022.KW.2) oraz Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 1.09.2015 r. (OP-I.6442.14.2015.PWi) i 19.07.2022 r. (OP.6442.3.2022.KW.2). Natomiast granicę strefy ochrony całorocznej (o promieniu do 100 metrów) wokół gniazda bociana czarnego wyznaczono w wyniku Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 26.07.2013 r. (OP-I.6442.16.2013.BZ.2) oraz granice stref ochrony całorocznej (o promieniu do 200 metrów) poprzez Decyzje Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

- w Rzeszowie z dnia 30.08.2022 r. (WPN.6442.43.2022.UJ.2), 23.08.2023 r. (WPN.6442. 41.2023.KW.2), 11.06.2024 r. (WPN.6442.27.2024.KW.2) oraz Decyzje Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 11.06.2025 r. (OP.6442.3.2023.KW i OP.6442.2.2024.KW).
7. Na Spotkaniu Konsultacyjnym ustalono, że terminy ochrony okresowej zwierząt objętych ochroną gatunkową z pkt. 6, będą obowiązywały według aktualnego Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
 8. Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska wystąpiła w 2024 r. do RDOŚ w Krakowie z propozycją utworzenia nowego rezerwatu „Wilczy Grunt” na obszarze leśnictwa Bratucice (oddz. 364 d i f). Podczas spotkania z krakowską RDOŚ 13 maja 2025 r., w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska, propozycja rezerwatu „Wilczy Grunt” została zweryfikowana pozytywnie. Do czasu uznania obszaru za rezerwat przyrody pozostanie on objęty poleceniem Ministra Klimatu i Środowiska o wstrzymaniu cięć w proponowanym rezerwacie. Ustalono, że powierzchnia wyznaczonego rezerwatu „Wilczy Grunt” będzie przyjęta na podstawie Załącznika nr 1 „Informacje dot. planowanych do utworzenia nowych rezerwatów przyrody” do pisma Zn. spr.: ZG.7212.2.2024. Z kolei zasięg zostanie wyznaczony na podstawie Załącznika nr 2 ww. pisma – „Załącznik mapowy proponowanych rezerwatów”.
 9. Informacje dotyczące występowania siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa przyjęto zgodnie z zapisami w KZP: z obowiązujących planów zadań ochronnych, planów ochrony dla rezerwatów przyrody, a także z opracowań fitosocjologicznych otrzymanych z Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska oraz danych przekazanych z RDOŚ Kraków, natomiast w obszarze Natura 2000 na podstawie danych zawartych w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jadowniki Mokre PLH120068, z późniejszymi zmianami (I – 2018 r., II – 2019 r.).
 10. Wykonawca projektu PUL przeanalizował powierzchnie oraz wykazy zabiegów na terenie form ochrony przyrody wymienionych w pkt. 3 oraz zaproponował sposób przyjęcia ich w projekcie PUL. Analizy te zawarto w formie osobnych zestawień tabelarycznych uzupełnionych na Spotkaniu Konsultacyjnym o wspólnie wypracowane zapisy, wraz z załącznikami mapowymi. Dokumentacja ta stanowi załącznik do niniejszej Notatki Technicznej. Natomiast każda tabela z działaniami zostanie załączona do POnŚ. W zestawieniach tych działania ochronne wynikające z aktualnych aktów prawnych zostały przełożone na „język urzędnicowy”. Jednocześnie ustalono, że zapisane w załączonych zestawieniach sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” – jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach. Ewentualne zmiany dotyczące powierzchni form ochrony przyrody zostaną omówione w POP i POnŚ.
 11. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych na terenie OChK przyjęto na podstawie Uchwały Nr XLVI/713/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie Radłowsko-Wierchosławickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 1703), Uchwały Nr XLIX/767/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia

28 maja 2018 r. w sprawie Bratucickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 4247), Uchwały Nr XVII/248/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 lutego 2020 r. w sprawie Jastrzębsko-Żdżarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w części położonej w Województwie Małopolskim (Dz. Urz. z 2020 r. poz. 2036), i zostaną zawarte w POP i POnŚ. Natomiast Jastrzębsko-Żdżarskich OChK w części położonej w województwie podkarpackim i Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu nie posiadają uchwał dotyczących czynnej ochrony ekosystemów leśnych.

12. Uzgodniono, że przedstawione w POP i POnŚ zestawienie pomników przyrody występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, zostanie uzupełnione przez Wykonawcę o aktualne informacje (np. wysokość, obwód czy stan zdrowotny).
13. Postanowiono, że lokalizacje gatunków roślin i zwierząt chronionych na mapach będą przedstawione w postaci punktowej po jednym stanowisku, dodatkowo:
 - Zdecydowano, aby w bazie Taksator nie ujawniać lokalizacji gatunków chronionych wymagających ochrony czynnej (oznaczonych symbolem „1” w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin) oraz uzgodniono, aby szczegółowa lokalizacja występowania wszystkich gatunków chronionych została przedstawiona w „Załączniku do POP – Dane Wrażliwe”, natomiast w POP i POnŚ ma się znaleźć wyłącznie tabelaryczne zestawienie tych gatunków,
 - Ustalono (zgodnie z zapisami protokołu KZP), że Wykonawca sporządzi w POP tabelę XXII, która oprócz przedmiotów ochrony występujących w obszarach Natura 2000 będzie zawierała dodatkowo informacje o gatunkach chronionych wymienionych w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE, występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska poza obszarami Natura 2000.
14. W związku ze stwierdzoną niezgodnością pomiędzy obecnie obowiązującym przebiegiem granic rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” a ich rzeczywistym zasięgiem, ustalonym na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej w trakcie prac taksacyjnych oraz analizy aktualnej ortofotomapy i numerycznego modelu terenu (NMT), zaproponowano zmianę granicy rezerwatu zgodnie z istniejącymi granicami ewidencyjnymi – założenia te przyjęte będą w POP a formalna zmiana będzie procedowana odrębnie. Natomiast fragment działki ewidencyjnej nr 2465, położony pomiędzy drogą stanowiącą jednocześnie linię oddziałową a aktualną granicą rezerwatu, zostanie włączony do oddziału 485 jako pododdział d bez przypisanych wskazań gospodarczych, i nie będzie uwzględniany w zasięgu rezerwatu dla potrzeb sporządzania Planu Urządzenia Lasu (PUL). W opisie uzupełniającym dotyczącym wydzielenia 485 d zostanie zamieszczony zapis w informacjach dodatkowych o konieczności uregulowania formalno-prawnego przebiegu granicy rezerwatu przyrody „Lasy Radłowskie” przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska. Ponadto wydzielenia liniowe oznaczone symbolami 484 ~d oraz 485 ~a, zlokalizowane wzdłuż północnej granicy rezerwatu i wchodzące w jego obszar, należy w ramach opracowywanego Planu Urządzenia Lasu ująć jako przewidziane do wyłączenia z jego zasięgu w perspektywie przyszłej aktualizacji granic.

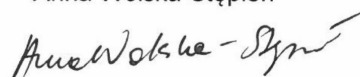
15. Ustalono, że zasięgi użytków wchodzących w skład kompleksu użytku ekologicznego „Radziejów” zostaną zaktualizowane w oparciu o przeprowadzoną wizję terenową w trakcie prac taksacyjnych oraz interpretację aktualnej ortofotomapy i numerycznego modelu terenu (NMT), nowy zakres przedstawiono w załączniku mapowym. Zgodnie z zapisem w KZP, użytki zostały powołane przez Wojewodę Tarnowskiego, w związku z czym niezbędne jest uzgodnienie przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska zmiany lokalizacji użytku ekologicznego „Radziejów” z miejscową Radą Gminy Rzeszawa.
16. Uzgodniono konieczność poszerzenie strefy ochrony całorocznej gniazda bociana czarnego (*Ciconia nigra*) zlokalizowanego w oddziale 82b, w leśnictwie Dulcza, na podstawie istniejącego zasięgu zatwierdzonego Decyzją Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie (sygn. WPN.6442.43.2022.UJ.2). Postanowienie o zmianie zasięgu zostało podjęte w wyniku przeprowadzonej w maju 2025 r. przez Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska weryfikacji lokalizacji gniazda wskazanego gatunku i wyznaczenia jego nowego położenia. Zaktualizowany zakres strefy ochronnej przedstawiono w załączniku mapowym i taki zasięg należy przyjąć do projektu PUL.

Niniejszą Notatkę Techniczną sporządzono w 4 jednakowych egzemplarzach za zgodą Przedstawicieli Stron biorących udział w Spotkaniu Konsultacyjnym i przesłano do zainteresowanych stron (RDOŚ Kraków, RDLP Kraków, Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, Krameko Sp. z o.o.) w wersji końcowej.

Wszystkie zawarte w treści niniejszej notatki ustalenia pozostaną wiążące i zostaną wprowadzone do opracowywanej dokumentacji urzędzeniowej natomiast treść zatwierdzonej notatki zostanie zamieszczona w załączniku do POP.

Sporządzili:

Anna Wolska-Stępień

13. KRONIKA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

KRAMEKO Sp. z o.o.

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108

e-mail: sekretariat@krameko.com.pl tel: +48(12) 294-52-22

fax: +48(12) 376-73-94

KRAMEKO sp. z o.o. opracowuje:

1. Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, pomników przyrody i obszarów Natura 2000.
2. Plany urządzania lasu i uproszczone plany urządzania lasu, opracowania glebowo-siedliskowe i fitosocjologiczne.
3. Strategiczne oceny przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
4. Dokumentacje ekofizjograficzne.
5. Dokumentacje dla zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

KRAMEKO sp. z o.o. :

Projektuje i wdraża programy GIS: Mapan LAS, Mapan M Las, KoMar, Linie i poligony,
Analiza przestrzenna, Analiza zrzutów GPS, Sklejanie warstw, Konfigurator SWDE, ePowiat,
Moduł DREWNO

Wykonuje analizy gleb oraz materiałów roślinnych we własnym laboratorium
Kadrę stanowi ponad 60 pracowników z wykształceniem uniwersyteckim, w tym czterech
z tytułem doktora nauk przyrodniczych